

11.5.2016

Sisällysluettelo

1	Johdanto	7
1.1	Työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä	7
1.2	Lainsäädäntöuudistuksen keskeiset muutokset MATAL:iin	8
1.3	MATAL-opas	11
2	MATAL-lain soveltamisala	12
2.1	Yleistä lain soveltamisalasta	12
2.1.1	Pakollinen työtapaturma- ja ammattitautiturva	12
2.1.2	Vapaa-ajan tapaturmaturva	13
2.2	MATAL:n henkilöllinen soveltamisala.....	13
2.2.1	Maatalousyrittäjä	13
2.2.2	Vakuutettava maatalousyrittäjätyö.....	17
2.2.3	Apurahansaaja	18
2.2.4	Vakuutettava apurahansaajan työ.....	19
2.3	Lain alueellinen soveltamisala	20
2.3.1	Suomessa tai ulkomailla tehtävä maatalousyrittäjätyö	21
2.3.2	Suomessa tai ulkomailla tehtävä apurahansaajan työ	24
2.4	Korvausvelvollisuus ja vakuutus	26
3	Korvattavat vahinkotapahtumat	30
3.1	Yleisiä säännöksiä ja käsitteitä	30
3.1.1	Vahinkotapahtuma ja vahinko.....	30
3.1.2	Tapaturma	32
3.1.3	Muut tapaturman aiheuttamana pidettävät vammat ja sairaudet.....	33
3.1.4	Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen	34
3.1.5	Maatalousyrittäjän työtapaturma	35
3.1.6	Apurahansaajan työtapaturma.....	54
3.1.7	Apurahansaajan työssä sattunut tapaturma	54
3.1.8	Tapaturma apurahansaajan työtekopaikan alueella	57
3.1.9	Apurahansaajan tapaturma työtekopaikan alueen ulkopuolella	59
3.1.10	Apurahansaajan tapaturma erityisissä olosuhteissa	62
3.1.11	Apurahansaajan tapaturma muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työtekopaikassa tehdystä työssä	68
3.1.12	Ammattitauti	70
3.1.13	Maatalousyrittäjien tavallisimmat ammattitaudit	72
3.1.14	Ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus.....	74
3.1.15	Ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä	75
3.1.16	Työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden olennainen paheneminen	76
3.1.17	Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määräytyminen	77
3.1.18	Työliikekipeytyminen.....	78
3.1.19	Pahoinpitely ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko	79
3.1.20	Henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena	80
4	Etuudet	84
4.1	Yleistä etuuksista	84
4.2	Sairaanhoidon korvaukset.....	85
4.2.1	Korvattava sairaanhoito	85
4.2.2	Korvattavat tutkimuskulut.....	87

11.5.2016

4.2.3	Julkisessa terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaaminen	87
4.2.4	Yksityisessä terveydenhuollossa aiheutuneiden sairaanhoitokulujen korvaaminen	92
4.2.5	Ulkomailla annetun sairaanhoidon korvaaminen	93
4.2.6	Ansionmenetyksen korvaaminen tehtyjen tutkimusten johdosta	94
4.3	Muut kustannusten korvaukset.....	98
4.3.1	Matka- ja majoituskulut.....	98
4.3.2	Hoitotuki	99
4.3.3	Vaatelisä	100
4.3.4	Kodin hoidon lisäkustannukset.....	101
4.3.5	Vahinkotapahtumassa särkyneiden esineiden korvaaminen	101
4.4	Ansionmenetykskorvaukset	102
4.4.1	Päiväraha	102
4.4.2	Vuosityöansion määrittäminen	104
4.4.3	Päivärahan määrään vaikuttavat muut säännökset	119
4.4.4	Tapaturmaeläke	120
4.4.5	Opiskelijan ansionmenetykskorvaus opiskelun estyessä	124
4.4.6	Kuntoutusraha	125
4.5	Haittaraha	125
4.6	Kuntoutuskorvaukset	130
4.6.1	Kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset	132
4.6.2	Työ- tai koulutuskokeilu.....	132
4.6.3	Työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä	132
4.6.4	Koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus.....	133
4.6.5	Elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvälineiden ja työkalujen hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten (yritystuki).....	134
4.6.6	Vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet.....	134
4.6.7	Avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vamman aiheuttamista rajoituksista käyttäen yleisiä kulkuneuvoja	135
4.6.8	Ammatillinen kuntoutus ulkomailla	135
4.6.9	Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan työtapaturma- ja ammattitautiturva	136
4.6.10	Kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen jälkeen.....	136
4.6.11	Palveluasuminen.....	136
4.6.12	Päivittäisissä toiminnoissa tarvittava apuväline	137
4.6.13	Asunnonmuutostyöt.....	137
4.6.14	Tulkkaukspalvelut vahinkotapahtuman aiheuttaman näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta.....	138
4.6.15	Korvaus omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta.....	138
4.6.16	Kuntoutuksen matka- ja majoituskustannusten korvaaminen	138
4.7	Perhe-eläke.....	139
4.7.1	Lesken oikeus eläkkeeseen.....	140
4.7.2	Lapsen oikeus eläkkeeseen.....	140
4.7.3	Oikeus perhe-eläkkeeseen vahinkotapahtuman jälkeen alkaneen avioliiton tai avioliiton perusteella.....	141
4.7.4	Perhe-eläkeoikeuden alkaminen ja päättyminen.....	141
4.7.5	Perhe-eläkkeen määrä.....	143

11.5.2016

4.7.6	Leskeneläkkeen lakkaaminen ja kertasuoritus	144
4.7.7	Leskeneläkkeen tulosoitus	144
4.7.8	Leskeneläkkeen tulosoituksen ajankohta	146
4.8	Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset	147
4.9	Etuuksien siirto- ja ulosmittauskielto	147
5	Etuuksien toimeenpano	148
5.1	Yleistä toimeenpanosta ja siihen liittyvistä säännöksistä	148
5.2	Korvausasian ilmoittaminen ja vireilletulo	149
5.2.1	Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen ja ilmoituksen määräaika	149
5.2.2	Vahinkoilmoitus	151
5.2.3	Viiden vuoden määräaika korvausasian vireille saattamiseksi	153
5.3	Asianosaiset ja puhevallan käyttö	154
5.4	Korvausasian käsittely ja päätöksen antaminen	155
5.4.1	Korvausasian selvittäminen	155
5.4.2	Päätös korvausasiassa	159
5.4.3	Korvauksen maksaminen	163
5.4.4	Melaa koskevia muita korvausasian käsittelyyn liittyviä menettelysääntöjä	175
5.5	Vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevat menettelysäännökset korvausasiassa	176
5.5.1	Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen ja vireilletulosta huolehtiminen määräajassa	176
5.5.2	Kulukorvausten hakeminen määräajassa	177
5.5.3	Leskeneläkkeen hakeminen	177
5.5.4	Velvollisuus edistää korvausasian selvittämistä	178
5.5.5	Velvollisuus edistää ammatillisen kuntoutuksen toteutumista	178
5.5.6	Velvollisuus mennä tutkimuksiin	179
5.5.7	Velvollisuus ottaa vastaan sairaanhoitoa	179
5.5.8	Velvollisuus ilmoittaa korvaukseen vaikuttavista muutoksista	179
5.6	Terveystenhuollon toimintayksikön tai palveluntarjoajan velvollisuus korvausasiassa	180
5.7	Velvoitteen laiminlyönnin vaikutus korvausasian käsittelyyn	181
5.7.1	Korvausasian käsittelyn ja maksamisen keskeyttäminen sekä asian ratkaiseminen	181
5.7.2	Takautuvan korvauksen maksaminen keskeyttämisen jälkeen	182
5.7.3	Ammatillisen kuntoutuksen keskeyttäminen	182
5.7.4	Sairaanhoitoa koskevan velvoitteen laiminlyönnin vaikutus korvaukseen	182
5.7.5	Viivästyskorotus	183
6	Vakuuttaminen ja vakuutusmaksut	185
6.1	Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vakuuttaminen pakollisella MATA-vakuutuksella	185
6.1.1	Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan pakkovakuuttaminen	185
6.2	Vakuutusmaksun määräytyminen	187
6.3	Pakollisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen vakuutusmaksu	187
6.4	Vapaaehtoisten vakuutusten vakuutusmaksut	189
6.4.1	Maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vakuutusmaksu	189
6.5	Vapaa-ajan vapaaehtoisen vakuutuksen vakuutusmaksu	190
6.6	Ennakkomaksu	193
6.7	Vakuutusmaksun perintä ja vanhentuminen	193
6.7.1	Pakollisen MATA-vakuutusmaksun säännölliset eräpäivät jatkuvassa laskutuksessa	194
6.7.2	Maksu vakuutuksen alkaessa	194
6.7.3	Taannehtiva vakuutusmaksu pakollisessa MATA-vakuutuksessa	194

11.5.2016

6.7.4	Maksu vakuutuksen päättyessä.....	194
6.7.5	MATA-vakuutetun kuolema.....	195
6.7.6	Maksun palautuksen raja.....	195
6.7.7	Viivästyskorko Erääntyneestä maksusta on maksettava viivästyskorkoa.	196
6.8	Maksamatta jääneiden vakuutusmaksujen vähentäminen MATA-korvauksesta ja työeläkkeestä	197
6.8.1	Maksamatta jääneiden vakuutusmaksujen vähentäminen korvauksesta	197
6.8.2	Maksamatta jääneiden vakuutusmaksujen vähentäminen työeläkkeestä	199
6.9	Ulosottoon lähettäminen	199
6.10	Konkurssi ja julkinen haaste	200
6.10.1	Saatavien valvonta konkurssissa	200
6.10.2	Julkinen haaste	201
6.11	Yrityssaneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestely	201
6.12	Toissijainen vakuutusmaksuvastuu	202
6.12.1	Maatalousyrittäjän vastuu toisen MATA-vakuutusmaksusta.....	202
6.12.2	Yhtymän ja yhteisön vastuu.....	203
6.12.3	Viivästyskorko.....	204
6.13	Vakuutusmaksun perinnän keskeyttäminen	204
6.14	Ulosoton peruutus.....	205
6.15	Ulosoton muutokset.....	205
6.16	Perustevalitus	205
6.17	Muut valitusmahdollisuudet	206
6.18	Vakuutusmaksun ja sen palautuksen vanhentuminen.....	206
6.18.1	Vakuutusmaksun vanhentuminen.....	206
6.18.2	Maksun palautuksen vanhentuminen	207
7	Vapaaehtoiset vakuutukset.....	208
7.1	Vakuutuksen myöntäminen ja alkaminen.....	208
7.2	Työajan vapaaehtoinen vakuutus.....	208
7.2.1	Henkilöllinen soveltamisala työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa	208
7.2.2	Vakuutus sopimus ja vakuutuksen voimassaolo	210
7.2.3	Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio	211
7.2.4	Etuudet ja etuuksia koskevat erityissäännökset.....	213
7.2.5	Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja muut etuusjärjestelmät.....	215
7.2.6	Vakuutuksen päättyminen ja irtisanominen	217
7.3	Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten työajan vapaaehtoisten vakuutusten muuttuminen MATAL:n mukaisiksi vakuutuksiksi.....	219
7.4	Vapaa-ajan vapaaehtoinen vakuutus	220
7.4.1	Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vapaa-ajan vakuutuksen voimassaolo.....	221
7.4.2	Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio	222
7.4.3	Korvattavuuden rajoitukset vapaa-ajan vakuutuksessa.....	223
7.4.4	Etuuksia koskevat erityissäännökset vapaa-ajan MATA-vakuutuksissa	224
7.4.5	Vapaa-ajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja muut etuusjärjestelmät	226
7.4.6	Vakuutuksen päättyminen ja vakuutuksen irtisanominen	228
7.5	Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten vapaa-ajan vakuutusten muuttuminen MATAL:n mukaisiksi vakuutuksiksi	229
8	Muutoksenhaku, oikaisumenettely ja takaisinperintä	230
8.1	Muutoksenhaku.....	230

11.5.2016

8.2	Oikaisumenettely ja päätöksen poistaminen	234
8.2.1	Lainvoimaisen päätöksen oikaisu	234
8.2.2	Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen	234
8.2.3	Lainvoimaisen päätöksen poistaminen	234
8.2.4	Muutoksenhaun maksullisuus	235
8.2.5	Takaisinperintä	236
9	Tietojen luovuttaminen ja asiakirjojen säilyttäminen	240
9.1	Julkisuuslain soveltaminen Melaan	240
9.2	Eri tahojen oikeus saada korvaus- tai vakuutusasiaa koskevia tietoja	241
9.2.1	Asianosaisen oikeus saada tietoja korvausasiasta	241
9.2.2	Melan ja muutoksenhakuelimen oikeus saada tietoja	242
9.3	Melan oikeus antaa tietoja muille tahoille	244
9.4	Luovutettujen tietojen oikeellisuus ja salassapito	245
9.5	Melassa olevien tietojen ristiinkäyttö	246
9.5.1	Tietojen maksullisuus Melan ja muutoksenhakuelimen pyytäessä tietoja	246
9.5.2	Asiakirjojen säilyttäminen	247

11.5.2016

Versionhallinta

- 5.4.2017 Huomioitu 1.1.2017 voimaan tulleet lakimuutokset
- vahingosta ilmoittamisen määräaika
 - työeläkeuudistus
- 12.4.2018 Hakemukseen liitettävien kulutositteiden alkuperäisyysvaatimuksesta luopumiseen liittyvä päivitys
- 6.2.2020 Päivitetty kirjaukset vakuutusmaksun maksuunpanosta ja maksuunpanopäivästä sekä maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetusta laista. Lisäksi teknisiä muutoksia.
- 16.4.2021 Huomioitu 1.1.2021 voimaan tulleet lakimuutokset
- ansionmenetykskorvauksen maksamisesta työnantajalle
 - päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio ja ansionmenetykskorvaus
 - takautuvasti maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vaikutus vuosityöansioon
 - tarkennus lainvoimaisen päätöksen oikaisu ja poistaminen -pykälän sanamuotoon
 - takautuvasti maksettavan ansionmenetykskorvauksen vaikutus Mela-sairauspäivärahaan

Lisäksi huomioitu vuoden 2020 alusta voimaan tulleet lakimuutokset vakuuttamisen laiminlyöntiin liittyvästä laiminlyöntimaksusta, maatalousyrittäjän vakuutusmaksulaskutuksen eräpäivämuutokset vuoden 2021 alusta, sekä tehty indeksitarkistuksia ja teknisiä muutoksia.

11.5.2016

1 Johdanto

1.1 Työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä

Osa lakisääteistä sosiaaliturvaa

Suomen työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä on osa sosiaalivakuutusjärjestelmää, jonka tarkoituksena on lakisääteiseen vakuutukseen perustuen turvata henkilön toimeentulo vamman tai sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden johdosta sekä korvata niistä aiheutuvia kuluja. Suomessa työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmää toimeenpannaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen lisäksi yksityisten vakuutusyhtiöiden ja Valtiokonttorin toimesta, toisin kuin useimmissa muissa Euroopan maissa, joissa se kuuluu julkishallinnon hoitamiin tehtäviin.

Ensisijainen etuusjärjestelmä

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautivakuutus ovat ensisijaisia vakuutuksia muuhun sosiaaliturvaan ja muihin vakuutuksiin nähden. Tämä tulee tarkasteltavaksi, kun saman vahinkotapahtuman johdosta haetaan korvausta esimerkiksi lakisääteisten sairausvakuutuksen, maatalousyrittäjien eläkevakuutuksen tai liikennevakuutuksen perusteella. Aina ensin selvitetään, oikeuttaako vahinkotapahtuma korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilakien perusteella työtapaturmana tai ammattitautina. Jos vahinkotapahtuman sattumisolosuhteet eivät ole työtapaturma- ja ammattitautilainsäädännössä tarkoitettuja vaan kysymyksessä on muissa olosuhteissa aiheutunut vahinkotapahtuma, käsitellään asiaa muun lain, esim. sairausvakuutuslain perusteella.

Työtapaturma- ja ammattitautilakien perusteella maksettavien korvausten lisäksi voidaan muusta vakuutuksesta maksaa korvauksia työtapaturman tai ammattitaudin johdosta silloin, kun toissijaisesta järjestelmästä maksettavat korvaukset ovat ensisijaista järjestelmää laajemmat. Tällöinkin ensisijainen järjestelmä selvittää ensin vahinkotapahtuman korvattavuuden ja maksaa korvaukset vahingoittuneelle. Näin on esimerkiksi silloin, kun kyseessä on työssä sattunut liikennevahinko. Lakisääteisen liikennevakuutuksen perusteella voidaan maksaa täydentäviä korvauksia, kun ensin on tiedossa työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla maksettavien korvausten määrät.

Työtapaturma tai ammattitauti saattaa oikeuttaa maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisten korvausten ohella myös maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen MYEL-työkyvyttömyyseläkkeeseen. Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmästä maksettava korvaus on kuitenkin ensisijainen etuus, joka usein pienentää tai estää kokonaan MYEL-työkyvyttömyyseläkkeen tai muun työeläkejärjestelmän eläkkeen maksamisen.

Tapaturma voi aiheutua myös toisen henkilön aiheuttamasta tahallista tai tuottamuksellista teosta. Vahingoittuneella on tällöin oikeus vaatia vahingonkorvauslain

11.5.2016

perusteella korvauksia vahingon aiheuttajalta niiltä osin, joita ei korvattaisi työtapaturma- ja ammattitautilakien perusteella.

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä on osa lakisääteistä työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmää, joka rakentuu yhtenäisille säännöksille ja yhteisille periaatteille. MATA-järjestelmä koskee tämän oppaan toisessa luvussa tarkemmin kerrotuin edellytyksin maatalousyrittäjiä, kalastajia, poronhoitajia ja metsänomistajia sekä tieteen ja taiteen apurahansaajien vakuuttamista työtapaturman ja ammattitaudin varalta, siinä missä yleinen työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä koskee työ- ja virkasuhteessa olevia työntekijöitä ja vakuutuksen ottaneita yrittäjän eläkelain mukaisia YEL-yrittäjiä.

Tapaturmavakuutuslainsäädännön kokonaisuudistus

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki (873/2015, lyhenne MATAL) valmisteltiin rinnakkain yleisen työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015, lyhenne TyTAL) kanssa. Lait tulivat voimaan 1.1.2016, ja ne koskevat vahinkotapahtumia, jotka sattuvat 1.1.2016 alkaen. Tätä ennen sattuneisiin vahinkotapahtumiin sovelletaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia (MATA), tapaturmavakuutuslakia, ammattitautilakia ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia. Uuden lainsäädännön toimeenpanoa ja muutoksenhakua koskevat säännökset koskevat 1.1.2016 alkaen myös ennen lain voimaantuloa sattuneita vahinkotapahtumia.

Lainsäädännön kokonaisuudistus oli tarpeen, koska vanhat säännökset eivät hajanaisuutensa, väljien sanamuotojensa ja puutteiden johdosta enää vastanneet lainsäädöltä vaadittavaa tasoa. Myös työelämän muutokset vaativat lainsäädännöltä uudistumista.

MATAL valmisteltiin vastaamaan mahdollisimman pitkälle TyTAL:n säännöksiä, mutta kuitenkin niin, että tarpeellisilta osin huomioon on otettu MATA-vakuutettujen työskentelyn ja työolosuhteiden erityispiirteet. MATAL:n linjaukset ja tulkinnat on tarkoitettu yhtenäisinä TyTAL:n kanssa.

Edeltäjänsä MATA-lain tavoin MATAL:n perusteella myönnetään korvauksia maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työssä taikka määrätyissä työhön liittyvissä olosuhteissa sattuneen tapaturman tai ilmenneen ammattitaudin aiheuttamasta henkilövahingosta. Korvausten pääryhmät ovat sairaanhoidon korvaukset, muut kustannusten korvaukset, ansionmenetykskorvaukset, pysyvän haitan korvaaminen, kuntoutuskorvaukset ja kuoleman johdosta maksettavat korvaukset.

1.2 Lainsäädäntöuudistuksen keskeiset muutokset MATAL:iin

Rakenne ja sisältö

Lain rakenne ja sisältö on selkiytetty, ja maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työtapaturma- ja ammattitautiturvaa koskevat säännökset ovat nyt kahdessa laissa MATAL:ssa ja TyTAL:ssa. MATAL sisältää itsenäiset säännökset valtaosasta samoja

11.5.2016

asioita, joista säädetään TyTAL:ssa ja säännökset ovat keskenään mahdollisimman yhdenmukaisia. Etuuksiin ja niiden toimeenpanoon erityisesti liittyvät viittaussäännökset TyTAL:iin ovat tarkkarajaisia ja asiakohtaisesti yksittäisissä säännöksissä.

Lainsäädäntö on aiempaa avoimempaa ja tarkkarajaisempaa niin, että yksilön oikeudet ja velvollisuudet käyvät ilmi perustuslain edellyttämällä tavalla ja vakuutusturvan sisältö hahmottuu aiempaa helpommin. Lain keskeiset käsitteet on määritelty yksityiskohtaisesti, kuten esimerkiksi korvausoikeudellisesti keskeiset määritelmät tapaturmasta ja syy-yhteydestä, kun ne aiemmin ovat olleet oikeus- ja korvauskäytännön varassa.

Vahinkotapahtumat ja olosuhteet

Laissa säädetään aiempaan tapaan erikseen maatalousyrittäjän työtapaturman ja apurahansaajan työtapaturman korvattavista olosuhteista, koska vakuutettujen työn luonne poikkeaa toisistaan. Uudessa laissa säädetään kuitenkin aiempaa yksityiskohtaisemmin niistä työntekoon liittyvistä olosuhteista ja toiminnan luonteesta, joissa sattuneet tapaturmat ja tapahtuneet altistumiset kuuluvat korvaussuojan piiriin.

Korvattavia vahinkotapahtumia koskien on aiempaa yksityiskohtaisemmin säännelty korvausedellytyksistä ja muun muassa tapaturman aiheuttaman muun vamman tai sairauden olennaisen pahenemisen korvaamisesta ja työliikekipeytymisen perusteella maksettavan korvauksen enimmäisajasta. Laissa on laajennuksia ja rajoituksia olosuhteisiin, joissa korvattaisiin esimerkiksi pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttamia vahinkoja, ja laissa on nyt säädetty myös eräiden henkisten järkytysreaktioiden korvaamisen edellytyksistä tapaturman seurauksena.

Etuudet

Korvausetuudet ja niiden tasot ovat keskeisiltä osilta ennallaan. Korvauksia koskevia säännöksiä on kuitenkin täsmennetty, ja tarkemmalla tasolla ne on kirjattuna TyTAL:ssa. Uutena korvauksena on ansionmenetyskorvaus tutkimusajalta ja tutkimuksen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta silloin, kun vahinko ei osoittaudu korvattavaksi.

Ansionmenetyskorvausten perusteena käytettävän vuosityöansion määrittäminen säännellään aiempaa tarkemmin, mikä lisää vakuutettujen oikeusturvaa. Maatalousyrittäjätyön ja apurahansaajatyön rinnalla työsuhteessa tehdyn työn osalta vuosityöansio perustuu nykyisin enemmän laskentaan aiemman arvioinnin sijaan. Vähimmäisvuosityöansion määrässä on 10 prosentin korotus ja se parantaa niiden pienituloisten maatalousyrittäjien ja apurahansaajien toimeentuloa, joiden ansionmenetyskorvauksen perusteena käytetään vähimmäisvuosityöansiota.

Kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittämistä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa pysyvän työkyvyttömyyden uhkan välttämiseksi on korostettu ja näiden arviointi on edellytyksenä toistaiseksi myönnettävälle tapaturmaeläkkeelle. Toistaiseksi myönnettävän tapaturmaeläkkeen edellytykseksi on säädetty myös MATA-vakuutuksen työtulon määrän tarkistaminen vahinkotapahtuman sattumisajankohdasta alemmalle tasolle.

11.5.2016

Toimeenpano

Korvauskäsittelyä ja päätöksen antamista pyritään tehostamaan lakiin kirjatulla määräaajoilla. Melan on muun muassa aloitettava korvausasian selvittely seitsemän arkipäivän sisällä vireilletulosta ja annettava korvauspäätös 30 päivän kuluessa, aiemman kolmen kuukauden sijaan, siitä, kun ratkaisun tekemiseksi tarvittavat selvitykset on saatu.

Terveystieteiden toimijoille on säädetty aktiivinen ilmoitusvelvollisuus vahinkotapahtuman aiheuttaman vamman tai sairauden hoidosta, jonka tarkoituksena on osaltaan nopeuttaa päätöksen antamista asiassa sekä mahdollistaa paremmin vahingoittuneen hoitoon ohjaus, kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Myös vahingoittuneelle on säädetty korvauskäsittelyn sujuvuutta lisäämään eräitä velvoitteita, jotka ovat välttämättömiä, jotta korvausasia voitaisiin ratkaista. Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan on esimerkiksi ilmoitettava kaikista työssä sattuneista vahinkotapahtumista ja ilmoittamiselle on säädetty 60 päivän määräaika vahinkotapahtumasta. Viivästymisen johdosta korvaukset voidaan takautuvalta ajalta evätä kokonaan tai osittain. Kysymys on lakisääteisestä ensisijaisesta etuudesta, joka vaikuttaa muihin sosiaalivakuutusetuksiin. Näin ollen vakuutettu ei voi itse päättää sitä, hakeeko hän korvausta vamman tai sairauden aiheuttamasta työkyvyttömyydestä sairausvakuutuslain vain MATAL:n nojalla.

Päätöksenannon tehostamista edistetään myös sillä, että eräät kululuonteiset korvaukset, kuten matka- ja lääkekulut, ovat hakemuksenvaraisia ja korvausta on haettava vuoden kuluessa kustannuksen syntymisestä. Laista ilmenee myös aiempaa huomattavasti tarkemmin velvoitteiden laiminlyöntien vaikutukset korvausten käsittelyyn ja korvausten maksuun.

Korvauspäätökseltä edellytetään aiempaa yksityiskohtaisempia perusteluja. Erityisesti korvausoikeuden hylkäävissä päätöksissä lääketieteellistä syy-yhteyttä koskevien perustelujen sisältöön tulee kiinnittää huomiota.

Vakuuttaminen

Vakuutusmaksun määräytymisperusteita muutettiin siten, että maatalousyrittäjien työvahinkojen korvaamiseen kytketty vakuutusmaksualennusjärjestelmä poistettiin ja ainoastaan työterveyshuoltoon liittymisen ja säännöllisten työpaikkakäyntien toteuttamisen perusteella myönnettävä vakuutusmaksualennus työajanvakuutuksen vakuutusmaksusta säilytettiin. Vakuutettujen maksuosuus järjestelmän kokonaiskustannuksista jakautuu nyt tasaisemmin kaikkien vakuutettujen kesken.

Aiemmasta vakuutusmaksualennusjärjestelmästä luopuminen oli perusteltua, koska aiemmin ilmoittamatta jääneet pienet vahingot tulee nyt myös saada vakuutuslaitoksen tietoon korvausoikeuden arvioimiseksi. Sairaanhoidon kustannuksia koskeva täyskustannusvastaavuusperiaatteen tehokas toteutuminen edellyttää, että kaikki maatalousyrittäjätyössä sattuneet vahinkotapahtumat tai ilmenneet ammattitaudit

11.5.2016

ilmoitetaan, ja että vahingoittunut myötävaikuttaa vahinkotapahtumien selvittämiseen. Myös tapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmän ensisijaisuus vaatii ilmoittamista.

Pakollisen työajan MATA-vakuutuksen lisäksi vakuutusturvaa voi saada edelleen vapaaehtoisilla työajan ja vapaa-ajan MATA-vakuutuksilla. Apurahansaajalla on oikeus pakollisen työajan MATA-vakuutuksen lisäksi vapaaehtoiseen vapaa-ajan vakuutukseen. Vapaa-ajan MATA-vakuutuksia on aiemman sijaan vain yhtä tyyppiä, ja se vastaa aiempaa laajemman turvan vakuutusta.

1.3 MATAL-opas

MATAL-oppaassa kuvataan maatalousyrittäjien, kalastajien, poronhoitajien ja metsänomistajien sekä tieteen ja taiteen apurahansaajien työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen ja vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen turvan ulottuvuutta sekä vakuutuksen perusteella korvattavia vahinkotapahtumia ja maksettavia etuuksia samoin kuin etuuksien toimeenpanoa siten, kun niistä on säädetty maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa.

Oppaan rakenteessa on noudatettu MATAL:n rakennetta ja opas on jaettu lukuihin seuraavasti:

1. Johdanto
2. MATAL:n soveltamisala
3. Korvattavat vahinkotapahtumat ja olosuhteet
4. Etuudet
5. Etuuksien toimeenpano
6. Vakuuttaminen ja vakuutusmaksut
7. Vapaaehtoiset vakuutukset
8. Muutoksenhaku, oikaisumenettely ja takaisinperintä
9. Tietojen luovuttaminen ja asiakirjojen säilyttäminen

Opas on tarkoitettu yleiseksi oppaaksi Melan ja sen vakuutettujen käyttöön. Opas on Melan hallituksen asettaman ratkaisutoiminnan valvojen hyväksymä.

11.5.2016

2 MATAL-lain soveltamisala

2.1 Yleistä lain soveltamisalasta

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan oikeudesta korvaukseen työtapaturman ja ammattitaudin johdosta säädetään vuoden 2016 alusta voimaan tulleessa maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa. Työtapaturman tai ammattitaudin korvaaminen MATAL:n nojalla edellyttää, että

- kyseessä on MATAL:ssa tarkoitettu maatalousyrittäjä tai apurahansaaja
- vahinkotapahtuma on sattunut MATAL:ssa tarkoitettussa maatalousyrittäjätyössä tai apurahansaajan työssä ja
- vahinkotapahtuma on sattunut työssä, joka myös MATAL:n alueellista soveltamisalaa koskevien säännösten mukaan kuuluu vakuuttaa Suomessa.

MATAL:n perusteella korvataan vahinkotapahtumat, jotka ovat sattuneet 1.1.2016 tai sen jälkeen. Tätä aikaisemmin sattuneet vahinkotapahtumat korvataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla.

2.1.1 Pakollinen työtapaturma- ja ammattitautiturva

Pakollisen työtapaturma- ja ammattitautiturvan osalta uuden MATAL-lain soveltamisala on sama kuin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa. Maatalousyrittäjä ja apurahansaaja, joka on velvollinen ottamaan pakollisen maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen työeläkevakuutuksen (MYEL-vakuutus), kuuluu myös MATAL:n mukaisen pakollisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen (MATA-vakuutus) piiriin.

Pakollisen MYEL:n soveltamisala

MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluu MYEL:ssä tarkoitettu maatalousyrittäjä ja apurahansaaja

- joka on iältään 18-vuotias, mutta ei ole täyttänyt MYEL-vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaa (jäljempänä MYEL-vakuuttamisen yläikäraja). Vuonna 1957 ja sitä aikaisemmin syntyneillä MYEL-vakuuttamisen yläikäraja on 68 vuotta, vuosina 1958 - 1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.
- jonka työskentely maatalousyrittäjänä kestää yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta / jolle on myönnetty apuraha yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle
- jonka vuotuinen työtulo maatalousyrittäjätyöstä tai apurahansaajan työstä on vähintään 4 032 euroa (vuonna 2021)
- joka ei ole työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä ja maatalousyrittäjän ollessa kyseessä ei saa luopumistukea
- joka asuu ja toimii Suomessa tai hänen työskentelynsä sovelletaan MYEL:n, EU:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä.

11.5.2016

Vapaaehtoinen työtapaturma- ja ammattitautiturva

MATAL:n mukainen työtapaturma- ja ammattitautiturva voidaan ulottaa vapaaehtoisella vakuutuksella koskemaan myös muuta kuin sellaista maatalousyrittäjätyötä, jonka perusteella maatalousyrittäjä on velvollinen ottamaan pakollisen MYEL-vakuutuksen ja MATA-vakuutuksen (ks. tarkemmin Vapaaehtoiset vakuutukset/ kohta 7.2 työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus).

2.1.2 Vapaa-ajan tapaturmaturvaa

Pakolliseen tai vapaaehtoiseen työajan työtapaturma- ja ammattitautivakuutukseen voidaan liittää vapaaehtoisella vakuutuksella turva vapaa-ajalla sattuvan tapaturman varalta (ks. tarkemmin Vapaaehtoiset vakuutukset kohta 7.4 vapaa-ajan vapaaehtoinen vakuutus).

2.2 MATAL:n henkilöllinen soveltamisala

MATAL:n henkilöllistä soveltamisalaa koskevat säännökset antavat vastauksen kysymykseen, kenellä on MATAL:n nojalla oikeus korvaukseen työtapaturmasta ja ammattitaudista. Korvattavuutta ratkaistaessa on varmistettava, että vahingoittunut on MATAL:ssa tarkoitettu maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ja että hän vahinkotahtuman sattuessa teki maatalousyrittäjätyötä tai apurahansaajan työtä eli työtä, joka kuuluu MATAL:n soveltamisalaan.

2.2.1 Maatalousyrittäjä

Maatalousyrittäjä

Pakollisen vakuutuksen osalta MYEL:n ja MATAL:n maatalousyrittäjä- ja apurahansaaja-käsitteet vastaavat toisiaan.

Pakollisen MATA-vakuutuksen osalta maatalousyrittäjällä tarkoitetaan

1. maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maatilataloutta vähintään viisi hehtaaria maatalousmaata käsittävällä viljelmällä
2. kalastajaa, joka työsuhteessa olematta harjoittaa ammattimaista kalastusta
3. poronhoitajaa, joka omaan, perheenjäsenensä tai paliskunnan lukuun tekee poronhoitotyötä
4. henkilöä, joka tekee 1–3 kohdissa tarkoitettua työtä maatalousyrittäjän perheenjäsenenä
5. henkilöä, joka harjoittaa maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa ja jatkuvasti elää maatalousyrittäjän kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa (avopuoliso)

11.5.2016

6. henkilöä, joka harjoittaa maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä siten kuin MYEL 5 §:ssä säädetään.

Yhteisömuotoinen toiminta ja maatalousyrittäjä

Yhteisössä harjoitetun toiminnan osalta maatalousyrittäjänä pidetään

1. maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa harjoittavan avoimen yhtiön yhtiömiestä tai kommandiittiyhtiön vastuunalaista yhtiömiestä.
2. maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa harjoittavan osakeyhtiön osakasta, joka
 - omistaa yksin yli 30 % osakkeista tai äänimääristä tai
 - omistaa yhdessä avio- tai avopuolison tai samassa taloudessa asuvan, osakkaalle sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevan henkilön kanssa yli 50 % osakkeista tai äänimääristä.

Lisäksi edellytetään, että osakas on

- on johtavassa asemassa = toimitusjohtaja, hallituksen jäsen tai muu vastaava johtava asema tai vastaava tosiasiallinen määräämisvalta ja
- tekee maatilatalouden, poronhoidon tai kalastuksen töitä.

Maatilan ollessa kyseessä osakeyhtiön toiminnan on oltava myös maatilatalouden tuloverolain mukaan verotettua toimintaa.

3. maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa harjoittavassa muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevää henkilöä, joka tekee maatilatalouden, poronhoidon tai kalastuksen töitä ja jolla on vastaava määräämisvalta muussa yhteisössä kuin edellä on selostettu osakeyhtiön osalta.

Viiden hehtaarin viljelmä

Pakollinen MATA-vakuutus ei koske maatilaa, jonka viljelmän maatalousmaan pinta-ala on alle viisi hehtaaria. Maatalousmaan pinta-alaa laskettaessa otetaan huomioon pelto- ja puutarhamaa sellaisenaan. Viljelmän maatalousmaahan luetaan mukaan kasvullisen metsämaan osalta Etelä-Suomessa 1/10, Keski-Suomessa 1/15 ja Pohjois-Suomessa 1/20 metsämaan pinta-alasta.

Alle viiden hehtaarin viljelmältä maatalousyrittäjän on mahdollista saada vapaaehtoinen työajan työtapaturma- ja ammattitautivakuutus. Häntä pidetään tällöin myös MATAL:ssa tarkoitettuna maatalousyrittäjänä, joka tekee laissa tarkoitettua maatalousyrittäjätyötä.

11.5.2016

Toiminta omaan lukuun maatilataloudessa

Jos maatilatalouden harjoittaja omistaa tai on vuokrannut viljelmän ja viljelee sitä, hän toimii omaan lukuunsa.

Toiminta yhteiseen lukuun maatilataloudessa

Aviopuolisoiden katsotaan harjoittavan maatilataloutta aina yhteiseen lukuun; myös siinä tapauksessa, ettei toisella puolisoista ole omistus- tai muuta hallintaoikeutta tilaan.

Jos maatilataloutta harjoitetaan kuolinpesän nimissä, vakuutetaan pakollisen MYEL- ja MATAL:n mukaan kaikki ne kuolinpesän osakkaat, jotka osallistuvat työskentelyyn vähintään minimityötulon verran (4 032 euroa vuonna 2021). Niin ikään maatalous-yhtymän tai metsäyhtymän osakkaat kuuluvat pakollisen MYEL- ja MATA-vakuutuksen piiriin, jos he osallistuvat työskentelyyn vähintään edellä mainitun minimityötulon verran. Jos maatilataloutta harjoitetaan yhtiön nimissä, myös yhtiössä toimivien aviopuolisot vakuutetaan yhteiseen lukuun harjoitetusta toiminnasta muulloin paitsi osakeyhtiömuotoisen toiminnan osalta.

Maatalousyrittäjän avopuoliso, joka osallistuu maatilatalouden töihin, kuuluu MYEL:n ja MATAL:n piiriin silloinkin, kun hän saa tästä työskentelystä palkkaa avopuolisoltaan.

Kalastaja

MYEL:n piiriin kuuluu kalastaja, joka olematta työsuhteessa harjoittaa ammattimaista kalastusta. Kalastus on ammattimaista silloin, kun se on jatkuvaa ja sitä harjoitetaan ansiotarkoituksessa. Osoituksena ammattimaisuudesta on, että saalista myydään ja kalastajaa verotetaan kalastuksesta.

Verotuksessa kalastustulo ilmoitetaan yleensä vain toisen puolison nimissä, vaikka molemmat osallistuvat. Jos kalastajan aviopuoliso osallistuu kalastustoimintaan, hänet on MYEL-vakuutettava. Jos henkilö elää avoliitossa kalastajan kanssa ja osallistuu kalastustoimintaan, hänet voidaan vakuuttaa kalastajana. Vakuutus alkaa tällöin hakemusta seuraavasta päivästä.

Poronhoitaja

Poronomistaja, joka tekee poronhoitotyötä omaan, perheenjäsenensä tai paliskunnan lukuun, vakuutetaan MYEL:n mukaan. Jos poronomistajan aviopuoliso osallistuu poronhoitotyöhön, hänet MYEL-vakuutetaan, vaikka hän ei omistaisi poroja. Jos henkilö elää avoliitossa poronomistajan kanssa ja osallistuu poronhoitotyöhön, hänet voidaan vakuuttaa poronhoitotyöstä. Vakuutus alkaa tällöin hakemusta seuraavasta päivästä.

11.5.2016

Maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa harjoittavan maatalousyrittäjän perheenjäsen

Perheenjäsenenä voidaan vakuuttaa

- maatalousyrittäjän kanssa yhteistaloudessa elävä lähiomainen eli henkilö, joka elää vakinaisesti maatalousyrittäjän taloudessa ja on tälle tai tämän aviopuolisolle sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa taikka on tässä tarkoitettun henkilön aviopuoliso
- maatalousyrittäjän kanssa samalla viljelmällä asuva edellisessä kohdassa tarkoitettu sukulainen tai aviopuoliso taikka maatilatalouden harjoittajan tai tämän vanhemman veli tai sisar taikka maatilatalouden harjoittajan veljen tai sisaren lapsi
- henkilö, joka asuu viljelmällä tai sen läheisyydessä ja tekee viljelmällä maatilatalouden työtä säännöllisesti ja pääasiallisesti ja on maatilatalouden harjoittajan lapsi tai vanhempi taikka tällaisen henkilön aviopuoliso.

Perheenjäsenenä voidaan vakuuttaa edellä selostetuin ehdoin myös avoimen yhtiön yhtiömiehen tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen perheenjäsen sekä maatalousyhtymän tai maatilataloutta harjoittavan kuolinpesän osakkaan perheenjäsen.

Perheenjäsenenä vakuuttaminen ei koske osakeyhtiömuodossa harjoitettua MYEL-toimintaa, vaan osakeyhtiöstä henkilö voidaan vakuuttaa vain maatalousyrittäjänä. Vakuutettavan henkilön on täytettävä tällöin kaikki osakeyhtiömuotoisen toiminnan maatalousyrittäjäasemaa koskevat edellytykset (osakeomistus, johtava asema ja työskentely). Sama on tilanne myös vapaaehtoisten työajan MATA-vakuutusten osalta silloin kun toimintaa harjoitetaan osakeyhtiömuodossa.

Työhön on osallistuttava

MYEL:in ja MATAL:in piiriin kuulumisen edellyttää aina osallistumista maatalousyrittäjätyöhön. Pakollisen vakuutuksen edellytyksenä on sellainen työnteon määrä, että henkilön MYEL-työtulo on vähintään 4 032 (vuonna 2021). Edellä mainittu rajamäärä tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain mukaisella palkkakertoimella.

Maatilataloutta harjoittavan maatalousyrittäjän perheenjäsen vakuutetaan pakollisesti, jos hänelle maksetaan rahapalkkaa vähintään 4 032 euron verran vuodessa (vuonna 2021) ja jos työskentely kestää yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Jos palkka jää tämän alle tai palkkaa ei makseta lainkaan, perheenjäsen ei kuulu pakollisen vakuutuksen piiriin, mutta voidaan mahdollisesti vakuuttaa vapaaehtoisella työajan vakuutuksella. Siitä riippumatta, onko vakuutus pakollinen vai vapaaehtoinen, vain sellaiset henkilöt voidaan vakuuttaa perheenjäseninä, jotka työskentelevät yrityksessä.

Kalastajan ja poronhoitajan perheenjäsenen pakollinen MYEL-vakuuttaminen ei edellytä rahapalkkaa. Pakollinen MYEL-vakuutus voidaan vahvistaa, jos työpanoksen arvo on vähintään 4 032 euroa vuodessa (vuonna 2021).

11.5.2016

2.2.2 Vakuutettava maatalousyrittäjätyö

Oikeus MATAL:n mukaisiin korvauksiin syntyy vain, jos vahinkotapahtuma on sattunut maatalousyrittäjätyössä. Maatalousyrittäjätyönä pidetään maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettua työtä.

Maatalousyrittäjätyötä on siten maatilatalouden harjoittaminen, ammattimainen kalastus sekä poronhoitotyö. Maatalousyrittäjätyötä on se työ, joka voidaan ottaa huomioon vahvistettaessa MYEL- vakuutuksen vuotuista työtuloa.

Maatilatalous

Maatilatalouteen katsotaan kuuluvaksi:

- maatalous eli peltoviljely ja karjanhoito
- metsätalous
- peltoviljelyn, karjanhoidon tai metsätalouden yhteydessä harjoitettu maatilatalouden tuloverolain mukaan verotettu liitännäistoiminta (ks. kohta liitännäistoiminta).

Maatilatalouteen ei kuulu oman perheen hyväksi tehty kotitaloustyö. Jos työ (esimerkiksi ruoan laitto) käsittää viljelmällä työskentelevän vieraan työntekijän taloudenhoitoa, se kuuluu MYEL:n piiriin.

Maatilatalouteen ei kuulu ammattiin opiskelu, vaikka kyse olisi maatalouden ammatinopinnoista. Jos kyse on käytännön harjoittelusta viljelmällä ja työ tapahtuu omaan lukuun tai perheenjäsenenä, on kysymys MYEL-työstä.

Kalastus

Varsinaisen kalan pyynnin lisäksi kalastustoimintaan katsotaan kuuluvaksi:

- kalan käsittely, kuten perkaus, suolaus ja savustus
- pyyntivälineiden valmistus, korjaus ja kunnostus
- saaliin markkinointi
- kalastuksen liitännäistoiminta, jota ei ole pidettävä eri yrityksenä (ks. kohta liitännäistoiminta).

Poronhoito

Poronhoidosta vahvistetaan MYEL-työtuloa lukuporoista ja tehdyistä työpäivistä.

MYEL:n ja MATAL:n mukaan vakuutettavaa poronhoitoa on poronhoito, jota tehdään

- omaan lukuun. Tällaista työtä on omien porojen paimentaminen ja hoito itsenäisesti sekä tarhaus.
- paliskunnan lukuun. Näihin töihin kuuluvat työt, joissa paliskunta on työn teettäjänä. Työn voi tehdä
 - oman poronhoitomaksun korvaamiseksi
 - puolison tai perheenjäsenen poronhoitomaksun korvaamiseksi tai

11.5.2016

- paliskunnalta saatua palkkaa vastaan (jos poronhoitaja on paliskunnan jäsen tai työskentelee edellisessä kohdassa tarkoitetussa ominaisuudessa).
- perheenjäsenen lukuun. Tällöin poronhoitaja hoitaa samaan perheeseen kuuluvan henkilön poroja.

Poronhoitotyö

Pelkkä porojen omistaminen ei oikeuta MYEL-vakuutukseen ja sitä kautta MATA-turvaan. Aina vaaditaan, että vakuutettava itse osallistuu poronhoitotyöhön.

MYEL:n mukaan vakuutettavaa ja siten myös MATAL:n mukaista maatalousyrittäjätyötä on kaikki se työ paliskunnassa, josta merkitään työpäiviä paliskunnan työpäiväluetteloon. Poronhoitotyötä tehdään myös paliskunnan kirjanpidon ulkopuolella. Tällaista poronhoitotyötä voi olla muun muassa porojen tarhaus, heinän, jäkälän ja lehdesten keruu porojen talvirehuksi, rehun varastointi ja kuljetus, aitojen korjaus sekä petojen torjunta.

Liitännäistoiminta

Maatalousyrittäjätyötä on myös maatilatalouden, kalastuksen ja poronhoidon rinnalla harjoitettu sellainen toiminta, jota ei ole pidettävä eri yrityksenä. Käytännössä tämä tarkoittaa maatilatalouden rinnalla harjoitetun toiminnan osalta, että jos mainitusta toiminnasta saadut tulot verotetaan maatilatalouden tuloverolain perusteella, ei toimintaa pidetä eri yrityksessä harjoitettuna toimintana.

Kalastuksen yhteydessä harjoitetulla liitännäistoiminnalla on oltava toiminnallinen yhteys kalastukseen. Kalastusta verotetaan liiketoimintana ja varsinainen kalastus vakuutetaan aina MYEL:n ja MATAL:n mukaan. Samoin vakuutetaan myös kalastukseen liittyvä saaliin jatkojalostus sekä pyydysten kunnostus ja korjaus. Kalastusmatkailu voidaan vakuuttaa varsinaisen kalastuksen yhteydessä silloin, kun se on pienimuotoista ja sitä harjoitetaan samalla kalastusalueella. Kuitenkin kalastuksen yhteydessä harjoitettu mökkivuokraus tai pitopalvelu katsotaan erilliseksi toiminnaksi, eivätkä ne kuulu MYEL-vakuutettavaan toimintaan eivätkä myöskään MATAL:n piiriin.

Poronhoidon yhteydessä harjoitettu muu toiminta vakuutetaan MYEL:n ja MATAL:n mukaan silloin, kun sillä on suora yhteys poronhoitoon. Tällaista työtä on porotuotteiden jalostus, kun se on niin pienimuotoista, ettei sitä pidetä verotuksessa erillisenä yrityksenä. Poronhoitajan vakuutukseen kuuluu omaan lukuun tehtävän työn lisäksi myös paliskunnan lukuun tehtävä työ kuten erottelu, porojen merkintä, paliskunnan aitatyöt ja riista-aidan korjaus sekä poroisännän ja rahastonhoitajan työ.

2.2.3 Apurahansaaja

Apurahansaajalla tarkoitetaan MYEL 10 a §:n mukaan vakuuttamisvelvollista apurahansaajaa.

MYEL 8 a §:n mukaan apurahansaajalla tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka olematta työsuhteessa apurahan myöntäjään tekee Suomessa tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa hänelle Suomesta henkilökohtaisesti myönnetyn apurahan turvin.

11.5.2016

Apurahansaajalla tarkoitetaan myös henkilöä, joka vastaavasti työsuhteessa olematta tekee tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa tutkija- tai taiteilijaryhmässä, jolle apuraha on myönnetty.

Apurahansaajana pidetään myös henkilöä, joka työsuhteessa ollessaan tai yrittäjätoimintaa harjoittaessaan saa apurahan työsuhteesta tai yrittäjätoiminnasta erillään tehtävää tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten.

2.2.4 Vakuutettava apurahansaajan työ

Vakuutettavaa apurahalla työskentelyä on MYEL 8 a §:ssä tarkoitettu tieteellisen tutkimuksen tekeminen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen. Tieteellisen tutkimuksen tekemisen tai taiteellisen toiminnan harjoittamisen käsite on laaja.

MYEL:n piiriin kuuluvana tieteellisen tutkimuksen tekemisenä tai taiteellisen toiminnan harjoittamisena ei kuitenkaan pidetä

- ammatilliseen perustutkintoon,
- ammattikorkeakoulututkintoon, tai
- alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon liittyvää opiskelua tai opinnäyte-työtä.

Siten apurahat, jotka on myönnetty esimerkiksi edellä mainittuihin tutkintoihin liittyviä kotimaisia tai ulkomaisia opintoja varten tai lopputyön tekemiseksi eivät ole MYEL:n eikä MATAL:n piiriin kuuluvia apurahoja.

Lisensiaattityön tekemistä varten myönnetty apuraha kuuluu MYEL:n ja MATAL:n soveltamisalaan, ellei ole kysymys ylempään korkeakoulututkintoon liittyvästä työstä (esim. lääketieteen alan lisensiaatti). Tohtorinväitöskirjatyön tekemistä varten myönnetty apuraha kuuluu MYEL:n ja MATAL:n soveltamisalaan.

Työskentelyapuraha

Apurahansaajan MYEL-vakuuttaminen edellyttää, että on kysymys työskentelyä varten myönnetystä apurahasta. Työskentelyapuraha myönnetään tulevaa tai jo käynnissä olevaa, mutta tulevaisuudessa jatkuvaa työskentelyä varten (esim. väitöskirjatyön tekemiseen myönnetty apuraha).

MYEL:n ja MATAL:n piiriin kuuluvia apurahoja ovat mm. tieteen tekemiseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen myönnetyt työskentelyapurahat sekä tietyn työn tekemistä varten myönnetyt kohde- ja projektiapurahat.

Pelkästään kuluja varten myönnetty apuraha ei kuulu MYEL:n eikä siten myöskään MATAL:n soveltamisalaan (esim. matka-apuraha tai apuraha soittimen hankkimista varten).

11.5.2016

Myöskään tunnustukset elämäntyöstä tai muut vastaavat palkintotyyppiset apurahat taiteen tai tieteen alalla eivät ole MYEL:ssä tarkoitettuja työskentelyapurahoja, kuten eivät myöskään opiskelua varten myönnettyt stipendit.

Suomesta myönnetty apuraha

Suomesta myönnettyjä apurahoja ovat suomalaisten yksityisoikeudellisten ja julkisoikeudellisten yhteisöjen myöntämät apurahat. Yksityisoikeudellisia yhteisöjä ovat esim. säätiöt, yhdistykset ja eri yhtiömuodossa toimivat yritykset. Yksityisoikeudellisista yhteisöistä suomalaisia ovat ne, joilla on kotipaikka Suomessa. Julkisoikeudellisia yhteisöjä ovat esimerkiksi valtio ja kunnat.

Neljän kuukauden ehto ja vuotuisen työtulon alaraja

Pakollisen MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluu vain sellainen apuraha, jonka turvin apurahansaaja työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta.

Lisäksi edellytetään, että yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajalle myönnetyn apurahan perusteella arvioitava vuotuinen työtulo on vähintään 4 032 euroa (vuonna 2021). Myönnetty työskentelyapuraha muunnetaan vuotuiseksi työtuloksi jakamalla apuraha työskentelyaikaan sisältyvien päivien lukumäärällä ja kertomalla tämä luku luvulla 360.

Käytännössä neljän kuukauden ehto ja työtulon vähimmäismäärä tarkoittavat, että jos apuraha on myönnetty yhdenjaksoisesti neljälle kuukaudelle ja se on määrältään vähintään 1 344 euroa (vuoden 2021 tasossa), apuraha kuuluu MYEL:n piiriin.

2.3 Lain alueellinen soveltamisala

Lain alueellista soveltamisalaa koskevat säännökset antavat vastauksen kysymykseen, missä tehtyä työtä MATAL koskee. MYEL- ja MATA-vakuuttamisen osalta lakien alueellinen soveltamisala on sama. MATAL-lakia sovelletaan sellaiseen maatalousyrittäjään ja apurahansaajaan, johon sovelletaan MYEL:n alueellista soveltamisalaa koskevien säännösten nojalla Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä. Suomessa tehtävän ja ulkomailla tehtävän maatalousyrittäjätyön ja apurahansaajan työn osalta on omat säännöksensä.

Jos alueellista soveltamisalaa koskevat edellytykset eivät täyty, ei MYEL-tai MATA-vakuutusta voida myöntää, vaikka kaikki muut vakuuttamisen edellytykset täyttyisivät.

Alueellista soveltamisalaa koskevien säännösten osalta on keskeistä, missä maassa työ tehdään, kun se tehdään ulkomailla. Silloin kun työ tehdään Suomessa muun kuin Suomessa asuvan toimesta, keskeistä on mistä maasta sitä tullaan Suomeen tekemään. Suomen lainsäädännön soveltuminen määräytyy eri lailla riippuen siitä, onko kysymyksessä EU tai ETA-maa, sosiaaliturvasopimusmaa tai nk. sopimukseton maa (muu maa kuin EU, ETA-maa tai sosiaaliturvasopimusmaa).

11.5.2016

Jos ulkomailla tehtävä maatalousyrittäjätyö tai apurahansaajan työ voidaan lain alueellista soveltamisalaa koskevien säännösten mukaan MATA-vakuuttaa Suomen lainsäädännön mukaisesti, maatalousyrittäjällä ja apurahansaajalla on työtapaturma- ja ammattitautiturva voimassa ulkomailla tehdyssä työssä.

Vapaa-ajan vakuutuksen turva ulkomailla

Vapaa-ajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen voi saada vain henkilö, jolle on myönnetty pakollinen tai vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus. Jos henkilön Suomessa tai ulkomailla tekemä työ MATA-vakuutetaan, hän voi saada myös vapaa-ajan MATA-vakuutuksen. Vapaa-ajan vakuutuksen tapaturmaturva on tällöin voimassa maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vapaa-ajalla oli hän sitten Suomessa tai ulkomailla.

2.3.1 Suomessa tai ulkomailla tehtävä maatalousyrittäjätyö

Suomessa tehtävä maatalousyrittäjätyö

Työeläkelainsäädännössä lähtökohtana on, että Suomessa tehtävä työ vakuutetaan Suomessa. Suomessa asuvan maatalousyrittäjän on vakuutettava itsensä Melassa MYEL:n mukaisesti. Suomessa asuminen arvioidaan soveltaen asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (jäljempänä soveltamisalakii) periaatteita. Henkilöä pidetään Suomessa asuvana, jos hänellä on Suomessa varsinainen asunto ja jos hän jatkuvasti ja pääasiallisesti oleskelee Suomessa.

Suomessa asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos maatalousyrittäjään sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella.

A1-todistus

A1-todistus osoittaa, minkä valtion sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan, kun henkilö työskentelee EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä. Mitä jäljempänä todetaan EU-maasta, koskee myös Sveitsiä.

A1-todistuksen antaa kunkin jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, Suomessa Eläketurvakeskus.

EU- tai ETA-maasta tai sosiaaliturvasopimusmaasta Suomeen tuleva maatalousyrittäjä

EU:n sosiaaliturva-asetuksen pääsääntönä on, että maatalousyrittäjään sovelletaan hänen työskentelymaansa lainsäädäntöä. Suomessa työskentelevää maatalousyrittäjää ei kuitenkaan vakuuteta Suomessa, jos maatalousyrittäjä esittää lähtömaansa A1-todistuksen.

Pääsääntöisesti sosiaaliturvasopimusmaasta tulevan maatalousyrittäjän on vakuutettava itsensä Suomessa. Soveltamisalalaissa tarkoitettua vakinaista muuttamista Suomeen ei tällöin edellytetä siten kuin sopimuksettomasta maasta tulevalta maatalousyrittäjältä. Suomella on kahdenvälinen sosiaaliturvasopimus Australian, Chilen,

11.5.2016

Etelä-Korean, Intian, Israelin, Kanadan, Kiinan, Quebecin ja USA:n kanssa. Jos sosiaaliturvasopimus ei koske yrittäjiä, menetellään vastaavasti kuin sopimuksettomasta maasta Suomeen tulevan maatalousyrittäjän osalta.

Sopimuksettomasta maasta tuleva maatalousyrittäjä

Jos maatalousyrittäjä tulee Suomeen tekemään maatalousyrittäjätyötä muualta kuin EU-tai ETA-maasta tai sosiaaliturvasopimusmaasta, ratkaisevaa on, voidaanko hänen katsoa vakinaisesti muuttaneen Suomeen

Vakinaisen asumisen osalta tehdään kokonaisarvio. Asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon mm.

1. hän on aiemmin asunut vakinaisesti Suomessa tai että hän on suomalaista syntyperää
2. hän on pakolainen tai saanut oleskeluluvan Suomessa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella
3. hän on Suomessa vakinaisesti asuvan henkilön perheenjäsen;
4. hänellä on työsopimus tai muu siihen rinnastettava sopimus Suomessa tehtävää työtä varten tai hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti
5. hän on tosiasiallisesti asunut Suomessa vähintään vuoden ajan maahan muuton jälkeen taikka
6. hänellä on muita siteitä Suomeen.

Jotta henkilö voidaan MYEL-vakuuttaa tekemästään maatalousyrittäjätyöstä, edellytetään, että häneen sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä. Asian ratkaisee lähtökohtaisesti Kela.

Maatalousyrittäjätyö ulkomailla

EU tai ETA-maa

Toiseen EU- tai ETA-maahan enintään 24 kuukaudeksi toimintansa siirtävä maatalousyrittäjä voi edelleen kuulua Suomen sosiaaliturvaan, jos

- maatalousyrittäjän katsotaan tavanomaisesti harjoittavan toimintaansa Suomessa
- maatalousyrittäjätoimintaa on harjoitettu Suomessa vähintään 4 kuukautta ennen ulkomaille lähtöä
- MYEL-vakuutus on voimassa vähintään neljä kuukautta ennen ulkomaille lähtöä
- maatalousyrittäjä säilyttää edellytykset jatkaa maatalousyrittäjätoimintaa Suomessa ulkomaantyöskentelyn päätyttyä.

Vaikka MYEL-vakuutus ei olisi ollut voimassa 4 kuukautta ennen ulkomaille lähtöä, voi maatalousyrittäjä silti kokonaisharkinnan perusteella olla oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan ulkomailla työskentelynsä aikana.

11.5.2016

Jos lähetetty maatalousyrittäjä työskentelee samassa maassa yli 24 kuukautta, mutta kuitenkin edelleen tilapäisesti, voi hän kuulua Suomen sosiaaliturvaan edelleen poikkeuslupan perusteella.

Maatalousyrittäjän tulee aina EU- tai ETA-maahan lähdettäessä hakea Eläketurvakeskukselta lähetetyn maatalousyrittäjän todistusta tai yllä tarkoitettua poikkeuslupaa.

Sopimukseton maa

MYEL:n mukaan vakuutettu maatalousyrittäjä voi pitää MYEL-vakuutuksensa vuoden voimassa

- jos hän lähtee enintään vuodeksi harjoittamaan maatalousyrittäjätoimintaa sopimuksettomaan maahan ja
- häntä pidetään Suomessa asuvana, vaikka hän on tilapäisesti ulkomailla.

Maatalousyrittäjänä Suomessa ja työskentelee merimiehenä EU/ETA-maan lipun alla liputetussa aluksessa

Mikäli maatalousyrittäjä on maatalousyrittäjätyön rinnalla samaan aikaan merimiehenä aluksessa, joka on liputettu toisessa EU- tai ETA-maassa (esim. Ruotsissa tai Virossa), maatalousyrittäjän työskentely vakuutetaan EU:n sosiaaliturva-asetuksen mukaan siinä maassa, minne alus on rekisteröity. Maatalousyrittäjätoimintaa ei edellä tarkoitettun merimiehenä työskentelyn alettua voida enää pääsääntöisesti vakuuttaa Suomessa niin kauan kuin työskentely aluksella jatkuu.

Maatalousyrittäjänä Suomessa ja sopimuksettomassa maassa

Jos henkilö asuu Suomessa ja hän työskentelee sekä Suomessa että sopimuksettomassa maassa maatalousyrittäjänä, vakuutetaan hänet MYEL:n mukaan molemmissa maissa tehdyn työn osalta.

Jos henkilö ei asu Suomessa, hänen maatalousyrittäjätoimintaansa ei voida vakuuttaa lainkaan Suomessa.

Maatalousyrittäjänä Suomessa ja EU-maassa

EU:n sosiaaliturva-asetuksen periaate on, että henkilö vakuutetaan vain yhdessä EU- tai ETA-maassa. Kahdessa tai useassa EU- tai ETA maassa työskentelevä maatalousyrittäjä kuuluu yleensä asuinmaansa sosiaaliturvaan, jos hän harjoittaa siellä huomattavan osan toiminnastaan. Sillä, että maatalousyrittäjä työskentelee huomattavan osan asuinmaassaan, tarkoitetaan sitä, että määrällisesti merkittävä osa (vähintään 25 %) kaikesta toiminnasta tapahtuu siellä. Huomattavan osan määrittelyssä otetaan huomioon muun muassa maatalousyrittäjän liikevaihto, työaika, suoritettujen palvelujen lukumäärä ja/tai tulo. Arvion soveltamisesta tekee Eläketurvakeskus.

Jos maatalousyrittäjä asuu ja työskentelee sekä Suomessa että esim. Virossa maanviljelijänä, hänet vakuutetaan Suomessa, jos hän harjoittaa Suomessa merkittävän osan toiminnastaan. Tällöin maatalousyrittäjän Virossa olevalla peltoalalla harjoitettu maatalous vakuutetaan MYEL:n mukaisesti, jos vakuuttamisen edellytykset täyttyvät Viron viljelmällä.

11.5.2016

2.3.2 Suomessa tai ulkomailla tehtävä apurahansaajan työ

Suomessa tehtävä apurahansaajan työ

Suomessa asuvan apurahansaajan, joka työskentelee Suomesta myönnetyn apurahan turvin Suomessa, on vakuutettava itsensä Melassa MYEL:n mukaan. Suomessa asuminen arvioidaan noudattaen soveltamisalain periaatteita vastaavasti kuin edellä maatalousyrittäjän kohdalla on selostettu.

Soveltamisalain periaatteiden mukaan määräytyvää Suomessa asumista ei edellytetä, jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella. Jos apurahansaaja tulee Suomeen EU- tai ETA-maasta tekemään apurahatyötä, hänet MYEL-vakuutetaan edellyttäen, että EU:n sosiaaliturva-asetuksen lainvalintasääntöjen mukaan häneen sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä ja muut MYEL-vakuuttamisen ehdot täyttyvät. Jos apurahansaaja osoittaa A1-todistuksella kuuluvansa muun EU- tai ETA-maan sosiaaliturvan piiriin, häntä ei vakuuteta Suomessa.

On huomattava, ettei EU:n sosiaaliturva-asetuksen soveltamisen kannalta ole olennaista apurahansaajan kansalaisuus. Jos apurahansaaja on ollut viimeksi vakuutettuna EU- tai ETA-maassa ennen muuttoaan Suomeen, häneen sovelletaan kansalaisuudesta riippumatta EU:n sosiaaliturva-asetusta.

Sosiaaliturvasopimusmaasta tuleva apurahansaaja

Pääsääntöisesti sosiaaliturvasopimusmaasta Suomeen tulevan apurahansaajan on vakuutettava itsensä työskentelymaassa eli Suomessa. Jos apurahansaajaan sovelletaan sosiaaliturvasopimuksen nojalla Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä, soveltamisalalaissa tarkoitettua vakinaista muuttamista Suomeen ei edellytetä. Jos sosiaaliturvasopimus ei koske apurahansaajia, menetellään vastaavasti kuin sopimuksettomasta maasta Suomeen tulevan apurahansaajan osalta.

Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa soveltamisalaratkaisun siitä, voidaanko apurahansaaja MYEL-vakuuttaa Suomessa tehdystä työstä.

Sopimuksettomasta maasta tuleva apurahansaaja

Sopimuksettomasta maasta Suomeen muuttava voidaan katsoa Suomessa asuvaksi, jos hänen katsotaan muuttaneen Suomeen vakinaisesti asumaan.

Vakinaisen asumisen osalta tehdään kokonaisarvio vastaavalla tavalla kuin edellä on selostettu Suomeen muuttavan maatalousyrittäjän osalta (ks. kohta sopimuksettomasta maasta tuleva maatalousyrittäjä).

11.5.2016

Asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltaminen apurahansaajaan

Apurahansaajan kohdalla sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvaa, mikäli apurahansaaja työskentelee apurahalla vähintään vuoden. Yleensä yksittäisellä apurahalla työskentely kestää enintään vuoden, jolloin tosiasiallisen Suomessa asuminen kriteeri täyttyy vasta, kun apurahansaajalle myönnetään toisen vuoden apuraha. Asumisperusteista sosiaaliturvaa sovelletaan tällöin toisen apurahakauden alusta ja tästä ajankohdasta lukien MYEL-vakuuttaminenkin voi alkaa.

Asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin pääseminen edellyttää myös oleskelulupaa. Suomeen muuttavalla on oltava vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava voimassa oleva oleskelulupa, silloin kun sellainen lupa vaaditaan. MYEL-vakuutusta ei voida vahvistaa ennen kuin apurahansaajalle on myönnetty oleskelulupa.

Lähtökohtaisesti Kela tekee ratkaisun asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltumisesta apurahansaajaan. Vain jos Kela ei ole jostakin syystä ratkaissut asiaa, Mela ottaa asiaan kantaa edellä selostettuja soveltamisalalain periaatteita noudattaen.

Ulkomailla tehtävä työ

Apuraha myönnetty ulkomailla tehtävää työtä varten

Suomessa tehtävään tieteelliseen tutkimukseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen rinnastetaan tieteellisen tutkimuksen tekeminen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen ulkomailla, jos apuraha on myönnetty Suomesta muualla kuin Suomessa tehtävää tutkimusta tai taiteellisen toiminnan harjoittamista varten.

Käytännössä säännös koskee tilanteita, joissa apurahansaaja on menossa työskentelemään niin kutsuttuihin sopimuksettomiin maihin eli sellaiseen valtioon, jota ei koske EU:n sosiaaliturva-asetus eikä sosiaaliturvasopimus. Tällöin MYEL-vakuuttaminen on mahdollista koko sille ajalle, jolle apuraha on myönnetty ulkomailla työskentelyä varten, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi, jos vakuuttamisen ehdot muutoin täyttyvät.

Jos apuraha on suoraan myönnetty EU- tai ETA-maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa tapahtuvaa työskentelyä varten, MYEL-vakuuttaminen määräytyy tässäkin tilanteessa EU:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaan.

Apurahansaaja lähtee MYEL-vakuutuksen voimassa ollessa ulkomaille tekemään apurahansaajan työtä

MYEL-vakuutuksen voimassaolo jatkuu myös apurahansaajan EU- tai ETA -maassa, sosiaaliturvasopimusmaassa tai sopimuksettomassa maassa työskentelystä huolimatta, jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturva-asetuksen, sosiaaliturvasopimuksen tai soveltamisalalain määräysten perusteella.

11.5.2016

Jos on kysymys EU- tai ETA-maasta tai sosiaaliturvasopimusmaasta, Eläketurvakeskus antaa A1-todistuksen, jos Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä voidaan edelleen soveltaa ulkomailla työskentelyn ajan.

Jos apurahansaaja lähtee sopimuksettomaan maahan yli vuodeksi, hänen on haettava Kelasta päätöstä, jonka mukaan häneen voidaan edelleen soveltaa asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä.

Apurahansaajia koskevat MYEL:n alueellista soveltamisalaa koskevat erilaiset tilanteet on selostettu tarkemmin apurahansaajan vakuutusoppaassa kohdassa 6 Kansainväliset vakuuttamistilanteet.

2.4 Korvausvelvollisuus ja vakuutus

Pakollinen MATA-vakuutus Lähtökohtaisesti vahinkotapahtumahetkellä voimassa oleva MYEL- ja MATA-vakuutus osoittavat, että henkilö kuuluu MATAL:n piiriin, eli että kyseessä on sellainen maatalousyrittäjä ja apurahansaaja, jolle korvaus voidaan myöntää.

Joskus vakuutetun tilanne voi kuitenkin muuttua siten, että alun alkaen oikein myönnetyn pakollisen MYEL-vakuutuksen ei kuuluisikaan enää olla voimassa vahinkotapahtumahetkellä. Jos MYEL-vakuutus on ollut ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi voimassa virheellisin perustein esim. siksi, ettei maatalousyrittäjän perheenjäsentä koskevat laissa säädetyt edellytykset enää täyty vahinkotapahtumahetkellä, ei korvausta MATAL:n nojalla voida myöntää. MYEL- ja MATA-vakuutus päätetään tällöin takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset ovat päättyneet.

Jos vahinkotapahtumahetkellä ei ole pakollinen MYEL- ja MATA- vakuutus voimassa, voidaan MYEL- ja MATA-vakuutus vahvistaa pakollisen turvan osalta myös takautuvasti. Vahinkotapahtuma voi joskus sattua jo siinä vaiheessa, kun MYEL-vakuutusta ei ole vielä ehditty vahvistaa.

Näitä tilanteita varten MATAL:ssa on säännökset siitä, että maatalousyrittäjä ja apurahansaaja ovat työtapaturma- ja ammattitautiturvan piirissä sinä aikana, jolle maatalousyrittäjän eläkelain 10 §:n ja 10 a §:n mukainen pakollinen vakuuttamisvelvollisuus kohdistuu ja jolle ajalle vakuutus voidaan maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistaa. Maatalousyrittäjälle MYEL-vakuutus voidaan vahvistaa takautuvasti enintään kulumassa olevalle ja sitä edeltävälle kolmelle vuodelle. Apurahansaajalle MYEL-vakuutus voidaan vahvistaa takautuvasti enintään kulumassa olevalle ja sitä edeltävälle yhdelle kalenterivuodelle.

Jotta maatalousyrittäjän ja apurahansaajan voidaan katsoa olevan velvollinen ottamaan MYEL-vakuutuksen, hänen on täytettävä edellä selostetut lain henkilöllistä ja alueellista soveltamisalaa koskevat edellytykset.

11.5.2016

MATAL 12 §:ssä on tarkemmat säännökset vakuutuksesta ja korvausvelvollisuudesta. Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että vahinkotapahtuma on sattunut

1. maatalousyrittäjän eläkelaisa tarkoitetulle maatalousyrittäjälle tai apurahansaa-jalle sellaisena aikana, jolle hän on velvollinen ottamaan pakollisen MYEL-vakuu-tuksen.
2. maatalousyrittäjän avopuolisolle sellaisena aikana, jolle hän on velvollinen otta-maan ja jolle hänellä on voimassa pakollinen MYEL-vakuutus tai vireillä hakemus sen saamiseksi.

Tällöin on kysymys maatalousyrittäjän kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävästä avopuolisosta, jolle ei voida vahvistaa MYEL-vakuutusta takautuvasti, vaan vakuutus myönnetään hakemusta seuraavasta päivästä lukien.

3. edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetulle henkilölle sellaisena aikana, jona maatalous-yrittäjätyö tai apurahansaaajan työ ei ole hänen 18 vuotta täytettyään ehtinyt jatkua yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta.
4. edellä 1 tai 2 tarkoitetulle henkilölle, joka tulee MYEL-työkyvyttömyyseläkkeeseen tai muuhun työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiseen tois-aiseksi myönnettyyn täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, täyden tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn kuntoutustukeen tai osittaisen työ-kyvyttömyyden perusteella toistaiseksi myönnettyyn osatyökyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ja vahinkotapahtuma on sattunut ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun hän sai tiedon eläkelaitoksen tai muutoksenha-kuelimen eläkkeen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Jollei muuta näytetä, vakuutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitse-mäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoitta-maansa osoitteeseen.

Ammattitaudit ja pakollinen MATA-vakuutus

Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määrittäminen erityistilanteessa

Työtapaturma- ja ammattitautilaissa on säädetty siitä, minkä työn perusteella kor-vausvelvollisuus määräytyy, kun maatalousyrittäjä tai apurahansaaaja ei ole enää siinä työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua. Maatalousyrittäjällä tai apura-hansaaajalla on voinut olla maatalousyrittäjätyön tai apurahansaaajan työn rinnalla tai sen jälkeen esimerkiksi muuta yritystoimintaa tai työsuhdetyötä. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut. Jollei pääasiallista altistumista voida sel-vittää, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistu-minen on voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin.

11.5.2016

Jollei maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ammattitaudin ilmenemisaikana enää ole työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua ja korvausvelvollisuus määräytyy maatalousyrittäjätyön tai apurahansaajan työn perusteella, vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle

- on aikanaan vahvistettu MYEL- ja MATA-vakuutus kyseisestä korvausvelvollisuuden määräävästä työstä, tai
- että hän on kyseisestä työskentelystään MYEL- vakuuttamisvelvollinen ja että MYEL- vakuutus voidaan hänelle vielä MYEL-vakuutuksen takautuvaa vahvistamista koskevien säännösten mukaisesti vahvistaa.

Eläkkeellä oloaikana ilmennyt ammattitauti

Joskus ammattitauti voi ilmetä vasta eläkkeelle jäämisen jälkeen. Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä, työuraeläkkeellä tai osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalla maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla ilmenee ammattitauti, jonka aiheuttama altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä MATAL:n mukaan vakuutetussa työssä, vuosityöansiota määrättäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa tai ajankohtaa, jona MATA-vakuutus oli voimassa.

Vahingon korvaaminen edellyttää tällöinkin, että vakuutetun työskennellessä altistumisen aiheuttaneessa maatalousyrittäjätyössä MATA-vakuutus on ennen eläkkeelle jäämistä ollut voimassa tai että hän on ollut kyseisestä työskentelystään MYEL-vakuuttamisvelvollinen ja että MYEL-vakuutus voidaan hänelle vielä pakollisen MYEL-vakuutuksen takautuvaa vahvistamista koskevien säännösten mukaan vahvistaa.

Vapaaehtoiset MATA-vakuutukset ja korvausvelvollisuus

Työajan ja vapaa-ajan vapaaehtoista MATA-vakuutusta ei voida myöntää takautuvasti. Työtapaturman tai vapaa-ajan tapaturman korvaaminen työajan tai vapaa-ajan vapaaehtoisesta vakuutuksesta edellyttää, että kyseinen vapaaehtoinen MATA-vakuutus on vahinkotapahtuman sattuessa voimassa tai että vahingoittuneella on vapaaehtoinen MATA-vakuutushakemus vireillä, joka sittemmin johtaa siihen, että hänellä on vapaaehtoinen MATA-vakuutus voimassa vahinkotapahtumahetkellä.

Vapaaehtoinen MATA-vakuutus myönnetään aikaisintaan hakemusta seuraavasta päivästä.

Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määrittäminen ja työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus

Jos maatalousyrittäjä ei ole enää ammattitaudin ilmetessä työajan vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutetussa työssä, mutta korvausvelvollisuus työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan määräytyy kyseisessä työssä tapahtuneen altistumisen perusteella, vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että maatalousyrittäjällä

11.5.2016

oli hänen työskennellessään korvausvelvollisuuden määrittävässä työssä vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus voimassa.

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen sovelletaan myös MATAL 62 §:ää, jossa on säädetty vuosityöansion määrittämisestä eläkkeellä ilmenevän ammattitaudin osalta. Jos työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ei ole ammattitaudin ilmeneishetkellä enää voimassa eläkkeellä oloaikana, vahinkotapahtuma voidaan edellytysten täytyessä korvata, kun altistuminen on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä maatalousyrittäjätyössä aikana, jona työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus oli voimassa.

11.5.2016

3 Korvattavat vahinkotapahtumat

3.1 Yleisiä säännöksiä ja käsitteitä

Yleistä

Korvattavia vahinkotapahtumia koskevassa MATAL:n 2 luvussa määritellään lain keskeiset käsitteet, sekä ne olosuhteet, joissa sattuneet vahingot korvataan MATAL:n nojalla.

MATAL:ssa säädetty lain keskeiset käsitteet vastaavat sisällöltään TyTAL:ssa säädettyjä vastaavia käsitteitä. Olosuhteet, joissa sattuneet vahingot korvataan vastaavat pääosin TyTAL:n mukaan korvattavia olosuhteita. Monilta osin MATAL:n korvattavia vahinkotapahtumia koskevissa säännöksissä on suoraan viitattu TyTAL:n säännöksiin. Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työn erityispiirteet on kuitenkin MATAL:ssa otettu huomioon erityisesti maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työtapaturmaa koskevissa säännöksissä.

Soveltamiskäytännön on tarkoitus TyTAL:n ja MATAL:n osalta olla yhtenäistä aina silloin, kun asia on säännelty yhteneväisesti kummassakin laissa. TyTAL:n mukaisissa asioissa korvauskäytännön yhdenmukaisuutta ohjaa Tapaturma-asiain korvauslautakunta. Sen antamia ohjeita ja ratkaisukäytäntöä seurataan ja noudatetaan myös MATAL:n mukaisia asioita ratkaistaessa.

Melassa toimii myös MATA-korvauslautakunta, joka antaa lausuntoja MATAL:iin perustuvista sellaisista korvausasioista

- jotka sisältävät periaatteellista laatua olevan kysymyksen
- joissa asian käsittely lautakunnassa on tarpeen yhtenäisen käytännön saavuttamiseksi TyTAL:n mukaisen käytännön kanssa
- joissa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmää varten joudutaan luomaan erityiskäytäntöä esimerkiksi sen vuoksi, että vastaavaa TyTAL:n mukaista käytäntöä ei ole.

3.1.1 Vahinkotapahtuma ja vahinko

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisena vahinkotapahtuma korvataan työtapaturma ja ammattitauti.

Vahinko on vahinkotapahtuman seuraus eli MATAL-lain tarkoittama vamma, sairaus tai kuolema.

Vahinkopäivä ja ammattitaudin ilmenemisaika

Vahinkopäivä on se päivä, jolloin työtapaturma sattui tai jolloin ammattitauti ilmeni. Ammattitaudin ilmenemisaikana pidetään päivää, jolloin vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sittemmin ammattitaudiksi todetun sairauden johdosta, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

11.5.2016

Työtapaturman sattumispäivä ja ammattitaudin ilmenemispäivä ratkaisee sen, korvataanko vahinko MATAL:n nojalla vai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla. Uuden MATAL- lain nojalla korvataan vain vahinkotapahtumat, jotka ovat sattuneet 1 päivänä tammikuuta 2016 tai sen jälkeen. Jos vahinkotapahtuma on sattunut ennen tätä, oikeus korvaukseen määräytyy maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan.

Vahinkopäivällä on merkitystä myös ansionmenetyskorvausten (päiväraha, tapaturmaeläke ja kuntoutusraha) suuruuden määrittämisessä. Ansionmenetyskorvauksen määrä määräytyy maatalousyrittäjätyön ja apurahansaajan työn osalta MATA-vakuutetuilla vahinkopäivän vuosityöansion perusteella.

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi

MATAL 13 §

Syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman välillä on ehdoton edellytys vahingon korvaamiselle. Korvaukseen oikeuttava syy-seuraussuhde sisältää todennäköisen lääketieteellisen syy-yhteyden vaatimuksen. Tällä tarkoitetaan, että vamman tai sairauden aiheutumista vahinkotapahtuman seurauksena voidaan pitää kaikki arviointiin vaikuttavat tekijät huomioon ottaen todennäköisempänä kuin sen aiheutumista muusta syystä. Syy-yhteyden puolesta puhuvien seikkojen tulee siten olla painavampia kuin syy-yhteyttä vastaan puhuvien seikkojen.

Pelkkä mahdollinen lääketieteellinen syy-seuraussuhde ei ole riittävä peruste korvaamiselle, vaikka muita selittäviä tekijöitä ei olisikaan osoitettavissa.

Syy-yhteyden arviointia varten Melan tulee saada käyttöönsä luotettava selvitys vahingosta ja sen sattumistavasta ja -ajasta sekä kaikki lääketieteelliset löydökset, jotka voivat vaikuttaa asian arviointiin. Syy-yhteyden arviointiin kuuluu myös mahdollisten muiden syytekijöiden poissulkeminen.

Lääketieteellistä syy-yhteyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota tapahtumakuvaukseen hoitoon hakeutumisen yhteydessä ja sen yhdenmukaisuuteen eri asiakirjoissa. Tapahtumakuvaukseen kuuluvat tiedot vammamekanismista ja vammaenergian laadusta ja määrästä, vahinkotapahtuman sattumisajankohdasta, oireiden laadusta ja ajallisesta yhteydestä vahinkotapahtumaan. Syy-yhteyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota sairauden tai vamman määrittelyyn vaikuttaviin löydöksiin lääketieteellisissä asiakirjoissa, kuten tapaturmaperäisyyttä puoltaviin ja sitä vastaan puhuviin merkintöihin.

Lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnissa kaikki vaikuttavat seikat on otettava huomioon, ja näitä seikkoja ovat muassa

- lääketieteelliset löydökset ja havainnot
- vahingon sattumistapa
- aikaisemmat vammat ja sairaudet
- oireiden laatu
- tiedot hoitoon hakeutumisesta

11.5.2016

- tiedot vamman ulkoisista merkeistä tai niiden puuttumisista
- tiedot tutkimuslöydösten sopivuudesta kuvattuun vammamekanismiin, oireisiin ja todettuun vammaan.

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi on Melan asiantuntijalääkärin tehtävä ja kannanotto tulee perustella vahinkotapahtuman asiakirjoihin. Erityisesti jos korvaus evätään syy-yhteyden puuttumisen johdosta, tulee päätös perustella ratkaisuun joh-taneiden lääketieteellisten seikkojen osalta.

3.1.2 Tapaturma

Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa vamman tai sairauden.

Ulkoisella tekijällä tarkoitetaan vahingoittuneesta riippumatonta seikkaa, joka aiheuttaa vahinkotapahtuman. Ulkoisia tekijöitä ovat esimerkiksi kadun liukkaus, kuoppa tiessä tai päälle kaatuva esine.

Tapahtuman ulkoisuuden vaatimus merkitsee sitä, että kysymys ei voi olla niin sano-tusta sisäsyntyisestä sairaudesta.

Äkillisyydellä tarkoitetaan lähtökohtaisesti hyvin lyhytkestoista tapahtumaa. Puhu-taan myös yhtäkkisestä ja nopeasta tapahtumasta. Äkillisyys on kuitenkin arvioitava aina tapauskohtaisesti, eikä mitään aikarajaa ole asetettu. Äkillinen tapahtuma on esimerkiksi katolta putoaminen. Rajanveto-ongelmien välttämiseksi on säädetty tar-kemmin eräistä vammoista ja sairauksista, jotka voivat aiheutua enintään vuorokau-den pituisena aikana tapahtuvasta altistumisesta ulkoiselle tekijälle.

Odottamattomuudella tarkoitetaan, että ulkoisen tekijän aiheuttaman tapahtuman tulee olla vakuutetulle ennalta arvaamaton. Kyseessä on vahingoittuneen tahdosta riippumaton tapahtuma.

Odottamattomasta tapahtumasta ei ole kyse, kun vakuutettu aiheuttaa itselleen vammautumisen vahingoittumistarkoituksessa. Ulkoisena tekijänä voi olla myös toi-sen henkilön tahallisesti suorittama teko.

Tapahtuma on esimerkiksi työkalun aiheuttama isku, kompastuminen epätasaisella pinnalla, työkoneen alle jääminen, käden osuminen terään, rakennustelineiltä hor-jahtaminen tai liukkaalla tiellä kaatuminen.

Vamma tai sairaus on edellä kerrotun tapahtuman seuraus. Työtapaturmana tai am-mattitautina korvattavaa vammaa tai sairautta nimitetään vahingoksi. Vamma tai sairaus todetaan aina lääketieteellisissä tutkimuksissa ja se ilmaistaan diagnoosina. Vamma tai sairaus voi olla fyysinen tai psyykinen, ja siltä edellytetään aina lääketie-teellistä todennäköistä syy-yhteyttä vahinkotapahtumaan.

11.5.2016

3.1.3 Muut tapaturman aiheuttamana pidettävät vammat ja sairaudet

Tapaturmalle on olennaista, että se syntyy ulkoisesta tapahtumasta, äkillisesti ja kertaluontoisesti. Tiettyjen vammojen ja sairauksien osalta sovelletaan tapaturmaa koskevia säännöksiä, vaikka niissä ei ole kyse tapaturman määritelmän mukaisesta vammautumisesta.

MATAL 15 §

MATAL 15 §:ssä on erikseen säädetty vammoista ja sairauksista, joiden aiheutuminen lyhytkestoisen, enintään vuorokauden pituisena ajanjaksona, katsotaan tapaturmaksi. Säännöksessä on viitattu työtapaturma- ja ammattitautilain 18 §:n mukaiseen luetteloon.

TyTaL 18 § Korvattavat vammat ja sairaudet

- hankauksen aiheuttaman ihon hiertymä
- vamma tai sairaus, jonka on aiheuttanut syövyttävän aineen kosketus
- vamma tai sairaus, jonka on aiheuttanut kaasun, höyryn tai huurun hengittäminen
- paleltuma, hypotermia, palovamma ja lämpösairaus, jonka on aiheuttanut tavanomaisesta poikkeava lämpöolosuhde
- säteilyn aiheuttama vamma tai sairaus
- vamma tai sairaus, jonka on aiheuttanut huomattava fyysikaalisen paineen vaihtelu

Korvaaminen edellyttää, että altistuminen edellä mainitulle tekijälle on tapahtunut vamman tai sairauden ilmaantumista edeltävänä enintään vuorokauden pituisena aikana, eikä kysymys ole ammattitaudista.

Luettelossa ei ole enää mainittu jatkuvasta tai tavan takaa toistuvasta tai poikkeuksellisesta puristuksesta aiheutunutta kyynärpään tai polvilumpion tulehdusta. Tällaisena sairautena korvataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan polvilumpion tai kyynärpussin tulehdus. Nämä sairaudet voidaan MATAL:n nojalla korvata ammattitauteina. Jos tällainen sairaus on kuitenkin syy-yhteydessä MATAL 14 §:ssä tarkoitettuun tapaturmaan, se voidaan korvata tapaturmana.

Edellytykset korvaamiselle

Jotta edellä luettelossa mainittu vamma tai sairaus korvattaisiin tapaturman aiheuttamana, tulee edellä luettelossa kuvatun altistumisen tapahtua sellaisissa olosuhteissa, joissa tapaturma korvataan MATAL:n mukaan työtapaturmana. Tämä tarkoittaa, että luettelossa kuvatun altistumisen tulee olla tapahtunut maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työssä, työtekopaikan alueella, työtekopaikan alueen ulkopuolella, erityisissä olosuhteissa tai määrittelemättömässä paikassa tehdyssä työssä (ks. tarkemmin kohta 3.1.5 ja 3.1.6, maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työtapaturma).

11.5.2016

3.1.4 Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen

MATAL 16 § ja TyTAI 19 § Tapaturman seurauksena korvataan myös muun kuin MATAL:ssa tarkoitetun vamman tai sairauden olennainen paheneminen siltä osin kuin se vastaa tapaturman syyosuutta.

Syyosuuden arviointi Syyosuutta arvioitaessa otetaan huomioon

- tapaturman sattumismekanismi
- vammaenergian voimakkuus
- tapaturman ajallinen yhteys pahenemiseen
- aikaisemmasta vammasta, sairaudesta ja kudosvauriosta johtuva myötävaikutus

Säännös koskee tilannetta, jossa sekä työtapaturmalla että vahingoittuneella jo vahingotapahtuman sattuessa olleella aikaisemmalla vammalla tai sairaudella on osuutta työtapaturman jälkeiseen terveydentilan muutokseen.

Olennaisen pahenemisen korvaus tulee määritellä siten, että se vastaa työtapaturman syyosuutta pahenemisessa. Syyosuuden arvioinnin tulee perustua yleiseen lääketieteelliseen kokemukseen ja vallitsevaan tutkimustietoon siitä, minkälainen syyosuus erityyppisillä ja eri voimakkuusasteen vammamekanismeilla voi olla kyseessä olevan kaltaisen vammautumisen aiheuttajana. Korvausta muun sairauden tai vamman pahenemisesta ei makseta, jos tapaturmalla oli siihen vain vähäinen syyosuus.

Olennainen paheneminen Muun vamman tai sairauden pahenemisen tulee olla olennaista. Korvausta ei suoriteta, jos tapaturman aiheuttaman ulkoisen vammaenergian merkitys on vamma- tai sairauskokonaisuudessa lääketieteellisesti arvioiden hyvin vähäinen suhteessa jo tapaturman sattuessa olleen vamman tai sairauden myötävaikuttavaan osuuteen. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun maatalousyrittäjällä tai apurahansajalla todetaan jo tapaturman sattuessa pitkälle edennyt kudosvaurio ja työtapaturman aiheuttama ulkoinen vammaenergia on ollut vähäinen.

Jos tapaturma on vammaenergialtaan, vammamekanismiltaan ja kohdentumiseltaan sellainen, että se voi aiheuttaa todetun vamman tai sairauden yksinkin ilman muiden tekijöiden myötävaikutusta, kysymys on työtapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden korvaamisesta, eikä pahenemisen korvaamisesta. Jos kuitenkin toipuminen tällaisessa tapauksessa pitkittyy selvästi yli kysymyksessä olevan vamman tai sairauden tavanomaisen toipumisajan, on arvioitava, onko kysymys myös osin pahenemisesta ja mikä osuus aikaisemmalla vammalla, sairaudella tai kudosvauriolla tai muutoksella on siihen.

Korvauksen kesto Korvausta pahenemisesta maksetaan enintään kuuden kuukauden ajan tapaturman sattumisesta. Pahenemisen korvaamisessa on lähtökohtaisesti kysymys ohimenevän tilan korvaamisesta. Jos komplikaatioita ei synny, normaalin kudoksen tapaturmavamma paranee lääketieteellisen kokemuksen mukaan yleensä viimeistään kuudessa kuukaudessa. Korvauksen maksamista voidaan kuitenkin jatkaa kuuden kuukauden

11.5.2016

jälkeenkin, jos toipuminen on ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti sellaisten syiden vuoksi, jotka liittyvät valittuun hoitomuotoon tai hoidon odottamiseen.

Korvausta pahenemisesta maksetaan vain tapaturman seurauksena. Siksi sitä ei voida maksaa MATAL 33 §:ssä tarkoitetun ilman tapaturmaa tapahtuvan lihaksen tai jänteen äkillisen kipeytymisen perusteella (työliikekipeytyminen). Yksittäisen työliikkeen sisältämä vähäinen ulkoinen vammaenergia ei mahdollista eri tekijöiden syy-yhteyden ja syyosuuksien erittelemistä.

3.1.5 Maatalousyrittäjän työtapaturma

Työtapaturma sisältää käsitteenä kolme osaa, joista kokonaisuutena muodostuu työtapaturma:

1. tapaturma
2. seuraus eli vahinko, joka on syy-yhteydessä tapaturmaan
3. olosuhteet, joissa tapaturma on sattunut.

Maatalousyrittäjän työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjän työtekopaikan alueella tai maatalousyrittäjän työtekopaikan alueen ulkopuolella siten kuin MATAL 18–22 §:ssä säädetään. Näissä säännöksissä on määritelty tarkemmin olosuhteet ja sen toiminnan luonne, joissa sattunutta tapaturmaa on pidettävä työtapaturmana ja joissa aiheutuneet vahingot voivat kuulua korvaussuojan piiriin.

Työtekopaikan alue

Maatalousyrittäjätyöhön liittyvien työtehtävien suorittamisen kautta määrittyy työtekopaikan alue. Työtekopaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa työ kulloinkin tehdään. Työntekijöillä yleisin työtekopaikka on työpaikka, jolla tarkoitetaan niin sanottua vakituista työtekopaikkaa ja jota koskee asunnon ja työpaikan välistä matkaa koskeva säännös. Maatalousyrittäjillä vakituksena työpaikkana voidaan pitää hänen säännöllistä työtekopaikkaansa eli esimerkiksi maatilan tuotantorakennuksia tai muuta esimerkiksi maatilalla harjoitettuun liitännäistoimintaan liittyvää säännöllistä työtekopaikkaa. Maatalousyrittäjä voi kuitenkin tehdä maatalousyrittäjätyötään muuallakin kuin säännöllisessä työtekopaikassa ja tällöin työtekopaikan alue määrittyy kyseisen työtehtävän perusteella.

Se, mikä kuuluu työtekopaikan alueeseen, rajaa puolestaan sen, mistä alkaa työtekopaikan ulkopuolinen alue. Maatalousyrittäjätyöhön liittyvien työtehtävien suorittamisen kautta määrittyy samalla myös maatalousyrittäjän työtekopaikan alue. Koska maatalousyrittäjätyölle on ominaista, että maatalousyrittäjä usein asuu tilallaan, säännöksissä on otettu huomioon maatalousyrittäjän työtekopaikan alueen rajautumisen osalta se, että maatalousyrittäjällä asunto ja muut yksityiskäytössä olevat alueet eivät ole samalla tavalla erotettavissa työpaikasta tai työtekopaikasta kuin työntekijällä.

11.5.2016

3.1.5.1 Maatalousyrittäjän työssä sattunut tapaturma

MATAL 18 §

Maatalousyrittäjätyössä sattuneena pidetään tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle työnteon yhteydessä. Yleisesti ottaen maatalousyrittäjätyöhön kuuluu se työ, joka vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti ja josta voidaan vahvistaa maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo. (ks. tarkemmin kohta 2.2.2).

Maatalousyrittäjän työtehtävät ja niiden tekemistavat määrittävät pykälän soveltamisalan. Tapaturmatilanteessa on kysymys yksittäisestä työsuorituksesta tai sen osasta. Maatalousyrittäjä voi tehdä muutakin kuin maatalousyrittäjätyötä. Korvattuuden kannalta on ratkaisevaa, kuuluiko juuri se työ tai työvaihe, jossa tapaturma sattui, maatalousyrittäjätyöhön.

Maatalousyrittäjälle työnteon yhteydessä sattuneina tapaturmina pidetään lähtökohtaisesti sellaisissa työtehtävissä sattuneita tapaturmia, jotka on myös ennen vuotta 2016 voimassa olleen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan korvattu maatalousyrittäjätyössä sattuneina.

Työhön valmistautumiseen ja työn lopettelemiseen liittyvät toimet

Työnteon yhteydessä sattuneina tapaturmina pidetään myös välittömästi maatalousyrittäjän työsuoritukseen liittyvien työhön valmistautumiseen ja työn lopettelemiseen liittyvien toimien yhteydessä sattuneita tapaturmia. Työhön valmistautuvia toimia ovat esimerkiksi välittömästi työsuoritukseen liittyvä työvaatteisiin pukeutuminen ja työvälineiden hakeminen. Työnteon lopettelemiseen liittyvinä toimia puolestaan ovat esimerkiksi välittömästi työsuoritukseen liittyvä peseytyminen, vaatteiden vaihto ja vaatteiden kuivumaan asettelu.

Asunnossa liikkuminen

Erityinen piirre maatalousyrittäjätoiminnalle on, että maatalousyrittäjä usein asuu siellä, missä hän myös harjoittaa yritystoimintaansa. Maatalousyrittäjän asunnossaan tekemä maatalousyrittäjätyö ja asunnossa tapahtuvat välittömästi työsuoritukseen liittyvät työhön valmistautumiseen ja lopettamiseen liittyvät toimet ovat korvaussuojan piirissä. Työtehtävien suorittamiseen liittyvä korvaussuoja maatalousyrittäjän asunnossa ei kata kuitenkaan maatalousyrittäjän asunnossa liikkumista työvaatteita haettaessa, työhön lähdettäessä tai sieltä palattaessa. Asunnossa liikkumisen yhteydessä sattuneet tapaturmat ovat kuitenkin korvaussuojan piirissä, jos asunnossa liikkuminen on johtunut maatalousyrittäjätyöhön liittyvän työtehtävän suorittamisesta kuten esimerkiksi tilanteesta, jossa maatalousyrittäjä on maatalousyrittäjien kirjanpitoa koskevaa mappia hyllyyn laittaessaan kompastunut.

Yksityistalouden työt

Maatalousyrittäjä tekee työpäivänsä aikana sekä yritystoimintaansa liittyviä tehtäviä että yksityistalouteen liittyviä tehtäviä. Oikeuskäytännössä on vakiintunut periaatteet siitä, mitä on katsottu yksityistalouteen liittyviksi tehtäviksi, eikä näitä periaatteita ole tarkoitus muuttaa. Yksityistalouden töitä olisivat siten edelleen esimerkiksi polttopuiden teko yksityistalouden rakennusten lämmittämiseen, asuinpiiriin

11.5.2016

kunnostaminen sekä tilalla sijaitsevien yksityisrakennusten rakentaminen, korjaus ja kunnostus.

Maatalousyrittäjä tekee asunnossaan myös monenlaisia muita toimia, jotka kuuluvat yksityistalouden tai vapaa-ajan toimintojen piiriin. Maatalousyrittäjätyötä ei ole esimerkiksi asunnossa tehtävät tavanomaiset kotitaloustyöt (kuten esim. tavanomainen ruoanlaitto, yksityisen pyykin peseminen, asuintilojen siivous tai lastenhoito). Ruoanlaitto on kuitenkin maatalousyrittäjätyötä, jos työ tehdään vieraiden työnteekijöiden hyväksi.

Matkustaminen

Työntekoon rinnastetaan myös maatalousyrittäjän työtehtävästä johtuva matkustaminen. Täten maatalousyrittäjätyössä sattuneena pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle työtehtävästä johtuvan matkustamisen aikana. Matkustamista koskeva säännös kattaa työtehtävien edellyttämän liikkumisen maatalousyrittäjän eri työtekopaikkojen välillä. Liikkumista eri työtekopaikkojen välillä on esimerkiksi se, kun maatalousyrittäjä siirtyy navetasta pellolle tekemään peltotöitä. Kyse voi olla matkustamisesta työkohteesta toiseen samalla paikkakunnalla tai toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille kohteeseen, jossa maatalousyrittäjän on tarkoitus tehdä työtään. Edellytyksenä on, että matka on välttämätön, jotta maatalousyrittäjä pystyy tekemään kyseisen työtehtävän.

Asunnon ja työpaikan välinen matka vai matkustaminen

Matkustaminen voi alkaa myös maatalousyrittäjän asunnolta. Jos maatalousyrittäjä menee asunnoltaan suorittamaan maatalousyrittäjätyötään säännölliseen työpaikkaansa kuten esimerkiksi navettaan, jossa hän työskentelee päivittäin, on kysymys asunnon ja työpaikan välisestä matkasta.

Jos maatalousyrittäjä aloittaa työpäivänsä menemällä suorittamaan työtehtävänsä muualle kuin säännölliseen työpaikkaansa, matka kyseiselle työtekopaikalle on säännöksessä tarkoitettua matkustamista. Vastaavasti matka kyseiseltä muulta kuin vakinaiselta työtekopaikalta takaisin asunnolle on säännöksessä tarkoitettua matkustamista.

Koska matkustaminen rinnastetaan työntekoon, on korvaussuoja matkustamissäännöksen nojalla laajempi kuin jos on kysymys asunnon ja säännöllisen työpaikan välisestä matkasta. Työliikekipeytymistä, ammattitautia ja muun sairauden pahentumisesta saman altisteen johdosta ei korvata olosuhteissa, joissa on kysymys asunnon ja säännöllisen työpaikan välisestä matkasta. Jos sen sijaan on kysymys matkustamisesta työliikekipeytyminen, ammattitauti ja muun sairauden pahentuminen voidaan korvata.

Esimerkki

Maatalousyrittäjä menee ensin aamulla navettatyöhön. Matka kotoa ulko-ovelta navetalle on asunnon ja työpaikan välinen matka. Navettatöiden jälkeen hän siirtyy kävellen konehallissa olevalle traktorille, jolloin kyseessä on liikkuminen eri työnte-

11.5.2016

kopaikkojen välillä eli työstä johtuva matkustaminen. Hän lähtee konehallilta traktorilla läheiselle pellolle kyntämään. Traktorilla liikkeessään hän on jo maatalousyrittäjätössä.

Vähäiset poikkeamat matkareitiltä

Matkustamisessa on kysymys muusta kuin säännöllisen työpaikan ja asunnon välistä matkasta. Jotta korvaussuoja matkan osalta olisi samanlainen kummallakin matkalla, on myös matkustamisen osalta säädetty tietyistä vähäisistä poikkeamista, joiden aikana korvaussuoja on voimassa.

Matkustamiseen liittyvä korvaussuoja ei katkea, jos matkareitiltä poiketaan lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Itse poikkeamaan kuuluva toiminta kuten ruokakaupassa asioiminen ei kuitenkaan ole turvan piirissä.

Korvattavan vahinkotapahtuman tulisi sattua matkustettaessa. Matkustamiseen kuuluu matkantekoon tavanomaisesti liittyvä toiminta esimerkiksi pysähdyksineen kulkuneuvon vaihtoa varten.

Matkustamiseen liittyvä yöpyminen

Matkustamisesta ei ole enää kyse, kun maatalousyrittäjä on saapunut työtekopaikkaan tai työkohteessa sijaitsevaan yöpymispaikkaan. Jos matka edellyttää hotelliyöpymistä, matkustamiseen ja työtehtävän suorittamiseen liittyvä korvaussuoja ei kata matkakohteessa yöpymiseen liittyvää vapaa-aikaa eikä muutakaan matkakohteessa oleskelemiseen liittyvää, työtehtävien suorittamiseen liittymätöntä vapaa-aikaa.

Maatalousyrittäjätoimintaan liittyvä asiointi

Maatalousyrittäjätyöhön liittyy myös yrityksen pankki- ja viranomaisasioiden sekä erilaisten kauppa-asioiden hoitamista. Itse asiointitehtävän suorittaminen on maatalousyrittäjätyötä ja tässä yhteydessä sattunut tapaturma korvataan työnteon yhteydessä sattuneena työtapaturmana.

Asiointiin liittyvät matkat

Matka asunnolta tai työtekopaikan alueelta asiointipaikalle on maatalousyrittäjän työtehtävän vuoksi tapahtuvaa matkustamista edellyttäen, että matkan pääasiallinen tarkoitus on maatalousyrittäjätyöhön liittyvän asiointityötehtävän suorittaminen. Arvio matkan pääasiallisesta tarkoituksesta tehdään kyseessä olevan matkaosuuden perusteella. Edellä selostetut vähäiset poikkeamat työtehtävän suorittamiseen liittyvältä reitiltä ovat turvan piirissä, mutta ei itse poikkeamaan liittyvä toiminta.

Jos maatalousyrittäjä lähtee asiointimatkalle muualta kuin työtekopaikaltaan tai asunnoltaan, kuten esimerkiksi vapaa-ajan toiminnoista tai muusta yksityiselämänsä liittyvästä lähtöpaikasta tai vähäiseen poikkeamaan liittyvästä paikasta, mat-

11.5.2016

kaosuus edellä mainitun lähtöpaikan ja asiointipaikan välissä on turvan piirissä edellyttäen, että maatalousyrittäjä on menossa välittömästi suorittamaan asiointiin liittyvää työtehtävää ja matka on välttämätön työtehtävän suorittamiseksi.

Maatalousyrittäjän suoritettua asiointitehtävänsä, hänen seuraavaksi aloittamansa matka on jälleen turvan piirissä, jos kyseisen matkaosuuden pääasiallinen tarkoitus liittyy myös maatalousyrittäjätyöhön tai on kysymys palaamisesta takaisin työtekopaikan alueelle tai maatalousyrittäjän asunnolle. Jos maatalousyrittäjä asiointitehtävän suoritettuaan lähtee muuhun kuin maatalousyrittäjätyöhön liittyvään kohteeseen, kyseinen matkaosuus ei ole turvan piirissä.

3.1.5.2 Maatalousyrittäjän tapaturma työtekopaikan alueella

MATAL 19 § ja alueperiaate Maatalousyrittäjälle työtekopaikan alueella muutoin kuin työnteon yhteydessä sattunutta tapaturmaa pidetään työtapaturmana, jos se on sattunut työtekopaikalla oloon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa (alueperiaate).

Työtekopaikan alueeseen kuuluu alue, jossa maatalousyrittäjä harjoittaa maatalousyrittäjätoimintaansa ja suorittaa työtehtäviään. Työtekopaikan alueeseen eivät kuulu maatalousyrittäjän asunto tai muut pääasiallisesti yksityiskäytössä oleva alueet.

Työtekopaikan alueella oleskeltaessa korvaussuoja on tietyin edellytyksin voimassa myös silloin, kun maatalousyrittäjä ei tee varsinaisia työtehtäviään. Maatalousyrittäjän työtekopaikan alueella tarkoitetaan aluetta, jolla maatalousyrittäjä kulloinkin harjoittaa maatalousyrittäjätoimintaansa ja suorittaa työtehtäviään. Työtekopaikan alue määrittyy maatalousyrittäjän yksilöllisten työtehtävien luonteen ja sisällön sekä yritystoiminnan ja työtekopaikan olosuhteiden mukaan. Työtekopaikalla ei siten tarkoiteta pelkästään kiinteää työtilaa, kuten navettaa ja kuivuria, vaan ylipäätään mitä tahansa työtekopaikkaa, jossa maatalousyrittäjä suorittaa työtehtäviään.

Maatalousyrittäjän tehdessä esimerkiksi peltotöitä, työtekopaikan alue on traktori ja kyseinen peltoala, jolla hän tekee peltotöitä. Maatalousyrittäjän tehdessä työtä navetassa, työtekopaikan alue on kyseinen navetta ja se alue, jossa maatalousyrittäjä tekee työtehtäviään. Jos työn suorittamisen paikka vaihtelee, työtekopaikan alue on aina siellä, missä maatalousyrittäjä kulloinkin työtehtäviään suorittaa. Jos maatalousyrittäjä tekee esimerkiksi lumenaurausta maatalouden liitännäistoimintana, työpaikan alue on itse lumenauraustraktori sekä alue, jossa hänen on kuljetettava ajoneuvoaan.

Työtekopaikan alueeseen kuuluvat myös maatalousyrittäjän työtekopaikan alueella mahdollisesti sijaitsevat ruokailu-, kahvi- sekä peseytymis- ja WC-tilat. Eväiden syöminen pellon laidalla tai maatalousyrittäjän edellä kuvatussa työtekopaikan alueella sijaitsevassa taukotilassa on korvaussuojan piirissä alueperiaatteen nojalla.

Korvaussuojan piiriin kuuluvan toiminnan täytyy olla työnteosta johtuvaa työtekopaikalla olemiseen liittyvää tavanomaista toimintaa. Työtekopaikalla olemisen tulee

11.5.2016

liittyä työn tekemiseen. Alueella ollaan esimerkiksi siksi, että työtehtävät ovat alkaneet tai juuri päättyneet. Työntekijöillä työntekopaikalla olemiseen liittyvää tavanomaista toimintaa ovat muun muassa työntekopaikan alueella tapahtuvat virkistys-, kahvi- ja ruokailutauot.

Tavanomaisuutta arvioidaan yleisestä näkökulmasta, mitä on pidettävä yleensäkin tavanomaisena toimintana työntekopaikalla sekä myös kyseisen maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan yrityksen olosuhteet huomioon ottaen. Alueperiaatteen nojalla ei ole tarkoitus korvata tapaturmia, jotka ovat sattuneet sellaisen toiminnan yhteydessä, jossa on kysymys työntekopaikan alueella tapahtuvista maatalousyrittäjän yksityistalouden töiden suorittamisesta tai maatalousyrittäjän vapaa-aikaan liittyvistä toimista.

Rajaukset alueperiaatteeseen

Maatalousyrittäjätoiminnalle on ominaista, että maatalousyrittäjä asuu usein maatilallaan ja yritystoimintaa harjoitetaan asunnon ja sen pihapiirin läheisyydessä sekä myös itse asunnossa. Alueperiaate koskee muita kuin työnteon yhteydessä sattuneita tapaturmia. Työn ja vapaa-ajan toimintojen erotteluun liittyvien rajanveto-ongelmien vuoksi työntekopaikan aluetta on rajattu siten, että maatalousyrittäjillä työntekopaikan alueeseen eivät kuulu maatalousyrittäjän asunto tai pääasiallisesti yksityiskäytössä olevat alueet.

Maatalousyrittäjän asunto Asunnolla tarkoitetaan koko rakennusta tai huoneistoa, jossa maatalousyrittäjä asuu, vaikka siellä olisi yksittäisiä huoneita tai tiloja, joita käytetään myös työssä. Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi maatalousyrittäjän vakinaista asuntoa, myös maatalousyrittäjän vapaa-ajan asuntoa tai tilapäistä asuntoa.

Asunnossa tehtävä maatalousyrittäjätyö on aina turvan piirissä, eikä työntekopaikan alueen rajaaminen säännöksessä ehdotetulla tavalla vaikuta työnteon yhteydessä sattuneiden vahinkotapahtumien korvaamiseen. Koska maatalousyrittäjätyötä on muun muassa työsuoritukseen välittömästi liittyvä työvaatteiden vaihto ja peseytyminen, ei asuntoa koskevan rajauksen johdosta korvaussuoja katkea välttämättä heti siihen, kun maatalousyrittäjä astuu ulko-ovensa sisäpuolelle, jos hän suorittaa sisälle tultuaan vielä edellä mainittuja välittömästi työsuoritukseen liittyviä toimia.

Pihapiiri ja yksityiskäytössä olevat alueet

Maatiloilla asuntoon liittyy usein myös maatalousyrittäjän yksityiskäytössä oleva pihapiiri sekä mahdollisesti muita alueita tai rakennuksia, jotka ovat pääasiallisesti yksityiskäytössä. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi kesäkeittiö, grillikatos, uimapalju tai -allas, rantasauna, harrastustoimintaan käytettävä rakennus tai vapaa-ajan liikuntaan käytettävä alue kuten esimerkiksi urheilukenttä tai trampoliini. Maatalousyrittäjän pääasiallisesti yksityiskäytössä olevilla alueilla sattuneita tapaturmia ei korvata alueperiaatteen nojalla, mutta näillä alueilla sattuneet tapaturmat korvataan, jos ne ovat sattuneet työnteon yhteydessä.

11.5.2016

Korvattavuuden rajaukset alueperiaatteessa

Alueperiaatetta ei sovelleta, kun on kysymys työstä, joka on tehty muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työtekopaikassa (vapaavalintaisessa paikassa). Ks. tarkemmin kohta 3.1.5.5.

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava olosuhteessa, jossa on kysymys alueperiaatteen soveltamisesta.

3.1.5.3 Maatalousyrittäjän tapaturma työtekopaikan alueen ulkopuolella

MATAL 20 §

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle työtekopaikan alueen ulkopuolella seuraaviin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa:

1. tavanomainen maatalousyrittäjätyöstä johtuva asunnon ja työpaikan välinen matka, johon katsotaan kuuluvan myös vähäinen poikkeaminen matkareitiltä lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi
2. työhön liittyvä tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko työtekopaikan alueen läheisyydessä.

Asunnon ja työpaikan välinen matka

Asunnon ja työpaikan välisellä matkalla tarkoitetaan tavanomaista matkaa työpäivän alkaessa asunnolta työpaikalle ja työn päätyttyä takaisin. Työpaikalla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä työtekopaikkaa, jossa maatalousyrittäjä työskentelee säännöllisesti eli niin sanottua vakituista maatalousyrittäjätyöhön liittyvää työtekopaikkaa kuten esimerkiksi navettaa tai maatilan tuotantorakennuksia. Jos maatalousyrittäjä ei ole matkalla edellä tarkoitettuun säännölliseen työtekopaikkaan, hänen liikkumisen muuhun kuin säännölliseen työtekopaikkaan on työhön liittyvää matkustamista.

Turvan piiriin voi kuulua myös useampi vastaava matka työpäivän aikana. Kuten työntekijöilläkin, työssäkäynnistä johtuvalla matkalla ei tarkoiteta käyntiä kotona kesken työpäivän omien asioiden hoidon tai muun työhön liittymättömän syyn vuoksi. Maatalousyrittäjillä matka työtekopaikkaan saattaa olla hyvinkin lyhyt, jos maatalousyrittäjä asuu maatilallaan.

Aina maatalousyrittäjä ei asu tilallaan ja useimmiten ainakin kalastajat ja poronhoitajat asuvat kauempana työtekopaikastaan. Tavanmukaisella työssäkäynnistä johtuvalla matkalla tarkoitetaan sellaista asunnon ja työpaikan välistä matkaa, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävä kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika.

11.5.2016

Vähäiset poikkeamat reitiltä

Asunnon ja työpaikan väliseen matkaan luetaan myös vähäinen poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä, kun poikkeaminen tapahtuu lasten päivähoitoon viennin tai sieltä noudon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Muu rinnastettava syy voi olla esimerkiksi lapsen vienti tai noutaminen koulusta, poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä huoltoasemalle auton tankkaamiseksi tai auton vieminen työmatkareitin varrella olevaan korjaamoon. Lähtökohtana poikkeamien arvioinnissa on se tavanomainen reitti, jota maatalousyrittäjä käyttäisi matkalla maatalousyrittäjätyöhönsä ilman edellä tarkoitettua syytä.

Kuten työntekijöilläkin, vähäisenä ei pidetä poikkeamaa, jossa on pikemminkin kysymys erillisestä matkasta kuin poikkeamasta. Vähäinen poikkeama ei olisi kysymyksessä, kun poikkeaminen asunnon ja työpaikan väliseltä reitiltä on ajallisesti tai matkallisesti huomattava. Näin on yleensä silloin, jos maatalousyrittäjä asioi matkan varrella useissa eri kaupoissa tai käy matkalla syömässä ravintolassa.

Kun poikkeaminen on vähäistä, korvaussuoja koskee sitä aikaa, jonka maatalousyrittäjä suorittaa matkaa poikkeavaa matkareittiä pitkin. Siten turva ei ulotu itse sen tehtävän tai toiminnan suorittamiseen, jonka vuoksi poikkeaminen tavanmukaiselta reitiltä tapahtuu, kuten esimerkiksi asiointiin ruokakaupassa tai päiväkodissa. Jos poikkeama ei ole vähäinen, maatalousyrittäjä on suojan piirissä, kun hän palaa tavanmukaiselle asunnon ja työpaikan väliselle reitille. Näin ei kuitenkaan olisi silloin, kun kysymys on ajallisesti niin huomattavasta poikkeamasta, ettei matkaa enää voida pitää maatalousyrittäjätyöstä johtuvana asunnon ja työpaikan välisenä matkana.

Asunnolla tarkoitetaan paitsi maatalousyrittäjän vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai työn edellyttämää majoitusta samoin kuin vapaa-ajan asuntoa, josta maatalousyrittäjä kulkee työn vuoksi maatalousyrittäjätyön suorittamispaikalle. Eri-tyisesti kasvinviljelytiloilla työskentelevät maatalousyrittäjät työskentelevät maatalousyrittäjätyön rinnalla usein myös työsuhdetyössä, jolloin he eivät välttämättä asu maatilalla. Tällöin maatilan etäisyys vakinaiseen asuntoon voi vaihdella puolen tunnin ajomatkasta hyvinkin pitkään ajomatkaan. Maatalousyrittäjä saattaa viettää kyseisellä maatilalla myös vapaa-aikaansa ja lomiaan.

Edellä kuvatussa tilanteessa maatalousyrittäjän matka vakinaisesta asunnostaan maatilalle olisi säännöksessä tarkoitettu työstä johtuva asunnon ja työpaikan välinen matka, jos matka pääasiallisesti johtuisi maatalousyrittäjätyöstä. Kuten työntekijöilläkin, jotta kysymyksessä voitaisiin katsoa olevan säännöksessä tarkoitettu työstä johtuva matka, sen tulisi tapahtua sellaiseen aikaan, että matkan voitaisiin katsoa olevan kiinteässä ja läheisessä ajallisessa yhteydessä maatalousyrittäjätyön päättymiseen tai alkamiseen. Jos maatalousyrittäjä esimerkiksi saapuisi vakinaisesta asuinpaikastaan kauempana sijaitsevalle tilalleen vasta myöhään illalla, matkaa voidaan pitää työstä johtuvana, jos maatalousyrittäjä aloittaa työnteon välittömästi seuraavana aamuna.

11.5.2016

Jos edellä tarkoitetun matkan ja työnteon aloittamisen tai päättymisen välillä on pitempi ajanjakso esimerkiksi vapaa-ajan viettoon johtuvista syistä, säännöksessä tarkoitettuna maatalousyrittäjätyöstä johtuvana matkana pidettäisiin vain matkaa maatilalla sijaitsevan asunnon ja työpaikan välillä. Vastaavasti kuin työntekijöillä, kotimatkaa maatilalta vakinaiselle asunnolle voitaisiin kuitenkin pitää pykälässä tarkoitettuna asunnon ja työpaikan välisenä matkana, jos olosuhteet huomioon ottaen ei voitaisi edellyttää, että matka olisi pitänyt tehdä heti työn päätyttyä. Tältä osin on tarkoitus noudattaa vastaavaa soveltamiskäytäntöä kuin työntekijöiden osalta noudatetaan TyTAL:ia sovellettaessa.

Asunnon ja työpaikan väliseen matkaan tavanomaisesti liittyvä toiminta

Korvaussuojan piiriin kuuluvan toiminnan tulee olla työmatkaolosuhteeseen tavanomaisesti liittyvää toimintaa. Tarkoituksena on, että tavanomaisuutta arvioidaan lähtökohtaisesti yleiseltä kannalta, mutta myös kyseisen maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan yrityksen yksilölliset olosuhteet huomioon ottaen. Asunnon ja työpaikan välisen matkan suorittamiselle ominaista toimintaa olisi esimerkiksi tiellä eteen juuttuneen auton työntäminen silloin, kun se on edellytyksenä sille, että pääsee jatkamaan matkaansa. Turvan piiriin ei kuuluisi toiminta, joka ei ole ominaista matkan suorittamiselle. Tarkoitus on, että matkan suorittamiselle ominaisen toiminnan osalta noudatettaisiin vastaavaa soveltamiskäytäntöä kuin työntekijöillä.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavia vahinkoja ei korvata, jos ne ovat sattuneet olosuhteissa, joissa on kysymys asunnon ja työpaikan välisestä matkasta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)

Työpaikan alueen läheisyydessä tapahtuvat tavanomaiset ruokailu- ja virkistystauot

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle työntekopaikan alueen ulkopuolella työhön liittyvässä tavanomaisella ruokailu- tai virkistystauolla työntekopaikan alueen läheisyydessä. Tapaturman on tullut sattua ruokailu- ja virkistystaukoon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa.

Korvaussuoja koskee työntekoon liittyvää taukoa, jonka aikana maatalousyrittäjä poistuu työntekopaikaltaan sen läheisyyteen ruokailemaan tai virkistäytymään. Sillä tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa maatalousyrittäjä käy peltotöissä ollessaan työpaikan alueen läheisyydessä olevalla huoltoasemalla ruokailemassa. Korvaussuojan piirissä on tällöin maatalousyrittäjän matka taukopaikalle, itse ruokailutapahtuma sekä matka takaisin työpaikan alueelle.

11.5.2016

Arvioitaessa taukopaikan etäisyyttä suhteessa työtekopaikan alueeseen on otettava huomioon, että maaseudulla etäisyydet ovat pidempiä ja ruokailupaikkoja on harvemmassa.

Kotona tapahtuva ruokailu Maatalousyrittäjän työtekopaikan alueeseen ei kuulu maatalousyrittäjän asunto. Maatalousyrittäjätoiminnalle on hyvin tyypillistä, että ruokailu tapahtuu maatalousyrittäjän asunnolla. Maatalousyrittäjän kotona tapahtuva ruokailu, kahvittelu tai esimerkiksi wc-käynti on turvan piirissä, jos maatalousyrittäjä tulee esimerkiksi navetassa tekemänsä työtekojakson jälkeen välittömästi kotiinsa edellä tarkoitettulle tauolle ja palaa tauon jälkeen välittömästi takaisin maatalousyrittäjätyöhön.

Turvan piirissä on vain ruokailu- ja virkistystauolle ominainen tavanomainen toiminta. Koska maatalousyrittäjä pääsääntöisesti ruokailee kotonaan, säännöksessä tarkoitettuun työtekojaksojen välissä pidetyn tavanomaisen ruokailutauon osalta korvaussuojan piirissä on matka asunnolle, itse ruokailutapahtuma sekä matka asunnolta takaisin työpaikan alueelle. Maatalousyrittäjän saavuttua asunnolleen turvan piirissä on vielä tauon pitämiseksi tarpeelliset välittömästi työnteon lopettamiseen liittyvät toimet kuten työvaatteiden riisuminen ja peseytyminen. Turvan piirissä on myös asunnossa tapahtuva ruokailu sellaisella tauolla, jonka maatalousyrittäjä pitää asunnossa tekemänsä maatalousyrittäjätyön lomassa, jos työteko jatkuu välittömästi ruokailutauon jälkeen.

Ruoan valmistus tai muut yksityistalouden kotitaloustyöt eivät ole turvan piirissä säännöksessä tarkoitettuna ruokailutauolle ominaisena toimintana, koska maatalousyrittäjä ruokailee kotonaan myös vapaa-aikaan liittyvissä olosuhteissa. Ruoan valmistus voi olla kuitenkin turvan piirissä maatalousyrittäjätyönä, jos kysymys on vieraiden työntekijöiden ruokahuollosta.

Koska maatalousyrittäjällä ei ole työaika, arvioitaessa sitä, onko kysymyksessä työstä johtuva ruokailutauko, arviossa on otettava huomioon pidetyn tauon ajallinen kesto ja ajankohta. Tauosta ei ole kysymys esimerkiksi silloin, kun kyseessä on päivän päätteeksi syöty iltapala, jonka jälkeen työteko ei enää jatku. Tauosta ei ole myöskään kysymys, jos tauon ajallinen kesto on sellainen, että maatalousyrittäjän on katsottava siirtyneen jo vapaa-ajan toimintoihin.

Korvattavuuden rajaukset Seuraavia vahinkoja ei korvata, jos ne ovat sattuneet olosuhteissa, joissa on kysymys tavanomaisesta ruokailu- tai virkistystausta työtekopaikan alueen läheisyydessä:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely tai muu toisen henkilön tahallinen teko (paitsi, jos syy on työtehtävä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

11.5.2016

3.1.5.4 Maatalousyrittäjän tapaturma erityisissä olosuhteissa

Vahinkotapahtuma, jota ei korvata maatalousyrittäjätöössä sattuneena tai alueperiaatteen nojalla, voi kuitenkin olla korvattava erityisiä olosuhteita koskevan säännöksen nojalla.

MATAL 21 §

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle

1. maatalousyrittäjätööhön liittyvään koulutustilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa
2. maatalousyrittäjätööhön tai 1 kohdassa tarkoitettuun koulutustilaisuuteen liittyvään virkistystilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa
3. hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisessa työkykyä ylläpitävässä toiminnassa, joka on yhdessä työterveyshuollon kanssa järjestetty maatalousyrittäjälle työterveyshuoltolain (1383/2001) mukaisesti
4. terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily
5. terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuoltolain 12 §:n mukainen työterveyshuolto tai maatalousyrittäjätööstä johtuva velvoite
6. matkalla asunnolta tai työtekopaikalta edellä 1–5 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan ja takaisin sen mukaisesti kuin MATAL 20 §:n 1 kohdassa säädetään, tai
7. maatalousyrittäjän ollessa majoittuneena työnsä vuoksi poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa, jos tapaturma on johtunut näihin olosuhteisiin liittyvästä syystä.

1. Maatalousyrittäjätööhön liittyvä koulutustilaisuus

Maatalousyrittäjätööhön liittyvällä koulutustilaisuudella tarkoitetaan maatalousyrittäjän työtehtäviin liittyvää koulutustilaisuutta. Työtehtäviin liittyvänä pidetään sellaista koulutusta, jota maatalousyrittäjän yritystoiminnassa vaadittava osaaminen edellyttää ja joka liittyy maatalousyrittäjätööseen.

Koulutustilaisuus

Koulutustilaisuudella tarkoitetaan tietyille kohderyhmälle suunnattua tilaisuutta, jossa on ulkopuolinen järjestävä organisaatio sekä tietty ohjelma, johon maatalousyrittäjä osallistuu. Koulutustilaisuus on esimerkiksi maataloustukiin, verotukseen tai viestintään liittyvä koulutustilaisuus. Tilaisuus voi olla kestoaltaan muutaman tunnin kestävä, koko päivän kestävä tilaisuus tai useamman päivänkin kestävä tilaisuus, jolla olisi päiväkohtainen ohjelma. Jos maatalousyrittäjä esimerkiksi harjoittamansa maatilamatkailutoiminnan johdosta tarvitsee työssään kielikoulutusta, osallistumista

11.5.2016

kielitunneille tai yksityisopettajan antamaa kielenopetusta voidaan pitää koulutustilaisuutena.

Koulutustilaisuudelle ominainen toiminta

Koulutustilaisuuteen kuuluvaa toimintaa ovat myös tilaisuuden ohjelmaan kuuluvat ruokailu- ja virkistystauot. Kuten työntekijöilläkin turva ei kata toimintaa koulutustilaisuuteen liittyvän ruokailu- tai virkistystauon aikana, jos maatalousyrittäjä on poistunut tilaisuuden pitopaikalta tai sen välittömästä läheisyydestä omaehtoisen ruokailun tai yksityisasioiden takia.

Monipäiväinen koulutus Useamman päivän kestävien tilaisuuksien osalta turvan piirissä on toiminta, joka kunakin päivänä kuuluu kyseisen koulutustilaisuuden asiaohjelmaan ja on kyseiselle tilaisuudelle ominaista toimintaa. Siten esimerkiksi hotellissa tai laivaristeilyllä järjestettävän koulutustilaisuuden ohjelman ulkopuolella oleva vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää korvaussuojan ulkopuolelle.

Korvattavuuden rajoitukset

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava olosuhteessa, jossa on kysymys maatalousyrittäjätyöhön liittyvästä koulutustilaisuudesta.

2. Maatalousyrittäjätyöhön tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus

a) Maatalousyrittäjätyöhön liittyvä virkistystilaisuus

Virkistystilaisuudessa on lähtökohtaisesti kysymys muusta kuin työtehtävien tekemisestä. Tilaisuuteen liittyvän korvaussuojan kannalta on arvioitava tilaisuuden liittymisen työhön: onko tilaisuuteen osallistumisen syynä enemmän oman harrastuksen toteuttaminen tai muu yksityiselämään liittyvä syy kuin työtehtävistä johtuva syy. Työntekijöillä virkistystilaisuuden järjestävä taho voi olla työnantaja tai muu ulkopuolinen taho, jonka järjestämään tilaisuuteen osallistumisen työnantaja on hyväksynyt. Maatalousyrittäjillä työhön liittyvällä virkistystilaisuudella tarkoitetaan maatalousyrittäjän harjoittamaan yritystoimintaan liittyvää tilaisuutta, jossa tilaisuudella on jokin ulkopuolinen järjestävä organisaatio ja ohjelma. Lain esitöiden mukaan maatalousyrittäjien keskenään järjestämät vapaamuotoiset virkistystilaisuudet eivät ole MATAL:ssa tarkoitettuja virkistystilaisuuksia.

Maatalousyrittäjätyöhön liittyvien virkistystilaisuuksien järjestävinä tahoina voivat olla esimerkiksi maatalousyrittäjän yritystoimintaan liittyviä tuotantopanoksia, kuten esimerkiksi suurempia työkoneita myyvien tai maatalousyrittäjän yrityksen tuotteita ostavien tahojen, kuten esimerkiksi meijerien järjestämät ohjelmalliset tilaisuudet. Esimerkiksi maatalousyrittäjän työssään tarvitseman leikkuupuimurin hankintaan voi liittyä myyjän järjestämä asiakastilaisuus, jossa on asiaohjelma sekä ruokailu. Maatalousyrittäjätyöhön liittyviä virkistystilaisuuksia voisivat olla myös sadonkorjuujuhlat, joissa on järjestäjänä ulkopuolinen organisaatio ja tilaisuuteen liittyy myös ohjelma.

11.5.2016

b) Koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus

Maatalousyrittäjätoimintaan liittyvään koulutustilaisuuteen voi joskus liittyä myös vapaamuotoisempi ohjelmaosuus. Itse koulutustilaisuuden tulee täyttää maatalousyrittäjätyöhön liittyvän koulutustilaisuuden edellytykset, jotta kyseiseen koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus olisi korvaussuojan piirissä. Koulutustilaisuuksiin liittyvinä virkistystilaisuuksina voidaan pitää esimerkiksi Melan maatalousyrittäjille järjestämiä työhyvinvointitilaisuuksia, jotka sisältävät työhyvinvointiin liittyvää asiaohjelmaa ja ohjelmaan kuuluvaa virkistystoimintaa.

Virkistystilaisuudelle ominainen toiminta

Kuten työntekijöilläkin, virkistystilaisuuksiin liittyvä korvaussuoja koskee vain sitä toimintaa, joka kuuluu virkistystilaisuudelle ominaiseen toimintaan. Korvaussuojan piirissä olevan toiminnan tulee tapahtua virkistystilaisuudelle varatun ajan ja ohjelman puitteissa. Se, mikä on tällaiseen tilaisuuteen kuuluvaa toimintaa, arvioidaan ensisijaisesti tilaisuuden ohjelman ja tilaisuuden luonteen perusteella. Viime kädessä arvio tehdään sen mukaan, mitä yleisen käytännön mukaan voidaan katsoa kuuluvan tällaiseen tilaisuuteen. Maatalousyrittäjätyöhön liittyvissä virkistystilaisuuksissa korvaussuojan on tarkoitus olla vastaava kuin työntekijöillä. Suojan piiriin kuuluu tilaisuuden yhteyteen järjestettyyn ruokailuun tai virkistykseen tavanomaisesti liittyvä toiminta.

Kuten työntekijöilläkin turva koskee myös erilaisten liikunnan muotojen yhteydessä sattuneita vahinkoja, jos tällainen toiminta sisältyy virkistystilaisuuden ohjelmaan. Korvaamisen edellytyksenä on, että vahinkotapahtuma on syy-yhteydessä virkistystilaisuuteen kuuluvaan toimintaan. Sellaista ei ole esimerkiksi toiminta, jossa on kysymys erityistä tapaturman vaaraa aiheuttavasta, tilaisuuden ohjelmaan kuulumattomasta toiminnasta kuten omaehtoisesta kiipeilystä tai temppuילusta. Suojan piiriin toiminta voi kuitenkin kuulua, jos se sisältyy koulutus- tai virkistystilaisuuden ohjelmaan.

Yöpymistä edellyttävät virkistystilaisuudet

Korvaussuoja ei kata oleskelua kokonaisuudessaan yöpymistä tai majoittumista edellyttävässä virkistystilaisuudessa. Siten esimerkiksi hotellissa tai laivaristeilyllä virkistystilaisuuden ohjelman ulkopuolella oleva vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää korvaussuojan ulkopuolelle.

Useamman päivän ulkomaanmatkat

Jos on kysymys useamman päivän kestävästä ulkomaanmatkasta, johon sisältyy osin maatalousyrittäjätyötä tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvää koulutusta ja osin säännöksessä tarkoitettua virkistystoimintaa, korvaussuojan ulottuvuus määräytyy päiväkohtaisesti. Tällöin arvioidaan täyttääkö kyseisen matkapäivän ohjelma maatalousyrittäjätyön ja siihen liittyvän virkistystilaisuuden tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvän koulutus- ja virkistystilaisuuden edellytykset.

11.5.2016

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys maatalousyrittäjätyöhön liittyvästä tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvästä virkistystilaisuudesta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33§)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

Työntekopaikan alueella järjestettävä koulutus- tai virkistystilaisuus

Jos maatalousyrittäjätyöhön liittyvä koulutus- tai virkistystilaisuus tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus järjestetään maatalousyrittäjän työntekopaikan alueella, korvaussuoja määräytyy alueperiaatetta koskevan MATAL 19 §:n nojalla (ks. kohta 3.1.5.2). Kun koulutus- tai virkistystilaisuus järjestetään työntekopaikan alueen ulkopuolella, korvaussuoja määräytyy erityisiä olosuhteita koskevan MATAL 20 §:n perusteella.

3. Työkykyä ylläpitävä toiminta

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisessa työkykyä ylläpitävässä toiminnassa, joka on yhdessä työterveyshuollon kanssa järjestetty maatalousyrittäjälle työterveyshuoltolain mukaisesti.

Maatalousyrittäjillä korvaussuojan piirissä on vain sellainen työterveyshuoltolain mukainen työkykyä ylläpitävä toiminta, joka on järjestetty maatalousyrittäjälle työterveyshuollon palvelun tuottajan toimesta tai yhteistyössä työterveyshuollon palvelun tuottajan kanssa. Maatalousyrittäjillä työkykyä ylläpitävä toiminta on pitkälti maatalousyrittäjän omalla vastuulla olevaa toimintaa.

Työterveyshuollon tehtävänä on toimia asiantuntijana ja toteuttaa työterveyshuolto- laissa määriteltyjen työterveyshuollon tehtävien kautta työkykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimenpiteitä, joihin sisältyy tarvittaessa kuntoutustarpeen selvittäminen. Työkykyä ylläpitävä toiminta ei ole maatalousyrittäjillä yleensä erillistä toimintaa, vaan työterveyshuolto sisällyttää työkykyä ylläpitävän ja edistävän näkökulman omiin toimenpiteisiinsä ja selvityksiinsä. Hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiseen toimintaan kuuluu tietojen antaminen, ohjaus ja neuvonta maatalousyrittäjän työkyvyn edistämiseksi. Tietojen antamista toteutetaan pääsääntöisesti työoloselvitysten ja terveystarkastusten yhteydessä.

11.5.2016

Lisäksi työterveyshuolto voi järjestää myös erikseen työterveyshuoltolain mukaista työkykyä ylläpitävää toimintaa maatalousyrittäjille.

Työkykyä ylläpitävää toimintaa toteutetaan usein osana paikallisia projekteja yhteistyössä työterveyshuoltoyksikön ja muun järjestävän tahon kanssa. Tällaiset yhteistyöhankkeet ovat korvaussuojan piirissä olevaa toimintaa, jos on kysymys työterveyshuoltolaissa tarkoitettua toiminnasta. Maatalousyrittäjille työterveyshuoltolain mukaisesti järjestetyn, työkykyä ylläpitävää toimintaa koskevan korvaussuojan olisi tarkoitus olla soveltamiskäytännössä yhteneväinen sen korvaussuojan kanssa, joka työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla koskee työntekijöitä.

Työntekijöillä työnantajan tai työntekijöiden omaehtoisesti järjestämä toiminta työpaikalla tai työaikana ei täytä säännöksen edellytyksiä, vaikka toiminnalla olisi vastaava tarkoitus. Vastaavasti maatalousyrittäjän vapaa-ajallaan omaehtoisesti harjoittama liikunta kuten esimerkiksi hiihto, sauvakävely tai lenkkeily ei ole MATAL:ssa tarkoitettua järjestettyä toimintaa, vaikka työterveyshuoltoyksikön toimesta olisi maatalousyrittäjälle suositeltu liikuntaa työkyvyn ylläpitämiseen.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia, jos on kysymys työkykyä ylläpitävästä toiminnasta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33§)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

4. Terveystenhuoltokäynnit

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle

- terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily
- terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuoltolain 12 §:n mukainen työterveyshuolto tai maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite.

Turva rajautuu siihen aikaan, kun maatalousyrittäjä on vastaanottotiloissa ja siihen toimintaan, joka kuuluu vastaanottokäyntiin. Tämän lisäksi turvan piirissä on matka

11.5.2016

asunnolta tai työtekopaikalta terveydenhuoltokäynnille (ks. kohta 5 koskien matkoja 1–4 kohdissa tarkoitettuun toimintaan).

a) MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily

Korvaussuoja on voimassa, jos maatalousyrittäjälle sattuu tapaturma hänen käydessään terveydenhuollon vastaanotolla sen vuoksi, että hänelle on sattunut MATAL:n mukainen vahinko tai on kyse vahingon epäilystä.

MATAL:n mukaiset vahingot ovat:

- työtapaturma
- muut tapaturman aiheuttamana vammaa pidettävät sairaudet
- muun vamman tai sairauden pahentuminen tapaturman johdosta
- ammattitauti
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen
- työliikekipeytyminen
- pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko
- henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena.

Korvaussuoja koskee vain maatalousyrittäjää, joka edelleen työskentelee MATA-vakuutettuna.

Kun on kysymys MATAL:n mukaisesta vahingosta tai sen epäilystä, vastaanotolla sattunut tapaturma on MATAL:n mukaan korvattava, vaikka se olisi samalla myös potilasvahinko.

b) Äkillinen sairastuminen kesken työpäivän

Vastaavasti kuten työntekijöillä, jos kysymyksessä on äkillinen sairastuminen muusta syystä kuin johtuen MATAL:n mukaisesta vahingosta tai sen epäilystä, terveydenhuoltokäynti kuuluu turvan piiriin vain, jos maatalousyrittäjä on lähtenyt äkillisen sairastumisen johdosta vastaanotolle kesken työpäivän välittömästi työtekopaikalta.

c) Työterveyshuollon ennaltaehkäisevä toiminta ja maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite

Työterveyshuoltolain 12 §:n mukaisella työterveyshuollolla tarkoitetaan työterveyshuollon ennaltaehkäisevää toimintaa kuten esimerkiksi maatalousyrittäjälle järjestettävää terveystarkastusta tai työolosuhdeselvitystä. Jos terveydenhuoltokäynnin syynä on jokin muusta lainsäädännöstä johtuva maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite, käynti on myös korvaussuojan piirissä.

11.5.2016

Kun vastaanotolla käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuoltolain 12 §:n mukainen työterveyshuolto tai maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite, MATAL:n mukaisena työtapaturmana ei pidetä potilasvahinkolain mukaista potilasvahinkoa, joka on sattunut kyseisellä vastaanottokäynnillä tehdyn tutkimuksen yhteydessä.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia, jos on kysymys olosuhteesta, jossa kysymys edellä selostetuista terveydenhuoltokäynneistä:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

5. Kohdissa 1–4 mainittuun toimintaan liittyvät matkat

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle matkalla asunnolta tai työntekopaikalta edellä 1–4 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan.

Turvan piirissä on siten edestakainen matka asunnolta tai työntekopaikalta

- maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen
- maatalousyrittäjätyöhön tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvään virkistystilaisuuteen
- työterveyshuollon kanssa järjestettyyn työkykyä ylläpitävään toimintaan
- edellä kohdassa 4 tarkoitettulle terveydenhuoltokäynnille (MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily, äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, ennaltaehkäisevä työterveyshuolto, maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite).

Korvaussuojan piirissä oleva matka määräytyy samoin edellytyksin kuin asunnon ja työpaikan välinen tavanomainen matka. Kun kysymys on äkillisestä sairastumisesta, matkaa koskeva korvaussuoja koskee vain matkaa työntekopaikalta terveydenhuollon vastaanottopaikkaan ja sieltä asunnolle tai takaisin työntekopaikalle. Suojan piiriin kuuluvat sellaiset vahingot, jotka sattuvat tällaiselle matkalle ominaisessa toiminnassa.

Asunnolla tarkoitetaan maatalousyrittäjän vakinaista asuntoa, vapaa-ajan asuntoa, tilapäistä asuntoa sekä työn edellyttämää majoitusta.

11.5.2016

Tulkinnan kohteena voi olla muun muassa, onko kysymyksessä tavanomaisena pidettävä reitti ottaen huomioon sen ajallisen ja matkallisen pituuden ja matkalta mahdollisesti tehtävien poikkeaminen syy ja vähäisyys.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia, jos on kysymys olosuhteesta, jossa kysymys edellä selostetuista matkoista:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33§)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

6. Poikkeukselliset majoitusolosuhteet

Jos maatalousyrittäjä joutuu työtehtäviensä vuoksi majoittumaan muualla kuin asunnossaan poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa majoitusolosuhteissa, häntä koskee erityinen majoittumisolosuhteisiin liittyvä korvaussuoja.

Turva koskee kuitenkin vain sellaisia majoittumisen aikana sattuneita vahinkoja, jotka johtuvat majoittumisolosuhteisiin liittyvistä syistä, kuten huonosta paloturvallisuudesta. Poikkeuksellinen tapaturman vaara voi aiheutua myös siitä, että majoitus-tila sijaitsee sotatoimialueella. Turva on voimassa, vaikka majoittumisolosuhteisiin liittyvä tapaturma sattuisi vapaa-ajalla työpäivän jälkeen.

Korvattavuuden rajoitukset Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia, jos on kysymys edellä selostetuista majoittumisolosuhteista:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33§)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §).

3.1.5.5 Maatalousyrittäjän tapaturma muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa tehdyssä työssä

MATAL 22 §

Kun maatalousyrittäjä tekee työtään muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa, korvaussuoja on rajatumpi. Tällöin turvan piirissä ei ole

11.5.2016

- asunnon ja työtekopaikan välinen matka
- työtekopaikan läheisyydessä pidetyt tavanomaiset ruokailu- ja virkistystauot
- alueperiaatteen nojalla korvattavat tilanteet (työtekopaikallaoloon liittyvä tavanomainen toiminta).

Maatalousyrittäjällä työtehtävät hyvin usein määräävät työtekopaikan (esim. pelto-työt, metsätyöt, navettatyöt). Vapaavalintaisessa paikassa tehtävälle työlle on ominaista, että työn suorittamisen paikka ei määräydy työtehtävien, työn sisällön tai työn luonteen mukaan, vaan se on maatalousyrittäjän vapaasti itse päätettävissä. Kysymys voi olla esimerkiksi työstä, jota maatalousyrittäjä tekee kannettavan tietokoneen avulla. Jos työtekopaikka määräytyy työtehtävän luonteen mukaisesti kuten esimerkiksi peltotyössä, metsätyössä, eläintenhoidossa tai lumenaurauksessa, ei ole kysymys vapaavalintaisesta työtekopaikasta tehdystä työstä, jossa korvaussuoja on rajatumpi.

Rajoituksesta seuraa, että maatalousyrittäjällä, joka tekee töitä kannettavalla tietokoneella paikallisessa kahvilassa, ei ole korvaussuojaa matkalla kyseessä olevaan työtekopaikkaan. Hänellä ei myöskään tällöin ole työtekopaikan aluetta koskevaa korvaussuojaa, eikä häneen sovelleta ruokailu- ja virkistystaukoa koskevaa säännöstä. Korvaussuojan rajaamisen taustalla on ajatus, että tilanteissa, joissa on kysymys vapaavalintaisesta paikassa työskentelystä, voi olla vaikeuksia objektiivisesti todeta, onko tapaturma sattunut työtekoon liittyvissä olosuhteissa.

Työtekoon rinnastettavan matkustamista koskevan säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että matka johtuu työtehtävästä ja on välttämätön, jotta maatalousyrittäjä pystyy tekemään työtään. Matkaa asunnolta vapaavalintaiselle työpaikalle ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna matkustamisena, koska matka ei ole työn tekemiseksi välttämätön. Jos maatalousyrittäjä kuitenkin lähtee vapaavalintaisesta työtekopaikasta seuraavaan työtekopaikkaan, joka määräytyy työtehtävän luonteen perusteella, on matkaa jälkimmäiseen työtekopaikkaan pidettävä työtehtävän vuoksi tapahtuvana liikkumisena eli säännöksessä tarkoitettuna matkustamisena.

Muut korvattavuuden rajoitukset

Mikäli maatalousyrittäjä työskentelee asunnossaan tai edellä selostetussa vapaavalintaisessa työtekopaikassa, ammattitaudin korvaaminen edellyttää, että altistus johtuu maatalousyrittäjän työtehtävistä. Sama edellytys koskee myös seuraavia vaurioita:

- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §).

11.5.2016

3.1.6 Apurahansaajan työtapaturma

Apurahansaajan työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka sattuu apurahansaa-jalle apurahansaajan työssä, apurahansaajan työntekopaikan alueella tai apurahan-saajan työntekopaikan alueen ulkopuolella siten kuin MATAL 24–28 §:ssä säädetään. Näissä säännöksissä on määritelty tarkemmin olosuhteet ja sen toiminnan luonne, joissa sattunutta tapaturmaa on pidettävä työtapaturmana ja joissa aiheutuneet va-hingot voivat kuulua korvaussuojan piiriin.

Työntekopaikan alue

Apurahansaajan työhön liittyvien työtehtävien suorittamisen kautta määrittyy työn-tekopaikan alue. Työntekopaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa työ kulloinkin tehdään. Työntekijöillä yleisin työntekopaikka on työpaikka, jolla tarkoitetaan niin sanottua vakituista työntekopaikkaa ja jota koskee asunnon ja työpaikan välistä matkaa kos-keva säännös. Apurahansaajan vakituksena työpaikkana voidaan pitää hänen sään-nöllistä työntekopaikkaansa eli esimerkiksi taiteilijan ateljeeta. Apurahansaaja voi kuitenkin tehdä apurahansaajan työtään muuallakin kuin säännöllisessä työntekopai-kassa ja tällöin työntekopaikan alue määräytyy kyseisen työtehtävän perusteella.

Se, mikä kuuluu työntekopaikan alueeseen, rajaa puolestaan sen, mistä alkaa työnte-kopaikan ulkopuolinen alue. Apurahansaajan työhön liittyvien työtehtävien suoritta-misen kautta määrittyy samalla myös apurahansaajan työntekopaikan alue. Apura-halla työskentelylle on ominaista, että osalla apurahansaajista työnteko tapahtuu erillisessä apurahatyöhön osoitetussa työpaikassa tai apurahansaajan erikseen hank-kimassa työtilassa, mutta työskentely voi yhtä lailla tapahtua apurahansaajan asun-nossa tai muussa yksityiskäytössä olevalla alueella. Tämän vuoksi säännöksissä on otettu huomioon apurahansaajan työntekopaikan alueen rajautumisen osalta se, että apurahansaajalla asunto ja muut yksityiskäytössä olevat alueet eivät ole samalla tavalla erotettavissa työpaikasta tai työntekopaikasta kuin työntekijällä.

3.1.7 Apurahansaajan työssä sattunut tapaturma

MATAL 24§

Apurahansaajan työssä sattuneena pidetään tapaturmaa, joka on sattunut apura-hansaajalle työntöön yhteydessä. Yleisesti ottaen apurahansaajan työhön kuuluu se työ, joka vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti eli tieteellisen tutki-muksen tekeminen ja taiteellisen toiminnan harjoittaminen apurahan turvin.

Työntekoon rinnastetaan myös työtehtävästä johtuva matkustaminen. Matkustami-seen katsotaan kuuluvan myös MATAL 26 §:n 1 kohdassa tarkoitettu vähäinen poik-keaminen matkareitiltä.

Apurahansaajan työtehtävät ja niiden tekemistavat määrittävät pykälän soveltamis-alan. Apurahansaajalle myönnettyssä apurahassa on useimmiten apurahan myöntä-jän taholta määritetty käyttötarkoitus, johon apuraha on myönnetty. Apurahansaa-jan työhön liittyvät tehtävät määräytyvät yksityiskohtaisemmin edellä mainitun apu-rahansaajan työn määritelmän kautta sekä myös sen apurahan käyttötarkoituksen

11.5.2016

pohjalta, jolla apurahansaaja työskenteli vahingon sattuessa. Lähtökohtaisesti apurahansaajan työnteon yhteydessä sattuneina tapaturmina pidetään sellaisia työtehtäviä, jotka nykyisinkin on katsottu apurahansaajan työhön kuuluviksi.

Työhön valmistautumiseen ja työn lopettelemiseen liittyvät toimet

Apurahansaajan työ voi olla hyvin erilaista riippuen esimerkiksi siitä, onko kysymys tieteellisestä tutkimustyöstä tai taiteellisen toiminnan harjoittamisesta. Osa apurahansaajista työskentelee kotonaan ja osalla saattaa olla käytössään erillinen työtila kuten esimerkiksi tutkijalla yliopiston tarjoaman työtila tai taiteilijalla ateljee. Kuten maatalousyrittäjälläkin, työnteon yhteydessä sattuneina korvaussuojan piirissä ovat apurahansaajan työnteon aloittamiseen ja lopettamiseen välittömästi liittyvät toimet. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi työn edellyttämä suojaaviin työvaatteisiin pukeutuminen, työvälineiden hakeminen sekä välittömästi työsuoritukseen liittyvä työn edellyttämä peseytyminen.

Asunnossa liikkuminen

Apurahansaajan asunnossaan tekemä apurahansaajan työ ja asunnossa tapahtuvat välittömästi työsuoritukseen liittyvät työhön valmistautumiseen ja lopettamiseen liittyvät toimet ovat korvaussuojan piirissä. Työtehtävien suorittamiseen liittyvä korvaussuoja apurahansaajan asunnossa ei kata kuitenkaan apurahansaajan asunnossa liikkumista työvaatteita haettaessa, työhön lähdettäessä tai sieltä palattaessa. Asunnossa liikkumisen yhteydessä sattuneet tapaturmat ovat kuitenkin korvaussuojan piirissä, jos asunnossa liikkuminen on johtunut apurahansaajan työhön liittyvän työtehtävän suorittamisesta kuten esimerkiksi tilanteessa, jossa tieteellistä tutkimusta apurahan turvin tekevä apurahansaaja on väitöskirjaansa liittyvää mappia hyllyyn laittaessaan kompastunut.

Matkustaminen

Apurahansaajan työssä sattuneena pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle työtehtävästä johtuvan matkustamisen aikana. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi työtehtävien edellyttämää liikkumista apurahansaajan eri työntekopaikkojen välillä. Matkustaminen voi alkaa myös apurahansaajan asunnolta.

Jos apurahansaaja aloittaa työpäivänsä menemällä suorittamaan työtehtäväänsä muualle kuin vakinaiseen työpaikkaansa, matka kyseiselle työntekopaikalle on säännöksessä tarkoitettua työtehtävän vuoksi matkustamista. Paluu asunnolle edellä mainitulta työskentelypaikasta matkan päätyttyä on niin ikään säännöksessä tarkoitettua matkustamista, ellei olisi kysymys paluumatkasta kohdassa 3.1.11 tarkoitusta vapaavalintaisesta työntekopaikasta.

Matkustamisessa voi olla kysymys matkasta asunnolta työkohteeseen tai työkohteesta toiseen samalla paikkakunnalla tai toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille kohteeseen, jossa apurahansaajan on tarkoitus tehdä työtään. Edellytyksenä on, että matka on välttämätön, jotta apurahansaaja pystyy tekemään kyseisen työtehtävän. Tällainen matka voi olla esimerkiksi tieteelliseen tutkimukseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen liittyvä kongressimatka.

11.5.2016

Asunnon ja työpaikan välinen matka vai matkustaminen

Matkustaminen voi alkaa myös apurahansaajan asunnolta. Jos apurahansaaja menee asunnoltaan suorittamaan apurahansaajan työtään säännölliseen työpaikkaansa, on kysymys asunnon ja työpaikan välisestä matkasta.

Jos apurahansaaja aloittaa työpäivänsä menemällä suorittamaan työtehtäväänsä muualle kuin säännölliseen työpaikkaansa, matka kyseiselle työtekopaikalle on säännöksessä tarkoitettua matkustamista. Vastaavasti matka kyseiseltä muulta kuin vakinaiselta työtekopaikalta takaisin asunnolle on säännöksessä tarkoitettua matkustamista.

Koska matkustaminen rinnastetaan työnteekoon, on korvaussuoja matkustamissäännöksen nojalla laajempi kuin jos on kysymys asunnon ja säännöllisen työpaikan välisestä matkasta. Työliikekipeytymistä, ammattitautia ja muun sairauden pahentumisesta saman altisteen johdosta ei korvata olosuhteissa, joissa on kysymys asunnon ja säännöllisen työpaikan välisestä matkasta. Jos sen sijaan on kysymys matkustamisesta työliikekipeytyminen, ammattitauti ja muun sairauden pahentuminen voidaan korvata.

Vähäiset poikkeamat matkareitiltä

Matkustamisessa on kysymys muusta kuin säännöllisen työpaikan ja asunnon välisestä matkasta. Jotta korvaussuoja matkan osalta olisi samanlainen apurahansaajan matkustaessa asunnoltaan työtekopaikalle kuin se olisi hänen mennessään asunnoltaan niin sanottuun vakituiseen työpaikkaan, on myös matkustamisen osalta säädetty tietyistä vähäisistä poikkeamista, joiden aikana korvaussuoja on voimassa.

Matkustamiseen liittyvä korvaussuoja ei katkea, jos matkareitiltä poiketaan lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Itse poikkeamaan kuuluva toiminta kuten ruokakaupassa asioiminen ei kuitenkaan ole turvan piirissä.

Korvattavan vahinkotapahtuman tulisi sattua matkustamisen yhteydessä. Matkustamiseen kuuluu matkantekoon tavanomaisesti liittyvä toiminta esimerkiksi pysähdysineen kulkuneuvon vaihtoa varten.

Matkustamiseen liittyvä yöpyminen

Matkustamisesta ei ole enää kyse, kun apurahansaaja on saapunut työtekopaikkaan tai työkohteessa sijaitsevaan yöpymispaikkaan. Jos matka edellyttää hotelliyöpymistä, matkustamiseen ja työtehtävän suorittamiseen liittyvä korvaussuoja ei kata matkakohteessa yöpymiseen liittyvää vapaa-aikaa eikä muutakaan matkakohteessa oleskelemiseen liittyvää, työtehtävien suorittamiseen liittyvätöntä vapaa-aikaa.

11.5.2016

Apurahansaajan työhön liittyvä asiointi

Apurahansaajan työhön liittyy myös erilaisia asiointimatkoja, kuten esimerkiksi tieteellisen toiminnan harjoittamiseen liittyvien tarvikkeiden tai tieteellisen tutkimuksen tekemiseen liittyvän ammattikirjallisuuden hankintamatkoja. Itse asiointitehtävän suorittamisen katsottaisiin olevan työtehtävän suorittamista ja tässä yhteydessä sattunut vahinkotapahtuma korvattaisiin työnteon yhteydessä sattuneena. Matkaa asunnolta tai työntekopaikan alueelta asiointipaikalle pidettäisiin apurahansaajan työtehtävän vuoksi tapahtuvana liikkumisena edellyttäen, että matkan pääasiallinen tarkoitus olisi apurahansaajan työhön liittyvän työtehtävän suorittaminen. Kuten maatalousyrittäjienkin osalta, arvio matkan pääasiallisesta tarkoituksesta tehtäisiin kyseessä olevan matkaosuuden perusteella.

Matkustamisen osalta edellä selostetut sallitut poikkeamat työtehtävän suorittamiseen liittyvältä reitiltä olisivat turvan piirissä, mutta ei itse poikkeamaan liittyvä toiminta.

Apurahansaajan suoritettua asiointitehtävänsä, hänen seuraavaksi aloittamansa matka on jälleen turvan piirissä, jos kyseisen matkaosuuden pääasiallinen tarkoitus liittyy myös apurahansaajan työhön tai on kysymys palaamisesta takaisin työntekopaikan alueelle tai apurahansaajan asunnolle. Jos apurahansaaja asiointitehtävän suoritettuaan lähtee muuhun kuin maatalousyrittäjätyöhön liittyvään kohteeseen, kyseinen matkaosuus ei ole turvan piirissä.

Jos apurahansaaja lähtee asiointimatkalle muualta kuin työntekopaikaltaan tai asunnoltaan, kuten esimerkiksi vapaa-ajan toiminnoista tai muusta yksityiselämänsä liittyvästä lähtöpaikasta tai vähäiseen poikkeamaan liittyvältä lähtöpaikalta, matkaosuus mainitun lähtöpaikan ja asiointipaikan välillä on turvan piirissä, jos apurahansaaja on menossa välittömästi suorittamaan asiointiin liittyvää työtehtäväänsä. Apurahansaajan suorittaman työtehtävän jälkeen hänen seuraavaksi aloittamansa matka on jälleen turvan piirissä, jos kyseisen matkaosuuden pääasiallinen tarkoitus liittyy myös apurahansaajan työhön tai on palaamista takaisin työntekopaikan alueelle tai apurahansaajan asunnolle. Jos apurahansaaja lähtee työtehtävän suorittamisen jälkeen muuhun kuin apurahansaajan työhön liittyvään kohteeseen, ei kyseinen matkaosuus ole turvan piirissä.

3.1.8 Tapaturma apurahansaajan työntekopaikan alueella

MATAL 25 §

Apurahansaajalle työntekopaikan alueella muutoin kuin työnteon yhteydessä sattunut tapaturmaa pidetään työtapaturmana, jos se on sattunut työntekopaikalla oloon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa.

Työntekopaikan alueeseen kuuluu alue, jossa apurahansaaja työskentelee apurahansaajan työssään ja suorittaa työtehtäviään. Työntekopaikan alueeseen eivät kuulu apurahansaajan asunto tai muut pääasiallisesti yksityiskäytössä oleva alueet.

11.5.2016

Työntekopaikan alue

Työntekopaikan alueeseen kuuluu alue, jossa apurahansaaja työskentelee apurahansaajan työssään ja kulloinkin suorittaa työtehtäviään. Apurahansaajan työn tekemisaikka määrittyy apurahansaajan yksilöllisten työtehtävien luonteeseen ja sisälön sekä apurahansaajan työntekopaikan olosuhteiden mukaan.

Työntekopaikalla ei siten tarkoitettaisi pelkästään kiinteää työtilaa, vaan ylipäättään mitä tahansa työntekopaikkaa, jossa apurahansaaja suorittaa työtehtäviään. Monilla apurahansaajilla on käytössään selkeästi asunnosta erillinen työntekopaikka, kuten esimerkiksi taiteilijalla ateljee tai tutkijalla yliopiston tarjoama työtila. Jos apurahansaajalla olisi käytössä erillinen työntekopaikka, työntekopaikan alueeseen kuuluisivat myös apurahansaajan työntekopaikan alueella mahdollisesti sijaitsevat ruokailu-, kahvi- sekä peseytymis- ja WC-tilat. Esiintyvillä taiteilijoilla työntekopaikan alue olisi siellä, missä apurahatyöskentelyyn liittyvää taiteellista toimintaa harjoitetaan ja työntekopaikan alueeseen kuuluisivat myös tällöin apurahansaajan käytettävissä olevat edellä mainitut tilat.

Korvaussuojan piiriin kuuluvan toiminnan tulee olla työnteosta johtuvaa työntekopaikalla olemiseen liittyvää tavanomaista toimintaa. Työntekopaikalla olemisen tulee liittyä työn tekemiseen. Alueella ollaan esimerkiksi siksi, että työtehtävät ovat alkaneet tai juuri päättyneet. Tavanomaisuutta arvioidaan yleisestä näkökulmasta, mitä on pidettävä yleensäkin tavanomaisena toimintana apurahansaajan työntekopaikalla sekä myös apurahansaajan työskentelyolosuhteet huomioon ottaen.

Alueperiaatteen nojalla ei ole tarkoitus korvata tapaturmia, jotka ovat sattuneet sellaisen toiminnan yhteydessä, jossa on kysymys enemmänkin työntekopaikan alueella tapahtuvista apurahansaajan vapaa-aikaan liittyvistä toiminnoista.

Työntekijöillä työntekopaikalla olemiseen liittyvää tavanomaista toimintaa on mm. työntekopaikan alueella tapahtuvat virkistys-, kahvi- ja ruokailutauot. Jos apurahansaaja on työntekopaikan alueella, korvaussuoja edellä tarkoitetulla tauolla määräytyy pykälässä säädettyä alueperiaatteen mukaisesti. Jos ruokailu- tai kahvitauko tapahtuu työntekopaikan alueen läheisyydessä, taukoon liittyvä korvaussuoja määräytyy työntekopaikan alueen läheisyydessä pidettävää virkistys- ja ruokailutaukoa koskevan säännöksen perusteella (ks. kohta 3.1.9).

Työntekopaikan alueeseen ei kuulu asunto

Monet apurahansaajat työskentelevät apurahatyötä varten varatussa erillisessä työtilassa tai apurahatyön luonteesta johtuvassa muussa työn suorittamispaikassa. Apurahansaaja voi kuitenkin myös tehdä apurahansaajan työtään kokonaan tai osittain myös asunnossaan. Alueperiaate koskee muita kuin työnteon yhteydessä sattuneita tapaturmia. Työn ja vapaa-ajan toimintojen erotteluun liittyvien rajanveto-ongelmien vuoksi työntekopaikan aluetta on rajattu laissa siten, että työntekopaikan alueeseen ei kuulu apurahansaajan asunto eivätkä muut pääasiallisesti yksityiskäytössä olevat alueet. Täten sellainen tila, joka kuuluu apurahansaajan asuntoon, ei kuulu työntekopaikan alueeseen.

11.5.2016

Apurahansaajan asunto

Asunnolla tarkoitetaan koko huoneistoa tai rakennusta, jossa apurahansaaja asuu, vaikka siellä olisi yksittäisiä huoneita tai tiloja, joita käytetään myös työssä. Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi apurahansaajan vakinaista asuntoa, myös apurahansaajan vapaa-ajan asuntoa tai tilapäistä asuntoa.

Apurahansaajan työskentely asunnossa on aina turvan piirissä, eikä työtekopaikan alueen rajaaminen säännöksessä ehdotetulla tavalla vaikuta työnteon yhteydessä sattuneiden vahinkotapahtumien korvaamiseen. Koska apurahansaajan työtä on muun muassa työsuoritukseen välittömästi liittyvä työvaatteiden vaihto ja peseytyminen, ei asuntoa koskevan rajauksen johdosta korvaussuoja katkea välttämättä heti siihen, kun apurahansaaja astuu ulko-ovensa sisäpuolelle, jos hän suorittaa sisälle tultuaan vielä edellä mainittuja välittömästi työsuoritukseen liittyviä toimia.

Pihapiiri ja yksityiskäytössä olevat alueet

Omakotitalossa asuvilla apurahansaajilla asuntoon liittyy usein myös muita alueita, jotka ovat pääasiallisesti yksityiskäytössä, kuten esimerkiksi talon pihapiiri ja muut vastaavat yksityiskäytössä olevat alueet, jotka on mainittu edellä kohdassa (3.1.5.2 maatalousyrittäjän pääasiallisesti yksityiskäytössä olevat alueet). Pääasiallisesti yksityiskäytössä olevilla alueilla sattuneita tapaturmia ei korvata alueperiaatteen nojalla. Näillä alueilla sattuneet tapaturmat ovat korvattavia, jos tapaturma on sattunut työnteon yhteydessä.

Korvattavuuden rajaukset alueperiaatteessa

Alueperiaatetta ei sovelleta, kun on kysymys työstä, joka on tehty muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työtekopaikassa (vapaavalintaisessa paikassa). Ks. tarkemmin kohta 3.1.11.

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava olosuhteessa, jossa on kysymys alueperiaatteen soveltamisesta.

3.1.9 Apurahansaajan tapaturma työtekopaikan alueen ulkopuolella**MATAL 26 §**

Apurahansaajan työtapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle työtekopaikan alueen ulkopuolella seuraaviin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa:

1. tavanomainen apurahansaajan työstä johtuva asunnon ja työpaikan välinen matka, johon katsotaan kuuluvan myös vähäinen poikkeaminen matkareitiltä lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi
2. työhön liittyvä tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko työtekopaikan alueen läheisyydessä.

11.5.2016

Asunnon ja työpaikan välinen matka

Asunnon ja työpaikan välisellä matkalla tarkoitetaan tavanomaista matkaa työpäivän alkaessa asunnolta työpaikalle ja työn päätyttyä takaisin. Työpaikalla tarkoitetaan tässä yhteydessä työntekopaikkaa, jossa apurahansaaja työskentelee säännöllisesti eli niin sanottua vakituista apurahansaajan työhön liittyvää työntekopaikkaa kuten esimerkiksi työtilaa yliopistolla tai apurahansaajan käytössä olevaa erillistä apurahansaajan työhön tarkoitettua työpaikkaa. Jos apurahansaaja ei ole matkalla edellä tarkoitettuun työntekopaikkaan, hänen liikkumistaan muuhun kuin säännölliseen työntekopaikkaan pidetään työhön liittyvänä matkustamisena.

Turvan piiriin voi kuulua myös useampi vastaava matka työpäivän aikana. Kuten työntekijöilläkin, työssäkäynnistä johtuvalla matkalla ei tarkoiteta käyntiä kotona kesken työpäivän omien asioiden hoidon tai muun työhön liittymättömän syyn vuoksi.

Tavanmukaisella työssäkäynnistä johtuvalla matkalla tarkoitetaan sellaista asunnon ja työpaikan välistä matkaa, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävä kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika.

Vähäiset poikkeamat reitiltä

Asunnon ja työpaikan väliseen matkaan luetaan myös vähäinen poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä, kun poikkeaminen tapahtuu lasten päivähoitoon viennin tai sieltä noudon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Muu rinnastettava syy voi olla esimerkiksi lapsen vienti tai noutaminen koulusta, poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä huoltoasemalle auton tankkaamiseksi tai auton vieminen työmatkareitin varrella olevaan korjaamoon. Lähtökohtana poikkeamien arvioinnissa olisi se tavanomainen reitti, jota apurahansaaja käyttäisi matkalla apurahansaajan työhönsä ilman edellä tarkoitettua syytä.

Kuten työntekijöilläkin, vähäisenä ei pidetä poikkeamaa, jossa on pikemminkin kysymys erillisestä matkasta kuin poikkeamasta. Vähäinen poikkeama ei ole kysymyksessä, kun poikkeaminen asunnon ja työpaikan väliseltä reitiltä on ajallisesti tai matkallisesti huomattava. Näin on yleensä silloin, jos apurahansaaja asioi matkan varrella useissa eri kaupoissa tai käy matkalla syömässä ravintolassa.

Kun poikkeaminen on vähäistä, korvaussuoja koskee sitä aikaa, jona apurahansaaja suorittaa matkaa poikkeavaa matkareittiä pitkin. Turva ei kata itse sen tehtävän tai toiminnan suorittamista, jonka vuoksi poikkeaminen tavanmukaiselta reitiltä tapahtuu, kuten asiointia ruokakaupassa tai päiväkodissa. Jos poikkeama ei ole vähäinen, apurahansaaja on suojan piirissä, kun hän palaa tavanmukaiselle asunnon ja työpaikan väliselle reitille. Näin ei kuitenkaan ole silloin, kun kysymys on ajallisesti niin huomattavasta poikkeamasta, ettei matkaa enää voida pitää apurahansaajan työstä johtuvana asunnon ja työpaikan välisenä matkana.

11.5.2016

Asunto

Asunnolla tarkoitetaan paitsi apurahansaajan vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai työn edellyttämää majoitusta samoin kuin vapaa-ajan asuntoa, josta apurahansaaja kulkee työn vuoksi apurahansaajan työn suorittamispaikalle.

Kuten työntekijöillä korvaussuoja edellyttää lisäksi, että tapaturma on sattunut asunnon ja työpaikan väliselle matkalle ominaisessa toiminnassa. Asunnon ja työpaikan välisen matkan suorittamiselle ominaista toimintaa on esimerkiksi tiellä eteen juuttuneen auton työntäminen silloin, kun se on edellytyksenä sille, että pääsee jatamaan matkaansa. Turvan piiriin ei kuulu toiminta, joka ei ole ominaista matkan suorittamiselle. Tarkoitus on, että matkan suorittamiselle ominaisen toiminnan osalta noudatetaan vastaavaa soveltamiskäytäntöä kuin TyTAL:n osalta noudatetaan.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavia vahinkoja ei korvata, jos ne ovat sattuneet olosuhteissa, joissa on kysymys asunnon ja työpaikan välisestä matkasta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §).

Työhön liittyvä tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko työntekopaikan alueen läheisyydessä

Säännöksessä tarkoitetaan sellaista apurahansaajan työhön liittyvää tavanomaista taukoa, jonka aikana apurahansaaja poistuu työntekopaikkansa alueen ulkopuolelle, mutta sen läheisyyteen ruokailemaan tai virkistystauolle ja jatkaa tauon jälkeen välittömästi työntekoa palaten työpaikkansa alueelle.

Jos apurahansaajalla olisi käytössään erillinen työtila kuten ateljee tai toimitila esimerkiksi kirjallisen työn tekemistä varten, hänen työntekopaikan läheisyydessä sijaitsevassa kahvilassa tai ravintolassa pitämänsä kahvi- tai lounastauko matkoineen edestakaisin on turvan piirissä. Vastaavasti esiintyvien taiteilijoiden osalta apurahatyöhön liittyvän kulloisenkin esiintymispaikan läheisyydessä pidetyt kahvi- ja ruokatauot ovat turvan piirissä.

Säännös koskee ruokailu- ja virkistystaukoja työntekopaikan alueen läheisyydessä. Työntekopaikan alueella tapahtuva ruokailu- tai virkistystauko on turvan piirissä edellä selostetun alueperiaatteen nojalla (MATAL 25 §).

Jos apurahansaaja työskentelee asunnossaan, ei säännöstä tavanomaisista ruokailu- ja virkistystauoista työntekopaikan läheisyydessä sovelleta.

11.5.2016

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavia vahinkoja ei korvata, jos ne ovat sattuneet olosuhteissa, joissa on kysymys tavanomaisesta ruokailu- ja virkistystauosta työtekopaikan alueen läheisyydessä:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35§).

3.1.10 Apurahansaajan tapaturma erityisissä olosuhteissa

Vahinkotapahtuma, jota ei korvata apurahansaajan työssä sattuneena tai alueperiaatteen nojalla, voi kuitenkin olla korvattava erityisiä olosuhteita koskevan säännöksen nojalla.

MATAL 27 §

Apurahansaajan työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle

1. apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa
2. apurahansaajan työhön tai 1 kohdassa tarkoitettuun koulutustilaisuuteen liittyvään virkistystilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa
3. terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut tässä laissa tarkoitettu vahinko tai sen epäily
4. terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän tai apurahansaajan työstä johtuva velvoite
5. matkalla asunnolta tai työtekopaikalta 1—4 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan ja takaisin sen mukaisesti kuin MATAL 26 §:n 1 kohdassa säädetään, tai
6. apurahansaajan ollessa majoittuneena työnsä vuoksi poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa, jos tapaturma on johtunut näihin olosuhteisiin liittyvästä syystä.

Työtapaturmana ei kuitenkaan pidetä potilasvahinkolaissa tarkoitettua potilasvahinkoa, joka sattuu 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tutkimuksen tai hoidon yhteydessä.

11.5.2016

1. Apurahansaajan työhön liittyvä koulutustilaisuus

Apurahansaajan työhön liittyvällä koulutustilaisuudella tarkoitetaan apurahansaajan työtehtäviin liittyvää koulutustilaisuutta. Työtehtäviin liittyvänä pidetään sellaista koulutusta, jota apurahansaajan työssä vaadittava osaaminen edellyttää ja joka liittyy apurahalla tehtävään työhön.

Koulutustilaisuus

Koulutustilaisuudella tarkoitetaan tietylle kohderyhmälle suunnattua tilaisuutta, jossa on ulkopuolinen järjestävä organisaatio sekä tietty ohjelma, johon apurahansaaja osallistuu. Tilaisuus voi olla kestoaltaan muutaman tunnin kestävä, koko päivän kestävä tilaisuus tai useamman päivänkin kestävä tilaisuus, jolla olisi päiväkohtainen ohjelma. Jos apurahansaajan työ edellyttäisi kielikoulutusta, myös osallistumista kielitutunnille tai yksityisopettajan antamia kielitunteja voidaan pitää koulutustilaisuutena.

Koulutustilaisuudelle ominainen toiminta

Koulutustilaisuuteen kuuluvaa toimintaa ovat myös tilaisuuden ohjelmaan kuuluvat ruokailu- ja virkistystauot. Kuten työntekijöilläkin, turva ei kata toimintaa koulutustilaisuuteen liittyvän ruokailu- tai virkistystauon aikana, jos apurahansaaja on poistunut tilaisuuden pitopaikalta tai sen välittömästä läheisyydestä omaehtoisen ruokailun tai yksityisasioiden takia.

Monipäiväinen koulutus

Useamman päivän kestävien tilaisuuksien osalta turvan piirissä on toiminta, joka kunakin päivänä kuuluu kyseisen koulutustilaisuuden asiaohjelmaan ja on kyseiselle tilaisuudelle ominaista toimintaa. Siten esimerkiksi hotellissa tai laivaristeilyllä järjestettävän koulutustilaisuuden ohjelman ulkopuolella oleva vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää korvaussuojan ulkopuolelle.

Korvattavuuden rajoitukset

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava olosuhteessa, jossa on kysymys apurahansaajan työhön liittyvästä koulutustilaisuudesta.

2. Apurahansaajan työhön tai apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus

a) Apurahansaajan työhön liittyvä virkistystilaisuus

Virkistystilaisuudessa on lähtökohtaisesti kysymys muusta kuin työtehtävien tekemisestä. Tilaisuuteen liittyvän korvaussuojan kannalta on arvioitava tilaisuuden liittymisen työhön; onko tilaisuuteen osallistumisen syynä enemmän oman harrastuksen toteuttaminen tai muu yksityiselämään liittyvä syy kuin työtehtävistä johtuva syy.

Työntekijöillä virkistystilaisuuden järjestävä taho voi olla työnantaja tai muu ulkopuolinen taho, jonka järjestämään tilaisuuteen osallistumisen työnantaja on hyväksynyt. Apurahansaajan työhön liittyvällä virkistystilaisuudella tarkoitetaan apurahansaajan työhön liittyvää tilaisuutta, jossa tilaisuudella on jokin ulkopuolinen järjestävä

11.5.2016

organisaatio ja ohjelma. Apurahansaajan työhön liittyvä virkistystilaisuus on esimerkiksi tieteellisen kongressin jälkeen alkava ohjelmallinen virkistystilaisuus kaikille osallistujille. Lakiesityksen perustelujen mukaan esimerkiksi apurahatyötä tekevien työryhmän jäsenten keskenään järjestämä virkistystilaisuus ei sen sijaan ole MATAL:ssa tarkoitettu virkistystilaisuus.

b) Koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus

Apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen voi joskus liittyä myös vapaa-muotoisempi ohjelmaisuus. Itse koulutustilaisuuden tulee täyttää apurahansaajan työhön liittyvän koulutustilaisuuden edellytykset, jotta kyseiseen koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus olisi korvaussuojan piirissä.

Virkistystilaisuudelle ominainen toiminta

Kuten työntekijöilläkin, virkistystilaisuuksiin liittyvä korvaussuoja koskee vain sitä toimintaa, joka kuuluu virkistystilaisuudelle ominaiseen toimintaan. Korvaussuojan piirissä olevan toiminnan tulee tapahtua virkistystilaisuudelle varatun ajan ja ohjelman puitteissa. Se, mikä on tällaiseen tilaisuuteen kuuluvaa toimintaa, arvioidaan ensisijaisesti tilaisuuden ohjelman ja tilaisuuden luonteen perusteella. Viime kädessä arvio tehdään sen mukaan, mitä yleisen käytännön mukaan voidaan katsoa kuuluvan tällaiseen tilaisuuteen. Apurahansaajan työhön liittyvissä virkistystilaisuuksissa korvaussuojan on tarkoitus olla vastaava kuin työntekijöillä. Suojan piiriin kuuluu tilaisuuden yhteyteen järjestettyyn ruokailuun tai virkistykseen tavanomaisesti liittyvä toiminta.

Kuten työntekijöilläkin turva koskisi myös erilaisten liikunnan muotojen yhteydessä sattuneita vahinkoja, jos tällainen toiminta sisältyy virkistystilaisuuden ohjelmaan. Korvaamisen edellytyksenä on, että vahinkotapahtuma on syy-yhteydessä virkistystilaisuuteen kuuluvaan toimintaan. Sellaista ei ole toiminta, jossa on kysymys erityistä tapaturman vaaraa aiheuttavasta, tilaisuuden ohjelmaan kuulumattomasta toiminnasta kuten omaehtoisesta kiipeilystä tai temppuilusta. Suojan piiriin toiminta voi kuitenkin kuulua, jos se sisältyy koulutus- tai virkistystilaisuuden ohjelmaan.

Yöpymistä edellyttävät virkistystilaisuudet

Korvaussuoja ei kata oleskelua kokonaisuudessaan yöpymistä tai majoittumista edellyttävässä virkistystilaisuudessa. Siten esimerkiksi hotellissa tai laivaristeilyllä virkistystilaisuuden ohjelman ulkopuolella oleva vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää korvaussuojan ulkopuolelle.

Useamman päivän ulkomaanmatkat

Jos on kysymys useamman päivän kestävästä ulkomaanmatkasta, johon sisältyy osin apurahansaajan työtä tai apurahansaajan työhön liittyvää koulutusta ja osin säännöksessä tarkoitettua virkistystoimintaa, korvaussuojan ulottuvuus määräytyy päivä-

11.5.2016

kohtaisesti. Tällöin arvioidaan täyttääkö kyseisen matkapäivän ohjelma apurahansaajan työn ja siihen liittyvän virkistystilaisuuden tai apurahansaajan työhön liittyvän koulutus- ja virkistystilaisuuden edellytykset.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys apurahansaajan työhön liittyvästä tai apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvästä virkistystilaisuudesta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

Työntekopaikan alueella järjestettävä koulutus- tai virkistystilaisuus

Jos apurahansaajan työhön liittyvä koulutus- tai virkistystilaisuus tai apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus järjestetään apurahansaajan työntekopaikan alueella, korvaussuoja määräytyy alueperiaatetta koskevan MATAL 25 §:n nojalla (ks. kohta 3.1.8). Kun koulutus- tai virkistystilaisuus järjestetään työntekopaikan alueen ulkopuolella, korvaussuoja määräytyy edellä selostetun erityisiä olosuhteita koskevan säännöksen perusteella.

3. Terveystenhuoltokäynnit

Apurahansaajan työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle

- terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily
- terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän tai apurahansaajan työstä johtuva velvoite.

Turva rajautuu siihen aikaan, kun apurahansaaja on vastaanottotiloissa ja siihen toimintaan, joka kuuluu vastaanottokäyntiin. Turvan piirissä on lisäksi matka asunnolta tai työntekopaikalta vastaanottokäynnille ja takaisin (ks. kohta 4 matkat liittyen 1-3 kohdissa mainittuun toimintaan).

11.5.2016

a) MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily

Korvaussuoja on voimassa, jos apurahansaajalle sattuu tapaturma hänen käydessään terveydenhuollon vastaanotolla sen vuoksi, että hänelle on sattunut MATAL:n mukainen vahinko tai on kyse vahingon epäilystä.

MATAL:n mukaiset vahingot ovat:

- työtapaturma
- muut tapaturman aiheuttamana vammana pidettävät sairaudet
- muun vamman tai sairauden pahentuminen tapaturman johdosta
- ammattitauti
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen
- työliikekipeytyminen
- pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko
- henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena

Korvaussuoja koskee vain apuraajaa, joka edelleen työskentelee MATA-vakuutettuna apurahansaajana.

Kun vastaanottokäynnin syynä on MATAL:n mukaan korvattava vahinko tai sen epäily, vastaanotolla sattunut tapaturma on MATAL:n mukaan korvattava, vaikka se olisi samalla myös potilasvahinko.

b) Äkillinen sairastuminen kesken työpäivän

Vastaavasti kuten työntekijöillä, jos kysymyksessä on äkillinen sairastuminen muusta syystä kuin MATAL:n mukaisen vahingon tai sen epäilyn johdosta, terveydenhuoltokäynti kuuluu lain esitöiden mukaan turvan piiriin vain, jos apurahansaajan on lähtenyt äkillisen sairastumisen johdosta vastaanotolle kesken työpäivän välittömästi työntekopaikalta.

c) Apurahansaajan työstä johtuva velvoite

Jos terveydenhuoltokäynnin syynä on jokin muusta lainsäädännöstä johtuva apurahansaajan työstä johtuva velvoite, kyseinen terveydenhuoltokäynti on myös korvaussuojan piirissä.

Kun vastaanotolla käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, tai apurahansaajan työstä johtuva velvoite, MATAL:n mukaisena työtapaturmana ei pidetä potilasvahinkolain mukaista potilasvahinkoa, joka on sattunut kyseisellä vastaanottokäynnillä tehdyn tutkimuksen yhteydessä.

11.5.2016

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys edellä selostetuista terveydenhuoltokäynneistä:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

4. Kohdissa 1–3 mainittuun toimintaan liittyvät matkat

Apurahansaajan työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle matkalla asunnolta tai työntekopaikalta edellä 1—3 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan.

Turvan piirissä on siten edestakainen matka asunnolta tai työntekopaikalta

- apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen
- apurahansaajan työhön tai apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvään virkistystilaisuuteen
- terveydenhuoltokäynnille (MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily, äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, apurahansaajan työstä johtuva velvoite).

Korvaussuojan piirissä oleva matka määräytyy samoin edellytyksin kuin asunnon ja työpaikan välinen tavanomainen matka. Kun kysymys on äkillisestä sairastumisesta kesken työpäivän, matkaa koskeva korvaussuoja koskee vain matkaa työntekopaikalta terveydenhuollon vastaanottopaikkaan ja sieltä asunnolle tai takaisin työntekopaikalle. Suojan piiriin kuuluvat sellaiset vahingot, jotka sattuvat tällaiselle matkalle ominaiseen toimintaan.

Asunnolla tarkoitetaan apurahansaajan vakinaista asuntoa, vapaa-ajan asuntoa, tilapäistä asuntoa sekä työn edellyttämää majoitusta.

Tulkinnan kohteena voi olla muun muassa, onko kysymyksessä tavanomaisena pidettävä reitti ottaen huomioon sen ajallisen ja matkallisen pituuden ja matkalta mahdollisesti tehtävien poikkeaminen syy ja vähäisyys.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys edellä selostetuista matkoista:

11.5.2016

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

5. Poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavat majoittumisolosuhteet

Jos apurahansaaja joutuu työnsä vuoksi majoittumaan muualla kuin asunnossaan poikkeuksellista tapaturmavaaraa aiheuttavissa olosuhteissa häntä koskee erityinen korvaussuoja. Säännös koskee tällöin kuitenkin vain sellaisia majoittumisen aikana sattuneita vahinkoja, jotka johtuvat majoitusolosuhteiden liittyvistä syistä kuten esimerkiksi paloturvallisuudesta. Poikkeuksellista tapaturman vaaraa voi aiheuttaa myös se, jos majoitus sijaitsee sotatoimialueella.

Turva on voimassa, vaikka majoittumisolosuhteisiin liittyvä tapaturma sattuisi vapaa-ajalla työpäivän jälkeen.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys poikkeuksellista tapaturmavaaraa aiheuttavista majoittumisolosuhteista:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §).

3.1.11 Apurahansaajan tapaturma muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työtekopaikassa tehdyssä työssä

MATAL 28 §

Kun apurahansaaja tekee työtään asunnossaan tai muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työtekopaikassa, korvaussuoja on rajatumpi. Tällöin turvan piirissä ei ole

- asunnon ja säännöllisen työtekopaikan välinen matka
- työtekopaikan läheisyydessä pidetyt tavanomaiset ruokailu- ja virkistystauot
- alueperiaatteen nojalla korvattavat tilanteet (työtekopaikallaoloon liittyvä tavanomainen toiminta).

Vapaavalintaisessa paikassa tehtävälle työlle on ominaista, että työn suorittamisen paikka ei määräydy työtehtävien, työn sisällön tai työn luonteen mukaan, vaan se on

11.5.2016

apurahansaajan vapaasti itse päätettävissä. Kysymys voi olla esimerkiksi työstä, jota apurahansaaja tekee kannettavan tietokoneen avulla. Jos apurahansaaja työskentelee muualla kuin hänelle mahdollisesti apurahatyöhön osoitetussa työtilassa tai asunnosta erillisessä itse järjestetyssä työtilassa kuten ateljeessa tai kirjoitustilassa, voi olla kysymys vapaavalintaisessa paikassa tehdystä työstä.

Työntekopaikka määräytyy työtehtävän luoneen mukaisesti, esimerkiksi jos on kyseessä tieteelliseen tutkimukseen liittyvä haastattelutapaaminen, taiteelliseen työhön liittyvä esiintyminen tai omien töiden esittelytilaisuus taikka näyttelytiloissa näyttelyyn liittyvä taiteellisten töiden ripustus.

Rajoituksesta seuraa, että apurahansaajalla, joka tekee omasta valinnastaan töitä kannettavalla tietokoneella paikallisessa kahvilassa, ei ole korvaussuojaa matkalla kyseessä olevaan työntekopaikkaan. Hänellä ei myöskään tällöin ole työntekopaikan aluetta koskevaa korvaussuojaa, eikä häneen sovelleta ruokailu- ja virkistystaukoa koskevaa säännöstä. Korvaussuojan rajaamisen taustalla on ajatus, että tilanteissa, joissa on kysymys vapaavalintaisessa paikassa työskentelystä, voi olla vaikeuksia objektiivisesti todeta, onko tapaturma sattunut työntekoon liittyvissä olosuhteissa. Vastaava rajaus on myös TyTAL:ssa koskien etätyössä tai muussa kuin työnantajan osoittamassa tilassa työtä tekeviä työntekijöitä.

Jos apurahansaajalla on apurahansaajantyöhön liittyvä tapaaminen kahvilassa (esim. haastattelu tai projektityöhön liittyvä kokous), apurahansaaja ei ole säännöksessä tarkoitettussa työssä vaan kohdassa 3.1.7 tarkoitettussa apurahansaajan työssä, johon liittyy laajempi korvaussuoja.

Työntekoon rinnastettavan matkustamista koskevan säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että matka johtuu työtehtävästä ja on välttämätön, jotta apurahansaaja pystyy tekemään työtään. Matkaa asunnolta vapaavalintaiselle työpaikalle ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna matkustamisena, koska matka ei ole työn tekemiseksi välttämätön. Jos apurahansaaja kuitenkin lähtee vapaavalintaisesta työntekopaikasta seuraavaan työntekopaikkaan, joka määräytyy työtehtävän luonteen perusteella, on matkaa jälkimmäiseen työntekopaikkaan pidettävä työtehtävän vuoksi tapahtuvana liikkumisena eli säännöksessä tarkoitettuna matkustamisena.

Korvattavuuden rajoitukset

Mikäli apurahansaaja työskentelee asunnossaan tai edellä selostetussa vapaavalintaisessa työntekopaikassa, ammattitaudin korvaaminen edellyttää, että altistus johtuu apurahansaajan työtehtävistä. Sama edellytys koskee myös seuraavia vahinkoja:

- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §).

11.5.2016

3.1.12 Ammattitauti

Ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka on todennäköisesti aiheutunut altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle MATAL:ssa erikseen säädetyissä korvattavissa olosuhteissa.

Ammattitauti on korvattava, jos altistuminen fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle on tapahtunut

- työssä tai työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä
- työtekopaikan alueella ollessa
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa.

Jos kysymyksessä on maatalousyrittäjän tai apurahansaajan asunnossaan tekemä työ tai työ, jossa työn suorittamispaikka ei määräydy työn luonteen perusteella, edellytetään, että altistus johtuu maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtävistä.

Ammattitautia ei korvata, jos altistuminen on tapahtunut seuraavissa olosuhteissa:

- asunnon ja säännöllisen työpaikan välisellä matkalla
- ruokailu- tai virkistystauolla työtekopaikan läheisyydessä
- koulutustilaisuuteen liittyvässä virkistystilaisuudessa tai sille tehtävällä matkalla
- työkykyä ylläpitävässä toiminnassa tai siihen liittyvällä matkalla
- terveydenhuollon käynnillä tai siihen liittyvällä matkalla, tai
- maatalousyrittäjän tai apurahansaajan ollessa majoittuneena poikkeuksellista tapaturmanvaaraa aiheuttavissa olosuhteissa.

Todennäköinen syy-yhteys Todennäköisellä aiheutumisella tarkoitetaan yleistä syy-yhteyttä tietyn sairauden ja tietyn altistustekijän välillä. Se tarkoittaa, että yleisesti hyväksytyin lääketieteellisin tutkimusmenetelmin on saatu tieteellinen osoitus siitä, että tietyn tasoinen altistuminen määrätyleiselle altistustekijälle voi aiheuttaa tietyn yksilöidyn sairauden. Todennäköisyyden vaatimus edellyttää myös riittävää selvitystä ajallisesta ja määrällisestä altistumisesta mainitulle altistustekijälle laissa säädetyissä työhön liittyvissä olosuhteissa. Pääasiallisella aiheutumisella tarkoitetaan, että sairaus on aiheutunut pääasiallisesti työssä eikä sen ulkopuolella tapahtuneesta altistumisesta, jos altistumista on ollut sekä työssä että sen ulkopuolella.

Maatalousyrittäjän tai apurahansaajan asunnossaan tai vapaavalintaisessa paikassa tekemän työn osalta edellytyksenä on, että altistuminen liittyy itse varsinaiseen työn tekemiseen. Lain tarkoittamasta altistuksesta on siten kysymys esimerkiksi silloin, kun edellä mainitussa paikassa tehtävään työskentelyyn sisältyy tavan takaa toistuvia ja yksipuolisia työliikkeitä. Sen sijaan lain tarkoittamasta altistuksesta ei ole kysymys, jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja asunnossaan työtä tehdessään altistuu asunnossaan oleville kosteusvauriomikrobeille.

Ammattitautiluettelo

MATAL:n mukaan korvattaviin ammattitauteihin sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista ammattitautiluetteloa. Ammattitautiluettelossa on

11.5.2016

yksilöity laissa tarkoitetut fysikaaliset, kemialliset ja biologiset tekijät sekä luetellaan sairaudet, joilla katsotaan olevan syy-yhteyks mainittuihin tekijöihin.

Ammattitautiluettelossa olevien sairauksien osalta ei ole tarpeen enää osoittaa niin sanottua yleisen tason todennäköisyyttä sairauden ja tietyn tasoisen altistumisen välillä. Sairauden korvaaminen vaatii ainoastaan, että maatalousyrittäjän tai apurahansaajan osoitetaan altistuneen korvaukseen oikeuttavissa olosuhteissa siinä määrin asetuksessa mainittavalle altistelle, että se voi lääketieteellisen tutkimustiedon perusteella aiheuttaa luettelossa mainitun altisteen kohdalla mainittavan sairauden.

Ammattitautiluettelossa mainitun sairauden korvaaminen sairauden kohdalla mainitun altisteen perusteella edellyttää lisäksi, ettei sairauden syynä ole työhön liittyvien olosuhteiden ulkopuolinen altistuminen tälle altistustekijälle tai muu, esimerkiksi sisäsyntyinen syy.

Ammattitautiluettelo ei ole tyhjentävä. Myös muu kuin luettelossa mainittu sairaus voidaan todeta ammattitaudiksi, jos se on pääasiallisesti aiheutunut altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle. Altistumisen on tällöin tullut tapahtua työssä, työtekopaikan alueella tai työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa. Jos altistuminen on tapahtunut asunnossa, altistumisen on tullut liittyä työtehtäviin.

Syy-yhteyden toteaminen Jokaisessa korvattavassa ammattitaudissa on taudin aiheuttajan ja taudin välisen syy-yhteyden täyttyvä myös yksilötasolla.

Ammattitaudin korvaamiseksi on osoitettava

- altistuminen fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle työssä tai muissa työhön liittyvissä korvattavissa olosuhteissa
- altistumiseen sopivat tyypilliset oireet ja löydökset, ja
- suljettava pois sairauden muut mahdolliset syyt
- jos kysymyksessä asunnossa tehty työ tai vapaavalintaisessa paikassa tehty työ, on osoitettava, että altistuminen liittyy työtehtäviin.

Täyttä varmuutta syy-yhteydestä ei edellytetä, mutta altistumisen ja ammattitaudin välillä on oltava todennäköinen syy-yhteys. Pelkkä mahdollinen yhteys ei riitä.

Ammattitaudin toteaminen

Ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka todennäköisesti on aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä työssä tai muissa työhön liittyvissä korvattavissa olosuhteissa. Ammattitauti käsitteenä on siten juridinen määritelmä, eikä lääketieteellinen diagnoosi.

Tietyn sairauden toteaminen ammattitaudiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työolosuhteista sekä työssä olevasta altistuksesta.

11.5.2016

Ammattitaudin ilmenemisaika

Ammattitaudin ilmenemisaika on se päivä, jona vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sairauden takia, joka sittemmin todetaan vakuutuslaitoksen päätöksellä ammattitaudiksi.

Erityisestä syystä johtuen ilmenemisaika voidaan myös määritellä muulla perusteella. Erityisenä syynä on pidetty sitä, että käytännössä on ongelmallista selvittää, milloin lääkäriissäkäynti on tapahtunut juuri ammattitaudiksi sittemmin katsotun sairauden johdosta.

Ilmenemisajan määntyminen eräissä ammattitauoissa

Ilmenemisajan määrittelemisessä on muodostunut tietty käytäntö esimerkiksi meluvammoissa. Kuulomittauksia tehdään tietyissä ammateissa työsuhteen alussa ja määräajoin työterveyshuoltoon kuuluvien lääkäriissäkäyntien yhteydessä. Meluvamman ilmenemisajankohta on korvauskäytännössä määrytynyt yleensä sen kuulontutkimuksen perusteella, jossa ensimmäistä kertaa todetaan meluvammaan sopiva löydös.

Ihottumien kohdalla vahingoittuneella on saattanut esiintyä jo vuosia ennen ammattitaudiksi katsottua ihottumaa muuta ihottumaa, jonka vuoksi hän on voinut olla lääkärin hoidossa ja tutkimuksissa. Korvauskäytännössä ilmenemisajankohtana on pidetty yleensä sitä lääkäriissäkäyntiä, jonka perusteella jatkotutkimukset allergian toteutukseksi on käynnistetty ja lähete tutkimuksiin tehty. Vastaavan tyyppisiä tilanteita voi esiintyä myös hengityselinsairauksissa. Näissä tilanteissa ilmenemisaika on yleensä kytketty siihen kuvantamistutkimukseen, jossa voidaan ensimmäisen kerran todeta ammattitautiin viittaava löydös.

3.1.13 Maatalousyrittäjien tavallisimmat ammattitaudit

3.1.13.1 Astma

Ammattiastmalla tarkoitetaan astmaa, jonka todennäköinen ja pääasiallinen aiheuttaja on työympäristössä esiintyvä sisään hengitettävä aine eli altiste. Näitä ovat muun muassa

- lehmän, sian tai muun karjan epiteeli
- varastopunkki
- ohra-, kaura- tai vehnäpöly.

Sen sijaan lemmikkieläinten epiteelit ja huonepölypunkit eivät voi olla ammattiastman aiheuttajia, muun astman kylläkin.

Perustutkimukset voidaan tehdä työterveyshuollossa tai terveyskeskuksessa. Mikäli näiden perusteella syntyy epäily ammattitaudista, tehdään jatkotutkimukset yleensä erikoissairaanhoidossa.

11.5.2016

Ammattitaudin diagnoosin varmentaminen saattaa kestää joskus jopa kuukausia. Diagnoosin varmistamiseen voidaan tarvita useiden viikkojen työpaikkaseurantaa, jolloin maatalousyrittäjä työpaikallaan suorittaa pef-seurantaa eli kirjaa keuhkojen puhallusarvoja ennen ja jälkeen tietyn altistumisen.

3.1.13.2 Allerginen nuha

Myös allerginen nuha voidaan korvata ammattitautina, mikäli sen aiheuttajaksi osoittautuu työperäinen altiste.

Allergisen nuhan varmentaminen ammattitaudiksi edellyttää erikoislääkärin tutkimuksia, limakalvoaltistuskokeita, ihotestejä ja veren vasta-ainemäärityksiä.

3.1.13.3 Ihottumat

Ärsytysihottuma

Märkä ja likainen työ maataloudessa on hyvin yleinen ihoa ärsyttävä tekijä. Pesussa ja puhdistuksessa käytettävät aineet ärsyttävät ihoa etenkin väkevinä liuoksina käytettynä, ellei suojakäsineitä käytetä oikealla tavalla. Myös tuotantorakennuksessa esiintyvät pölyt voivat ärsyttää ihoa varsinkin hikoilun tai ihon kastumisen yhteydessä.

Ammattitautina korvattava ärsytysihottuma paranee pääsääntöisesti muutaman viikon sairausloman aikana.

Allerginen ihottuma

Maatalousyrittäjän yleisin allergisen ihottuman aiheuttaja on lehmän epiteeli. Myös muun karjan epiteeli voi aiheuttaa allergista ihottumaa. Muita yleisiä aiheuttajia ovat jauhot, viljat, rehut ja kumi.

Lemmikkieläinten aiheuttamat allergiset ihottumat eivät ole ammattitauteja.

3.1.13.4 Homepölykeuhko

Ammattitautina korvattava homepölykeuhko (allerginen alveoliitti) on biologisen tekijän aiheuttama keuhkosairaus (biologisena tekijänä on homeiden vapauttamat itiöt). Homepölykeuhkon alkusyynä on useimmiten varastoiduissa heinissä tai oljissa kasvavat sädesienien itiöt. Näitä itiöitä voi olla myös hakkeen, viljan, sipulin, tomaatin tms. varastoissa, mikäli homehtumista pääsee tapahtumaan varastoinnin aikana. Itiöitä saattaa olla myös sienimöissä.

Homepölykeuhkodiagnoosin varmistaminen vaatii yleensä sairaalatasoisen tutkimuksen.

3.1.13.5 Meluvamma

Maatalousyrittäjälle korvataan meluvamma ammattitautina, jos altistuminen melulle on tapahtunut maatalousyrittäjätyössä ja altistus on ollut riittävä aiheuttamaan kuulon aleneman.

11.5.2016

Yleisesti melua aiheuttaviksi maatalousyrittäjätöiksi on katsottu esim. traktorityöt (varsinkin hytittömät traktorit ja työskentely ilman kuulosuojaimia, altistuminen lähinnä 1970-80 -luvuilla), moottorisahaus, sirkkelisahaus, puimurityöt ja sikojen ruokinta.

Kuulonsuojaamismahdollisuudet maatalousyrittäjätyössä ovat parantuneet ja suojainten käyttö on yleistynyt.

Kuulo alenee myös iän myötä. Tutkimuksilla pyritään selvittämään, onko kysymyksessä tavallinen iän mukainen kuulonalenema vai onko kysymyksessä melun aiheuttama kuulonalenema.

Lääketieteellisesti meluvamma osoitetaan kuulokäyrällä, jossa meluvammaan viittaa yli 20 dB kuulonalenema molemmissa korvissa 4000–6000 Hz kohdalla. Jos kuulon heikentyminen on kuulokäyrässä tasaisesti laskeva, on kysymyksessä useimmiten iän aiheuttama kuulon alenema. Kuulon alenemassa voi olla mukana sekä meluvamma että ikähuonokuuloisuus.

Meluvamma voi syntyä myös harrastuksen parissa, esim. ammunta tai metsästys, jolloin ei ole kysymys ammattitaudista.

Meluvamman korvaaminen ammattitautina edellyttää melulle altistavaa maatalousyrittäjätyötä ja lääketieteellisesti osoitettua meluvammaa. Arvio tehdään korvalääkärin tekemän tutkimuksen perusteella.

3.1.13.6 Myyräkuume

Myyräkuumetta voidaan pitää biologisen tekijän aiheuttamana ammattitautina silloin, kun lääkärintutkimuksen yhteydessä on selvitetty todennäköinen tartuntareitti ja kirjattu sellainen työtilanne, jossa tartunta on lääketieteellisen tietämyksen mukaan todennäköisesti tapahtunut. Todennäköisyys edellyttää tällöin, että altistumahdollisuus on osoitettu tapauskohtaisesti.

3.1.14 Ammattitautina korvattava ylläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus

MATAL 30 §

Sormien, ranteen ja kyynärvarren jännetulehdus sekä olkaluun sivunastan tulehdus korvataan fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina, jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on työssään tehnyt ennen oireiden ilmaantumista ylläraajaa kuormittavia, tavan takaa toistuvia työliikkeitä, jotka ovat yksipuolisia tai maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle outoja. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos tulehduksen syynä ovat työstä riippumattomat tekijät.

Edellä mainitut sairaudet on erikseen säädetty ammattitautina korvattaviksi, vaikka lääketieteellinen tutkimustieto syy-seuraussuhteesta on osin puutteellista. Näiden sairauksien korvaamista tietynlaiseen työssä tapahtuvaan altistumiseen liittyen on kuitenkin pidetty perusteltuna.

11.5.2016

Jännetulehduksella tarkoitetaan janteen tulehdusta ja janteen ympärystulehdusta. Korvattavuus on rajattu koskemaan sormien, ranteen ja kyynärvarren jännetulehduksia. Säännöksen nojalla korvattavuus ei koske olkapään ja olkavarren jännerakenteita. Olkavarren ja olkapään jännerakenteiden tulehduksen korvaamista fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina voidaan kuitenkin arvioida ammattitautia koskevan yleissäännöksen perusteella, mikäli riittävää näyttöä tulehduksen todennäköisistä, pääasiallisesta aiheutumisesta tietyn työssä suoritettujen työliikkeen seurauksena yksittäisessä tapauksessa saadaan.

Työliikkeen tulee olla yläraajaa kuormittava. Tavan takaa toistuvien työliikkeiden tulisi lisäksi olla samalla yksipuolisia tai maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle outoja. Säännöksessä mainituille jännetulehduksille on tyypillistä, että ne useimmiten syntyvät suhteellisen pian suoritetuissa työliikkeissä tapahtuneen muutoksen jälkeen.

Korvausta ei kuitenkaan makseta, vaikka työ olisi sinänsä sisältänyt kuvattun altistuksen, jos sairauden syynä kuitenkin ovat työstä riippumattomat tekijät, esimerkiksi sisäsyntyinen sairaus tai muualla kuin työssä tapahtunut altistus.

Ammattitautina korvattavan yläraajan jännetulehduksen, olkaluun sivunastan tulehduksen ja rannekanavaoireyhtymän korvaaminen edellyttää, että altistuminen on tapahtunut

- maatalousyrittäjätyössä tai apurahansaajan työssä
- työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä
- työntekopaikan alueella ollessa
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa
- jos kysymyksessä on asunnossa tehty työ tai vapaavalintaisessa paikassa tehty työ, edellytetään, että altistuminen liittyy maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtäviin.

3.1.15 Ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä

Rannekanavaoireyhtymä korvataan fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina, jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on työssään tehnyt ennen oireiden ilmaantumista pitkäaikaisesti toistuvia, merkittävää puristusvoimaa vaativia, rannekanavaa ahtauttavia työliikkeitä. Rannekanavaa ahtauttavilla työliikkeillä tarkoitetaan ranteen taipuneita asentoja yhdistyneenä puristusliikkeeseen. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos rannekanavaoireyhtymän syynä ovat työstä riippumattomat tekijät.

Merkittävää puristusvoimaa vaativilla ja rannekanavaa ahtauttavilla työliikkeillä tarkoitetaan ranteen taipuneita asentoja yhdistyneenä puristusliikkeeseen. Riittävällä toistuvuudella tarkoitetaan sitä, että rannetta ahtauttavien liikkeiden osuus työssä on keskeinen, vaikka työ sisältäisi lisäksi muita työliikkeitä. Syy-yhteyttä puoltaa se, että työhön on liittynyt pitkäaikaisesti ja toistuvasti käsiin tärinää aiheuttavien työkalujen käyttöä ja että rannekanavaoireyhtymä esiintyy vain kuormittuneessa

11.5.2016

ranteessa. Korvattavaksi voi tulla myös molempien ranteiden rannekanavaoireyhtymä, mikäli altistus täyttää molempien yläraajojen kohdalla vaadittavat edellytykset.

Korvausta ei makseta silloin, kun rannekanavaoireyhtymän syynä ovat todennäköisesti työstä riippumattomat tekijät. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa rannekanavaoireyhtymälle altistavat sairaudet, kuten maatalousyrittäjän tai apurahansaajan sairastama diabetes, nivelreuma, munuaissairaudet, kilpirauhasen vajaatoiminta sekä ylipaino ja raskaus. Korvausta ei makseta myöskään silloin, kun syynä on todennäköisemmin työn ulkopuolinen altistus.

Ammattitautina korvattavan rannekanavaoireyhtymän korvaaminen edellyttää, että altistuminen on tapahtunut

- maatalousyrittäjätyössä tai apurahansaajan työssä
- työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä
- työntekopaikan alueella ollessa
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa
- jos kysymyksessä on asunnossa tehty työ tai vapaavalintaisessa paikassa tehty työ, edellytetään, että altistuminen liittyy maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtäviin.

3.1.16 Työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden olennainen paheneminen

Ammattitautina korvataan myös muun kuin MATAL:ssa tarkoitetun vamman tai sairauden paheneminen, joka on todennäköisesti aiheutunut maatalousyrittäjän altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle siten kuin ammattitaidusta on säädetty MATAL 29–31 §:ssä.

Pahenemisen korvattavuus edellyttää, että altistuminen on tapahtunut

- maatalousyrittäjätyössä tai apurahansaajan työssä
- työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä
- työntekopaikan alueella ollessa
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa
- jos on kysymyksessä asunnossa tehty työ tai vapaavalintaisessa paikassa tehty työ, edellytetään, että altistuminen liittyy maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtäviin.

Muun vamman tai sairauden pahenemista koskevalla säännöksellä on tarkoitettu korvata esimerkiksi työn ulkopuolisesta altistuksesta aiheutuneen nikkeliallergian paheneminen sen seurauksena, että vahingoittunut on altistunut työssään nikkelille tai jauhoallergiaa sairastavan allergian paheneminen työssä tapahtuneen jauhoaltistuksen seurauksena. Tällaisessa tilanteessa jo olemassa olevan sairauden olennaisen pahenemisen korvaaminen on perusteltua, koska sama altiste voisi aiheuttaa kyseisen sairauden terveellekin ihmiselle, jolloin kyseessä olisi korvattava ammattitauti.

11.5.2016

Lain esitöiden mukaan epäspesifisten tekijöiden aiheuttamia pahenemistapauksia ei ole tarkoitettu kuuluviksi pahenemiskäsitteen piiriin. Korvattavaksi ei siten katsota astman tilan pahenemista astmaatikon joutuessa pölyiseen työhön. Sairautena yleisen astman normaaliin taudinkuvaan kuuluvat sairauden tilan muutokset usein ilman selittävää ulkoista tekijää.

Pahenemisen korvaaminen ammattitautina edellyttää, että sairaus on täsmällisesti määritelty ja että maatalousyrittäjä tai apurahansaaja altistuu työssään samalle aiheuttajalle, josta olemassa oleva sairaus johtuu. Säännöksessä edellytetty saman altisteen vaatimus käytännössä rajoittaa esimerkiksi nivelrikkosairauden pahenemisen korvaamisen pykälän perusteella.

Syy-yhteyden osoittamiseksi edellytetään, että paheneminen johtuu maatalousyrittäjän tai apurahansaajan altistumisesta työssään samalle altistustekijälle, josta pahentunut vamma tai sairaus on aikoinaan syntynyt. Korvausta maksetaan ainoastaan aikaisemman vamman tai sairauden olennaisen pahenemisen ajalta. Lähtökohtana on, että työssä tapahtuvan altistuksen päätyttyä muun vamman tai sairauden tila paranee ennalleen. Säännöksen sanamuoto kuitenkin mahdollistaa myös pysyvän korvauksen, jos voidaan lääketieteellisesti osoittaa, että mainituissa työolosuhteissa tapahtunut altistus on todennäköisesti pääasiallisesti aiheuttanut työstä riippumattoman vamman tai sairauden tilan pysyvän heikentymisen.

3.1.17 Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määräytyminen

Ammattitaudin yhteyttä tiettyyn työhön joudutaan erityisesti selvittämään, jos vakuutettu on vaihtanut työpaikkaa ja yritystoimintaa usein tai ollut palkkatyössä ja yrittäjänä samanaikaisesti.

Jollei vahingoittunut ole ammattitaudin ilmenemisaikana enää työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut. Jollei pääasiallista altistumista voida selvittää, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistus on voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin.

Korvausvelvollisuuden määräytyminen ennen vuotta 2016 ilmenneissä ammattitauoissa

Myös ennen 1.1.2016 ilmenneissä ammattitauoissa, joiden osalta joudutaan pohtimaan, missä työssä altistuminen on tapahtunut, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut. Jollei pääasiallista altistumista voida selvittää, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistus on voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin.

Ennen 1.1.2016 ilmennyt ammattitauti korvataan kuitenkin ennen 1.1.2016 voimassa olleen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain ja ammattitautilain säännösten mukaisesti, jos korvausvelvollisuus määräytyy maatalousyrittäjätyön tai apurahansaajan työn perusteella.

11.5.2016

3.1.18 Työliikekipeytyminen

Tapaturmana korvataan myös yksittäisen kuormittavan työliikkeen yhteydessä syntynyt lihaksen ja jänteen kipeytyminen, kun se on aiheutunut työnteon yhteydessä tai työstä johtuvan matkustamisen yhteydessä. Tällainen on esimerkiksi yksittäisen työhön liittyvän nostoliikkeen yhteydessä aiheutunut selän lihaskudosten ohimenevä venähdys- tai revähdystyyppinen kipeytyminen.

Työliikkeen ja kipeytymisen välillä tulee olla syy-seuraussuhde. Kipeytymisen tulee sopia ajallisesti ja syntymekanismiltaan kipeytyneeseen lihakseen tai jänteeseen kuormitusta aiheuttaneeseen yksittäiseen liikkeeseen. Tätä osoittaa mm. nopea hoitoon hakeutuminen kipeytymisen jälkeen. Vähitellen syntynyt kipeytyminen ei tule korvattavaksi työliikekipeytymisenä.

Työliikkeen kuormittavuutta ei arvioida pelkästään esimerkiksi käsiteltävän taakan painon perusteella, vaan arviointi tulee tehdä kokonaisuutena. Kuormituksen syntymiseen vaikuttaa myös työliikkeen mekanismi. Paino yhdistyneenä hankalaan työasentoon, kuten kiertoliikkeeseen, kurkotukseen tai painon siirtymiseen voi aiheuttaa kuormituksen sellaisen taakan käsittelyn yhteydessä, jonka painon ei yksinään voitaisi katsoa aiheuttavan kuormitusta. Työliikekipeytymisenä korvataan yleensä työnteolle tyypillisiä yksittäisiä nosto-, taivutus-, kierto-, vääntö- ja ojennusliikkeitä suoritettaessa tapahtuneet lihas- ja jännekudosten ohimenevät venähdys- ja revähdystyyppiset kipeytymiset, joissa ulkoinen vammaenergia on korkeintaan vähäinen tai joissa sellaista ei voida selkeästi osoittaa.

Korvauksen maksaminen ei säännöksen luonteesta johtuen edellytä lihas- tai jännekudoksen vaurion osoittamista objektiivisin tutkimusmenetelmin. Riittävää on kliinisesti todettu lihaksen tai jänteen kiputila yksittäisen työliikkeen yhteydessä.

Korvausta maksetaan kipeytymisen ajalta, enintään kuitenkin kuuden viikon ajalta kipeytymisestä lukien. Jos kipeytyminen johtuu aikaisemmasta vammasta, muusta esiin tulleesta tai oireilevasta sairaudesta työliikkeen yhteydessä tai sellaisesta kudოსvauriosta, joka voi syntyä vain tapaturman tai ulkoisen väkivallan aiheuttamana, ei kipeytymistä korvata työliikekipeytymisenä.

Työliikekipeytymistä koskeva säännös on tarkoitettu sovellettavaksi lähinnä lihas- ja jännekudoksen venähdys- ja revähdystyyppisiin vammoihin. Koska lääketieteellisen kokemuksen mukaan tällainen vamma paranee yksilölliset tekijätkin huomioon ottaen viimeistään kuudessa viikossa, korvausaika on rajoitettu enintään kuuteen viikkoon kipeytymisestä lukien. Jos toipuminen jatkuu tätä pitempään, kysymys on todennäköisemmin kudოსvauriosta, jonka syntyy vähäisen ulkoisen tekijän muodostavalla työliikkeellä ei voida katsoa olevan enää merkittävää osuutta.

Korvattavat olosuhteet ja korvattavuuden rajaukset

Työliikekipeytyminen korvataan vain työnteon yhteydessä ja työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä sattuneena.

11.5.2016

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava seuraavissa olosuhteissa:

- työtekopaikan alueella oleskeltaessa
- matkalla asunnolta työpaikalle
- tavanomaisella virkistys- ja ruokailutauolla työpaikan alueen läheisyydessä
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa
- työhön tai koulutustilaisuuteen liittyvässä virkistystilaisuudessa
- työkykyä ylläpitävässä toiminnassa
- terveydenhuoltokäynnillä (MATAL:n mukainen vahinko tai sen epäily, jne.)
- matkoilla koulutus- tai virkistystilaisuuteen tai terveydenhuoltokäyntiin
- poikkeuksellista tapaturmavaaraa aiheuttavissa majoittumisolosuhteissa.

Tapaturma

Työliikkeessä voi olla kysymys myös kuormitusta aiheuttavasta nosto- tai kannatusliikkeestä taakkaa nostettaessa. Jos tällöin on kysymys pikemmin ylivoimaisesta ponnistuksesta, kuten tilanteessa, jossa kahden maatalousyrittäjän yhdessä kannattama painava taakka jää äkillisesti ja ennalta arvaamatta pelkästään toisen maatalousyrittäjän varaan aiheuttaen kudosten kestokyvyn ylittävän ponnistuksen, korvattavuutta tulee arvioida ensisijaisesti tapaturmana.

Ammattitauti

Kipeytymistä koskevaan säännökseen ei ole enää otettu vuorokauden aikarajoitusta, koska korvattavuus säännöksessä on sidottu selkeästi yksilöityyn yksittäiseen työliikkeeseen. Jos kipeytyminen liittyy toistuviin työliikkeisiin, korvattavuutta arvioidaan ammattitautia koskevien säännösten perusteella.

3.1.19 Pahoinpitely ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko

MATAL 34 §

Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko korvataan tapaturmana. Vahingoittuneen kannalta pahoinpitely on usein odottamaton ja äkillinen tapahtuma, joka ei eroa tapaturmasta seurauksineen. Teon luonteen vuoksi on kuitenkin perusteltua toisaalta rajoittaa ja toisaalta laventaa korvausturvan piiriin kuuluvia olosuhteita korvattaviin työtapaturmiin nähden.

Jos pahoinpitelyn tai muun tahallisen teon syynä on vahingoittuneen työtehtävä, on kysymys korvattavasta työtapaturmasta kaikissa MATAL 20 - 28 §:ssä tarkoitetuissa työtapaturmaolosuhteissa. Myös maatalousyrittäjän ja apurahansaaajan vapaa-ajalla tapahtuva pahoinpitelyn tai muun tahallisen teon aiheuttama vahinko tulee korvattavaksi työtapaturmana, jos teon syynä on vahingoittuneen työtehtävä. Kyse on tällöinkin työtapaturmasta.

Pahoinpitelyn ja työtehtävän välinen syy-yhteys tulee voida osoittaa esimerkiksi esitutkintapöytäkirjalla tai muulla luotettavalla tavalla. Korvattavuuteen ei riitä pelkästään esimerkiksi se, että maatalousyrittäjä tai apurahansaaaja edustaa tekijälle jonkin tietyn elinkeinon harjoittamista.

11.5.2016

Edellytykset korvaamiselle:

- teon **syynä** on vahingoittuneen **työtehtävä**, tai
- teon syy ei ole selvillä, mutta se on sattunut vahingoittuneen
 - työssä tai työhön liittyvään matkustamiseen liittyen
 - työtekopaikan alueella oleskeltaessa
 - asunnon ja työpaikan välisellä matkalla tai
 - työhön liittyvän koulutustilaisuuden yhteydessä.

Ei oikeutta korvaukseen pahoinpitelystä tai muusta tahallisesta teosta

Korvaukseen ei ole oikeutta, kun

- teon pääasiallisena syynä ovat vahingoittuneen perhesuhteisiin tai muuhun yksityiselämään liittyvä seikka. Vahinkoa ei tällöin korvata, vaikka teko sattuisi työssä tai muissa olosuhteissa, joissa pahoinpitely tai muu toisen henkilön tahallinen teko tulee korvattavaksi, tai
- teon syy ei ole selvillä, ja se on sattunut
 - ruokailu- tai virkistystauolla työtekopaikan läheisyydessä
 - koulutustilaisuuteen liittyvässä virkistystilaisuudessa tai sille tehtävällä matkalla
 - työkykyä ylläpitävässä toiminnassa tai siihen liittyvällä matkalla
 - terveydenhuollon käynnillä tai siihen liittyvällä matkalla tai
 - maatalousyrittäjän tai apurahansaajan ollessa majoittuneena poikkeuksellista tapaturmanvaaraa aiheuttavissa olosuhteissa.

3.1.20 Henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena

MATAL 35 §

Työtapaturman seurauksena korvataan henkinen järkytysreaktio rajatuin edellytyksin seuraavasti:

Henkisenä järkytysreaktiona korvataan

1. **akuutti stressireaktio**, joka seuraa reaktiona sellaiseen poikkeuksellista fyysistä tai henkistä räsytystä aiheuttavaan tapahtumaan, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetys tai menettämisen uhka
2. **traumaperäinen stressihäiriö**, joka seuraa reaktiona sellaiseen rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa, ja
3. **tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos**, joka seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktiona äärimmäisen voimakasta henkistä räsytystä synnyttävään tapahtumaan.

11.5.2016

Korvausratkaisun tekeminen edellyttää riittävän tarkkaa kuvausta tapahtuman luonteesta ja olosuhteista sekä sellaisia hoitavan lääkärin potilasasiakirjoihin tekemiä havaintoja ja löydöksiä potilaan oireistosta, joiden perusteella lääketieteellisten diagnostisten edellytysten voidaan arvioida täyttyvän.

1. Akuutti stressireaktio

Akuutti stressireaktio seuraa reaktion sellaiseen poikkeuksellista fyysistä tai psyykkistä räsitystä aiheuttavaan tapahtumaan, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetys tai menettämisen uhka. Akuutti stressireaktio on tautiluokituksen mukaan ohimenevä, mutta vaikea-asteinen häiriö, joka kehittyy oireettomalle henkilölle reaktion poikkeukselliseen fyysiseen tai psyykkiseen stressiin ja joka tavallisesti häviää muutaman tunnin tai päivän kuluessa.

Oireet laukaisevana tapahtumana kuvataan muun muassa luonnon katastrofi, onnettomuus tai rikoksen uhriksi joutuminen. Oireet alkavat yleensä minuuttien kuluessa traumaattisesta tapahtumasta ja kestävät 2–3 päivää. Usein tila kestää vain muutamia tunteja. Tautiluokituksen mukaan ohimenevään henkiseen räsitystekijään liittyvän äkillisen stressireaktio oireet vaimenevat enintään kahdeksan tunnin kuluessa.

2. Traumaperäinen stressihäiriö

Traumaperäinen stressihäiriö seuraa reaktion sellaiseen rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa.

Traumaperäinen stressihäiriö kehittyy tautiluokituksen mukaan viivästyneenä tai pitkittyneenä vasteena rasittavaan, lyhyt- tai pitkäkestoiseen poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan tai tilanteeseen, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa. Esimerkkeinä mainitaan ihmisen aiheuttamat tuhot tai luonnonkatastrofit, sotatila, vakava onnettomuus, väkivaltaisen kuoleman näkeminen, kidutuksen, terrorismin, raiskauksen tai muun rikoksen uhriksi joutuminen.

3. Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos

Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktion äärimmäisen voimakasta henkistä räsitystä synnyttävään tapahtumaan. Tuhoisaa kokemusta seuraavalla persoonallisuuden muutoksella tarkoitetaan ainakin kaksi vuotta kestävää persoonallisuuden muutosta, joka seuraa altistumista tuhoisalle räsitykselle.

Räsituksen täytyy olla niin äärimmäistä, että sen syvällistä vaikutusta persoonallisuuteen ei ole tarpeen selittää yksilöllisellä haavoittuvuudella. Esimerkkinä tällaisesta räsityksestä mainitaan keskitysleirikokemukset, kidutus, suuronnettomuudet tai pitkäaikainen altistuminen hengenvaaralle, kuten panttivankitilanteissa ja pitkäaikaisessa vankeudessa, johon liittyy välitön tapetuksi tulemisen uhka. Traumaperäinen

11.5.2016

stressireaktio voi edeltää mainittua persoonallisuuden muutosta. Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos ei sen sijaan liity tautiluokituksen mukaan lyhytaikaiseen henkeä uhkaavaan tilanteeseen, kuten auto-onnettomuuteen.

Oireiston toteaminen

Traumaperäisen stressihäiriön ja tuhoisaa kokemusta seuraavan persoonallisuuden muutoksen korvaaminen edellyttää lakiesityksen perustelujen mukaan, että vahingoittuneella on todettu traumaperäiseen stressihäiriöön sopiva oireisto kuuden kuukauden kuluessa tapahtumasta.

Välitön osallisuus ja asiallinen yhteys korvattaviin olosuhteisiin

Henkisen järkytysreaktion korvaaminen edellyttää, että vahingoittunut on ollut välittömästi osallisena edellä 1–3 kohdissa tarkoitettussa tapahtumassa. Lisäksi edellytetään, että tapahtuma on kiinteässä asiallisessa ja ajallisessa yhteydessä maatalousyrittäjän tai apurahansaajan

- työn tekemiseen tai työhön liittyvään matkustamiseen
- työtekopaikan alueella oloon
- asunnon ja työpaikan väliseen matkaan
- työhön liittyvään koulutustilaisuuteen tai
- majoittumiseen poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttaviin olosuhteisiin ja järkytysreaktio johtuu olosuhteisiin liittyvästä syystä.

Välittömällä osallisuudella tapahtumaan tarkoitetaan henkilökohtaiseen vaaraan joutumista, esimerkiksi konkreettista hengen tai vakavan vammautumisen uhkaa. Osallisuudella tarkoitetaan myös silminnäkijänä olemista silloin, kun tapahtuma täyttää välittömyyden edellytyksen lisäksi edellä 1–3 kohdissa kuvatut kuormittavuuden edellytykset. Välittömyydellä tarkoitetaan sellaista omakohtaista kokemista tapahtuman välittömässä läheisyydessä, mikä mahdollistaa omakohtaisen havainnoinnin.

Asiallinen yhteys korvattaviin olosuhteisiin (MATAL 18 -28 §) olisi olemassa esimerkiksi silloin, kun maatalousyrittäjä tai apurahansaaja näkee työtä tehdessään lähellä työskentelevän toverinsa kuolevan tapaturmaisesti. Kiinteää ja asiallista yhteyttä korvattaviin olosuhteisiin ei sen sijaan olisi esimerkiksi silloin, kun maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ollessaan työssä tai työtekopaikan alueella järkyttyy saatuaan tiedon lähiomaisen äkillisestä kuolemasta.

Henkistä järkytysreaktiota ei korvata

Henkistä järkytysreaktiota ei korvata, jos tapahtuma on kohdannut maatalousyrittäjää tai apurahansaajaa seuraavissa olosuhteissa:

- ruokailu- tai virkistystauolla työtekopaikan läheisyydessä
- koulutustilaisuuteen liittyvässä virkistystilaisuudessa tai sille tehtävällä matkalla
- työkykyä ylläpitävässä toiminnassa tai siihen liittyvällä matkalla
- terveydenhuollon käynnillä tai siihen liittyvällä matkalla.

11.5.2016

Henkinen järkytysreaktio tahallisen teon seurauksena, joka on tehty henkilön työtehtävän vuoksi

Myös vapaa-aikana tahallaan aiheutettu järkytysreaktio korvataan, jos sen syynä on maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtävä. Siten korvattavaksi tulee tilanne, jossa maatalousyrittäjä tai apurahansaaja saa henkisen järkytysreaktion häneen kohdistuneen rikollisen teon tai uhkauksen vuoksi (esim. työtehtävän vuoksi tehty pahoinpitely).

Vastaavasti henkistä järkytysreaktiota ei korvata, jos se johtuu perhesuhteisiin tai muuhun yksityiselämään liittyvän syyn vuoksi tehdystä pahoinpitelystä tai muusta tahallisesta vahingoittamisesta.

11.5.2016

4 Etuudet

4.1 Yleistä etuuksista

MATAL:n etuuksia koskevassa osassa on säädetty niistä korvauksista, joihin maatalousyrittäjällä ja apurahansaajalla voi tapaturman ja ammattitaudin johdosta olla oikeus. Muita kuin laissa säädettyjä menetyksiä ei korvata.

Kustannukset

MATAL:n nojalla voidaan korvata seuraavat tapaturman ja ammattitaudin aiheuttamat kustannukset:

- sairaanhoidon kustannukset
- ansionmenetyksen korvaaminen tutkimusajalta
- matka- ja majoituskulut
- kodinhoidon lisäkustannukset vuoden ajalta
- vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet henkilökohtaisessa käytössä olleet silmälasit, kuulokojeet ja muut laissa luetellut vastaavat esineet

Työtapaturman ja ammattitaudin aiheuttamia kustannuksia korvataan myös hoitotuella ja vaatelisällä, jotka perustuvat kaavamaiseen korvausmäärään.

Sairanhoidon korvaukset ja muut kustannusten korvaukset ovat verovapaita, lukuun ottamatta tutkimusajalta maksettavaa ansionmenetykskorvausta.

Ansionmenetykskorvaukset

Ansionmenetykskorvauksilla pyritään takaamaan vahingoittuneen toimeentulo vastaavan tasoisena kuin mitä se olisi ilman työtapaturmaa tai ammattitautia. Ansionmenetykskorvauksen suuruus perustuu vahinkotapahtumahetken ansiotasoon, jota mitataan vuosityöansiolla. Ansionmenetykskorvauksia ovat päiväraha, tapaturma-eläke ja kuntoutusraha.

Haittaraha

Haittarahaa maksetaan työtapaturman tai ammattitaudin aiheuttamasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haittarahan suuruus määräytyy haittaluokkien perusteella. Haittaluokkia on 20.

Kuntoutus

Kuntoutuskorvauksilla edistetään ja tuetaan työhön paluuta ja parannetaan itsenäistä suoriutumiskykyä. Itsenäistä suoriutumiskykyä parannetaan muun muassa korvaamalla päivittäisissä toiminnoissa tarvittavia apuvälineitä ja asunnonmuutostöistä aiheutuvia kustannuksia.

Perhe-eläke ja hautausapu

Jos vahingoittunut kuolee vahinkotapahtuman seurauksena, maksetaan hänen jälkeensä perhe-eläkettä ja hautausapua. Kuolema voi seurata tapaturmasta tai ammattitaudista vasta vuosien kuluttua.

11.5.2016

4.2 Sairaanhoidon korvaukset

Sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Sairaanhoidon korvaamisen yleisenä edellytyksenä on, että sairaanhoitoa on annettu korvattavan vamman tai sairauden vuoksi ja että kyseessä on ollut tarpeellinen sairaanhoito.

Sairaanhoitoa annetaan Suomessa sekä julkisen terveydenhuollon palveluna että yksityisen terveydenhuollon palveluna. Korvattavaa on vahingon vuoksi tarpeellinen sairaanhoito, jota annetaan kansanterveyslain (66/1972), erikoissairaanhoitolain (1062/1989) tai terveydenhuoltolain (1326/2010) perusteella julkisena terveydenhuoltona tai yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuna palveluna taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettuna itsenäisenä ammatinharjoittajana. Lähtökohtana edellä mainittujen lakien nojalla annettavassa sairaanhoidossa on, että suomalaisen terveydenhuollon toiminnan on perustuttava arvioituun lääketieteelliseen näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin.

Mela korvaa sairaanhoitoa, mutta ei järjestä sitä. Sairaanhoidon järjestämisen vastuu on edelleen julkisen sektorin terveydenhuollolla.

4.2.1 Korvattava sairaanhoito

MATAL 36 §, TyTAL 36–37 §

Korvattavaan sairaanhoitoon kuuluu

1. ensihoito, vamman tai sairauden tutkimus, määrittäminen ja hoito, jonka on

- antanut tai määrännyt lääkäri tai hammaslääkäri
- antanut toimivaltaansa perustuen muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai henkilö, jolla on oikeus hoitaa laillistetun ammattihenkilön tehtävää.

Vamman tai sairauden aiheuttamat kohtuulliset kulut korvataan niin kauan kuin niitä aiheutuu. Sairaanhoitokulujen korvaamiselle ei ole euromääräisiä rajoja tai aikarajoja. Sairaanhoitokulut korvataan siitä riippumatta, onko vahingoittuneelle aiheutunut työkyvyttömyyttä.

Vahinkotapahtuman ja sen seurauksena saadun sairauden tai vamman syy-yhteys annettuun sairaanhoitoon on edellytyksenä sen korvaamiselle. Jokaisen sairaanhoitoon kuuluvan toimenpiteen kohdalla arvioidaan, onko kyseessä ollut korvattavan vahingon vuoksi tarpeellinen hoito. Sairaanhoitokulut korvataan, kun hoito on tarpeellista korvattavan vamman tai sairauden vuoksi. Sairaanhoitokuluja ei korvata siltä osin, kun on kysymys muun sairauden hoitamisesta.

11.5.2016

2. lääkkeet ja hoitotarvikkeet

Lääkekustannusten tarpeellisuutta arvioitaessa otetaan huomioon viitehintajärjestelmän mukainen lääkevaihto reseptillä määrättyä halvempaan niin sanottuun rinnakkaislääkkeeseen. Jos vahingoittunut kieltäytyy ottamasta apteekin tarjoamaa lääkettä, korvaus maksetaan viitehinnan mukaan ja vahingoittuneen itsensä maksettavaksi jää viitehinnan ylittävä osuus. Jos apteekilla ei ollut halvempaa lääkettä tarjolla, lääkemääräyksen mukainen kalliimpi lääke voidaan korvata.

3. sairaanhoitona annettava lääkinnällinen kuntoutus

Sairaanhoitona annettava lääkinnällinen kuntoutus sisältyy terveydenhuoltolaissa tarkoitettuun sairaanhoitoon.

Sairaanhoitona annettavaan lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluu:

- 1) kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus
- 2) toiminta- ja työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi
- 3) kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään potilaan kuntoutusmahdollisuudet
- 4) toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet
- 5) lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet mukaan lukien apuvälineiden sovitustus, muutostyöt, kokeilu, käytön opetus ja seuranta, perustellusta syystä apuvälineen kuljetus, apuvälineen huolto ja korjaus
- 6) sopeutumisvalmennus
- 7) 1–6 kohdissa tarkoitetuista toimenpiteistä koostuvat kuntoutusjaksot laitostai avohoidossa.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineellä tarkoitetaan tavanomaisen tasoista välinettä, laitetta, tarviketta, ohjelmaa tai vastaavaa muuta ratkaisua, joka tukee, ylläpitää tai parantaa vahingoittuneen työkykyä tai toimintakykyä päivittäisissä toiminnoissa tai ehkäisee työ- tai toimintakyvyn heikentymistä. Tavanomaista tasoa paremmasta apuvälineestä aiheutuneet kustannukset voidaan kuitenkin korvata, jos sen käyttäminen mahdollistaa työkyvyn palautumisen tai henkilökohtaisen avun tarpeen olennaisen vähentymisen.

Tavanomaista tasoa arvioitaessa otetaan huomioon lääketieteen ja apuvälinetekniikan kehittyminen. Lääkinnällisen kuntoutuksen korvattavia apuvälineitä ovat esimer-

11.5.2016

kiksi kyynärsauvat, pyörätuolit, ortoosit ja proteesit, suihkutuoli, ruuanlaitossa tarvittavat leikkuu- ja pilkkomisvälineet, ruokailemiseen tarvittavat apuvälineet ja opaskoira.

Opaskoiran ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia ei korvata vahingoittuneelle MATAL:n nojalla. Sairaanhoidopiirit ostavat opaskoirapalvelut Näkövammaisten Keskusliitto ry:ltä tai muilta opaskoiria kouluttavilta organisaatioilta. Nämä tuottavat palvelut sopimuksen perusteella. Opaskoiran hankinnasta, kouluttamisesta, ruokinnasta ja eläinlääkinnästä aiheutuvat kulut korvataan kuten muistakin apuvälineistä aiheutuvat kulut täyskustannusmaksuna kunnalle tai kuntayhtymälle, joka vastaa opaskoirapalvelusta.

4.2.2 Korvattavat tutkimuskulut

MATAL 37 §

Melan tulee hankkia ammattitautiepäilyissä ja tapaturmissa tarpeellinen selvitys korvausasian ratkaisemista varten. Jotta kustannukset eivät jäisi maatalousyrittäjän tai apurahansaajan maksettaviksi niissä tilanteissa, joissa kysymyksessä ei olekaan MATAL:n mukaan korvattava vahinko, on erikseen säädetty, että tietyt kustannukset korvataan. Asiasta on säännös MATAL 37 §:ssä.

Kustannukset, jotka ovat aiheutuneet vahingon selvittämiseksi tarpeellisesta lääkerissäkäynnistä sekä lääkärin tekemästä ja määräämästä tutkimuksesta, korvataan, vaikka kyseessä ei ole MATAL:n mukaan korvattava vahinko. Lisäksi korvataan tarpeelliset kulut, jotka ovat aiheutuneet työntekijän sairauden työperäisyyden selvittämiseen tarvittavien työolosuhdetietojen hankkimisesta. Tutkimusten edellytetään olevan perusteltuja vamman tai sairauden työperäisyyden selvittämiseksi.

Tutkimuskulut korvataan julkiselle sektorille täyskustannusperiaatteella vastaavasti kuin sairaanhoito (ks. kohta 4.2.1). Tutkimuskuluissa on kysymys lääkerissäkäynnin ja tutkimuksen korvaamisesta. Tutkimuskulujen lisäksi korvataan matkakulut ja mahdolliset majoituskulut. Lisäksi edellytysten täytyessä korvataan tutkimusajalta aiheutunut ansionmenetys (ks. kohta 4.2.6).

4.2.3 Julkisessa terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaaminen

Korvaus vahingoittuneelle sairaanhoidosta aiheutuneista kustannuksista

MATAL 38 §, TyTAL 39 §

Vahingoittuneelle korvataan julkisessa terveydenhuollossa annetusta sairaanhoidosta asiakasmaksu, joka on määrätty sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (jäljempänä asiakasmaksulaki) nojalla.

Jos vahingoittuneelle on annettu palveluseteli hoitoa varten, häneltä ei peritä asiakasmaksua. Sen sijaan hänelle voi jäädä maksettavaksi palvelusetelilain mukainen omavastuu eli se osuus yksityisen palvelujen tuottajan palvelun hinnasta, jota kunnan myöntämän palvelusetelin arvo ei kata. Tämä omavastuuosuus korvataan MATAL:n nojalla vahingoittuneelle.

11.5.2016

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet ja palveluseteli

Palvelusetelilain 7 §:n 2 momentin mukaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineen hankkimiseksi annettavan palvelusetelin arvon tulee olla sellainen, että sillä voi hankkia asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavan tavanomaisen apuvälineen. Koko kustannus sisältyy tällöin kuntalaskutuskustannukseen, eikä asiakkaalle synny omavastuuosuutta, jota pitäisi korvata vahingoittuneelle itselleen.

Vahingoittunut saa kuitenkin halutessaan hankkia palvelusetelin arvoa kalliimman apuvälineen, jolloin hänen tulee itse maksaa valitseman apuvälineen hinnan ja palvelusetelin arvon välinen hinnanero. Tällöin kyseessä ei ole palvelusetelilain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu omavastuu osuus vaan hinnanero, joka syntyy, kun vahingoittunut haluaa hankkia perustasoa paremman apuvälineen maksamalla itse erotuksen. Tätä erotusta ei korvata MATAL:n nojalla.

Kunnan tai kuntayhtymän oikeus täyskustannusmaksuun

MATAL 38 §, TyTAL 40 - 41 §

Jos vahingoittuneella on oikeus korvaukseen sairaanhoidosta, vakuutuslaitoksen on maksettava sairaanhoidon järjestäneelle kunnalle tai kuntayhtymälle sairaanhoidon kustannuksista täyskustannusmaksu. Edellä tarkoitetulla täyskustannusmaksulla katetaan julkiselle terveydenhuollolle työtapaturma- ja ammattitautipotilaiden hoidosta aiheutuvat kustannukset. Edellytyksenä sille, että Mela maksaa täyskustannusmaksun on se, että vahingoittuneella on oikeus korvaukseen saamastaan hoidosta ja että sairaanhoidon järjestänyt julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö on täyttänyt TyTAL 41 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa.

Melan velvollisuus maksaa täyskustannusmaksu seuraa siitä, että Melan toimeenpanemalle tapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmälle on MATAL:n mukaisen vahingon perusteella syntynyt lakiin perustuva velvollisuus korvata kysymyksessä oleva hoito vahingoittuneelle. Vakuutuslaitos voi antaa päätöksen täyskustannusmaksun maksamisesta vasta sen jälkeen, kun vahingoittuneen oikeus korvaukseen sairaanhoidosta on ratkaistu.

Täyskustannusmaksun määräytyminen

Täyskustannusmaksu on samansuuruinen kuin määrä, jonka hoidon järjestämisestä vastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä on velvollinen terveydenhuoltolain 58 §:n nojalla korvaamaan sellaisen potilaan hoidosta, joka ei ole hoitoa antavaa toimintayksikköä ylläpitävän kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymää ylläpitävän kunnan asukas, vähennettynä vahingoittuneelta hoidosta asiakasmaksulain perusteella perityllä asiakasmaksulla.

Täyskustannusmaksu on siten samansuuruinen kuin terveydenhuoltolain 58 §:n määräytyvä potilaan kotikunnan vastuu hoidon kustannuksista. Esimerkiksi tuotteistukseen perustuva hinta voi sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat hoidosta, jota ei

11.5.2016

korvata tapaturmavamman hoitona tai jota ei ole annettu. Siten täyskustannusmaksun laskutuksessa olisi pystyttävä tarvittaessa erittelemään kustannusten muodostuminen. Laskuun ei saa sisällyttää esimerkiksi laskutuslisää, koska laskutusmenettely sisältyy jo kuntalaskutukseen.

Jos kunta tai kuntayhtymä on vahingon hoitoa varten antanut palvelusetelin, täyskustannusmaksu on palvelusetelin arvon suuruinen.

Ei laitoshoidon ajalta

Täyskustannusmaksua ei makseta vahingon vuoksi annetusta pitkäaikaisesta laitoshoidosta. Pitkäaikaisella laitoshoidolla tarkoitetaan hoitoa ja hoivaa, jota annetaan sen jälkeen, kun vamman tai sairauden hoidollinen lopputulos on saavutettu, kuitenkin viimeistään, kun pysyvä haitta voidaan määritellä. Laitoshoitoa ei voida katsoa pitkäaikaiseksi ennen kuin hoito on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kolmen kuukauden ajan.

Sairaanhoito, josta julkisen terveydenhuollon toimintayksikön ei tarvitse etukäteen ilmoittaa Melalle

Kiireellisestä sairaanhoidosta ei tarvitse ilmoittaa vakuutuslaitokselle etukäteen. Kiireellisellä sairaanhoidolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahenemista.

Ilmoitusta ei tarvitse tehdä myöskään julkisen terveydenhuollon vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehtävästä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- tai hoitotoimenpiteestä.

Julkisen terveydenhuollon toimintayksikön ilmoitusvelvollisuus

Vakuutuslaitos tarvitsee vahingoittuneen hoitokäyntiä koskevat tiedot, jotta se voi ratkaista, onko kyseessä korvattavan vamman tai sairauden vuoksi annettu hoito. Kunnan tai kuntayhtymän oikeus täyskustannusmaksuun edellyttää, että vahingoittuneella on oikeus korvaukseen saamastaan hoidosta.

Vakuutuslaitos voi maksaa hoitoa koskevan täyskustannusmaksun vasta sen jälkeen, kun on selvillä, onko kyse korvattavan vahinkotapahtuman vuoksi annetusta hoidosta ja onko kyse korvattavasta sairaanhoidosta. Vakuutuslaitos ei voi tehdä hoidon osalta korvattavuusratkaisua, ellei sillä ole käytettävissään vahingoittuneen hoitokäyntiä koskevia merkintöjä. Terveydenhuollon toimintayksikkö tekee potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) mukaiset merkinnät potilasasiakirjoihin.

Julkisen terveydenhuollon toimintayksikön on täyskustannusmaksun saamiseksi annettava Melalle MATAL:n mukaisen korvausvastuun selvittämistä ja täyskustannusmaksun maksamista varten potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä tarkoitetut välttämättömät tiedot hoitokäynneistä.

Tiedot on annettava viipymättä vahingoittuneen hakeuduttua vahinkotapahtuman vuoksi hoitoon. Jos hoidosta tehdään suunnitelma, johon liittyy

11.5.2016

täyskustannusmaksuun liittyvä määräaikaan sidottu ilmoitusvelvollisuus, edellä tarkoitettut tiedot hoitokäynnistä voidaan antaa kyseisen suunnitelman mukana. Hoitolaitoksen ei siten tarvitse tehdä kahta erillistä ilmoitusta.

Jos on kyseessä kiireellinen hoito tai julkisen terveydenhuollon vastaanottokäynti ja siihen liittyvä vähäinen toimenpide, kunta tai kuntayhtymä saa täyskustannusmaksun, kun se on toimittanut Melalle hoitokäyntiä koskevat tiedot, jos Mela katsoo vahingoittuneella olevan oikeus MATAL:n mukaiseen korvaukseen.

Täyskustannusmaksu ja määräaikaan sidottu ilmoittamisvelvollisuus

Jos hoitoon hakeutumisen tai myöhemmän hoitokäynnin yhteydessä päätetään, että tarvitaan muutakin kuin edellä selostettuja vähäisiä toimenpiteitä, kuten esimerkiksi magneettikuvausta tai täyhystysleikkausta, täyskustannusmaksun saamisen edellytyksenä on vakuutuslaitokselle määräajassa tehty ilmoitus toimenpiteen tarpeesta. Hoitolaitos laatii tutkimusta, hoitoa tai lääkinnällistä kuntoutusta koskevan suunnitelman ja lähettää sen vakuutuslaitokselle. Jos suunnitelmaa ei ole tehty, se voi olla myös lääkärinlausunto tai potilaskertomus.

Jos kunta tai kuntayhtymä aikoo järjestää hoidon ostopalveluna tai palveluseteliä käyttäen, tästä on samalla ilmoitettava vakuutuslaitokselle.

Määräaikaisen ilmoitusvelvollisuuden taustalla on ajatus, että tällaisissa jatkohoidon toimenpiteissä vakuutuslaitoksella on mahdollisuus antaa TyTAL 42 §:n mukainen maksusitoumus vakuutuslaitoksen valitsemaan hoitopaikkaan.

Jos ilmoitus on tullut määräajassa Melalle, kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus täyskustannusmaksuun edellyttäen, että vahingoittuneella todetaan olevan oikeus MATAL:n mukaiseen korvaukseen.

Hoitolaitoksella on viisi päivää aikaa hoitokäyntipäivä mukaan lukien tehdä potilasasiakirjamerkinnät ja sen jälkeen neljä arkipäivää aikaa lähettää suunnitelma vakuutuslaitokselle. Jos ilmoitusta ei ole mahdollista tehdä edellä sanotussa ajassa suuronnettomuuden, sairausepidemian tai muun niihin rinnastettavan ylivoimaisen esteen vuoksi, ilmoitus on tehtävä heti, kun mainittu este on lakannut. Ylivoimainen este voisi olla esimerkiksi rajusta infektioepidemiasta tai työtaistelutoimenpiteestä aiheutunut terveydenhuollon resurssien ennakoimaton ja hetkellinen riittämättömyys.

Jos ilmoitusta ei ole tehty määräajassa, julkisessa terveydenhuollossa annetusta jatkohoidosta maksetaan vain vahingoittuneen maksettavaksi määrättävä asiakasmaksu.

Jos suunnitelmaan, joka koskee tutkimusta, hoitoa tai lääkinnällistä kuntoutusta, sisältyy erilaisia toimenpiteitä, ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä arvioidaan toimenpidekohtaisesti. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen alkuvaiheen toimenpiteiden osalta ei estä täyskustannusmaksun maksamista niistä suunnitelmaan sisältyvistä

11.5.2016

toimenpiteistä, jotka annetaan vasta myöhemmin niin, että vakuutuslaitoksella on vielä niiden osalta mahdollisuus antaa maksusitoumus.

Vakuutuslaitoksen oikeus ohjata vahingoittunut hoitopaikkaan

MATAL 38 §, TyTAL 42 § Vakuutuslaitoksella on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan silloin, kun on kyse edellä selostetusta julkisella sektorilla annettavasta jatkohoidon toimenpiteestä. Vakuutuslaitoksen ohjausoikeuden tarkoituksena on nopeuttaa hoitoon pääsyä ja työhön paluuta sekä vähentää korvauskustannuksia. Ohjausoikeus koskee ainoastaan niitä toimenpiteitä, joista julkisen terveydenhuollon toimintayksiköillä on määräaikaan sidottu ilmoitusvelvollisuus.

Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon. Tämä tarkoittaa, että hoidon on täytettävä kaikelle korvattavalle sairaanhoidolle asetetut kriteerit eli sen on perustuttava arvioituun lääketieteelliseen näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Hoitopaikan valinnassa vakuutuslaitos voi ottaa huomioon esimerkiksi myös hoitopaikan etäisyyden asuinpaikkaan, kun potilas on perheellinen. Vahingoittunut on korvauksen saamiseksi velvollinen ottamaan vastaan tarpeellisen hoidon, joka todennäköisesti parantaisi hänen työ- tai toimintakykyään. Vakuutuslaitoksen ohjausoikeus ei kuitenkaan rajoita potilaan itsemääräämisoikeutta hoidon ja hoitopaikan valinnassa.

Vakuutuslaitoksen oikeus tarjota muuta hoitoa ei vaikuta julkisen sektorin velvollisuuteen järjestää työtapaturmapotilaan hoito samoin perustein kuin muille potilaille. Julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö ei voi jäädä odottamaan antaako vakuutuslaitos maksusitoumuksen, vaan hoito on annettava sen kiireellisyyden edellyttämässä ajassa.

Maksusitoumuksesta on viipymättä annettava päätös vahingoittuneelle sekä ilmoitettava julkisen terveydenhuollon toimintayksikölle, joka on tehnyt hoitoa koskevan ilmoituksen vakuutuslaitokselle, ja julkisen terveydenhuollon toimintayksikölle, jonne vahingoittunut on edellä mainitun ilmoituksen mukaan siirretty tai tarkoitus siirtää hoidettavaksi. Jos kunta on järjestänyt hoitopalvelun ostamalla sen yksityiseltä terveystalvelujen tuottajalta, ilmoitus tehdään aina julkisen terveydenhuollon yksikölle, joka on tehnyt hoitosuunnitelmaa koskevan ilmoituksen. Ainoastaan, jos julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö on ilmoittanut muun vastaanottajan, tehdään ilmoitus muulle taholle.

Jos hoito on annettu julkisessa terveydenhuollon toimintayksikössä, vaikka vakuutuslaitos on ohjannut vahingoittuneen maksusitoumuksella yksityisen terveydenhuollon toimintayksikköön, vakuutuslaitos on velvollinen korvaamaan hoidosta vain asiakasmaksun.

Täyskustannusmaksu ja ennen 1.1.2016 sattuneet vahinkotapahtumat

Täyskustannusmaksua koskevat MATAL:n menettelysäännökset koskevat myös ennen 1.1.2016 sattuneita vahinkoja.

11.5.2016

4.2.4 Yksityisessä terveydenhuollossa aiheutuneiden sairaanhoitokulujen korvaaminen

Korvaus yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon kustannuksista

Vahingoittuneelle korvataan kustannukset sairaanhoidosta, jotka on annettu tarpeettomia kustannuksia välttämällä yksityisessä terveydenhuollossa annetun lain mukaisena palveluna tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettuna itsenäisen ammatinharjoittajan palveluna (yksityinen terveydenhuolto), siten kuin TyTAL 44 ja 45 §:ssä säädetään. Mainituissa pykälissä on säädetty siitä, milloin sairaanhoidon kustannusten korvaaminen edellyttää vakuutuslaitoksen antamaa maksusitoumusta.

Ilman maksusitoumusta annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Ilman maksusitoumusta yksityisessä terveydenhuollossa annetusta hoidosta vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, kun kyse on

1. kiireellisestä sairaanhoidosta, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista
2. vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehdystä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- ja hoitotoimenpiteestä, jonka kustannus on enintään 330 euroa (vuonna 2021).

Edellä 2. kohdassa mainittua euromääräistä rajaa korotetaan vuosittain palkkakertomella. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi kymmeneksi euroksi.

Yksityisen terveydenhuollon palvelun antajan on annettava maksutta vakuutuslaitokselle tiedot edellä tarkoitettua hoitokäynnistä. Nämä tiedot ovat välttämättömiä asian ratkaisemiseksi.

Maksusitoumusta edellyttävän sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Yksityisessä terveydenhuollossa annetusta muusta kuin edellä tarkoitettusta hoidosta vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan edellyttäen, että vakuutuslaitos on antanut vahingoittuneelle hoitoon maksusitoumuksen. Vakuutuslaitoksella on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan. Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon.

Jos hoito annetaan muualla kuin maksusitoumuksen osoittamassa hoitopaikassa tai vakuutuslaitos ei ole antanut laissa edellytettyä maksusitoumusta, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, jonka vahingoittunut olisi joutunut asiakasmaksulain mukaan itse maksamaan vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuollossa.

11.5.2016

Hoitoa yksityisenä terveydenhuoltona antavan on ilmoitettava hoitoon hakeutuvalla vahingoittuneelle ennen hoidon alkamista maksusitoumuksen tarpeellisuudesta sekä toimitettava vakuutuslaitokselle maksusitoumuspyynnön mukana potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 a §:n mukainen suunnitelma.

Ennen vuotta 2016 sattuneet vahinkotapahtumat

Jos vahinkotapahtuma on sattunut ennen 1.1.2016, yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen noudatetaan tapaturmavakuutuslain ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain säännöksiä.

4.2.5 Ulkomailla annetun sairaanhoidon korvaaminen

Euroopan unionin alueella annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen sovelletaan, mitä EU:n sosiaaliturva-asetuksissa säädetään.

EU-asetuksissa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (883/2004 ja 987/2009) säädetään sairaanhoidon osalta erityisestä toimintamallista työtapaturmissa ja ammattitaupeissa, kun hoitoa on annettu toisessa jäsenvaltiossa kuin missä toimivaltainen laitos sijaitsee. EU-asetukset ovat Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä henkilöiden liikkuesssa EU-alueella.

Sairaanhoito korvataan asuin- ja oleskelupaikan laitoksen lainsäädännön mukaisesti ja toimivaltainen laitos korvaa kustannukset täysimääräisesti asuin- ja oleskelupaikan laitokselle. Korvaamisen edellytyksenä on, että asuin- ja oleskelupaikan laitos on saanut toimivaltaiselta laitokselta maksuluvan eli todistuksen, jossa mainitaan työtapaturmana tai ammattitautina korvattava vamma tai sairaus. Vahingoittunut voi pyytää todistuksen etukäteen lähtiessään toiseen jäsenvaltioon tai asuin- ja oleskelupaikan laitos voi pyytää todistuksen saatuaan laskun hoitolaitokselta. Jos vahingoittunut on maksanut kustannukset itse hoitolaitoksessa ja perii niitä suoraan toimivaltaiselta laitokselta, toimivaltainen laitos tiedustelee asuin- ja oleskelupaikan laitokselta, miten hoito olisi siellä korvattu ja korvaa hoidon sen mukaisesti.

Toimintamalli koskee kaikkea vamman tai sairauden vuoksi annettua sairaanhoitoa siitä riippumatta, onko henkilö tilapäisesti kyseisessä maassa vai asuuko hän siellä. Tältä osin työtapaturmia ja ammattitaupeja koskevat EU-asetuksien säännökset eroavat muun sairaanhoidon säännöksistä, joiden mukaan vain välttämätön hoito korvataan, jos henkilö tilapäisesti oleskelee toisessa jäsenvaltiossa.

Potilaan oikeuksien soveltamisesta rajat ylittävässä terveydenhuollossa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/24/EU (potilasdirektiivi) lähtökohdana on, että potilas saa hakea vapaasti terveyspalveluja toisesta EU-valtiosta. Potilasdirektiiviä sovelletaan myös, jos potilas hakeutuu toiseen jäsenvaltioon hoitoon työtapaturman tai ammattitaudin vuoksi. Potilasdirektiivin mukaisessa

11.5.2016

toimintamallissa vahingoittuneen tulisi ensin itse maksaa hoidon kustannukset kokonaisuudessaan hoitolaitoksessa ja periä jälkikäteen toimivaltaiselta laitokselta. Tällöin vahingoittuneella on direktiivin mukaan oikeus kustannusten korvaukseen samoin perustein kuin, jos kustannus olisi aiheutunut vahingoittuneen kotimaassa.

Potilasdirektiiviä sovelletaan rinnakkain EU-asetusten kanssa ja vahingoittuneen kannalta edullisempi säännöstö on ensisijainen, jos molempia olisi mahdollista tilanteessa soveltaa. Käytännössä direktiivin tarkoittaman hoitoon hakeutumistilanteen erottaminen EU-asetuksen mukaisesta tilapäisestä oleskelusta on vaikeaa, kun kumpikaan säännöstö ei edellytä asian ilmoittamista etukäteen. Työtapaturmien ja ammattitautien osalta EU-asetusten soveltaminen on vahingoittuneelle edullisempaa.

Kolmannessa valtiossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Kolmannella valtiolla tarkoitetaan valtiota, joka on EU/ETA-alueen ulkopuolella. Lähtökohtaisesti EU/ETA-alueen ulkopuolella annettu sairaanhoito korvataan samojen periaatteiden mukaan kuin Suomessa yksityisessä terveydenhuollossa annettu hoito.

Vahingoittuneelle korvataan kustannukset kolmannessa valtiossa annetusta sairaanhoidosta, joka on annettu tarpeettomia kustannuksia välttäten. Kustannusten korvaaminen edellyttää, että vakuutuslaitos on antanut vahingoittuneelle hoitoon maksusitoumuksen.

Ilman maksusitoumusta annetun sairaanhoidon kustannukset korvataan vahingoittuneelle, kun kyse on

1. kiireellisestä sairaanhoidosta, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista
2. vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehdystä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- ja hoitotoimenpiteestä.

Jos vakuutuslaitos ei ole antanut maksusitoumusta eikä kyseessä ole kiireellinen sairaanhoito tai vastaanottokäynti ja siihen liittyvä vähäinen tutkimus ja hoitotoimenpide, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, joka asiakasmaksulain mukaan määräytyisi Suomessa vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuollossa.

4.2.6 Ansionmenetyksen korvaaminen tehtyjen tutkimusten johdosta

Ansionmenetyksen korvaaminen tutkimusajalta

MATAL 41 §

Maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle maksetaan MATAL 37 §:ssä tarkoitettun tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta ansionmenetyskorvausta. Kysymyksessä on uusi etuus, joka voidaan myöntää vain 1 päivänä tammikuuta 2016

11.5.2016

tai sen jälkeen sattuneen vahinkotapahtuman johdosta tehtävän tutkimuksen perusteella.

MATAL 37 §:n nojalla korvataan kustannukset, jotka ovat aiheutuneet vahingon selvittämiseksi tarpeellisesta lääkäri- ja sairaalahoitokäynnistä sekä lääkärin tekemästä ja määräämästä tutkimuksesta, vaikka kyseessä ei ole MATAL:n mukaan korvattava vahinko.

Korvausta maksetaan yhteensä enintään seitsemältä päivältä. Nämä seitsemän päivää voivat muodostua useasta eri ajankohtana tehdystä tutkimuksesta.

Tutkimusajalta maksettavan ansionmenetyskorvauksen tarkoituksena on korvata ansionmenetys tutkimuksesta ja sen aiheuttamasta työkyvyttömyydestä sekä tutkimuksen suorittamiseksi välttämättömistä matkoista johtuvan poissaolon ajalta.

Ansionmenetyskorvauksen määrä

Pakollisesti MATA-vakuutetulla ansionmenetyskorvauksena maksetaan kultakin päivältä määrä, joka on 1/360 maatalousyrittäjätyöstä ja apurahansaajan työstä määräytyvästä vuosityöansiosta, jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen on yli kymmenen tuntia.

Jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen ei ylitä kymmentä tuntia, mutta on kuitenkin yli kuusi tuntia, ansionmenetyskorvauksena maksetaan määrä, joka on 1/720 maatalousyrittäjätyöstä ja apurahansaajan työstä määräytyvästä vuosityöansiosta.

Ansionmenetyskorvausta ei makseta, jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen ei ylitä kuutta tuntia.

Tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden kesto edestakaisine matkoineen arvioidaan päiväkohtaisesti. Korvausta maksetaan enintään seitsemältä päivältä/vahinkotapahtuma ja kunkin korvauksen piiriin kuuluvan päivän on täytettävä edellä selostettu ajallinen kesto.

Edestakaiset matkat ja majoittuminen tutkimuksen suorittamiseksi

Edestakaisella matkalla tarkoitetaan matkaa maatalousyrittäjän tai apurahansaajan kotoa tai työtekopaikalta lähimmälle tai maksusitoumuksen mukaiselle tutkimuksen suorittamispaikalle ja takaisin. Tutkimuksen johdosta aiheutuneet matka- ja majoituskustannukset korvataan niitä koskevan oman säännöksen perusteella (MATAL 42 §). Tutkimusajalta korvattavaa ansionmenetystä korvattaessa hyväksytään vastaava matka, josta voidaan korvata välttämättömät matkakustannukset (ks. kohta 4.3.1).

Matkan ajalliseen keston voidaan lukea mukaan matkantekoon tavanomaisesti liittyvä toiminta kuten esimerkiksi

11.5.2016

- pysähdykset kulkuneuvon vaihtoa varten
- matkustamiseen liittyvät tavanomaiset ruokailutauot
- matkantekoon liittyvät vähäiset poikkeamat kuten auton tankkaaminen.

Matkan kestoon voidaan lukea myös majoittumiseen liittyvä aika, jos vahingoittunut on tutkimuksen vuoksi tai liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään tutkimuksen tekemiseen liittyvistä syistä. Majoittumisen osalta noudatetaan samoja periaatteita kuin majoittumiskulujen korvaamisen osalta (ks. kohta 4.3.1).

Korvausta määrittäessä huomioon otettava vuosityöansio

Ansionmenetyskorvauksessa otetaan huomioon vain maatalousyrittäjätyöstä tai apurahansaajan työstä aiheutunut ansionmenetys. Vuosityöansiossa otetaan huomioon vain pakollisesti MATA-vakuutettu maatalousyrittäjätoiminta tai apurahansaajan työ sekä mahdollinen maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio vahinkopäivänä. Muusta yrittäjätoiminnasta tai työsuhdetyöstä saatuja ansioita ei oteta huomioon.

Vahinkopäivä

Tutkimusajan ansionmenetyskorvausta määrittäessä vahinkopäivänä pidetään päivää, jona MATAL 37 §:ssä tarkoitettu tutkimus on alkanut. Ansionmenetyskorvaus määräytyy täten sen MYEL-työtulon tai työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansion perusteella, joka on voimassa tutkimuksen alkamispäivänä.

Vapaaehtoiset vakuutukset

Jos maatalousyrittäjällä on vain työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus, tai kysymys on vapaa-ajalla sattuneesta vahingosta, vuosityöansio määräytyy tällöin vapaaehtoisten vakuutusten vuosityöansiota koskevien säännösten mukaisesti.

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus

Ansionmenetyskorvauksena maksetaan kultakin päivästä määrä, joka on 1/360 vapaaehtoisella työajan MATA-vakuutuksella vakuutetun maatalousyrittäjätyön MATAL 117 §:n mukaisesti määräytyvästä vuosityöansiosta, jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen on yli kymmenen tuntia.

Jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen ei ylitä kymmentä tuntia, mutta on kuitenkin yli kuusi tuntia, ansionmenetyskorvauksena maksetaan määrä, joka on 1/720 vapaaehtoisella työajan MATA-vakuutuksella vakuutetun maatalousyrittäjätyön MATAL 117 §:n mukaisesti määräytyvästä vuosityöansiosta (työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio ks. kohta 7.2.3).

Vapaa-ajan vakuutus

Ansionmenetyskorvauksena maksetaan kultakin päivästä määrä, joka on 1/360 vapaa-ajan MATA-vakuutuksella vakuutetun maatalousyrittäjätyön MATAL 126 §:n mukaisesti määräytyvästä vuosityöansiosta, jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työky-

11.5.2016

vyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen on yli kymmenen tuntia. MATAL 126 §:n mukaisesti huomioon otetaan vain maatalousyrittäjätöön tai apurahan-saajan työn vuosityöansiot.

Jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen ei ylitä kymmentä tuntia, mutta on kuitenkin yli kuusi tuntia, ansionmenetyskorvauksena maksetaan määrä, joka on 1/720 vapaa-ajan MATA-vakuutuksella vakuutetusta MATAL 126 §:n mukaisesti määräytyvästä vuosityöansiosta (vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio ks. kohta 7.4.2).

Vuosityöansiosäännökset, joita ei sovelleta tutkimusajan ansionmenetyskorvauksissa

Seuraavia vuosityöansiosäännöksiä ei sovelleta ansionmenetyksen korvaamisen tutkimusajalta, oli sitten kysymys pakollisesta tai vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta myönnettävästä korvauksesta:

- vuosityöansio ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana (MATAL 62 §)
- muusta toiminnasta saatujen ansioiden huomioon ottaminen vuosityöansiossa (MATAL 63 §)
- päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio (MATAL 64 §)
- koululaisen vuosityöansio (MATAL 65 §)
- vähimmäisvuosityöansio (MATAL 66 §)

Ansionmenetyskorvauksen hakeminen

MATAL 86§

Ansionmenetyskorvausta tutkimusajalta on itse haettava vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika laskeaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireilletulosta.

Tutkimusajan ansionmenetyskorvaus on luonteeltaan kustannusten korvaus, eikä sitä pidetä MATAL:n mukaisena varsinaisena ansionmenetyskorvauksena (päiväraha, kuntoutusraha, tapaturmaeläke).

Tutkimusajan ansionmenetyskorvaus on veronalaista tuloa. Tutkimusajan ansionmenetyskorvauksesta ei voida kuitata maksamattomia vakuutusmaksuja eikä sitä voida ulosmitata.

Tutkimusajan ansionmenetyskorvauksen vähentäminen päivärahasta, kuntoutusrahasta tai tapaturmaeläkkeestä

Jos vahinko sittemmin osoittautuu korvattavaksi ja vahingoittuneelle maksetaan samalta ajalta MATAL:n 10 luvun mukaista ansionmenetyskorvausta (päiväraha, kuntoutusraha, ansionmenetyskorvaus), vähennetään tästä ansionmenetyskorvauksesta MATAL 41 §:n mukainen tutkimusajalta suoritettava ansionmenetyskorvaus.

11.5.2016

4.3 Muut kustannusten korvaukset

4.3.1 Matka- ja majoituskulut

MATAL 42§, TyTAL 50§	Vahingoittuneelle korvataan sairaanhoidosta aiheutuvia matka- ja majoituskuluja. Mitä kuuluu sairaanhoitoon, on selostettu edellä kohdassa 4.2.1. Korvattavia ovat välttämättömät matka- ja majoituskulut.
Välttämättömät matkakulut	Vahingoittuneelle korvataan TyTAL 37 §:n mukaisesta sairaanhoidosta aiheutuvat välttämättömät matkakulut. Välttämättömillä matkakuluilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat edestakaisesta matkasta julkisella liikennevälineellä lähimpään tai maksusitoumuksen mukaiseen hoitopaikkaan. Lähimmällä hoitopaikalla tarkoitetaan sitä lähimpänä olevaa hoitopaikkaa, jossa vahingoittunut voi saada MATAL:ssa tarkoitetun tarpeellisen hoidon. Jos vahingoittunut omatoimisesti hakeutuu kauemmaksi hoitoon, matka korvataan niiden kustannusten mukaan, jotka olisivat syntyneet matkasta lähimpään tarpeelliseen pidettävään hoitopaikkaan. Tämä koskee myös tilanteita, joissa vahingoittunut käyttää valinnanvapauttaan ja hakeutuu lähintä hoitopaikkaa kauemmaksi hoitoon.
Oman auton käyttö	Koska käytännössä sairaanhoidon matkat useimmiten tehdään omalla autolla, yksityisen auton käyttö on MATAL:ssa rinnastettu julkisen liikennevälineen käyttöön. Jos matka on tehty yksityisellä autolla, matkakuluina korvataan vahingoittuneelle puolet Verohallinnon vuosittain vahvistamasta verovapaasta kilometrikorvauksesta. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla korvattavissa vahingoissa oman auton käytön välttämättömyys on harkittu tapauskohtaisesti. MATAL:n mukaisissa vahingoissa oman auton käytön välttämättömyyttä ei tarvitse enää osoittaa, mutta korvauksen määrä on säädetty laissa tarkkarajaisesti puoleen täyden kilometrikorvauksen määrästä. Laissa säädetyn kilometrikorvauksen katsotaan lain esitöiden mukaan kattavan myös pysäköinnistä aiheutuvat kulut, eikä niitä korvata erikseen.
Muu ajoneuvo kuin julkinen liikenneväline tai yksityinen auto	Muun kuin edellä tarkoitetun ajoneuvon käytöstä vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, jos vahingoittuneen vamma, sairaus tai liikenneolosuhteet edellyttävät kyseisen ajoneuvon käyttöä. Muulla ajoneuvolla tarkoitetaan esimerkiksi taksia tai sairaankuljetusajoneuvoa.
Taksi	Taksin käyttö voi olla välttämätöntä esimerkiksi tapaturman sattumisen jälkeen vamman tilan vuoksi tai muutenkin, jos lääketieteellisen arvion mukaan vahingoittunut ei voi käyttää julkisia liikennevälineitä. Kulut korvataan myös, jos julkisen liikenteen huonon saatavuuden vuoksi esimerkiksi taksin käyttö on välttämätöntä. Matkakuluina voidaan korvata nykyisen korvauskäytännön mukaisesti myös taksin kohtuullinen odotusaika, jonka taksi joutuu odottamaan potilasta esimerkiksi edestakaisella matkalla tai nouto-osoitteessa.

11.5.2016

Sairaankuljetusajoneuvo	Sairaankuljetusajoneuvolla tehdystä sairaankuljetuksesta korvataan vahingoittuneelle maksu, joka häneltä on peritty asiakasmaksuasetuksen perusteella.
Majoituskulut	Vahingoittuneelle aiheutuneet välttämättömät majoituskulut korvataan, jos vahingoittunut on tutkimuksen tai hoidon vuoksi taikka liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään MATAL:n nojalla korvattavalla matkalla. Korvattavia ovat majoituskustannukset, jotka aiheutuvat siitä, että pitkän matkan vuoksi on jouduttu saapumaan edellisenä iltana, kun hoito alkaa sairaalassa seuraavana aamuna.
Saattajan matka- ja majoituskulut	Saattajan matka- ja majoituskulut korvataan vahingoittuneen matkakuluina, jos saattaja on ollut matkan aikana välttämätön. Kulut korvataan vastaavia periaatteita noudattaen kuin vahingoittuneelle korvataan matka- ja majoituskulut. Saattajalle aiheutunutta ansionmenetystä ei korvata.
Matka- ja majoituskulujen korvaamisen hakeminen	
MATAL 86 §	Vahingoittuneen on haettava korvausta matka- ja majoituskuluista vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireille tulosta.
4.3.2 Hoitotuki	
MATAL 43 §, TyTAL 51 §	Vahingoittuneelle maksetaan hoitotukea, jos hän on vammansa tai sairautensa vuoksi hoidon, avun, valvonnan tai ohjauksen tarpeessa. Hoitotukea maksetaan laissa olevan luokituksen mukaan määrältään vakiokorvauksena vamman tai sairauden tilakuvauksen perusteella.
Perushoitotuki	Jos tarve on säännöllistä tai lähes säännöllistä joissakin jokapäiväisissä toiminnoissa, maksetaan perushoitotukea 9,12 euroa päivältä (vuonna 2021). Perushoitotukea maksetaan esimerkiksi vaikeiden raajamurtumien jälkitiloissa.
Korotettu hoitotuki	Jos tarve on säännöllistä ja jokapäiväistä, maksetaan korotettua hoitotukea 20,50 euroa päivältä (vuonna 2021). Korotettua hoitotukea maksetaan muun muassa eräissä selkäydinvammoissa ja aivovammoissa.
Ylin hoitotuki	Jos tarve on yhtämittaista, aikaa vievää ja jokapäiväistä, maksetaan ylintä hoitotukea 30,37 euroa päivältä (vuonna 2021). Ylintä hoitotukea maksetaan neliraajahalvaustapauksissa ja vaikeissa aivovammoissa. Sokealle maksetaan sokeutumisen jälkeiseltä kahdelta vuodelta ylintä hoitotukea sekä sen jälkeen puolet tästä määrästä.

11.5.2016

Hoitotukea maksetaan jatkuvana pysyvissä vammoissa kuten esimerkiksi neliraa-
halvauksissa. Määräaikaisena hoitotuki myönnetään esimerkiksi murtumisvammojen
toipumisvaiheen ajaksi.

Hoitotukea ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jona vahingoittuneelle annetaan hoi-
toa sairaalassa tai muussa laitoksessa. Kunnan järjestämän palveluasumisen ajalta
vahingoittuneella on oikeus hoitotukeen.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista maksetaan vain MATAL:ssa lueteltuja etuuksia.
Henkilökohtaisen avun tarve korvataan hoitotuen muodossa. Vahingoittunut voi
käyttää saamaansa hoitotukea esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan palkkaami-
seen.

Yllä mainitut rahamäärät korotetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoi-
tetulla työeläkeindeksillä. Tarkistettu hoitotuen määrä pyöristetään lähimmäksi sen-
tiksi.

Hoitotuki on kustannuskorvausta ja sen johdosta verovapaata. Sitä ei voida myös-
kään ulosmitata.

4.3.3 Vaatelisä

MATAL 44§, TyTAL 52 §

Vaatelisää maksetaan vaatteiden erityisestä kulumisesta proteesin, tukisidosten tai
vastaavan käyttäjille. Korvaus on määrältään vakiokorvaus käytetyn apuvälineen mu-
kaan. Maksamisen edellytyksenä on, että apuvälinettä käytetään yhdenjaksoisesti
vähintään kolme kuukautta.

Vahingoittuneelle maksetaan vaatelisää, jos hän vahingon seurauksena käyttää vä-
hintään kolmen kuukauden yhdenjaksoisen ajan

- pehmeistä materiaaleista valmistettua apuvälinettä
- vartalossa pienellä alueella käytettävää tukea tai sidettä taikka
- sellaista muuta apuvälinettä tai apuneuvoa, joka on omiaan aiheuttamaan vaat-
teiden kulumista.

Vaatelisän määrä on 0,61 euroa päivältä (vuonna 2021).

Korotettu vaatelisä

Vahingoittuneelle maksetaan korotettua vaatelisää, jos

- hänellä on vahingon seurauksena kaksoisamputointi tai
- hän käyttää reisi- tai sääriproteesia, alaraajan pitkää tukisidosta, kovasta materi-
aalista valmistettua vartalon tukiliiviä tai korsettia taikka
- sellaista muuta apuvälinettä tai apuneuvoa, joka rakenteensa, käyttötarkoituk-
sensa tai suuren käyttötarpeen vuoksi on omiaan aiheuttamaan ensin mainittui-
hin verrattavissa olevaa vaatteiden erityistä kulumista.

11.5.2016

Korotetun vaatelisän määrä on 2,42 euroa päivältä (vuonna 2021). Korotettua vaatelisää maksetaan esimerkiksi reisi- ja sääriproteesista.

Vaatelisän määrä tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Tarkistettu vaatelisän määrä pyöristetään lähimmäksi sentiksi.

Vaatelisä on kulukorvauksena verovapaata tuloa. Sitä ei MATAL:n mukaan voi myöskään ulosmitata.

4.3.4 Kodinhoidon lisäkustannukset

Vahingoittuneelle, joka vahingon johdosta ei kykene hoitamaan kotiaan, maksetaan kohtuullinen korvaus tästä aiheutuneista välttämättömistä lisäkustannuksista. Korvausta maksetaan enintään vuoden ajalta työtapaturman sattumisesta tai ammattitaudin ilmenemisestä.

Lisäkustannusten välttämättömyyttä arvioitaessa lähtökohtana pidetään sitä, että ensiksi selvitetään perheen mahdollisuudet hoitaa kotia.

Kohtuullisuutta arvioitaessa lähtökohtana pidetään asiakasmaksulain nojalla annettujen säännösten mukaan vastaavasta palvelusta perittävää maksua. Myös yksityisestä avusta aiheutuneet kustannukset voidaan korvata, vaikka ne olisivat suurempiakin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/1992) mukaiset kotona annettavasta palvelusta perittävät asiakasmaksut, jos kustannuksia on sinänsä pidettävä välttämättöminä ja kohtuullisina.

Kodinhoidolla tarkoitetaan siivousta, pyykinpesua, kaupassakäyntiä, lasten hoitoa ja muita näihin rinnastettavia kodin tavanomaisia ylläpitotoimintoja. Tällaisia muita kodin tavanomaisia ylläpitotoimintoja voisivat olla esimerkiksi ruohonleikkuu, lumenluonti tai asunnon lämmittäminen. Sen sijaan seuraeläimen ulkoiluttamista ei pidetä kodinhoitona.

Vahingoittuneen on haettava korvausta kodinhoidon lisäkustannuksista vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireilletulosta.

4.3.5 Vahinkotapahtumassa särkyneiden esineiden korvaaminen

MATAL 46 §, TyTAL 54§

Vahingoittuneelle korvataan hänen käytössään olleet vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet silmälasit, kuulokojeet, hammasproteesit, tukisidokset ja -liivit sekä tekojäsenet, -nivelet ja -elimet. Lisäksi vahingoittuneelle korvataan sairaanhoidon antamisen yhteydessä rikutut vaatteet ja rikutun sormuksen korjaus. Myös vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet piilolinssit voidaan korvata.

11.5.2016

Esinevahingon korvaaminen edellyttää korvattavan työtapaturman sattumista eli myös vammaa tai sairautta sen seurauksena.

MATAL 86 §

Vahingoittuneen on haettava korvausta vahinkotapahtumassa särkyneistä esineistä vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireilletulosta.

4.4 Ansionmenetykskorvaukset**4.4.1 Päiväraha****4.4.1.1 Oikeus päivärahaan****MATAL 48 §**

Päivärahaa maksetaan työkyvyttömyysajalta, jos työkyvyttömyys kestää vähintään kolme peräkkäistä päivää vahinkopäivää lukuun ottamatta. Vahingoittuneella on oikeus päivärahaan yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien, jos hän on vahingon johdosta kykenemätön tekemään työtään kokonaan tai osittain.

Työllä tarkoitetaan vahingoittuneen tavanomaisia työtehtäviä vahinkotapahtuman sattuessa. Kun päivärahassa on kyse lyhytaikaisen työkyvyttömyyden ajalta maksettavasta korvauksesta, vahingoittuneen ei katsota olevan velvollinen opettelemaan uutta työtä tai vastaanottamaan sellaista työtä, johon ei ole koulutusta.

Ammatillisen kuntoutuksen tarve arvioidaan viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta.

Päivärahaa maksetaan jokaiselta kalenteripäivältä vahinkopäivää lukuun ottamatta. Lisäksi maksamisen edellytyksenä on, että vahingoittunut on ollut työkyvytön vähintään kolmena peräkkäisenä päivänä vahinkopäivää lukuun ottamatta. Esimerkiksi, jos vahinkopäivä on maanantai ja vahingoittunut on työkyvytön maanantain, tiistain ja keskiviikon, päivärahaa ei makseta. Jos vahingoittunut myöhemmin on saman vahinkotapahtuman johdosta työkyvytön kolme peräkkäistä päivää, esimerkiksi seuraavan viikon maanantain, tiistain ja keskiviikon, maksetaan päivärahaa näiden kolmen päivän lisäksi edellisen viikon tiistailta ja keskiviikolta.

Työkyvyn heikentymä vähintään 10 prosenttia

Päivärahaan ei kuitenkaan ole oikeutta, jos vahingoittuneen kyky tehdä työtään on heikentynyt vähemmän kuin 10 prosenttia. MATAL:n nojalla myönnettävän päivärahan osalta ei enää edellytetä, että työansio olisi vähentynyt vähintään vähimmäisvuosityöansion kahdeskymmenesosalla.

Työskentelyrajoitteet ratkaisevat

11.5.2016

Maatalousyrittäjällä ja apurahansaajalla oikeus päivärahaan arvioidaan sairauden tai vamman maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työskentelylle aiheuttamien rajoitusten mukaan, kun on kysymys maatalousyrittäjätyöstä, apurahansaajan työstä sekä niiden rinnalla tehdystä TyTAL:n mukaan vakuutetusta muusta yrittäjätyöstä.

Jos vahingoittunut ei kykene sairauden tai vamman johdosta lainkaan työskentelemään, päiväraha maksetaan täysimääräisenä. Työkyvyn heikentymä maatalousyrittäjätyön tai apurahansaajan työn rinnalla työsuhteessa tehdyn työn osalta määritetään selvittämällä vahingoittuneen työstään saamien ansiotulojen vähenemisen syy-yhteys vahinkotapahtumaan. Työsuhteansioiden osalta, jos maatalousyrittäjä kykenee vahinkotapahtuman jälkeen osittain työsuhdetyöhönsä, otetaan työkyvyn arvioinnissa huomioon työsuhdetyöskentelyn määrä ja siitä saatavat ansiot.

Maatalousyrittäjän tai apurahansaajan ei tarvitse erityisesti osoittaa, ettei hän lainkaan kykene työhönsä silloin, kun vahingon aiheuttamien rajoitusten voidaan arvioida aiheuttavan hänelle täyden työkyvyttömyyden.

Päiväraha osittaisen työkyvyttömyyden perusteella

MATAL 49 §

Jos työkyvyn rajoitusten arvioidaan aiheuttavan vain osittaisen työkyvyttömyyden, päivärahan määrä suhteutetaan osittaisen työkyvyn aleneman mukaan. Päivärahan määrä on tällöin työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä. Työkyvyn heikentymän suhteellinen osuus pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työskentelylle aiheuttamien rajoitusten perusteella. Työkyvyn heikentymää on kuitenkin arvioitava kokonaisuutena ottaen huomioon kaikki ansiotyöt, mitä maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on tehnyt ennen vahinkotapahtumaa ja verrattava tilannetta siihen, miten työskentely jatkuu vahinkotapahtuman jälkeen.

Jos maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla on maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työn rinnalla muuta ansiotoimintaa kuten esimerkiksi työsuhdetyötä, työkyvyn heikentymää on arvioitava kokonaisuutena ottaen huomioon kyseessä olevien töiden suhteellinen osuus vuosityöansiossa ennen vahinkotapahtumaa. Toisin kuin maatalousyrittäjätyön, apurahansaajan työn ja yrittäjän eläkelain mukaisesti vakuutetun työn osalta, työsuhteessa tehdyn työn osalta on tarkasteltava ansioiden vähentymistä vahinkotapahtuman jälkeen.

Esimerkki

Maatalousyrittäjällä on MATA-toiminnasta vuosityöansio (VTA) 30.000 euroa. Työsuhteansioita hänellä on 50 000 euroa vuodessa. Maatalousyrittäjä tulee ensin täysin työkyvyttömäksi kaikkeen työhön kahden kuukauden ajalle. Tämän jälkeen hän pystyy jatkamaan toimistotyötyyppisessä työsuhdetyössään täysipäiväisesti, mutta ei maatalousyrittäjätyössään.

11.5.2016

Laskukaava

Laskukaava osittaisen työkyvyn aleneman määrittämiseen on seuraava:

$$\frac{MATA \text{ VTA} \times \text{työkyvyttömyysprosentti} + \text{työsuhdeansioiden VTA} \times \text{työkyvyttömyysprosentti}}{MATA \text{ VTA} + \text{työsuhdeansioiden VTA}}$$

Edellä mainitusta laskukaavasta saatu prosenttiluku pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

Esimerkki

Työkyvyttömyys MATA-työhön 100 %, VTA 30 000 €

Työkyvyttömyys toimitustyöhön 0 %, VTA 50 000 €

Osittainen työkyvyn alenema on:

$$\frac{30\,000 \times 100\% + 50\,000 \times 0\%}{30\,000 + 50\,000} = 37,5\%$$

Maatalousyrittäjällä on oikeus päivärahaan 40 %:n työkyvyn alentuman perusteella.

4.4.1.2 Päivärahan määrä

MATAL 50 §

Päivärahan määräytymisestä on säädetty MATAL 50 §:ssä.

Pakollinen MATA-vakuutus

Päiväraha perustuu vuosityöansioon. Päiväraha on 1/360 vahingoittuneen vuosityöansioista, joka määräytyy MATAL 61–66 §:n mukaisesti. Päivärahan vuosityöansiossa otetaan huomioon MATA-vakuutettu toiminta sekä vahinkotapahtumahetkellä voimassa olleista työsuhteista saadut ansiot siten kuin työtapaturma- ja ammattitautitilaisissa säädetään. Lisäksi otetaan huomioon vahinkotapahtumahetkellä työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan vakuutettu yrittäjätyö, jonka osalta päivärahan perusteena on työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen vuosityöansio. Myös TyTAL 82 §:ssä tarkoitetut ansiot otetaan huomioon siten kuin mainitussa pykälässä säädetään.

Jos vakuutetulla on työsuhteansioita, niiden osalta päiväraha määräytyy kuitenkin työnantajan työkyvyttömyysajalta maksaman sairausajan palkan tai vahinkotapahtumaa edeltävien neljän viikon ansioiden perusteella 28 päivän ajalta vahinkotapahtumapäivää lukuun ottamatta.

4.4.2 Vuosityöansion määrittäminen

Vuosityöansiota käytetään ansionmenetyskorvauksen perusteena sekä päivärahassa, kuntoutusrahassa että tapaturmaeläkkeessä.

Pakollisen MATA-vakuutuksen perusteella myönnettävässä ansionmenetyskorvauksessa otetaan vuosityöansiossa työansioina huomioon

11.5.2016

- MATA-toiminnan vuosityöansio
- työsuhdeansioid
- TyTAL:n mukaisesti vakuutetun yritystoiminnan vuosityöansio
- TyTAL 82 §:n mukaiset ansiot (esim. luottamushenkilötoiminta)

Kunkin työansion osalta määritetään ensin sitä koskeva vuosityöansio, jonka jälkeen kaikkien työansioiden vuosityöansiot lasketaan yhteen.

Vuosityöansiota määrättäessä on lisäksi otettava huomioon erityissäännökset, jotka koskevat koululaisen ja päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiota sekä vähimmäisvuosityöansiota. Lisäksi laissa on erityissäännös vuosityöansion määrittämisestä koskien tilannetta, jossa ammattitauti ilmenee vasta eläkkeellä oloaikana. Työsuhdeansioiden osalta on otettava huomioon myös TyTAL:n säännökset nuoren henkilön sekä vanhuuseläkkeellä olevan vuosityöansiosta.

Seuraavassa selostetaan vuosityöansion määräytyminen eri tilanteissa.

4.4.2.1 Vuosityöansio MATA-työstä pakollisesta MATA-vakuutuksesta myönnettävässä korvauksessa

MATAL 61 §

Maatalousyrittäjän vuosityöansiona pidetään hänelle maatalousyrittäjätystä MYEL:n mukaan vahvistettua vuotuista työtuloa tai vuotuisten työtulojen yhteismäärää vahinkotapahtuman sattuessa. Apurahansaajan vuosityöansiona pidetään hänelle apurahansaajan työstä MYEL:n mukaan vahvistettua vuotuista työtuloa tai vuotuisten työtulojen yhteismäärää vahinkotapahtuman sattuessa.

MYEL 10 d §:n mukaan apurahansaaja voi yhdistää jo vahvistettuun MYEL-vakuutukseen sellaisen apurahalla työskentelyn, joka ei yksinään täytä MYEL-vakuuttamisen ehtoja. Tällöin jo annettu MYEL-vakuutuspäätös tarkistetaan yhdistämisen johdosta ja joissain tilanteissa MYEL-työtulo tarkistetaan takautuvasti. Tämä tarkoittaa, että myös MATA-vakuutetun työn vuosityöansiossa käytettävä MYEL-työtulo voi muuttua yhdistämisen johdosta takautuvasti.

Jos vakuutus ei vielä voimassa vahinkotapahtumahetkellä

Jos MYEL-vakuuttamisvelvollisella maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla ei vahinkotapahtumahetkellä ole vielä vakuutus voimassa, hänen vuosityöansionsaan pidetään sitä MYEL-työtuloa tai MYEL-työtulojen yhteismäärää, joka hänelle vahvistetaan vahinkotapahtumahetkelle MYEL:n mukaisesti.

Samoin menetellään, jos maatalousyrittäjällä on vahinkotapahtuman sattumishetkellä vireillä työtulon tarkistamishakemus tai apurahansaajalla MYEL 10 d §:n mukainen yhdistämishakemus, joka johtaa työtulon tarkistamiseen.

11.5.2016

Jos toiminta ei ole ehtinyt kestää neljää kuukautta

Joskus vahinkotapahtuma voi sattua aikana, jona maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työ ei ole hänen 18 vuotta täytettyään ehtinyt vielä jatkaa MYEL-vakuuttamisen ehtona olevaa neljää yhdenjaksoista kuukautta. Kysymyksessä on tilanne, jossa vahinkotapahtuma on niin vakava, ettei MYEL-vakuutusta voida vahvistaa vahingoittuneelle vahinkotapahtuman sattumisen jälkeen. Tällöin maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansio vahinkotapahtumapäivälle määrätään jälkikäteen MYEL:n mukaisesti työtulon vahvistamiselle säädettyjä perusteita noudattaen.

Jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetuksi

MYEL:n mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla voi olla työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla pakollinen MYEL-vakuutus. Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevalla MYEL-vakuutetulla on usein eläkkeen rinnalla pakollinen MYEL-vakuutus. Täydellä MYEL-tökyvyttömyyseläkkeellä olevalla ei yleensä ole eläkkeen rinnalla pakollista MYEL-vakuutusta.

Kun MYEL:in mukainen työkyvyttömyyseläke myönnetään, vakuutetun MYEL-työtulo tarkistetaan takautuvasti työkyvyttömyyden alkamisesta lukien vastaaman työpanosta eläkkeen rinnalla tapahtuvasta työskentelystä. Jos työkyvyttömyyseläkkeen rinnalle vahvistetaan MYEL-vakuutus eläketapahtumasta lukien ja MATAL:n mukainen vahinkotapahtuma on sattunut työkyvyttömäksi tulon jälkeen, vuosityöansio määräytyy vahinkotapahtumapäivälle vahvistetun MYEL-työtulon mukaan.

Eläkepäätös johtaa usein siihen, että MYEL-vakuutus päättyy takautuvasti. Tämän vuoksi MATAL:ssa on erityissäännös, jonka mukaan vahinkotapahtuma voidaan tietyn ajan korvata, vaikka MYEL-vakuuttamisvelvollinen maatalousyrittäjä ei työkyvyttömäksi tulonsa jälkeen ole enää ollut MYEL-vakuuttamisvelvollinen.

Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että henkilö

1. on tullut MYEL:n mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen tai muuhun työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiseen toistaiseksi myönnettyyn täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, täyden tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn kuntoutustukeen tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella toistaiseksi myönnettyyn osatyökyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi oikeutetuksi, ja
2. vahinkotapahtuma on sattunut ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun hän sai tiedon Melan tai muutoksenhakuelimen antamasta eläkkeen myöntämistä koskevasta päätöksestä. Jollei muuta näytetä, vahingoittuneen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

11.5.2016

Mikäli **vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 tai sen jälkeen**, ei takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke vaikuta MATAL:n mukaiseen ansionmenetyskorvaukseen tilanteessa, jossa vahinkotapahtuma on sattunut työkyvyttömyyseläketapahtuman jälkeen. Maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansio on tässä tapauksessa vahinkotapahtuman sattumishetkellä MATAL-säännösten mukaan määritellyn suuruinen.

Se, että MYEL- tai YEL-vakuutuksen työtulo on tarkistettu takautuvasti myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen johdosta pienemmäksi eläketapahtumasta lukien tai että MYEL- tai YEL-vakuutus on kokonaan päätetty, ei vaikuta vahinkotapahtuman johdosta MATAL:n mukaan määritellyn vuosityöansioon ja ansionmenetyskorvauksiin. Ja jos esimerkiksi MATAL:n mukainen ansionmenetyskorvaus on myönnetty vähimmäisvuosityöansion mukaisena, ei takautuvasti myönnetty toistaiseksi voimassa oleva täysi työkyvyttömyyseläke vaikuta jälkikäteen enää siihen, voidaanko vähimmäisvuosityöansiosäännöstä soveltaa.

Esimerkki

Tapaturma on sattunut 10.2.2021, jonka johdosta vahingoittuneelle maksetaan päivärahaa mainitun ajankohdan mukaisen 30 000 €:n vuosityöansion perusteella. Vahingoittuneelle myönnetään sittemmin maaliskuussa 2022 täysi työkyvyttömyyseläke 1.1.2021 alkaneen työkyvyttömyyden johdosta, ja hänen MYEL-työtulonsa tarkistetaan eläketapahtumasta 1.1.2021 alkaen 12 000 €:ksi. Työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen ja siitä johtuva työtulon muutos eivät vaikuta hänelle 10.2.2021 sattuneen tapaturman perusteella jo maksettuun tai myöhemmin maksettavaan ansionmenetyskorvaukseen.

Mikäli **vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2021**, maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vuosityöansio määrätään jälkikäteen MYEL:n mukaisesti työtulon vahvistamiselle tai tarkistamiselle säädettyjä perusteita noudattaen tilanteissa, joissa MYEL-vakuutus on takautuvasti päätetty eläketapahtumaan ja vahinkotapahtuma on sattunut eläketapahtuman jälkeen. Mikäli vahingoittuneelle vahvistetaan eläketapahtumasta lukien pienempi MYEL-työtulo ja vahinkotapahtuma on sattunut eläketapahtuman jälkeen, MATAL:n mukaiset ansionmenetyskorvaukset määräytyvät eläketapahtumasta lukien vahvistetun MYEL-työtulon mukaan. Mikäli MATA-korvauspäätökset ovat lainvoimaisia, Melan on, mikäli vahingoittunut ei anna suostumustaan päätösten korjaamiseen, haettava jo annettujen päätösten poistamista, ja ansionmenetyskorvaukset määritetään uudestaan pienemmän työtulon mukaisina. Edellä mainittu soveltamiskäytäntö on vahvistettu muutoksenhakuasteiden päätöksillä. Mainitun kaltaisessa tilanteessa Mela on arvioitava myös jo maksettujen ansionmenetysten liikamaksun takaisinperintä.

Esimerkki

Tapaturma on sattunut 10.12.2020, jonka johdosta vahingoittuneelle on maksettu päivärahaa vahinkotapahtumahetken mukaisen 30 000 €:n vuosityöansion perusteella. Vahingoittuneelle myönnetään sittemmin lokakuussa 2021 täysi työkyvyttömyyseläke 1.9.2020 alkaneen työkyvyttömyyden johdosta, ja hänen MYEL-työtulonsa tarkistetaan eläketapahtumasta 1.9.2020 alkaen 12 000 €:n tasolle. Myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen ja sen johdosta tehdyn työtulotarkistuksen perusteella

11.5.2016

vahingoittuneella on vahinkotapahtuman perusteella oikeus ansionmenetyskorvaukseen 30 000 €:n sijaan 12 000 €:n työtulon mukaisena. Mela joutuu tarkistamaan korvauspäätökset, joissa ansionmenetyskorvaus on myönnetty 30 000 €:n työtulon perusteella ja arvioimaan liikaa maksetun korvauksen takaisinperintää.

Korotettu vuosityöansio neljän kuukauden jälkeen vahinkotapahtuman sattumisesta

Jos maatalousyrittäjä ja hänen omaisensa osoittavat, että viimeisen vuoden aikana ennen vahinkotapahtuman sattumista maatalousyrittäjän eläkelain 16 tai 17 §:ssä tarkoitetuissa viljelmän työtuloon vaikuttavissa tekijöissä on tapahtunut muutos, joka korottaisi maatalousyrittäjän työtuloa sanotun lain säännösten mukaisesti, ja maatalousyrittäjä, mikäli hänet edelleen on vakuutettava, on tehnyt hakemuksensa työtulonsa tarkistamiseksi, otetaan edellä mainittu muutos huomioon vuosityöansiota määrättäessä.

Korotusta varten on esitettävä selvitys maatalousyrittäjätoiminnan laadussa, laajuudessa tai muodossa taikka maatalousyrittäjän työpanoksessa tapahtuneista muutoksista. Selvityksinä voidaan myös esittää työansioita koskevat tiedot maatalousyrittäjän kirjanpidosta tai verotusta varten pidettävistä muistiinpanoista.

Jos muutos perustuu viljelmän tuottavuuteen, voidaan aikaisemminkin tapahtunut muutos ottaa huomioon, mikäli se olosuhteisiin nähden on kohtuullista. Edellä mainitulla tavalla korotettua vuosityöansiota käytetään päivärahaa määrättäessä kuitenkin vain siltä osin kuin päiväraha myönnetään neljän kuukauden jälkeiselle ajalle vahinkotapahtuman sattumisesta.

Vapaaehtoisesti vakuutetun MATA-toiminnan vuosityöansio

Jos maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla oli vahinkotapahtuman sattuessa pakollisen MATA-vakuutuksen rinnalla myös työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus, vuosityöansiossa otetaan huomioon myös tämän vakuutuksen vuosityöansio vahinkotapahtuman sattumishetkellä.

Koko MATA-vakuutettu toiminta muodostaa vuosityöansion pakollisessa MATA-vakuutuksessa

Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vuosityöansiona pidetään maatalousyrittäjätyöstä MATAL 61 §:n mukaisesti määräytyvän vuosityöansion ja apurahansaajan työstä määräytyvän vuosityöansion yhteismäärää. Vuosityöansiossa lasketaan siten yhteen pakollisen MATA-vakuutuksen MYEL-työtulot maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työstä sekä maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisten MATA-vakuutusten vuosityöansiot.

4.4.2.2 Muusta toiminnasta saatujen ansioiden huomioiminen vuosityöansiossa

Muusta toiminnasta saadut ansiot otetaan huomioon vain pakollisen työajan MATA-vakuutuksesta myönnettävässä ansionmenetyskorvauksessa.

11.5.2016

a) Muun yritystoiminnan vuosityöansio

Vuosityöansioon voidaan ottaa mukaan vain sellainen muun yritystoiminnan vuosityöansio, joka on vakuutettu TyTAL:n mukaisella yrittäjän työajan vapaaehtoisella työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksella. Tällaisen vakuutuksen voi saada yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisella vakuutuksella vakuutettu henkilö. Lisäksi TyTAL:n mukaisen vakuutuksen voi saada alle 18 -vuotias yrittäjä sekä yrittäjä, joka hakemuksesta haluaa jatkaa TyTAL:n mukaista vakuutustaan YEL-vakuuttamisen yläikärajan täyttämisen jälkeen. Viimeksi mainitut eivät voi ikänsä puolesta saada YEL:n mukaista työeläkevakuutusta. YEL-vakuuttamisen yläikäraja määräytyy kuten MYEL-vakuuttamisen yläikäraja, ks. kohta 2.1.1.

TyTAL:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan osalta vuosityöansiona pidetään YEL:n mukaista työtuloa vahinkotapahtumahetkellä. Jos YEL-työtulo on vahvistettu YEL:n mukaisen enimmäismäärän mukaiseksi, TyTAL:n mukainen vuosityöansio on mahdollista hakemuksesta vahvistaa tätä suuremmaksi, kuitenkin enintään yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi.

Alle 18-vuotiaalla ja YEL-vakuuttamisen yläikärajan ylittäneellä vakuutetulla vuosityöansio vahvistetaan yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi noudattaen YEL 112 §:n 1 momentissa mainittuja periaatteita noudattaen.

Jos muusta yritystoiminnasta ei ole otettu vapaaehtoisista TyTAL:n mukaista vakuutusta, ei YEL-työtuloa tai yritystoiminnasta saatuja tuloja voida huomioida MATAL:n mukaista ansionmenetyskorvausta määrittäessä.

b) Työsuhdeansiot

Päiväraha 28 päivän ajalta Päiväraha määräytyy työsuhdeansioiden osalta eri tavalla 28 päivän ajalta vahinkopäivästä lukien sitä lukuun ottamatta. Edellä mainitulta ajalta työsuhdeansioiden osalta päiväraha on pääsääntöisesti työnantajan maksaman sairausajan palkan suuruinen. Ajanjakso ei ole sidottu siihen, miltä ajalta työnantaja maksaa palkkaa vai maksaako ollenkaan. Vahinkopäivää edeltävän neljän viikon ansiot ovat päivärahan perusteena silloin, jos sairausajan palkkaa ei ole maksettu lainkaan tai kun sitä on maksettu vain osalta työkyvyttömyysaikaa.

Jos työkyvyttömyys alkaa vasta 28 päivän ajanjakson jälkeen (esimerkiksi kuukauden kuluttua vahinkotapahtumasta), päiväraha lasketaan tällöin työkyvyttömyyden alusta lukien vuosityöansion perusteella.

Päiväraha myönnetään vahingoittuneelle. Jos työnantaja on maksanut vastaavalta ajalta sairausajan palkkaa, työnantajalle maksetaan päivärahasta enintään maksetun sairausajan palkan määrä.

11.5.2016

Työnantaja maksanut sairausajan palkkaa sairausloma ajalta

Vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 ja työkyvyttömyyden on arvioitu kestävän 20.1.2021 saakka. Vahingoittunut on saanut sairausajan palkkaa 2.1.–20.1.2021 2 000,00 euroa. Tämän lisäksi hänellä on MATA-vakuutus 10 000 euron työtulolla ja YEL-toiminnasta TyTAL:n mukainen vakuutus 10 000 euron YEL-työtulolla.

Päiväraha määräytyy 19 päivän ajalta seuraavasti:

Työsuhteansioiden osalta 28 päivän päiväraha on työnantajan maksama sairausajan palkka. Päiväkohtaisena korvauksena päiväraha on $2\,000,00 / 19 = 105,26 \text{ €/pvä}$.

MATA ja YEL-ansioiden osalta $(10\,000,00 + 10\,000,00) / 360 = 20\,000,00 / 360 = 55,56 \text{ €/pvä}$.

Päiväkohtainen korvaus $105,26 + 55,56 = 160,82 \text{ €}$.

Korvaus ajalta 2.1.–20.1.2021: $55,56 \times 19 + 2\,000,00 = 1\,055,64 + 2\,000,00 = 3\,055,64 \text{ €}$, josta työnantaja saa 2 000,00 € ja vahingoittunut 1 055,64 €.

Päivärahasta ei tehdä 4,34 %:n palkansaajavähennystä, koska työnantaja on pidättänyt lakisääteiset maksut sairausajan palkasta.

Työnantaja ei ole maksanut sairausajan palkkaa sairausloma ajalta

Vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 ja työkyvyttömyyden arvioitu kestävän 20.1.2021 saakka. Vahingoittunut on saanut palkkaa neljä viikkoa (4.12.–31.12.2020) ennen tapaturmaa 4 000,00 €. Tämän lisäksi hänellä on MATA-vakuutus 10 000,00 € työtulolla ja YEL-toiminnasta TyTAL:n mukainen vakuutus 10 000,00 € YEL-työtulolla.

Päivärahaa määräytyy 19 päivän ajalta seuraavasti:

Työsuhteen osuus: $4\,000,00 / 28 = 142,86 \text{ €/pvä}$. Tästä lasketusta päivärahakorvauksesta vähennetään 4,34 % (2021) palkansaajavähennystä.

MATA- ja YEL-ansioiden osalta $(10\,000,00 + 10\,000,00) / 360 = 20\,000,00 / 360 = 55,56 \text{ €/pvä}$.

Päiväkohtainen korvaus on $142,86 + 55,56 = 192,42 \text{ €/pvä}$

Korvaus ajalta 2.1.–20.1.2021 eli 19 päivältä:

$55,56 \times 19 + (142,86 \times 19 - \text{päivärahavähennys } 4,34 \%) = 1\,055,64 + (2\,714,34 - 4,34 \%) = 1\,055,64 + (2\,714,34 - 117,80) = 1\,055,64 + 2\,596,54 = 3\,652,18 \text{ €}$, jonka summan vahingoittunut saa kokonaan.

11.5.2016

Päivärahan määräytyminen, kun on useita ansiotöitä

Jos MATA-vakuutetulla on työsuhdeansioita, MATA-toimintaa ja TyTAL:n mukaista toimintaa, 28 päivän ajalta päivärahan päiväkohtaista määrää MATAL:n mukaan määrittäessä otetaan huomioon sairausajan palkka tai vahinkotapahtumaa edeltävät neljän viikon ansiot muunnettuna päiväkohtaiseksi korvaukseksi sekä 1/360 MATA-toiminnan vuosityöansioista ja TyTAL:n mukaisesta vuosityöansioista.

Työsuhdeansiot ja vuosityöansion määrittäminen

Jos työkyvyttömyys jatkuu 28 päivän jälkeen, myös työsuhdeansioiden osalta määritetään vuosityöansio, jonka mukaan ansionmenetyskorvaus työsuhdeansioiden osalta määräytyy 28 päivän jälkeen maksettavassa päivärahasa, kuntoutusrahasa ja tapaturmaeläkkeessä.

Vahinkotapahtuman sattumista edeltävät ansiot

Vuosityöansiona pidetään vahingoittuneen työansioita vuositasolla vahinkotapahtuman sattuessa. Työansiot lasketaan vahingoittuneen vahinkotapahtuman aikaisista työsuhteista vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden perusteella. Vuosityöansion laskentatavasta on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Jos työansioita on alle vuoden ajalta, ne korotetaan vuositasolle. Myös kesken vuotta tapahtuneet palkankorotukset otetaan huomioon koko vuoden tasolla. Lomautukset ja muut työstä poissaolot eivät yleensä vaikuta vähentävästi ansiotasoon.

Vertailulaskelma

Jos edellä mainituin tavoin laskettu työansio poikkeaa vähintään 20 prosenttia vahinkotapahtumaa edeltävän kolmen kalenterivuoden (vertailuaika) työansioiden keskiarvosta, vuosityöansiona pidetään vertailuajan työansioiden ja edellisen kappaleen mukaisesti lasketun työansion keskiarvoa. Jos ensimmäisen kappaleen mukaisesti laskettu työansio poikkeaisi vähemmän kuin 20 % vertailuajan työansioiden keskiarvosta, vuosityöansiona pidettäisiin vahinkotapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden työansioita.

Työsuhdeansioiden osalta vuosityöansion laskeminen edellyttää aina vertailulaskelman tekemistä. Jos henkilön työansiot kehittyvät suhteellisen tasaisesti, vuosityöansio määräytyy vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ansioiden perusteella.

Vertailuaika on vahinkotapahtumaa edeltävät kolme kalenterivuotta. Näiden vuosien työansiot huomioidaan vuositasolla kunkin vuoden osalta sen suuruisina kuin ne ovat ilman niiden määrään vaikuttavia poikkeuksellisia syitä ja ne korotetaan vahinkotapahtumavuoden tasolle palkkakertoimella. Tällä tavoin voidaan laskelmassa ottaa huomioon palkkakehitys. Poikkeuksellisella syyllä tarkoitetaan

- perhevapaata
- vuorotteluvapaata

11.5.2016

- varusmies- tai siviilipalvelusta
- osa-aikaeläkkeellä oloa
- sairauspoissaoloa
- tilapäistä työttömyyttä sekä
- muuta näihin rinnastettavaa ansioihin ohimenevästi vaikuttavaa syytä.

Työttömyyttä ei pidetä tilapäisenä sen työttömyyden määrän osalta, joka vahingoittuneella on vähintään ollut jokaisena vahinkotapahtumaa edeltävänä kolmena kalenterivuonna. Jos työttömyyttä on esimerkiksi ollut vertailuikaan sisältyvinä vuosina 37, 105 ja 68 työttömyysetuuden suorituspäivää, jokaisen vertailuikaan sisältyvän vuoden osalta laskelmassa otettaisiin huomioon 37 palkattoman päivän vaikutus. Jos taas työttömyyttä olisi ollut vain kahtena kyseisistä kolmesta vuodesta, laskelmassa ei työttömyydestä johtuvia palkattomia päiviä lainkaan huomioitaisi vuosiansiota vähentävänä.

Pysyvän muutoksen perusteella määräytyvä vuosityöansio

Vuosityöansioon perustuvalla ansionmenetykskorvauksella pyritään siihen, että korvaus vastaa mahdollisimman hyvin vahingoittuneen työtaturman tai ammattitaidin vuoksi kärsimää ansionmenetystä. Koska vuosityöansion laskenta ei kaikissa niissä tilanteissa, joissa poikkeama on vähintään 20 %, johda oikeaan tulokseen, on lakiin otettu säännös pysyvän muutoksen perusteella määräytyvästä vuosityöansiosta.

Jos yli 20 %:n poikkeama vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioden ja vahinkotapahtumaa edeltävän kolmen kalenterivuoden ansioiden keskiarvosta johtuu pysyväksi arvioitavasta muutoksesta, vuosityöansio määritellään vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioden perusteella. Kysymys on tällöin tilanteesta, jossa vahingoittuneen ansiotaso on vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden aikana muuttunut sillä tavoin pysyväksi arvioitavalla tavalla, ettei ole enää kohtuullista laskea vuosityöansiota lainkaan edeltävien vuosien ansiotason perusteella.

Pysyvää muutosta arvioitaessa on pyrittävä arvioimaan vahingoittuneen vahinkotapahtuman sattuessa tekemän työn ja siitä saadun ansiotason todennäköistä jatkumista, jos vahinkoa ei olisi sattunut. Huomioon otettavia seikkoja ovat vahinkotapahtuman sattuessa tehdyn työn kesto ja sen todennäköinen jatkuminen sekä muut työansioden jatkuvuuteen vaikuttavat seikat. Toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen saaminen, jossa koeaika on ohi, on yleensä merkki pysyvästä muutoksesta. Työn ja ansiotason todennäköisen jatkumisen arvioimista varten tarvitaan esimerkiksi työnantajan selvitys siitä, millainen työsuhte on ja miten työtä olisi jatkossa riittänyt. Myös edeltävien vuosien työhistoria saattaa joissakin tapauksissa antaa viitteitä siitä, onko kyseessä tilanteen muutos vai aikaisempia vuosia vastaava vaihtelu työnteossa ja ansioissa.

Pääsäännön mukaan vuosityöansio lasketaan vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioden perusteella. Jos vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden

11.5.2016

ajalta saadut työansiot perustuvat merkittävässä määrin palkkiopalkkaukseen, arvioidaan vuosityöansio kuitenkin vastaavaa työtä tekevän henkilön keskimääräistä työansiotasoa vastaavaksi. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi palkkiopalkkausta tai muuta työntekijän suoritukseen tai työn tulokseen perustuvaa palkkausta, jossa työansiot tyypillisesti vaihtelevat. Tällöin enintään vuoden ajan työansiot eivät useinkaan anna riittävän oikeaa kuvaa ansiotasosta. Ansioiden voidaan katsoa perustuvan merkittävässä määrin työntekijän suoritukseen, jos suoritusperusteisen palkkauksen osuus on yli puolet kokonaisansioista.

Vuosityöansio arvioidaan näissä tilanteissa vastaavaa työtä tekevän henkilön keskimääräistä ansiotasoa vastaavaksi. Keskimääräinen ansiotaso selvitetään pyytämällä työnantajalta selvitys vastaavaa työtä tekevien työntekijöiden keskimääräisestä ansiotasosta. Tällöin tulee ottaa huomioon myös vahingoittuneen työntekijän kokemus alalta. Jos työnantajalta ei voida saada riittävän luotettavaa selvitystä keskimääräisestä ansiotasosta kyseisessä työssä, ansiotaso määritetään palkkatilastojen perusteella. Palkkatilastoja käytetään nykyisen korvauskäytännön mukaisesti vastaavasti kuin opiskelijan ja nuoren henkilön vuosityöansion määrittämisessä.

Ansiomenetyskorvauksen perusteena oleva työansio työsuhteansioissa

Ansiomenetyskorvauksen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon palkka, tulospalkkio tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Keskeistä on sen ratkaiseminen, onko tuloerän osalta kysymys vastikkeesta, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Luontoisetuja ei oteta huomioon päivärahassa 28 päivän aikana vahinkopäivästä lukien sitä lukuun ottamatta. Luontoisedut huomioidaan kuitenkin työsuhteansioiden osalta määritettävässä vuosityöansiossa.

TyTAL 81 §:ssä on yksityiskohtainen luettelo siitä, mitä ei pidetä vastikkeena työstä.

Vuosityöansio 28 päivän jälkeen, kun MATA:työtä, työsuhteansioita ja muuta yritystoimintaa

Vuosityöansio määrätään siten, että ensin määritetään kunkin ansiotoiminnon vuosityöansio (MATA-työn vuosityöansio, työsuhteansiot ja TyTAL:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan vuosityöansio). Päivärahan määrä on 1/360 kaikkine toimintojen vuosityöansioiden yhteismäärästä. Vastaavalla tavalla määräytyy kuntoutusrahan tai tapaturmaeläkkeen perusteena oleva vuosityöansio.

Vuosityöansio työsuhteansioiden osalta vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman perusteella

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut teki eläkkeellä ollessaan, työsuhteansioiden osalta vuosityöansio määritetään vuositasolla vastaamaan sitä työansiota vahinkotapahtuman sattuessa, jonka vahingoittuneen voidaan arvioida todennäköisesti jatkuvasti saavan.

11.5.2016

Päivärahaa myönnettäessä edellä mainittua säännöstä sovelletaan työsuhdeansioiden osalta vasta 28 päivän kuluttua vahinkopäivästä lukien sitä lukuun ottamatta. Vuosityöansion määrittämisessä otetaan huomioon vanhuuseläkeaikaisen työnteon ja vahinkopäivän työn luonne, kesto ja ansiot, työn jatkuminen sekä muut vanhuuseläkeaikaisen työnteon jatkuvuuteen vaikuttavat seikat. Nämä asiat selvitetään lähtökohtaisesti työnantajalta. Esimerkiksi, jos henkilö on ilmoittanut olevansa valmis työskentelemään niin paljon kuin työtä on tarjolla ja henkilö on ehtinyt työskennellä vuoden, kyseisen vuoden ansioita käytetään vuosityöansiona.

Kun henkilö jää työeläkelakien mukaiselle työeläkkeelle, hänen pakollinen MATA-vakuutuksensa päätetään. Jos hän on ottanut työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen, ei vuosityöansiossa oteta huomioon työsuhdeansioita. Työsuhdeansioihin liittyvä vanhuuseläkkeellä olevan vuosityöansioita koskeva säännös voikin tulla sovellettavaksi lähinnä vain tilanteissa, jossa henkilö on jäänyt kansaneläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle, mutta ei työeläkelakien mukaiselle tai saa ulkomailta maksettavaa työeläkelakien tai kansaneläkelain mukaista vanhuuseläkettä vastaavaa etuutta, mutta hän ei saa työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä. Edellä mainitulla vanhuuseläkkeellä olevalla voi olla työsuhdetyön rinnalla pakollinen MATA-vakuutus ja työsuhteessa tehtyä työtä. Käytännössä edellä mainittu tilanne on harvinainen.

Nuoren henkilön vuosityöansio

Työsuhdeansioiden osalta sovelletaan myös TyTAL:n 78 §:n säännöstä nuoren henkilön vuosityöansiosta. Säännös otetaan huomioon silloin, kun on kysymys 28 päivän jälkeiseltä ajalta maksettavasta päivärahasta eli sellaisesta päivärahasta, jota laskettaessa työsuhdeansioille määritetään vuosityöansio. Kun kyseessä on nuori henkilö, jolla on pakollinen MATA-vakuutus ja työsuhdeansioita, 28 päivän ajalta päivärahan perusteena on MATA-toiminnan vuosityöansio sekä sairausajan palkka tai sairausajan palkkaa edeltävät neljän viikon ansiot, jos sairausajan palkkaa ei ole maksettu tai sitä on maksettu vain osittain.

Nuoren henkilön vuosityöansio määritetään 28 päivän kuluttua vahinkopäivästä sitä lukuun ottamatta. Nuorella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä

- joka on päättänyt peruskoulun enintään viisi vuotta ennen vahinkopäivää ja
- jolla ei ole työttömyyden, työn tilapäisyyden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia vakiintuneita työansioita, eikä
- kyseessä ole päätoimisesti ammattiin opiskeleva henkilö

Käytännössä nämä nuoret ovat 16–21 -vuotiaita. Heillä on usein ollut muutaman vuoden ajan tilapäistöitä. Tähän ryhmään voivat kuulua myös nuoret, jotka eivät ole vielä hakeutuneet tai päässeet opiskelemaan.

Nuoren henkilön vuosityöansiona työsuhdeansioiden osalta käytetään tällöin työansioita, jonka hän olisi vahinkopäivänä tekemässään työssä todennäköisesti ansainnut kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen. Tämä vuosityöansio lasketaan yhteen

11.5.2016

MATA-vuosityöansion kanssa, jos kysymyksessä on pakollisesti MATA-vakuutettu henkilö.

Jos nuorella henkilöllä on työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus, säännöstä nuoren henkilön vuosityöansioista ei noudateta, koska työsuhdeansioita ei oteta muutoinkaan huomioon.

c) TyTAL:n soveltamisalaan kuulumattomassa työssä saadut työansiot

Muussakin kuin TyTAL:n soveltamisalaan kuuluvassa työssä saatu TyTAL 81 §:n mukainen työansio otetaan huomioon vuosityöansiota ja työansion vähentymistä määrittäessä, ei kuitenkaan TyTAL 12 §:ssä tarkoitettua urheilemisesta saatua työansiota. Näillä ansioilla tarkoitetaan muita kuin työ- tai virkasuhteessa saatuja työansioita. Lain esitöiden mukaan säännöksessä tarkoitetaan esimerkiksi luottamustoimesta saatuja palkkioita tai freelancerin toimeksiantosuhteessa saamia työkorvauksia.

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan ohjeet

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on antanut työsuhdeansioiden vuosityöansion määrittämisestä tarkempia ohjeita. Näitä ohjeita noudatetaan myös laskettaessa ansionmenetystä työsuhdeansioiden osalta MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta.

Muut työansiot ja MATAL:n mukaiset vapaaehtoiset vakuutukset

Työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksen ja vapaa-ajan MATA-vakuutuksen vuosityöansiossa ei oteta huomioon työsuhdeansioita, nuoren henkilön vuosityöansiosäännöstä, TyTAL:n mukaan vakuutettua yritystoimintaa eikä myöskään TyTAL:n soveltamisalaan kuulumattomia ansioita.

4.4.2.3 Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio

MATAL 64 §

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vahingoittuneen vuosityöansio määräytyy siten, että huomioon otetaan pakollisesti MATA-vakuutettu MATA-työ, mahdollinen työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio sekä TyTAL 76 §:n säännösten mukaan määräytyvä opiskelijan vuosityöansio, kuitenkin niin, että opiskelijan vuosityöansio otetaan huomioon vasta vahinkotapahtumaa seuranneen 28 päivän jälkeen silloin, kun vahinkotapahtuma on sattunut 2021 tai sen jälkeen.

Päätoimisesti ammattiin opiskelevaa ei ole lainsäädännössä tarkemmin määritelty. Opintojen tulee olla päätoimisia ja ammattiin johtavia.

Jos kyseessä on päätoimisesti ammattiin opiskeleva MATA-vakuutettu, jolla on myös työsuhdeansioita, 28 päivän ajalta vahinkotapahtumasta lukien sitä lukuun ottamatta, päiväraha määräytyy työnantajan maksaman sairausajan palkan perusteella tai sitä edeltävän neljän viikon ansioiden perusteella. Tältä ajalta päivärahan suuruus

11.5.2016

määräytyy MATA-toiminnan vuosityöansion ja työsuhdeansioiden osalta sairausajan palkan perusteella. TyTAL:n 76 §:n mukaisesti 28 päivän jälkeiseltä ajalta määrätään päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio.

TyTAL:n mukaan päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiona pidetään työansiota, jonka hän valmistuttuaan olisi ammattia vastaavassa työssä vahinkotapahtuman sattuessa kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen todennäköisesti ansainnut.

Jos kyseessä on pelkästään pakollisesti vakuutettua MATA-toimintaa harjoittava päätoiminen opiskelija, vuosityöansio on MATA-vakuutetun toiminnan ja päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansion yhteismäärä. Vuoden 2021 alusta voimaan tulleen lainmuutoksen myötä edellä tarkoitetun vakuutetun ansionmenetykskorvausta maksetaan ensimmäisen 28 päivän ajalta ainoastaan MATA-vakuutetun toiminnan ansioiden menetyksen perusteella. Tämän ajankohdan jälkeiseltä ajalta maksettava ansionmenetykskorvaus on MATA-työansioiden ja opiskelijan vuosityöansion yhteismäärä, eikä muiden työansioiden menetystä huomioida.

Edellä mainitun tavoin määräytyvää vuosityöansiota käytetään vuosityöansiona myös silloin, kun vahinkotapahtuma sattuu vuoden kuluessa päätoimiseen ammattiin johtaneen opiskelun päättymisestä ja vahingoittuneen työansio vahinkotapahtuman sattuessa jää alemmaksi kuin vuosityöansio, joka määrättäisiin päätoimisesti ammattiin opiskelevalle. Aina kun vahinkotapahtuma sattuu vuoden sisällä ammattiin johtaneiden opintojen päättymisestä, ansionmenetykskorvausta määrättäessä on tehtävä vertailulaskelma, jossa verrataan päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiota vahinkotapahtumahetken työansioihin.

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiosäännöstä ei sovelleta henkilöön, jolla on pelkkä työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus. Vahingoittuneen ansionmenetykskorvaus määräytyy tällöin työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa sovitun vuosityöansion perusteella. Myöskään vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävää ansionmenetykskorvausta määrättäessä ei sovelleta säännöstä päätoimisen opiskelijan vuosityöansiosta.

4.4.2.4 Koululaisen vuosityöansio

MATAL 65 §

Perusopetuslain (628/1998) ja lukiolain (629/1998) mukaisessa opetuksessa olevan vahingoittuneen vuosityöansio määräytyy noudattaen, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 77 §:ssä säädetään. Vuosityöansio on tällöin vähimmäisvuosityöansio kaksinkertaisena eli 29 700 euroa vuonna 2021. Päivärahan määrä on tällöin 1/360 edellä mainitusta vuosityöansiosta eli 82,50 euroa päivässä vuonna 2021.

Jos koululaisen vuosityöansio, joka määräytyy pakollisesti MATA-vakuutetun toiminnan ja mahdollisten työsuhdeansioiden ja muiden ansioiden perusteella on suurempi kuin yllä mainittu koululaisen vuosityöansio, vuosityöansio määrätään normaalisäännöin työansioiden perusteella MATAL 61 §:n ja 63 §:n mukaisesti.

11.5.2016

Tällöin yllä mainittujen säännösten mukaisesti huomioon otetaan MATA-toiminnan vuosityöansio ja vuosityöansio työsuhdetöistä, muusta yritystoiminnasta sekä mahdollisista TyTAL 82 §:n mukaisista ansioista. Koululaisen ollessa kyseessä, sovellettavaksi voi tulla työsuhdeansioiden osalta myös nuoren henkilö vuosityöansiota koskevat säännökset (ks. kohta nuoren henkilön vuosityöansio). Koululaisen kohdalla ansiomenetyskorvausta myönnettäessä on aina tehtävä vertailulaskelma, jossa verrataan kaksinkertaista vähimmäisvuosityöansiota työansioiden mukaiseen vuosityöansioon.

Koululaisen vuosityöansiosäännöstä ei sovelleta henkilöön, jolla on pelkkä vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus. Vahingoittuneen ansiomenetyskorvaus määräytyy tällöin työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa sovitun vuosityöansion perusteella. Myöskään vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävää päivärahaa määrättäessä ei sovelleta säännöstä päätoimisen opiskelijan vuosityöansiosta.

4.4.2.5 Ammattitaudin ilmeneminen eläkkeellä oloaikana

MATAL 48 §

Jos ammattitauti ilmenee aikana, jolloin vahingoittunut on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä, ja altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä, oikeus päivärahaan arvioidaan sen työn perusteella, jota hän viimeksi teki ennen siirtymistään eläkkeelle. Tällöin päivärahan määrä perustuu kaikkien työansioiden osalta MATAL 62 §:n perusteella määräytyvään vuosityöansioon. Tällöin ei myöskään työsuhdeansioiden osalta noudateta 28 päivän sääntöä.

MATAL 62 §:n mukaan, jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla ilmenee ammattitauti, jonka aiheuttanut altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä, vuosityöansiota määritettäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa. Työansio tarkistetaan ammattitaudin ilmenemisvuoden indeksitasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

4.4.2.6 Vähimmäisvuosityöansio

MATAL 66 §

Jos vuosityöansio jää pienemmäksi kuin vähimmäisvuosityöansio (vähimmäisvuosityöansion määrä vuonna 2021 on 14 850 euroa vuodessa ja 41,25 euroa/pvä), ansiomenetyskorvaus määritetään vähimmäisvuosityöansion perusteella.

Vähimmäisvuosityöansion määrää tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi kymmeneksi euroksi.

Poikkeus vähimmäisvuosityöansion soveltamiseen

Päivärahaa, kuntoutusrahaa tai tapaturmaeläkettä ei kuitenkaan koroteta vähimmäisvuosityöansion suuruiseksi, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman sattuessa sai vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä. Jos kyseinen eläke on alkanut vasta vahinkotapahtuman sattumisen jälkeen, sillä ei ole vaikutusta vähimmäisvuosityöansiosäännöksen soveltamiseen.

11.5.2016

Vanhuuseläke

Vanhuuseläkkeellä tarkoitetaan MATAL 4 §:n 6 kohdan mukaan

1. työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien tai niitä aikaisemman lainsäädännön mukaista vanhuuseläkettä
2. kansaneläkelain mukaista vanhuuseläkettä, tai
3. edellisiä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä.

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeellä tässä yhteydessä tarkoitetaan

1. työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien tai niitä aikaisempien lakien mukaista **toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä**
2. kansaneläkelain mukaista toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä
3. edellisiä vastaavaa ulkomaista etuutta
4. luopumistukea
5. lakisääteistä toistaiseksi myönnettyä 100 %:n työkyvyn alentuman perusteella myönnettyä tapaturmaeläkettä ja sitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä
6. liikennevakuutuslain mukaista 100 %:n työkyvyn alentuman perusteella myönnettyä ansionmenetyskorvausta ja sitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä.

Muut eläkkeet

Vähimmäisvuosityöansion soveltamiseen eivät vaikuta seuraavat etuudet:

- työeläkelakien mukainen osatyökyvyttömyyseläke tai täysi - tai osakuntoutustuki tai sitä vastaava ulkomailta maksettava etuus tai osittainen varhennettu vanhuuseläke
- kansaneläkelain mukainen kuntoutustuki tai sitä vastaava ulkomailta maksettava etuus
- lakisääteinen tapaturmaeläke / sitä vastaava ulkomainen etuus, jossa työkyvyn alentuma alle 100 %
- liikennevakuutuslain mukainen ansionmenetyskorvaus /sitä vastaava ulkomainen etuus, jossa työkyvyn alentuma alle 100 %.

Poikkeus

Jos on kuitenkin kysymys tilanteesta, jossa ammattitauti on ilmennyt vasta eläkkeellä oloaikana, vähimmäisvuosityöansiosäännöstä sovelletaan sekä päivärahan että tapaturmaeläkkeen osalta, vaikka kyseessä on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä oleva vahingoittunut.

11.5.2016

Vapaaehtoiset MATA-vakuutukset ja vähimmäisvuosityöansio

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetyskorvaukseen ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä.

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetyskorvaukseen ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä, jos on kysymys työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen rinnalle otetusta vapaa-ajan MATA-vakuutuksesta.

Jos on kyseessä pakollisen MATA-vakuutuksen rinnalla oleva vapaa-ajan MATA-vakuutus, vähimmäisvuosityöansiosäännöstä sovelletaan.

4.4.3 Päivärahan määrään vaikuttavat muut säännökset

4.4.3.1 Päivärahan vähentäminen vahingoittuneen myötävaikutuksen perusteella

MATAL 52 §, TyTAL 61 § Päivärahaa voidaan vähentää, jos vahinkotapahtuman pääasiallisena syynä on ollut vahingoittuneen

1. alkoholin tai huumausaineen vaikutuksenalaisuus tai lääkeaineen väärinkäyttö
2. tahallinen tai törkeän huolimaton menettely työssä työturvallisuusmääräysten vastaisesti tai
3. muu menettely, jossa on ollut kysymys törkeästä huolimattomuudesta tai rikollisesta toiminnasta.

Vähentämisen edellytyksiä ja vähennyksen suuruutta arvioitaessa otetaan huomioon, onko vähennystä pidettävä kohtuullisena ottaen huomioon vahingoittuneelle aiheutuneen vamman tai sairauden laatu ja muu erityisen painava syy. Vähennys on enintään puolet päivärahan määrästä.

4.4.3.2 Päivärahasta tehtävä palkansaajamaksujen vähennys

MATAL 53 § Siltä osin kuin päiväraha tai sen suuruusena maksettava kuntoutusraha perustuu työsuhteen ansioihin, päivärahaan sovelletaan, mitä TyTAL 62 §:ssä säädetään palkansaajamaksujen vähentämisestä päivärahasta. Päivärahasta vähennetään tällöin palkansaajamaksujen perusteella 4,34 prosenttia (vuonna 2021).

Vähennystä ei tehdä päivärahasta, joka

1. maksetaan työnantajalle
2. perustuu yrittäjän vuosityöansioon tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettuun työhön
3. perustuu MATAL:n mukaiseen vähimmäisvuosityöansioon.

11.5.2016

Vastaavat vähennykset, mitä tehdään päivärahaan, tehdään myös päivärahan suuruksena maksettavaan kuntoutusrahaan.

4.4.3.3 Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja päiväraha

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen nojalla on oikeus kaikkiin samoihin etuuksiin kuin pakollisen MATA-vakuutuksen osalta. Koska vuosityöansio määräytyy työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa eri tavalla, lakiin on otettu erityissäännöksiä koskien päivärahaa.

Päiväraha on 1/360 vakuutussopimuksessa sovitusta vuosityöansiosta. Päivärahassa ei oteta huomioon muuta kuin työajan vapaaehtoisella vakuutuksella vakuutettu toiminta ja siitä sovittu vuosityöansio.

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiosta. Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjätölle aiheuttamien rajoitusten perusteella ja päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä.

4.4.3.4 Vapaa-ajan MATA-vakuutus ja päiväraha

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen nojalla on oikeus kaikkiin samoihin etuuksiin kuin pakollisen MATA-vakuutuksen osalta. Koska vuosityöansio määräytyy työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa eri tavalla, lakiin on otettu erityissäännöksiä koskien päivärahaa.

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vapaa-ajan vakuutukseen perustuva päiväraha on 1/360 vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiosta. Päivärahassa otetaan huomioon vain työajan MATA-vakuutuksella vakuutettu toiminta.

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiosta. Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjätölle tai apurahansaajan työlle aiheuttamien rajoitusten perusteella ja päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä.

4.4.4 Tapaturmaeläke

4.4.4.1 Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

MATAL 54 §

Vahingoittuneella on oikeus tapaturmaeläkkeeseen vahinkopäivän vuosipäivästä alkaen, jos työkyvyn voidaan arvioida vahingon johdosta heikentyneen vähintään 10 prosenttia. Esimerkiksi, jos vahinkopäivä on ensimmäinen päivä helmikuuta 2016,

11.5.2016

niin vuosipäivä on ensimmäinen päivä helmikuuta 2017 eli sama kalenteripäivä vuoden päästä vahinkopäivästä. Työkyvyn heikentymän tulee olla vähintään 10 prosenttia, jotta tapaturmaeläkettä voitaisiin myöntää.

Työkyvyn heikentymän arviointi

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vahingoittuneen jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota vahingoittuneen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon vahingoittuneen koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Kyseessä ei ole pelkästään lääketieteellinen toimintakyvyn arviointi vaan olennaista on arvioida työansioden menetystä. Tällöin arvioidaan vahingoittuneen kykyä hankkia ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän.

Työkyvyn heikentymää määritettäessä selvitetään työansioden vähentymisen syy-yhteys vahinkotapahtumaan. Verrattaessa vahinkotapahtuman jälkeen saatuja työansioita vahingoittuneen vuosityöansioon, vuosityöansio tarkistetaan vertailuajankohdan tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Jos vahingoittunut kykenee osittain vahinkotapahtuman jälkeen työskentelemään, hänen siitä työstä saamiaan ansioita verrataan hänen vuosityöansioonsa. Ansioden erotus muutetaan prosenteiksi, jota käytetään kuvaamaan työkyvyn heikentymistä.

MYEL-työtulo vahinkotapahtuman jälkeen

Maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon hänen MYEL-työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Tämä tarkoittaa, että verrattaessa maatalousyrittäjän vuosityöansiota vahinkotapahtuman jälkeiseen tilanteeseen, maatalousyrittäjätyön osalta vertailu tapahtuu MYEL-työtulon perusteella.

Jos maatalousyrittäjän työkyvyn voidaan arvioida heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, pysyvää tapaturmaeläkettä ei voida myöntää, jos MYEL:n mukaista työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Tapaturmaeläkevaiheessa – toisin kuin päivärahakaudella – edellytetään siis MYEL-työtulossa muutosta, jotta pysyvää ansionmenetystä maatalousyrittäjätyöstä voidaan korvata.

Jos maatalousyrittäjällä on muita ansiotöitä maatalousyrittäjätyön rinnalla ja maatalousyrittäjä ei kykene vahingosta johtuen vahinkotapahtuman jälkeen jatkamaan enää muussa kuin maatalousyrittäjätyössä, työkyvyn heikentymää arvioitaessa otetaan huomioon muussa ansiotyössä vähentyneet ansiot sekä muut työkyvyn arvi-

11.5.2016

oinnissa huomioon otettavat seikat. Toistaiseksi myönnettävän osittaisen tapaturmaeläkkeen myöntäminen ei edellytä MYEL-työtulon pienentämistä silloin, jos työkyky maatalousyrittäjätöissä ei ole heikentynyt.

Tilapäistä työkyvyttömyyttä ei eläkevaiheessa arvioida samalla tavoin kuin pitkäaikaista työkyvyn heikentymää eikä esimerkiksi leikkauksen jälkeinen työkyvyttömyys tai muu vielä tilapäiseksi arvioitava työkyvyn heikkeneminen edellytä MYEL-työtulon muuttamista, jotta määräaikainen tapaturmaeläke voitaisiin myöntää.

Selvitykset

Ansiotason vertailua varten tarvitaan selvitystä hakijan terveydentilasta ja työskentelystä. Terveydentila ennen vahinkotapahtumaa ja tapaturmaeläkettä myönnettäessä selviää lääkärinlausunnoista. Samalla tavalla kuin MYEL-työkyvyttömyyseläkkeessä on tapaturmaeläkeasiassa selvittävät muutokset toisaalta yrityksen tasolla ja toisaalta vahingoittuneen kohdalla.

Maatalousyrityksen toimintaa ja siinä tapahtuneita muutoksia selvittäessä vahingoittuneelta pyydetään työskentelyselvitys (tilatieto-lomake). Sen tiedoista nähdään, onko yrityksen toimintaa supistettu ja ovatko muutokset todennäköisesti johtuneet vahinkotapahtumasta. Jos yrityksen toimintaa ei ole supistettu, on selvittävä, mistä töistä vahingoittunut on joutunut luopumaan ja kuka tekee hänen työnsä.

Apurahansaaja ja toistaiseksi myönnettävä tapaturmaeläke

Apurahansaajiin ei sovelleta säännöstä, jonka mukaan MYEL-työtulon tulee pienentyä vahinkotapahtuman jälkeen, jotta apurahansaajalle voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevat tapaturmaeläke. Apurahansaajille MYEL-vakuutus vahvistetaan määräajaksi, eikä työtulon tarkistaminen ole mahdollista kesken vakuutuskauden kuin tietyissä laissa säädetyissä erityistilanteissa (vakuutuksen yhdistäminen, MYEL-työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen).

Tapaturmaeläke osittaisen työkyvyttömyyden perusteella

Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa täyden tapaturmaeläkkeen määrästä. Työkyvyn heikentymän suhteellinen osuus pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin. Osittaista työkyvyn heikentymää arvioitaessa otetaan maatalousyrittäjätöiden osalta ansiovertailussa huomioon maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo. Osittainen työkyvyn heikentymä määritetään viiden prosenttiyksikön tarkkuudella.

Tapaturmaeläkkeen myöntäminen määräajaksi tai toistaiseksi

Tapaturmaeläke myönnetään joko määräajaksi tai toistaiseksi. Tapaturmaeläkettä ei voida myöntää toistaiseksi ennen kuin kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet on selvitetty.

11.5.2016

4.4.4.2 Tapaturmaeläkkeen määrä ja kertakorotus

Tapaturmaeläkkeen enimmäismäärä on vuodessa 85 prosenttia MATAL:n mukaisesta vuosityöansiesta siihen asti, kunnes vahingoittunut on täyttänyt 65 vuotta, minkä jälkeen se on 70 prosenttia vuosityöansiesta (vuosityöansion määrittäminen ks. kohta 4.4.2)

Eläkkeeseen tehdään lisäksi kertakorotus. Maksussa olevan tapaturmaeläkkeen perusmäärää korotetaan sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä tapaturman satumista seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut viisi kalenterivuotta (korotusvuosi).

Korotusprosentin suuruus määräytyy sen mukaan, minkä ikäinen vahingoittunut on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 16, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa alle 31-vuotias. Korotusprosentti pienenee 0,457 prosenttiyksiköllä kutakin 30 vuoden ylittävää ikävuotta kohden siten, että korotusprosentti on 0,462, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa 64-vuotias. Korotusta ei tehdä, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa yli 64-vuotias. Korotus tehdään tällöin kuitenkin, jos vahingoittunut täyttää korotusvuoden ensimmäisenä päivänä (1.1.) 65 vuotta.

Tapaturmaeläke tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

4.4.4.3 Oikeus tapaturmaeläkkeeseen vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman perusteella

MATAL 68 §

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut teki eläkkeellä ollessaan, oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut on sitä aikaisemmin täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, vuosina 1958 - 1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.

Säännös ei koske sellaista tilannetta, jossa vahinkotapahtuma on sattunut ennen vanhuuseläkkeelle jäämistä eikä tilannetta, jossa vanhuuseläke on alkanut aikaisemmin kuin vakuutetun täytettyä 63 vuotta. Näissä tilanteissa tapaturmaeläke maksetaan normaalisti toistaiseksi myönnettynä.

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa ja vahinkotapahtuma sattuu vuotta ennen työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä, vahingoittuneella ei ole lainkaan oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Tämä johtuu siitä, että edellä mainitussa tilanteessa oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahingoittunut on täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Tapaturmaeläke voidaan myöntää vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta.

11.5.2016

Työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta ja vapaa-ajan MATA-vakuutuksesta myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen sovelletaan myös yllä selostettua säännöstä siitä, että oikeus tapaturmaeläkkeeseen lakkaa työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytyttyä.

4.4.4.4 Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja tapaturmaeläke

Myös työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen perusteella myönnettävässä tapaturmaeläkkeessä otetaan huomioon työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiota ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen.

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuvaa täyttä tai osittaisen työkyvyn aleneman perusteella myönnettävää tapaturmaeläkettä laskettaessa käytetään vuosityöansiona aina vain MATAL 117 §:n mukaista sovittua vuosityöansiota. Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymää vastaava suhteellinen osuus täyden eläkkeen määrästä.

4.4.4.5 Vapaa-ajan MATA-vakuutus ja tapaturmaeläke

Vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävän tapaturmaeläkkeen osalta otetaan huomioon vapaa-ajan MATA-vakuutuksen vuosityöansio, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli vuosityöansiossa huomioon otettava MYEL-työtuloa tai työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiota ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Apurahansaaajia ei koske vastaava ehto, koska MYEL-työtulon tarkistaminen on mahdollista vain tietyissä MYEL:ssä säädettyissä tilanteissa.

Vapaa-ajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuvaa täyttä tai osittaisen työkyvyn aleneman perusteella myönnettävää tapaturmaeläkettä laskettaessa käytetään vuosityöansiona aina vain vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiota, jossa on otettu huomioon vain MATA-vakuutettu toiminta. Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymää vastaava suhteellinen osuus täyden eläkkeen määrästä.

4.4.5 Opiskelijan ansionmenetyskorvaus opiskelun estyessä

MATAL 60 §

Jos vahinkotapahtuma sattuu päätoimisesti opiskelevalle, 28 päivän jälkeiseltä ajalta vahinkopäivää lukuun ottamatta päivärahaa ja tapaturmaeläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyden mukaan, jos vahinko estää pääasiallisesti opiskelun.

Päivärahaa tai tapaturmaeläkettä maksetaan puolet täyden työkyvyttömyyden mukaisesta ansionmenetyskorvauksesta, jos vahinko merkittävästi rajoittaa opiskelua.

11.5.2016

Jos vahingoittuneelle maksetaan tällä perusteella maksettavaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, ei erikseen korvata opiskelun aikaisen muun kuin MATA-vakuutetun työn ansioiden menetystä (ks. kohta 4.4.2.3).

Opiskelijan ansionmenetykskorvausta opiskelujen estymisestä koskevaa säännöstä ei sovelleta, jos on kysymyksessä vahinko, jota korvataan työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen tai vapaa-ajan vakuutuksen nojalla.

4.4.6 Kuntoutusraha

MATAL 59 §

Vahingoittuneella on oikeus kuntoutusrahaan siltä ajalta, jolta hän on MATAL:n mukaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa. Samalta ajalta ei ole oikeutta päivärahaan eikä tapaturmaeläkkeeseen.

Kuntoutusraha on yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien täysimääräisen päivärahan suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Sen jälkeen kuntoutusraha on täysimääräisen tapaturmaeläkkeen suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Jos kuntoutus ei kuitenkaan estä vahingoittunutta tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä, oikeus kuntoutusrahaan määräytyy osittaista päiväraha- ja tapaturmaeläkettä koskevien säännösten mukaisesti.

Kuntoutusrahaa maksetaan myös kuntoutuksena myönnetyn ammatillisen koulutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta samansuuruisena kuin varsinaisen koulutuksen aikana. Työansiot, joita kuntoutuja saa vain loma-aikana, eivät vaikuta kuntoutusrahaan.

4.5 Haittaraha

Pysyvän haitan korvaaminen

MATAL 67 §, TyTAL 83 - 87 §

Haittarahaa maksetaan vahingoittuneelle, jolle jää tapaturmavammasta tai ammattitaudista pysyvää yleistä haittaa.

Haittarahalla ei korvata vahinkotapahtuman aiheuttamaa työkyvyn heikentymistä, hoidon tai avun tarpeesta johtuvia kustannuksia eikä muuta vahinkoa, josta säädetään erikseen korvaus MATAL:ssa.

Yleisellä haitalla tarkoitetaan vahinkotapahtumasta aiheutuvaa toimintakyvyn heikentymistä (*toiminnanvaja*). Toimintakykyä verrataan samanikäisen terveen henkilön toimintakykyyn. Tällöin otetaan huomioon rajoitukset, joita vammasta tai sairaudesta huomioon ottaen sen laatu ja vaikeusaste yleensä aiheutuu jokapäiväisessä elämässä.

11.5.2016

Toimintakykyä arvioitaessa ei oteta huomioon ammattia, elin- ja asuinoloja eikä vahingoittuneen muita yksilöllisiä olosuhteita. Toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon tekonivelen, proteesin tai muun apuvälineen avulla saavutettu toimintakyvyn parantuminen. Haitta katsotaan pysyväksi, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane, kuitenkin aikaisintaan vuoden kulluttua vahinkopäivästä. Aikaisintaan haittaa voidaan määrittää vahingon vuosipäivän aikaan. Ohimenevää lyhyehköä haittaa ei kuitenkaan korvata, vaikka haittaa on vielä vuosipäivän aikaan, mutta se ei ole pysyvää.

Yleisen haitan suuruuden arvioimiseksi erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttamat haitat suhteutetaan toisiinsa jakamalla vammat ja sairaudet niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan.

Haittaluokissa 1-5 korvaus on kertakaikkinen, eli siinä haittarahan perussumma kerrotaan ikäkertoimella. Haittaluokissa 6 - 20 korvaus on jatkuva, paitsi syöpätapauksissa, joissa on oma erillinen haittarahasäännöksensä.

Haittarahaan ei vaikuta vahingoittuneen ansiotaso. Haittaraha on verovapaa korvaus eikä sitä saa ulosmitata.

Haittaluokan määrittäminen

Valtioneuvoston asetuksessa on määritelty tarkemmin kaksikymmentä eri haittaluokkaa. Haittaluokituksessa otetaan huomioon mm. se, voidaanko apuvälineillä, protetiikalla tai tekonivelleikkauksella vähentää toiminnanvajausta.

Haittaluokat määritetään yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman läheisesti kuvaavin nimikkein, raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavin yleisimmin nimikkein tai kuvaamalla vammasta tai sairaudesta aiheutuvaa yleistä toiminnanvajausta. Jollei haittaluokan perusteissa erikseen toisin säädetä, haittaluokkaan sisältyy kysymyksessä olevaan vammaan ja sairauteen yleisen lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu.

Haittaluokka määritetään etsimällä haittaluokituksesta yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman tarkoin kuvaava nimike ja sitä vastaava haittaluokka. Jos soveltuvaa nimikettä ei ole tai jos nimikettä koskeva haittaluokka ei vamman tai sairauden erityisen laadun, laajuuden tai vaikeusasteen vuoksi vastaa aiheutuvaa haittaa, haittaluokka määritetään koko raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavan yleisemmän nimikkeen perusteella. Haittaluokka voidaan määrittää viimeksi mainituin tavoin myös, jos samaan raajaan, aistiin tai muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen kohdistuu useita vammoja tai sairauksia.

Haittaluokkaa korotetaan, jos vammasta tai sairaudesta aiheutuu erityisen kiputilan vuoksi enemmän toiminnanvajausta kuin siitä sen laadun vuoksi yleensä muuten aiheutuisi. Keskivaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa korotetaan vähintään

11.5.2016

yhdellä ja enintään kahdella haittaluokalla. Vaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa voidaan korottaa tätäkin enemmän. Korotusta ei tehdä, jos kiputila otetaan sovellettavan nimikkeen mukaan muutoin erikseen huomioon haittaluokkaan vaikuttavana tekijänä.

Haittaluokkaa korotetaan vammojen ja sairauksien laatu ja vaikeusaste huomioon ottaen, jos MATAL:n mukaan korvattava vamma tai sairaus kohdistuu elimeen tai toimintoon, joka oli jo ennen vahinkotapahtumaa vahingoittuneelle poikkeuksellisen tärkeä hänen aikaisemman vammansa tai sairautensa takia.

Kokonaishaitan määrittäminen

Kahden tai useamman vamman tai sairauden haittaluokat yhdistetään kokonaishaitan määrittämiseksi käyttämällä seuraavaa laskukaavaa:

$$K = A + B - \frac{A \times B}{20}$$

Kaavassa K tarkoittaa kokonaishaitan luokkaa sekä A suurempaa ja B pienempää tai toista yhtä suurta haittaluokkaa. Kolmen vamman ja sairauden yhteinen haittaluokka saadaan käyttämällä kaavassa lukuna A edellä mainituin tavoin yhdistettyä kahden vamman tai sairauden haittaluokkaa ja sijoittamalla luvuksi B pienin tai kolmas samansuuruinen haittaluokka. Jos vammoja tai sairauksia on useampia kuin kolme, laskutoimitus toistetaan vastaavalla tavalla käyttäen lukuna B aina seuraavaksi pienintä haittaluokkaa. Laskukaavaa käytettäessä haittaluokkaa tarkoittava luku pyöristetään lähimpään kokonaislukuun.

Edellä selostettua laskukaavaa ei käytetä laskettaessa yhteen haittaluokkia vammoista ja sairauksista, jotka kohdistuvat samanaikaisesti toisiaan korvaaviin parillisiin elimiin tai sekä näkö- että kuuloaistiin.

Jos haittaa ei voida määrittää edellä selostetuin tavoin tai jos edellä kuvatulla tavalla määritetty haittaluokka poikkeaa olennaisesti haitasta, joka vahinkotapahtumasta aiheutuu yleisen toiminnanvajauksen perusteella arvioituna, haittaluokka arvioidaan yleisen toiminnanvajauksen perusteella. Vahinkotapahtumasta aiheutuva kokonaishaitan haittaluokka ei voi olla suurempi kuin 20.

Haittarahan maksaminen

Haittaluokkiin 1–5 kuuluvista vammoista ja sairauksista maksetaan haittaraha kerta-kaikkisena. Haittaluokkiin 6–20 kuuluvista vammoista ja sairauksista haittaraha maksetaan jatkuvana.

Sairauksista, joille on lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominaista, että ne pahe-nevat ja johtavat nopeasti kuolemaan, maksetaan haittaluokkaa 10 vastaava kerta-kaikkinen haittaraha. Useimmiten tällöin on kysymyksessä asbestin aiheuttama syöpä. Haittaluokan ylittäessä 10 haittaraha maksetaan jatkuvana sen haittaluokan mukaisesti, joka lääketieteellisen kokemuksen mukaan on ennakoitavissa ottaen

11.5.2016

huomioon sairauden pahentuminen. Jatkuvasta haittarahasta ei vähennetä kertakaikkisena maksetun haittarahan pääoma-arvoa. Haittaraha maksetaan näissäk in tapauksissa aikaisintaan, kun vuosi on kulunut ammattitaudin ilmenemisestä. Jatkuvana maksettavaa haittarahan osuutta ei voi vaihtaa kertakaikkisena maksettavaksi, vaikka kyseessä on nopeasti kuolemaan johtava sairaus.

Kertakaikkinen haittaraha lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi huomioon ottaen vahingoittuneen tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä vahinkotapahtuman sattuessa. Tämä kertakaikkisena maksettava haittaraha on korvausta pysyvistä haitasta koko loppuelämän ajaksi.

Pääoma-arvon laskentaperusteena käytetään julkisten tilastojen perusteella tehtyä arviota kuhunkin ikä- ja syntymävuosiluokkaan kuuluvien henkilöiden odotettavissa olevasta jäljellä olevasta eliniästä. Naisen ja miehen ikäkertoimet ovat samat. Korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pidemmän aikavälin riskittömästä korosta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan enintään kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan tarkemmat säännökset kertakaikkisen haittarahan pääoma-arvon määrittämisestä.

Jatkuvana maksettavaa haittarahaa ei voida vaihtaa kertakaikkisena maksettavaksi. Jatkuvana maksettava haittaraha tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

Haittarahan määrä

Haittarahan suuruus määräytyy haittaluokan suuruuden mukaan. Haittaluokissa 1–5 haittaraha on kertakaikkinen ja sen määrään vaikuttaa vahingoittuneen ikä.

Haittarahan suuruus vuodessa määräytyy vamman ja sairauden haittaluokan perusteella 13 040 euron suuruudesta perusmäärästä (vuonna 2021) alla olevan taulukon mukaan.

Haittaluokka	Määrä prosentteina perusmäärästä
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13

11.5.2016

Haittaluokka	Määrä prosentteina perusmäärästä
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

Haittaluokissa 1–5 haittarahan suuruus on haittaluokan mukaan 1,15–5,45 prosenttia perusmäärästä. Tämä haittaraha kerrotaan ikäkertoimella.

Haittaluokissa 6–20 haittaraha on jatkuva, jolloin sen vuotuinen määrä on esimerkiksi haittaluokan 20 mukaan $60\% \times 13\,040 = 7\,824$ €. Korvausta maksetaan koko elämän ajan.

Haittarahan perusmäärää tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Tarkistettu perusmäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi kymmeneksi euroksi.

Haittaluokan tarkistaminen ylös- tai alaspäin

Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähintään yhdellä, haittarahaa maksetaan muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta vähennetään pääoma-arvoa vastaava haittarahan määrä, paitsi niissä tilanteissa, joissa on kysymys sairauksista, jotka pahenevat ja johtavat nopeasti kuolemaan.

Jos haittaraha on maksettu kertakaikkisena ja haittaluokkaa myöhemmin tarkistetaan ylöspäin siten, että se muuttuu jatkuvana maksettavaksi, vähennetään maksettavasta haittarahasta kertakaikkisen haittarahan pääoma-arvoa vastaava määrä. Jatkuvana maksettavaa haittarahaa ryhdytään kuitenkin maksamaan vasta siinä vaiheessa, kun sitä vahingoittuneen jo saama kertakaikkisen haittarahakorvauksen pääoma vähennyksenä huomioon ottaen tulee alkaa maksaa.

Jos jatkuvan haittarahan haittaluokka myöhemmin laskee vähintään yhdellä haittaluokalla, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen. Haittaluokan pieneneminen ei vaikuta jo maksettuun kertakaikkiseen korvaukseen.

11.5.2016

4.6 Kuntoutuskorvaukset

Kuntoutuksen yleiset edellytykset

MATAL 68 §, TyTAL 88 § Kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia korvataan vahingoittuneelle, jonka työ- tai toimintakyky tai ansiomahdollisuudet ovat vahingon vuoksi heikentyneet. Kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia korvataan myös, jos on todennäköistä, että vahingoittuneen työ- tai toimintakyky tai ansiomahdollisuudet voivat vahingon vuoksi myöhemmin olennaisesti heikentyä.

Kuntoutuksen korvaamisen edellytyksenä on, että kuntoutustarve johtuu korvattavasta vammasta tai sairaudesta.

Melan on viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta selvitettävä tarve ammatillisen kuntoutuksen aloittamiseen. Jos kuntoutusselvittelyn aloittamiselle ei ole vielä tällöin tarvetta, arviointia on tehtävä vähintään kolmen kuukauden välein ja tämän on ilmentävä korvausasiakirjoista. Tapaturmaeläkettä ei voida myöntää toistaiseksi ennen kuin ammatillisen kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet on selvitetty. Melan on lisäksi huolehdittava, että kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittämien toteutuu joutuisasti.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksetaan ansionmenetykskorvauksena kuntoutusrahaa, joka on samansuuruinen kuin samalta ajalta maksettava päiväraha tai tapaturmaeläke olisi.

Ammatillinen kuntoutus Vahingoittuneelle korvataan ammatillisena kuntoutuksena kohtuulliset kustannukset sellaisista vahingon vuoksi tarpeellisista toimenpiteistä, joiden avulla vahingoittunut vamman tai sairauden aiheuttamista rajoituksista huolimatta kykenee jatkamaan entisessä työssään tai ammatissaan tai siirtymään uuteen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- vahingoittuneen ikä
- ammatti
- aikaisempi toiminta
- koulutus
- asumisolosuhteet,
- vammasta tai sairaudesta aiheutuvat rajoitukset ja
- hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa huomioon otettavat tekijät ovat samat kuin tapaturmaeläkkeen edellyttämää työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon. Ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena on, että vahingoittunut voi joko jatkaa entisessä työssään tai siirtyä uuteen työhön, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

11.5.2016

Kuntoutusta suunniteltaessa otetaan huomioon edellä luetellut kriteerit. Koska tavoitteena on, että vahingoittunut voi jatkaa työelämässä niin, että hän voi ansaita pääasiallisen toimeentulonsa, tulee näiden kriteerien lisäksi kuntoutustoimenpiteitä suunniteltaessa ottaa huomioon vahingoittuneen entinen ansiotaso.

Kun kuntoutustarvetta arvioidaan, on ensimmäiseksi kysyttävä, onko vahingoittunut vamman tai sairauden vuoksi menettänyt pysyvästi mahdollisuutensa toimia aiemmassa ammatissaan tai sen mukaisissa työtehtävissä. Ammatillisen kuntoutuksen tarve on kyseessä silloin, kun henkilön työkyky on merkittävästi ja pysyvästi heikentynyt tai jos tällainen uhka on todennäköinen tulevaisuudessa. Samanlaisen vamman tai sairauden aiheuttama menetys on eri vahingoittuneilla erilainen (esim. nuori vailla ammattikoulutusta ja työkokemusta oleva henkilö verrattuna hyvän ammattikoulutuksen ja työkokemuksen hankkineeseen henkilöön). Samoin vahingoittuneen työssäkäyntialue ja vahingoittuneen mahdollisuudet työllistyä työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin on otettava huomioon.

Arvio työkyvystä ja kuntoutustarpeesta on aina tehtävä yksilöllisesti kussakin tapauksessa erikseen. Tapauskohteisessa arvioinnissa on otettava huomioon muut kuntoutustarpeen arviointikriteerit. Esim. jalkavamman ei välttämättä aiheuta ammatillisen kuntoutuksen tarvetta istumatyötä tekeväälle, mutta johtaa ammatilliseen kuntoutukseen kylläkin monissa liikkumista ja jalkeilla oloa vaativissa töissä.

Ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteitä ovat

1. kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset
2. työ- ja koulutuskokeilut
3. työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä
4. koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus
5. elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvälineiden ja työkoneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten
6. vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumisessa vamman tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen ja
7. avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vamman aiheuttamista rajoituksista käyttää yleisiä kulkuneuvoja.

Ammatillisena kuntoutuksena pidetään myös kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittelyaikaa ja kuntoutuksen alkamisen odotusaikaa, kun ne johtuvat edellä luetelluista toimenpiteistä. Kun kuntoutusselvittely aloitetaan, ansionmenetyskorvauksena maksetaan kuntoutusrahaa. Kuntoutusrahaa maksetaan myös esimerkiksi sinä aikana, jona vahingoittunut odottaa opintojen alkamista esimerkiksi pääsykokeiden jälkeen.

11.5.2016

Ammatillisessa kuntoutuksessa voidaan erottaa kolme vaihetta

- kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien arviointi
- kuntoutusohjelman suunnittelu ja
- ohjelman toteutus, seuranta ja mahdolliset tukitoimet.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on antanut tarkemmat ohjeet ammatillisen kuntoutuksen korvaamisesta ja korvauskäsittelystä (kiertokirje 5/2015). Ohjeessa on käsitelty tarkemmin kuntoutustarpeen arviointi, kuntoutusmahdollisuudet ja kuntoutusohjelman suunnittelu ja toteutus. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan antamia ohjeita noudatetaan myös MATAL:n mukaista ammatillista kuntoutustarvetta arvioitaessa ja ammatillista kuntoutusta korvattaessa.

4.6.1 Kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset

Usein kuntoutusmahdollisuuksien selvittelyä hoitaa Melan toimeksiannosta ulkopuolinen palveluntuottaja. Tällöin Mela hankkii ja toimittaa kuntoutuksen selvittämiseksi tarpeelliset asiakirjat palveluntuottajalle. Vakuutuskuntoutus Verve on yksi keskeisimmistä palveluntuottajista, joka tekee kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittäviä tutkimuksia. Vastuu kuntoutusasian selvittämisestä on kuitenkin vakuutuslaitoksella, jonka vastuulle korvattava vahinko kuuluu. Melalla on velvollisuus huolehtia kuntoutustarpeen ja -selvittelyn joutuisasta toteuttamisesta. Melan on muun muassa seurattava aktiivisesti kuntoutusasian selvittelyn edistymistä palveluntuottajalla.

Kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittäviä tutkimuksia voivat olla myös

- työvoima- ja elinkeinohallinnon toimesta suoritettava ammatinvalinnanohjaus
- vajaakuntoisten työ- ja suorituskkyä selvittävät ja edistävät toimet
- terveydenhuollon piirissä tehtävät työkykyä selvittävät tutkimukset.

4.6.2 Työ- tai koulutuskokeilu

Työkokeilussa työpaikalla selvitetään vahingoittuneen mahdollisuudet suoriutua työtehtävistä vahingosta aiheutuneista rajoitteista huolimatta. Työkokeilun pituus on yleensä 1- 3 kuukautta.

Koulutuskokeilu on kokeilu, jossa selvitetään, mikä opetusvaihtoehto on sovelias vahingoittuneelle ja mitkä ovat vahingoittuneen valmiudet selviytyä opinnoista. Koulutuskokeilut ovat lyhyitä jaksoja, jotka sisältävät esimerkiksi tutustumiskäyntejä eri oppilaitoksiin.

4.6.3 Työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä

Työhönvalmennusta voidaan käyttää joko

11.5.2016

1. keinona, jolla parannetaan vahingoittuneen mahdollisuuksia sijoittua suoraan työhön tai
2. keinona, jolla parannetaan vahingoittuneen mahdollisuuksia työllistyä ammat-
tiinsa ammatillisena kuntoutuksena korvatus koulutuksen suorittamisen jälkeen.

Työhönvalmennuksen kesto on yleensä enintään kuusi kuukautta. Koulutuksen jäl-
keisen työhönvalmennusjakson pituus on pääsääntöisesti 2-3 kuukautta ja aina enin-
tään kuusi kuukautta.

4.6.4 Koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus

Koulutusta voidaan korvata uuteen ammattiin tai lisäkoulutuksena vanhaan työhön.
Koulutus voi olla kestoaltaan ja järjestelyiltään monenlaista.

Ammatilliset perustutkinnot on mahdollista suorittaa joko ammatillisena peruskou-
lutuksena, oppisopimuskoulutuksena tai aikuisten ammatillisena näyttötutkintona.
Lisäksi kyseeseen voivat tulla koulutuksen suorittamiseksi välttämättömät muut
opinnot. Tällaisena valmentavana koulutuksena voidaan korvata joko aikoinaan
puutteelliseksi jääneen perusopetuksen täydentämistä, erilaista perus- tai ammatti-
tutkintoon valmentavaa koulutusta tai valmennuskursseja.

Uuteen ammattiin suuntaavat opinnot kestävät usein muutaman vuoden. Koko
ajalta vahingoittuneelle maksetaan kuntoutusrahaa. Jos ammatillisen kuntoutuksen
toimenpiteet osuvat vuoden sisään vahinkopäivästä, kuntoutusraha on täysimääräi-
sen päivärahan suuruinen. Vuospäivästä alkaen kuntoutusraha on täysimääräisen
tapaturmaeläkkeen suuruinen. Jos kuntoutus ei estä ansiotyön tekemistä, Mela sel-
vittää maksetaanko kuntoutusraha osaprosentilla.

Ammatillisena kuntoutuksena korvataan myös opiskelusta ja opintovälineistä aiheu-
tuvast kustannukset edellä tarkoitettussa koulutuksessa. Lukukausi-, kurssi-, tutkinto-
tai muuta pakolliset maksut korvataan todellisten kulujen mukaan. Oppikirjojen ja
muiden opintovälineiden osalta valtioneuvoston asetuksella on säädetty normikor-
vaus näiden kulujen kattamiseen.

Jos koulutuksen kesto on 6–12 kuukautta, maksetaan 250 euroa. Jos koulutuksen
kesto on yli 12 kuukautta, maksetaan 500 euroa vuosittain. Korvauksen saamiseksi ei
tarvitse esittää selvitystä aiheutuneista kustannuksista. Jos opiskelu välttämättä
edellyttää erityislaitteiden, -tarvikkeiden tai -ohjelmistojen hankkimista, korvataan
näitä todellisten kulujen mukaan 500 euroon saakka. Pelkästään tietokone ei ole täl-
lainen erityislaitte, vaan kyseeseen tulee esimerkiksi opinnoissa tarpeelliset kuvankä-
sittely-, videoeditointi ja vastaavat sovellusohjelmat, joiden tarpeellisuudesta on toi-
mitettava oppilaitoksen antama todistus.

Opinnoista voi aiheutua myös ylimääräisiä elinkustannuksia, jos opinnot ovat koti-
paikkakunnan ulkopuolella, Valtioneuvoston asetuksessa on säädetty näiden kulujen

11.5.2016

korvaamisesta. Korvaus maksetaan Verohallinnon määrittelemän osapäivärahan mukaan. Jos opintoihin kuuluu maksuton asunto, lisäkustannuksia ei katsota aiheutuvan.

4.6.5 Elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvälineiden ja työkoneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten (yritystuki)

Yritystuki koskee niitä vahingoittuneita, jotka kuntoutuksen keinoin työllistävät itsensä ryhtymällä itsenäisiksi yrittäjiksi tai jatkamalla jo olemassa olevaa yritystoimintaansa. Yleisenä edellytyksenä yritystuen myöntämiselle on, että vahingoittunut todennäköisesti pystyy yritystoiminnalla hankkimaan pääasiallisen elantonsa. Ennen yritystuen myöntämistä hankitaan selvityksiä yritystoiminnan kannattavuudesta. Näitä selvityksiä voivat olla ELY-keskuksen, uusyrityskeskuksen tai elinkeinoasiamiehen lausunto.

Yritystuen päätarkoituksena on avustuksen tai lainan antaminen elinkeinon tai ammatin vaatimien työvälineiden ja -koneiden hankkimiseksi sekä oman yrityksen perustamiseksi. Elinkeinosta riippuen tukea voidaan antaa myös kiinteisiin rakennuksiin, jotka eivät ole työvälineitä ja -koneita. Tukea ei yleensä myönnetä kaikkiin yrityksen käynnistämisestä aiheutuviin kuluihin, vaan yleensä edellytetään, että oman ja muualta saatavan rahoituksen osuus on vähintään puolet perustamiskustannuksista. Yritystukea voidaan myöntää myös olemassa olevan yrityksen kehittämiseen tai tuotantosuunnan muuttamiseen.

Yritystuki on joko avustusta tai korotonta lainaa tai kumpaakin. Avustusta tai korotonta lainaa voidaan myöntää hankkeeseen, josta kuntoutuja saa pääasiallisen toimeentulonsa. Tätä arvioitaessa kiinnitetään huomiota erityisesti kuntoutujan yrittäjävalmiuksiin ja hankkeen toimintaedellytyksiin.

Avustuksen päätarkoituksena on korvata työvälineiden ja -koneiden sekä raaka-ainesten hankkimista. Muihin toimenpiteisiin tuki myönnetään pääasiassa lainana. Avustusta tai lainaa voidaan myöntää oman yrityksen perustamiseen tai tuotantosuunnan muuttamiseen. Yritysmuodon on oltava sellainen, että kuntoutujalla on yrityksessä määräysvalta.

Työvälineet ja työkoneet

Vahingoittuneelle voidaan korvata kuntoutuksena koneita ja laitteita, joilla turvataan hänen työskentelymahdollisuutensa entisessä työssä. Korvattavia ovat vain MATAL:n mukaan korvattavan vahingon vuoksi tarpeelliset koneet ja laitteet. Maatilan toiminnan kehittämiseen liittyviä laitteita ei korvata ammatillisena kuntoutuksena.

Avustusta tai lainaa myönnetään useimmin astmaan tai homepölykeuhkoon sairastuneille maatalousyrittäjille sellaisiin järjestelyihin, joilla ratkaisevasti vähennetään sairautta aiheuttavaa altistetta työympäristössä.

4.6.6 Vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet

11.5.2016

Kuntoutustoimenpiteenä voidaan korvata vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumisessa vamman tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen.

MATAL:sta korvattavat yleisimmät apuvälineet ovat moottoroidut hengityssuojaimet ja suojakäsineet. Moottoroitu hengityksensuojain korvataan homepölykeuhkoon tai ammattiasmaan taikka astmatyypillisesti oireilevaan ammattinuhaan sairastuneelle maatalousyrittäjälle, joka jatkaa työtään sairaudelle altistavassa työympäristössä. Korvaus kattaa myös suojaimen käyttö- ja huoltokustannukset. Suojaimen antamiseen liittyy sopeutumisvalmennuksen tapainen kuntoutuskurssi, jonka ajalta maksetaan kuntoutusrahaa.

4.6.7 Avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vamman aiheuttamista rajoituksista käyttää yleisiä kulkuneuvoja

Avustusta tai lainaa myönnetään vaikeasti vammaiselle auton tai muun kulkuneuvon hankkimista varten silloin, kun kulkuneuvon tarve johtuu vamman aiheuttamista rajoitteista käyttää julkisia kulkuneuvoja työmatkan tekoon. Tukea auton hankintaan voi saada vain työssä käyvä henkilö.

Avustus tai laina auton hankintaan edellyttää kulkuneuvon tarpeen syy-yhteyttä korvattuun vammaan tai sairauteen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että jos henkilö joutuisi joka tapauksessa käyttämään omaa autoa työmatkoilla esimerkiksi julkisten kulkuneuvojen puuttumisen vuoksi, ei oman kulkuneuvon tarve ole syy-yhteydessä korvattuun vahinkoon. Uuden auton hankintakulusta puolet myönnetään avustuksena ja puolet lainana.

4.6.8 Ammatillinen kuntoutus ulkomailla

EU/ETA-maassa järjestettävä koulutus

Edellä selostettuja ammatillisen kuntoutuksen korvaamisen periaatteita ja toimenpiteitä sovelletaan myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettuun ammatilliseen kuntoutukseen.

Muussa kuin Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettu ammatillinen kuntoutus korvataan vain, jos kuntoutusta ei ole voitu antaa Suomessa tai sen antamiseen ulkomailla on muu erityinen syy.

Ulkomailla annetusta ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset korvataan enintään siihen määrään, joka olisi korvattu, jos kuntoutusta olisi annettu MATAL:n mukaisesti Suomessa. Jos vahingoittunut on saanut ulkomailta korvausta samoista kuntoutuksen kustannuksista, joista hän olisi oikeutettu saamaan korvausta Suomesta, vahingoittuneelle maksetaan korvausta MATAL:n perusteella vain siltä osin kuin sen määrä ylittää ulkomailta maksetun korvauksen.

11.5.2016

4.6.9 Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan työtapaturma- ja ammattitautiturva

Melan on vakuutettava vahingoittunut TyTAL:n mukaisella työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksella kuntoutukseen sisältyvässä työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa sattuvan vahinkotapahtuman varalta.

Jos ammatilliseen kuntoutukseen sisältyvässä työ- ja koulutuskokeilussa, työhönvalmennuksessa tai työharjoittelussa sattuu vahinkotapahtuma, ansionmenetykskorvauksia määrättäessä vuosityöansiona käytetään sen vahinkotapahtuman vuosityöansiota, jonka perusteella ammatillista kuntoutusta korvataan. Tämä vuosityöansio tarkistetaan vahinkotapahtumavuoden tasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Päiväraha on tällöin 1/360 vuosityöansiosta.

4.6.10 Kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen jälkeen

Kun vahingoittuneelle ammatillisena kuntoutuksena korvattu koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin on päättynyt, hänellä on enintään koulutuksen päättymistä seuraavan kuuden kuukauden ajalta oikeus kuntoutusrahaan, jos hänen työansionsa vuositasolla ovat pienemmät kuin hänen vuosityöansionsa. Verrattaessa työansioita vuosityöansioon korotetaan vuosityöansio vertailuajankohdan tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Kuntoutusrahan suuruus on ennen vahinkopäivän vuosipäivää työansioiden vähentymistä vastaava suhteellinen osa täysimääräisestä päivärahasta. Tämän jälkeen kuntoutusrahan suuruus on työansioiden vähentymistä vastaava suhteellinen osa täysimääräisestä tapaturmaeläkkeestä. Suhteellinen osuus pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

4.6.11 Palveluasuminen

Palveluasumisesta aiheutuvista lisäkustannuksista maksetaan korvausta vaikeasti vahingoittuneelle enintään 60,74 euroa päivältä (vuonna 2021). Palveluasumisesta aiheutuneita lisäkustannuksia korvataan vain vaikeasti vahingoittuneille. Korvaamisen edellytyksenä on, että palveluasumisen tarve on syy-yhteydessä korvattuun vahinkotapahtumaan. Korvattavaksi voi tulla vain kunnan vammaispalvelulain perusteella järjestämä palveluasuminen.

Kun kunta on tehnyt vahingoittunutta koskevan palveluasumispäätöksen, MATAL:n nojalla voidaan korvata palveluasumisesta aiheutuvia lisäkustannuksia. Korvaus maksetaan palveluasumisen järjestäneelle kunnalle. Palveluasuminen ei rajoita muiden korvausten maksamista. Vahingoittuneella on edelleen oikeus esimerkiksi sairaanhoitoon, apuvälineisiin ja hoitotukeen, jos niiden korvaamista koskevat edellytykset täyttyvät.

11.5.2016

Palveluasumisesta aiheutuvien lisäkustannusten päiväkohtaisen korvauksen määrää tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

4.6.12 Päivittäisissä toiminnoissa tarvittava apuväline

Suurin osa apuvälineistä korvataan osana lääkinnällistä kuntoutusta sairaanhoidon kustannusten korvauksina. Vahingoittunut voi tarvita myös apuvälineitä suoriutuakseen päivittäisistä toiminnoista ja näitä korvataan osana kuntoutuksen korvauksia vaikeasti vahingoittuneelle. Tällaisella apuvälineellä tarkoitetaan päivittäisissä toiminnoissa käytettävää tavanomaisen tasoista välinettä tai laitetta, jota vahingoittunut vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee liikkumisessa, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa. Esimerkiksi auton muutostyöt ja lisälaitteet sekä harrastusvälineiden lajikohtaisista apuvälineistä aiheutuvat lisäkustannukset voivat olla edellä tarkoitettuja apuvälineitä.

Tavanomaisina pidettäviä laitteita (esimerkiksi pyykinpesukone, mikroaaltouuni) tai auton hankintakustannuksia ei korvata. Myöskään kiinteistönhoidon apuvälineitä ei pidetä kyseisessä säännöksessä tarkoitettuina apuvälineinä. Kiinteistönhoito liittyy kodinhoitamiseen ja kodinhoidon lisäkustannusten korvaamisesta on oma säännöksensä (ks. kohta 4.3.4).

Jos apuvälineen hankkimisesta aiheutuu myös matkakustannuksia, korvataan ne kuntoutuksen matka- ja majoituskuluina.

4.6.13 Asunnonmuutostyöt

Vakinaisen asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien apuvälineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista maksetaan korvausta vaikeasti vahingoittuneelle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista päivittäisistä toiminnoista.

Korvattavia asunnon muutostöitä ovat esimerkiksi ovien levantaminen, kiinteiden luiskien rakentaminen, kaapistojen asentaminen oikealle korkeudelle ja korkeussäädettävien lauteiden asentaminen. Myös asunnon muutostöiden suunnittelu ja esteiden poistaminen lähiympäristöstä ovat korvattavia kustannuksia.

Asuntoon kuuluvia apuvälineitä ja laitteita ovat esimerkiksi nostolaitteet, hälytyslaitteet tai vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet.

Kustannuksia ei korvata, jos vahingoittuneen huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. Kustannukset korvataan enintään kerran viidessä vuodessa, jollei erityisen painavia syitä ole aikaisemmin tehtäville muutostöille.

11.5.2016

4.6.14 Tulkkauspalvelut vahinkotapahtuman aiheuttaman näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta

Tulkkauspalveluista maksetaan korvausta, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman aiheuttaman vaikean näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta tarvitsee tulkkauspalveluja. Tulkkauspalveluita korvataan enintään se määrä, jonka Kansaneläkelaitos järjestää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) nojalla.

Jos palvelut on hankittu Kansaneläkelaitoksen kautta, kustannukset maksetaan Kansaneläkelaitokselle. Muullakin tavalla järjestetty tulkkauspalvelu korvataan, mutta korvattava enimmäismäärä määräytyy Kelan järjestämän palvelun mukaan.

4.6.15 Korvaus omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta

Sen lisäksi, mitä lääkinnällisen kuntoutuksen korvaamisesta säädetään 37 §:ssä, korvataan vahingoittuneen omaisen tai hänestä tosiasiallisesti huolehtivan henkilön sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuneet välttämättömät matka- ja asu-
miskustannukset sekä ansionmenetys.

4.6.16 Kuntoutuksen matka- ja majoituskustannusten korvaaminen

Vahingoittuneelle korvataan ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteessä, apuvälineen hankkimisesta ja omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuvat välttämättömät matkakulut. Välttämättömillä matkakuluilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat edestakaisesta matkasta julkisella liikennevälineellä. Jos matka on tehty yksityisellä autolla, matkakuluina korvataan vahingoittuneelle puolet Verohallinnon vuosittain vahvistamasta verovapaasta kilometrikorvauksesta.

Muun kuin edellä tarkoitetun ajoneuvon käytöstä vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, jos vahingoittuneen vamma, sairaus tai liikenneolosuhteet edellyttävät kyseisen ajoneuvon käyttöä.

Vahingoittuneelle aiheutuneet välttämättömät majoituskulut korvataan, jos vahingoittunut on kuntoutuksen vuoksi tai liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään tämän lain perusteella korvattavalla matkalla.

Saattajan matka- ja majoituskulut korvataan edellä selostetuin periaattein vahingoittuneen matkakuluina, jos saattaja on ollut matkan aikana välttämätön.

Valtioneuvoston asetuksella on annettu tarkempia säännöksiä opiskelusta aiheutuvien matkakustannusten korvaamisesta. Päivittäisiä opiskelusta aiheutuvia matkakustannuksia korvataan enintään 800 euroa kuukaudessa.

MATAL 86 §

Korvausta kuntoutuksen matka- ja majoituskustannuksista sekä saattajan matka- ja majoituskustannuksista on haettava itse. Hakemus tulee tehdä vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika las-

11.5.2016

ketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireille tulosta.

4.7 Perhe-eläke

MATAL 72 §, TyTAL 9–108 §

Kun vahingoittunut on kuollut MATAL:ssa tarkoitetun vahinkotapahtuman seurauksena, maksetaan hänen jälkeensä perhe-eläkettä. Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.

Kun tapaturma on aiheuttanut kuoleman heti tai pian vahingoittumisen jälkeen, todetaan syy-yhteys lääkärinlausunnon ja tarvittaessa esitutkintapöytäkirjan perusteella. Sama koskee ammattitautia.

Jos tapaturma tai ammattitauti on aiheuttanut kuoleman tai epäillään, että kuolema johtuu näistä syistä, poliisin on suoritettava asiassa tutkimus (laki kuolemansyyn selvittämisestä) Tarvittaessa suoritetaan oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus.

Tahallinen teko

Toisen henkilön tahallinen teko, joka johtaa vahingoittuneen kuolemaan, voi olla työtapaturmana korvattava vahinkotapahtuma (ks. kohta 3.1.19).

Myöhempi kuolema

Vahinkotapahtuma saattaa aiheuttaa kuoleman myöhemmin vahingoittuneen saatua jo päivärahaa ja muitakin korvauksia. Silloin vamman ja sairauden yhteys korvattavaan vahinkotapahtumaan on jo selvitetty aikaisempia korvauksia myönnettäessä. Lääketieteellisen selvityksen perusteella on ratkaistava, aiheutuiko kuolema korvattusta vammasta tai sairaudesta.

Sellaisen vahingoittuneen kuolema, jonka haittaluokka on vähintään 18, katsotaan MATAL:ssa tarkoitetun vahinkotapahtuman seuraukseksi, jollei voida pitää todennäköisenä, että vahinkotapahtuman aiheuttamalla vammalla tai sairaudella ei ollut siihen olennaista vaikutusta.

Kadonnut henkilö

Perhe-eläkettä maksetaan myös silloin, kun vahingoittunut on kadonnut ja häntä on kadotessa todennäköisesti kohdannut MATAL:ssa tarkoitettu vahinkotapahtuma, joka on aiheuttanut välittömän hengenvaaran eikä ole syytä olettaa hänen pelastuneen. Tällöin perhe-eläke myönnetään vuoden määräajaksi, kuitenkin enintään siihen asti, kun kuolleeksi julistamisesta annettuun lakiin (127/2005) perustuva tuomioistuimen päätös on lainvoimainen.

11.5.2016

4.7.1 Lesken oikeus eläkkeeseen

Avioliitossa tai avoliitossa vahingoittuneen kuolinhetkellä

Leskeneläkkeeseen on oikeus vahingoittuneen aviopuolisolla. Aviopuoliso on rinnastetaan myös henkilö, jolla on kuolinhetkellä ollut vahingoittuneen kanssa rekisteröity parisuhde.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella henkilöllä

- jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on tai on ollut yhteinen lapsi. Leskeneläkkeeseen on oikeus myös silloin, kun yhteinen lapsi syntyi vahingoittuneen kuoleman jälkeen.
- jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittunut oli tehnyt julkisen notaarin oikeaksi todistaman sopimuksen keskinäisestä elatuksesta. Avopuolison MYEL-vakuutus ei ole laissa edellytetty sopimus keskinäisestä elatuksesta. MATAL:n mukainen perhe-eläke edellyttää aina edellä mainittua julkisen notaarin oikeaksi todistamaa sopimusta keskinäisestä elatuksesta, jos avoparilla ei ole tai ole ollut yhteistä lasta.

Avopuolison oikeus leskeneläkkeeseen edellyttää lisäksi, että vahingoittunut ei kuollessaan ollut avioliitossa. Jos vahingoittunut kuollessaan eli avioliitonomaisissa olosuhteissa erillään aviopuolisostaan ja avioerohakemus oli vireillä, avopuolisolla on edellytykset täyttäessään oikeus leskeneläkkeeseen aviopuolison sijaan.

4.7.2 Lapsen oikeus eläkkeeseen

Lapseneläkkeeseen on oikeus vahingoittuneen lapsella, joka vahingoittuneen kuollessa ei ollut täyttänyt 18 vuotta.

Opiskeleva lapsi

Päätoimisesti opiskelevalla 18 vuotta täyttäneellä lapsella on oikeus lapseneläkkeeseen opintojen ajan, enintään kuitenkin siihen ikään saakka, kun hän täyttää 25 vuotta. Lapsen ei tarvitse opiskella kuoleman sattuessa, vaan opiskelu ja lapseneläke voi alkaa myöhemminkin. Opiskeleva lapsi voi asua omassa taloudessa. Lapseneläke päättyy opintojen päättyessä tai viimeistään aina 25 vuoden iän täyttämiseen.

Työkyvytön lapsi

Lisäksi 18 vuotta täyttäneellä lapsella, joka vahingoittuneen kuollessa oli sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuvan työkyvyttömyyden vuoksi kykenemätön itsensä elättämiseen, on oikeus lapseneläkkeeseen niin kauan kuin tämä olosuhde jatkuu, enintään kuitenkin siihen saakka, kun hän täyttää 25 vuotta. Lapsen tulee olla työkyvyttömyytensä vuoksi kykenemätön elättämään itsensä. Pelkän kansaneläkkeen saaminen ei estä perhe-eläkkeen maksamista.

11.5.2016

Perhe-eläkettä ei myönnetä, jos lapsi saa täyteen ansionmenetykseen perustuvaa omaa eläkettä esimerkiksi työtapaturman tai liikennevahingon vuoksi tai työeläkettä.

Lapseneläkettä saa aina vahingoittuneen oma lapsi sekä ottolapsi. Lapseneläkettä voidaan myöntää myös aviopuolison tai avopuolison lapselle, jonka elatuksesta vahingoittunut huolehti.

Useita lapseneläkkeitä eri edunjättäjiltä

Lapsella on oikeus lapseneläkkeeseen aina oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkettä ei kuitenkaan makseta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

4.7.3 Oikeus perhe-eläkkeeseen vahinkotapahtuman jälkeen alkaneen avioliiton tai avoliiton perusteella

Avioliittoon tai avoliittoon vasta vahinkotapahtuman jälkeen

Joskus avioliitto on solmittu vasta sen jälkeen, kun vahinkotapahtuma on jo sattunut. Tällöin leskeneläkkeen saamiselle on säädetty tiukemmat edellytykset. Kun avioliitto on solmittu sen vahinkotapahtuman jälkeen, jonka seurauksena on vahingoittuneen kuolema, aviopuolisolla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos avioliitosta on syntynyt lapsi, tai liitto on jatkunut vähintään kolme vuotta ennen vahingoittuneen kuolemaa.

Jos avoliitto on alkanut vahinkotapahtuman jälkeen, avopuolisolla on samoin ehdoin oikeus leskeneläkkeeseen kuin muutoinkin, mutta vastaavasti edellytetään, että avioliitosta on syntynyt lapsi, tai että avoliitto on jatkunut vähintään kolme vuotta ja että oli tehty julkisen notaarin vahvistama sopimus keskinäisestä elatuksesta.

Ellei avio- tai avopuolisolla ole oikeutta leskeneläkkeeseen, ei myöskään hänen lapsellaan ole oikeutta lapseneläkkeeseen vahingoittuneen jälkeen.

4.7.4 Perhe-eläkeoikeuden alkaminen ja päättyminen

Oikeus perhe-eläkkeeseen alkaa kuolin- tai katoamispäivän jälkeisestä päivästä tai sen päivän jälkeen, kun 18 vuotta täyttänyt lapsi on aloittanut päätoimiset opinnot.

Perhe-eläkkeen hakeminen

Avopuolison on haettava perhe-eläkettä itse. Hänen on toimitettava Melalle selvitys eläkeoikeutensa perusteista eli toimitettava sellaiset selvitykset, joiden nojalla Mela voi todeta oikeuden avopuolison perhe-eläkkeeseen olevan olemassa. Jos puolisoilla

11.5.2016

ei ole tai ei ole ollut yhteistä lasta hänen on mm. toimitettava julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus puolisoitten keskinäisestä elatuksesta.

Hakemuksen voi tehdä vahinkoilmoituskaavakkeella tai vapaamuotoisesti.

Leskeneläkeoikeuden päättyminen

Oikeus leskeneläkkeeseen päättyy, kun

- leskeneläkkeeseen oikeutettu solmii avioliiton tai
- leskeneläkkeeseen oikeutettu avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa ja hänelle syntyisi kyseisen avioliiton perusteella oikeus perhe-eläkkeeseen (puolisoilla on yhteinen lapsi /julkisen notaarin vahvistama sopimus keskinäisestä elatuksesta).

Lapseneläkeoikeuden päättyminen

Oikeus lapseneläkkeeseen päättyy, jos edellytykset lapseneläkkeen maksamiselle päättyvät tai jos lapsi sitä ennen on annettu ottolapseksi muulle kuin vahingoittuneen jälkeen leskeneläkettä saaneelle tai tämän puolisolle. Lapseneläkkeen maksaminen päättyy 18 vuoden iän täyttämiseen, ellei kysymyksessä ole 18 vuoden iän täyttämisen jälkeen päätoimisesti opiskeleva tai työkyvytön lapsi. Viimeistään lapseneläkkeen maksaminen päättyy 25 vuoden iässä.

Perhe-eläkkeen päättyminen vanhuuseläkkeellä olleen vahingoittuneen jälkeen

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahdus on sattunut työssä, jota vahingoittunut on tehnyt eläkkeellä ollessaan, oikeus perhe-eläkkeeseen päättyy viimeistään, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut olisi sitä aikaisemmin täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Myös lapseneläke päättyy, vaikka vahingoittuneen lapsi olisi tuolloin edelleen iältään alle 18 vuotta.

Työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä oleva voi saada ainoastaan työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen. Jos hän on jäänyt vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana ja vahinkotapahdus sattuu työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämisen jälkeen, ei hänen jälkeensä makseta lainkaan perhe-eläkettä. Tällöin myöskään vahingoittuneen lapsella ei ole oikeutta lapseneläkkeeseen, vaikka hän olisi alle 18-vuotias.

Jos vahingoittunut on jäänyt vanhuuseläkkeelle aikaisemmin kuin 63 vuoden iässä, ei sovelleta säännöstä kolmen vuoden määräaikaisesta eläkkeestä ja eläkkeen päättymisajankohdasta. Tällöin perhe-eläke myönnetään toistaiseksi. Jos vahinkotapahdus edellä mainitussa tilanteessa sattuu sen jälkeen, kun vahingoittunut oli täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan, on vahingoittuneen leskellä ja lapsilla oikeus perhe-eläkkeeseen normaalisäännöin.

11.5.2016

4.7.5 Perhe-eläkkeen määrä

Perhe-eläkkeen enimmäismäärä on vuodessa 70 prosenttia vahingoittuneen vuosityöansiosta (vuosityöansion määräytyminen ks. kohta 4.4.2).

Vahingoittuneen vuosityöansio

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän MATAL:n mukaisesta vuosityöansiosta vahinkotapahtuman sattumishetkellä (vuosityön määrittäminen ks. kohta 4.3.7).

Leskeneläke

Leskeneläkkeen enimmäismäärä on vahingoittuneen vuosityöansiosta

- 1) 40 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja ei ole
- 2) 35 prosenttia, jos edunsaajana on myös yksi lapseneläkkeeseen oikeutettu
- 3) 30 prosenttia, jos edunsaajina on myös kaksi lapseneläkkeeseen oikeutettua
- 4) 20 prosenttia, jos edunsaajina on myös kolme lapseneläkkeeseen oikeutettua sekä
- 5) 15 prosenttia, jos edunsaajina on myös neljä tai sitä useampi lapseneläkkeeseen oikeutettu.

Leskeneläkkeeseen tehdään tulosovitus lesken omien tulojen perusteella aikaisintaan kahdentoista kalenterikuukauden kuluttua kuolemasta.

Lapseneläke

Lapseneläkkeen yhteismäärä on vahingoittuneen vuosityöansiosta

- 1) 25 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on yksi
- 2) 40 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kaksi
- 3) 50 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kolme sekä
- 4) 55 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeen yhteismäärä jaetaan tasan eläkkeeseen oikeutettujen lasten kesken.

Jos eläkkeeseen oikeutettuina on lapsia, joilla ei ole kumpaakaan vanhempaa, lisätään lapseneläkkeen yhteismäärään 15 prosenttia vahingoittuneen vuosityöansiosta, mutta enintään kuitenkin niin paljon, ettei lesken- ja lapseneläkkeen yhteismäärä ylitä perhe-eläkkeen enimmäismäärää (70 % vahingoittuneen vuosityöansiosta). Lisä jaetaan mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

11.5.2016

Jos perhe-eläkkeeseen oikeutettujen lukumäärä muuttuu tai lapseneläkkeeseen oikeutetusta lapsesta tulee täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja jakautuminen siihen oikeutettujen kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta ottaen myös huomioon, mitä TyTAL 108 §:n 2 momentissa säädetään.

Kansaneläkelain mukainen lapseneläke vähennetään

MATAL:n mukaisesta lapseneläkkeestä vähennetään kansaneläkelain mukaisen lapseneläkkeen perusmäärä. Kansaneläkelain mukainen lapseneläke vähennetään määrältään sen suuruisena kuin perusmäärä oli MATAL:n mukaisen perhe-eläkeoikeuden alkamisvuoden alussa. Vähennystä laskettaessa kansaneläkelain mukainen lapseneläkkeen perusmäärä tarkistetaan eläkeoikeuden alkamisvuoden tasosta vahinkotapahtuman sattumisvuoden tasoon työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

Kansaneläkelain mukaista lapseneläkettä myönnetään enintään 21 vuoden ikään saakka.

Perhe-eläkkeen maksamisen estävä seikka

Perhe-eläkettä ei makseta henkilölle, joka on tahallisesti aiheuttanut maatalousyrittäjän tai apurahansaajan kuoleman.

Perhe-eläke evätään edellä mainitulta henkilöltä, mutta se ei vaikuta muille edunsaajille maksettavien perhe-eläkkeiden määriin.

4.7.6 Leskeneläkkeen lakkaaminen ja kertasuoritus

Leskeneläkkeeseen oikeutetulle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen lakkaa avioliiton taikka avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisen vuoksi, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä olisi ollut kolmen vuoden ajalta.

Perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetulla uudesta avioliitosta taikka avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisestä huolimatta on oikeus saman kuoleman johdosta työntekijän eläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen, kertasuorituksesta maksetaan kuitenkin vain se osa, joka ylittää mainitun perhe-eläkkeen määrän kolmen vuoden ajalta.

4.7.7 Leskeneläkkeen tulosovitus

Leskeneläke maksetaan täytenä aina kahdentoista ensimmäisen täyden kalenterikuukauden aikana. Tänä aikana Mela selvittää lesken tulot ja antaa päätöksen tulojen vaikutuksesta lesken eläkkeeseen. Tulosovitus koskee samalla lailla aviopuolisoita ja leskeneläkkeeseen oikeutettuja avopuolisoita.

11.5.2016

Tulosoitus tehdään ensimmäisen kahdentoista täyden kalenterikuukauden jälkeen, jollei leskellä ole lapseneläkkeeseen oikeutettuja lapsia. Jos lesken huollettavana kuoleman sattuessa olleita lapsia on eläkkeensaajana, tulosoittaminen tehdään vasta, kun lapset eivät saa enää lapseneläkettä.

Tulosoituksessa vähennetään lesken eläkettä, jos lesken tulot ylittävät tulosoitusperusteen. Tämä tulosoitusperuste on määrältään 2,15 x vähimmäisvuosityöansio vahingoittuneen kuollessa (2021 raja on 2,15 x 14 850 euroa = 31 928). Jos lesken tulot ovat siten suuremmat kuin edellä mainittu rajamäärä, hänen eläkettään vähennetään tulosoituksella. Vähennyksen suuruus on 30 prosenttia työtulon tai eläketulon ja tulosoitusperusteen erotuksesta. Tulosoitusrajan yli menevistä lesken tuloista lasketaan 30 prosenttia ja se määrä vähennetään leskeneläkkeestä.

Tulosoitusta varten vahvistetaan leskeneläkkeeseen oikeutetulla vahingoittuneen kuollessa ollut työtulo tai eläketulo. Lesken tulot voivat kasvaa tai laskea myöhemmin, mutta muutoksella ei ole enää vaikutusta eläkkeeseen.

Joskus tulosoitus voidaan tehdä alaikäisten lasten vuoksi vaikkapa 15 vuoden kuluttua vahingoittuneen kuolemasta. Tällöinkin tulosoituksessa huomioidaan leskellä vahingoittuneen kuollessa olleet tulot.

Tulosoituksesta aiheutuva vähennys leskeneläkkeeseen tehdään tarkistamalla vähennettävä määrä vahinkotapahtuman sattumisvuoden tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Työtulon määräytyminen	Työtulo määritetään kuten leskelle olisi määritetty vuosityöansio vahingoittuneen kuollessa. Työtulon määräytymisestä on voimassa, mitä TyTAL 71–78 §:ssä säädetään. Vähimmäisvuosityöansiosäännöstä ei sovelleta.
Työsuhdeansiot	Työsuhdeansioiden osalta määritetään vuosityöansio noudattaen samoja periaatteita kuin edellä on selostettu kohdassa 4.4.2.2 b) työsuhdeansiot ja vuosityöansion määrittäminen. Tätä vuosityöansiota pidetään lesken työtulona työsuhdeansioiden osalta vahingoittuneen kuolinpäivänä.
MATA-toiminta	MATA-toiminnan osalta työtulona otetaan huomioon edunjättäjän kuolinpäivänä pakollisesti ja vapaaehtoisesti vakuutettu MATA-toiminnan vuosityöansio.
TyTAL:n mukaan vakuutettu yritystoiminta	Työtuloon lasketaan mukaan vapaaehtoisesti vakuutetun yrittäjätöön vuosityöansio edunjättäjän kuolinpäivänä.
Päätoiminen opiskelija	Vuosityöansiona pidetään työsuhdeansioiden sijaan sitä työansiota, jonka leski olisi ammattia vastaavassa työssä vahinkotapahtuman sattuessa kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen todennäköisesti saanut. Tällöin päätoimisesti opiskelevan lesken työtulossa otetaan huomioon lisäksi MATA-toiminnan ansiot ja TyTAL:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan ansiot edunjättäjän kuolinpäivänä.

11.5.2016

Koululainen

Vuosityöansiona pidetään vähimmäisvuosityöansiota kaksinkertaisena edunjättäjän kuolinpäivänä. Tällöin lesken työtulossa otetaan huomioon lisäksi MATA-toiminnan vuosityöansio ja TyTAL:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan vuosityöansio, mutta ei työsuhdeansioita.

Eläketulot

Eläketuloina otetaan huomioon vahingoittuneen kuollessa jatkuvana maksettavat

1. työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiset eläkkeet ja niitä vastaavat perhe-eläkkeet
2. maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukainen luopumistuen perusmäärä, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukainen luopumistuen perusmäärä, luopumiseläkelain (16/1974) mukainen vähennetty luopumiseläke
3. TyTAL:n, tapaturmavakuutuslain, MATAL:n ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain (1211/1990) ja sotilasvammalain (404/1948) sekä muun lain, jonka korvaus määräytyy tämän lain säännösten mukaan, perusteella toistaiseksi myönnetty tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke sekä niitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus
4. urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 6 ja 14 §:n mukainen toistaiseksi myönnetty eläke ja
5. vastaavat vieraasta valtiosta maksettavat etuudet.

Sellaista perhe-eläkettä tai sitä vastaavaa korvausta, johon leskeneläkkeeseen oikeutetulla on oikeus nyt korvattavan kuoleman johdosta, ei kuitenkaan oteta tulositutuksessa huomioon.

Jos leskeneläkkeeseen oikeutetun työkyvyttömyytensä perusteella saama eläke tai sitä vastaava muu korvaus ei ollut täysimääräinen, otetaan se tulositutuksessa huomioon täyden etuuden määräisenä. Leskeneläkkeeseen oikeutetun saama osa-aika-eläke huomioidaan tulositutuksessa niin ikään täyden vanhuuseläkkeen määräisenä.

Jos leskeneläkkeeseen oikeutettu saa edellä tarkoitettua perhe-eläkettä, huoltoeläkettä, elinkorkoa, luopumistuen perusmäärää tai luopumiseläkelain mukaista vähennettyä luopumiseläkettä, tulositutuksessa otetaan lisäksi huomioon hänen työtlonsa tai työkyvyttömyytensä perusteella saama eläketulo taikka osa-aikaeläke.

4.7.8 Leskeneläkkeen tulositutuksen ajankohta

Leskeneläke maksetaan tulositutettuna vahingoittuneen kuolemaa seuraavan kolmannentoista kalenterikuukauden alusta. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetulla oli vahingoittuneen kuollessa huollettavanaan lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen vahingoittuneen jälkeen, tulositutus tehdään kuitenkin vasta siitä

11.5.2016

alkaen, kun kaikkien tällaisten lasten oikeus lapseneläkkeeseen on päättynyt. Jos lapsi ei ollut leskeneläkkeensaajan huollossa edunjättäjän kuollessa, tulosoituksen ajankohtaa ei siirretä.

Tulosoitus tehdään vain kerran. Jos lapseneläkettä ryhdytään maksamaan lapsen opiskelun tai ammatillisen koulutuksen alkamisen vuoksi sen jälkeen, kun leskeneläke on myönnetty tulosoitettuna, maksetaan leskeneläke myös tältä ajalta sen tulosoitetun eläkkeen suuruisena, jota leskeneläkkeeseen oikeutettu viimeksi ennen opiskelun alkamista sai.

Leskeneläke maksetaan kuitenkin tällöin enintään sen suuruisena, ettei sen ja lapseneläkkeen yhteismäärä ylitä perhe-eläkkeen enimmäismäärää (70 % vahingoittuneen vuosityöansiosta).

4.8 Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset

MATAL 73 §, TyTAL 109 § Hautausapuna maksetaan 4 990 euroa (vuoden 2021 tasossa). Hautausavun määrä tarkistetaan vuosittain TyEL 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Hautausavun määrä on hautauskustannusten aiheutumisvuoden mukainen.

Hautausapu maksetaan vahingoittuneen kuolinpesälle, jos hautauskustannukset on maksettu sen varoista. Muussa tapauksessa maksetaan hautaamisesta aiheutuneiden kustannusten määrä niille, jotka huolehtivat vahingoittuneen hautajaisista, ei kuitenkaan enempää kuin kuolinpesälle olisi ollut maksettava.

Perhe-eläkkeen maksamisesta on erityissäännös tilanteessa, jossa vahingoittunut on kadonnut ja häntä kadotessa on todennäköisesti kohdannut korvattava vahinkotahtuma. Tällaisessa tilanteessa hautausapua ei makseta ennen kuin henkilö on julistettu kuolleeksi.

Vainajan kuljettamisesta kuolinpaikalta asuin- tai kotipaikkakunnalle aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset korvataan. Myös ulkomailta Suomeen tai päinvastoin suuntautuva kuljetus voidaan korvata.

Hautausapu on verovapaa kustannusten korvaus.

4.9 Etuuskien siirto- ja ulosmittauskielto

Vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen MATAL:n nojalla myönnettyä henkilökohtaista korvausta ei saa siirtää toiselle.

Hoitotukea, vaatelisää, haittaraha, hautausapua tai MATAL:n nojalla maksettavaa kustannusten korvausta ei saa ulosmitata.

11.5.2016

5 Etuuskien toimeenpano

5.1 Yleistä toimeenpanosta ja siihen liittyvistä säännöksistä

MATAL:n toimeenpanosäännösten ulottuvuus

Tässä luvussa käsiteltävät asiat koskevat myös vahinkotapahtumia, jotka ovat sattuneet ennen MATAL:n voimaantuloa 1.1.2016. Näiden vahinkotapahtumien korvattavuutta ja vahinkojen perustella maksettavia korvauksia koskeviin säännöksiin sovelletaan vahinkotapahtuman sattumisaikaan voimassa olleita maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia (1026/1981), tapaturmavakuutuslakia (608/1948), ammattitautilakia (1343/1988) ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia (625/1991).

Julkinen hallintotehtävä

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain toimeenpanossa on kyse perustuslain tarkoittamasta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, joka on lailla säädetty Melan hoidettavaksi. Kun Mela korvausasiaa ratkaistessaan päättää vahingoittuneen oikeudesta korvaukseen ja hänelle maksettavista korvauksista, on siinä kysymys julkisen vallan käyttämisestä. Tämän johdosta toimeenpanossa sovelletaan MATAL:n ja työtapaturma- ja ammattitautilain (TyTAL) ohella muun muassa hallintolakea, julkisuuslakia, henkilötietolakea, kielilakea sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia. Toimeenpanossa hallintolaki yleislakina täydentää MATAL:ssa ja TyTAL:ssa olevia, niitä väljempiä tai niistä kokonaan puuttuvia menettelysäännöksiä. Julkisen hallintotehtävän hoitamista koskevat hallintolain säännökset hyvästä hallinnosta ja viranomaisvalvonnasta.

Hallinnon oikeusperiaatteet

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työtapaturma- ja ammattitautiasioiden korvauskäsittelyyn sovelletaan hallintolain hyvän hallinnon perusteita, joihin kuuluvat muun muassa päätösharkintaa ja muuta käsittelyä ohjaavat hallinnon oikeusperiaatteet, kuten yhdenvertaisuus ja tasapuolinen kohtelu, palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus, neuvonta ja hyvän kielenkäytön vaatimus sekä päätösten perusteleminen.

Melan tulee esimerkiksi neuvoa vahingoittunutta korvausasian vireilletulosta, ohjata häntä korvausasian käsittelyyn liittyvissä velvoitteissaan sekä antaa tietoa korvauksista ja menettelytavoista. Hyvää palvelua ja neuvontaa on tarvittaessa ohjata vahingoittunutta muiden sosiaaliturvajärjestelmien etuuskien hakemisessa. Periaatteet edistävät myös hallintotoiminnalta edellytettävää läpinäkyvyyttä.

Asiointikieli

Vahingoittuneella on oikeus käyttää omaa kieltään, joko suomea, ruotsia tai saamea, kun hän asioi korvausasiassaan. Tästä säädetään kielilaissa. Vahinkoilmoituksessa vahingoittuneelta kysytään hänen kieltään ja korvauspäätös annetaan tämän mukaisesti suomeksi, ruotsiksi tai saameksi.

11.5.2016

Sähköinen asioiminen viranomaisessa

MATAL:n mukaisissa asioissa sovelletaan lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoinnissa (13/2003), jonka mukaan korvausasian vireillepanossa ja muussa käsitellyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös sähköisesti toimitettu asiakirja. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä ole syytä epäillä. Sähköinen asiakirja toimitetaan lähettäjän vastuulla.

Korvaustoiminnan yhtenäisyys

Mela hoitaa maatalousyrittäjien ja apurahansaajien MATA-vakuuttamisen ja siihen perustuvat korvausasiat, kun taas palkansaajien ja muiden yrittäjien työtapaturma- ja ammattitautiturvan toimeenpanosta huolehtivat yksityiset vakuutuslaitokset TyTAL:n mukaisesti. Pyrkimyksenä on yhtenäinen korvaustoiminnan ja korvausperiaatteiden soveltaminen kaikissa vakuutuslaitoksissa. Tapaturma-asioiden korvauslautakunta TAKO antaa lausuntoja TyTAL:n mukaisissa korvausasioissa. Lisäksi se antaa yleisohjeita ja suosituksia, kuten esimerkiksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen hallinto-ohjeet, vakuutus- ja korvausasioiden tietosuojasäännökset tai ohje terveydentietojen toimittamisesta vakuutuslaitoksille työtapaturma- ja ammattitautiasioista ja tiedoista maksettavat korvaukset, joita myös Mela noudattaa MATAL:n mukaisia korvausasioita käsitellessään. Tapaturmavakuutuskeskus antaa suosituksia työtapaturma- ja ammattitautilainsäädännön yhdenmukaisen toimeenpanon edistämiseksi ja järjestää alan koulutusta. Tapaturma- ja ammattitautijärjestelmän oikeusturvakeinot ovat helposti käytettävissä, ja muutoksenhakuelimet ratkaisuillaan varmistavat toimeenpanon yhdenmukaisuutta. Viranomaisvalvontaa hoitavat eduskunnan oikeusasiamies ja Finanssivalvonta.

MATAL:n mukaisten korvausasioiden käsittelyn kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi TyTAL:n mukaisten korvausasioiden käsittelyn kanssa toimii MATA-korvauslautakunta, joka antaa lausuntoja ja ratkaisusuosituksia periaatteellista laatua olevista kysymyksistä sekä yksittäisissä korvausasioissa. MATA-korvauslautakunnan puheenjohtajana toimii sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön edustaja. Ratkaisutoiminnan oikeellisuutta seuraa myös Melan hallinnollinen toimielin ratkaisutoiminnan valvojat.

5.2 Korvausasian ilmoittaminen ja vireilletulo

5.2.1 Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen ja ilmoituksen määräaika

Työtapaturma tai ammattitauti

MATAL 74 §

Vahingoittuneen tulee ilmoittaa kaikista työtapaturmista ja ammattitaukeista Melalle 60 päivän kuluessa vahinkopäivästä eli työtapaturman sattumisesta tai ammatitautin ilmenemisestä.

Vahinkoilmoitus on toimitettu ajoissa, kun se on Melassa tai Melan asiamiehellä viimeistään 60 päivän määräajan viimeisenä päivänä. Kun määräajan viimeinen

11.5.2016

päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto, arkilauantai, saa hakemuksen toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Vahingoittuneen vahingon ilmoittamista koskevaa määräaika on pidennetty 30 päivästä 60 päivään 1.1.2017 voimaan tulleella lailla. Jos vahinkoasia on tullut vireille ennen vuotta 2017 vahingoittuneen ilmoituksella tai hoitolaitoksen toimesta, sovelletaan aikaisempaa säännöstä 30 päivän ilmoitusajasta.

Ilmoituksen vahinkotapahtumasta voi lähettää myös telefaksilla tai sähköpostilla osoitteeseen **mata-korvaukset@mela.fi** ja se on myös tällöin toimitettava edellä kerrottuun määräpäivään mennessä. Koska Melan ja asiakkaan välinen sähköpostiyhteys on suojaamaton, luottamuksellisia henkilötietoja sisältävän ilmoituksen lähettäminen tapahtuu asiakkaan omalla vastuulla. Melan internetsivujen kautta on mahdollista lähettää suojatun yhteyden kautta sähköpostiviesti Melalle. Viestin vastaanottajaksi valitaan vastaanottajia koskevasta valikosta **mata-korvaukset**.

Vahinkoasiaan liittyviä tietoja voi vireille tulon jälkeen täydentää lisäselvityksillä koko vireilläoloajan, ja korvauspäätöksen antamisen jälkeenkin aina uudella selvityksellä, jolloin asia otetaan uuteen käsittelyyn.

Ilmoitusvelvollisuuden peruste

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työajan vakuutukseen perustuva korvaus on lakisääteinen ja ensisijainen korvaus muihin sosiaalivakuutusetuksiin nähden. Ensisijainen korvaus vaikuttaa muihin sosiaalivakuutusetuksiin. Näin ollen maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ei voi itse päättää, hakeeko hän korvausta työtapaturman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä sairausvakuutuksen vai MATAL:n perusteella. Myös julkisen terveydenhuollon oikeus täyskustannusmaksuun järjestämästään työtapaturmavammasta tai ammattitaudin sairaanhoidosta edellyttää aina korvausasian ratkaisemista.

Ilmoituksen viivästymisen seuraukset

Jos vahingoittunut ei ole ilmoittanut työtapaturmasta tai ammattitaudista ajoissa, korvaus voidaan evätä kokonaan tai osittain vahinkoilmoituksen saapumista edeltävältä ajalta.

Melaan 60 päivän määräajan jälkeen saapuneiden vahinkoilmoitusten kohdalla selvitetään, mistä syystä ilmoitus on myöhässä ja arvioidaan, onko korvausten epääminen olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista. Jos katsotaan, että viiveelle on perusteltu syy, ei takautuvaa korvausta evätä. Perusteltu syy voi olla kyseessä esimerkiksi, kun vahingoittunut ei ole voinut tehdä ilmoitusta vammasta tai sairauden luonteen tai tilan vuoksi tai maatalousyrittäjä- tai apurahansaajatyöhön liittyvä erityisolosuhteiden tai muu poikkeuksellinen olosuhde vahinkotapahtuman sattumisajankohtana. Tällöinkin vahinkoilmoitus tulisi tehdä viiveettä esteen tai erityistilanteen päättymisen jälkeen.

11.5.2016

Kohtuullisuusharkinnassa voidaan lain esitöiden mukaan ottaa huomioon myös vahingoittuneen oma aktiivinen toiminta vahinkoilmoituksen toimittamiseksi, menettävien korvausten euromäärä, vahingoittuneen taloudellinen tilanne, viiveen kesto, viiveen suhde menetettävään korvaukseen sekä muut vastaavat seikat.

Kun korvaus evätään vahingoittuneelta viiveen vuoksi, korvausta ei suoriteta myöskään MATAL 97 §:ssä tarkoitetuille muille tahoille, joilla voisi olla oikeus korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilain 139–143 §:n mukaisesti. Edellä tarkoitettuja korvaukseen oikeutettuja tahoja voivat olla muun muassa vahingoittuneen työsuhde-työn työnantaja, Kela, työeläkelaitokset ja kunta. Täyskustannusmaksu sen sijaan suoritetaan kunnalle tai kuntayhtymälle, koska vahinko kuuluu työtapaturmajärjestelmän vastuulle.

Jos vahinkoasia on tullut vireille vahingoittuneen tai hoitolaitoksen toimesta ennen 1.1.2017, korvauksen osittainen epääminen ei ole mahdollista. Korvaus voidaan tällöin evätä joko kokonaan tai se on myönnettävä viivästymisestä huolimatta, jos siihen on olemassa perusteet.

Vapaa-ajan tapaturma

Vapaa-ajalla sattuneiden vahinkotapahtumien ilmoittamista ei koske 60 päivän määräaika. Vapaaehtoisien vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavat korvaukset eivät ole ensisijaisia korvauksia, eikä niiden perusteella makseta täyskustannusmaksua. Korvausta saadaksesen vapaa-ajalla sattuneesta vahinkotapahtumasta tulee kuitenkin ilmoittaa Melaan ja antaa korvausratkaisua varten kaikki tarvittavat tiedot.

5.2.2 Vahinkoilmoitus

MATAL 75 §

Vahingosta ilmoitetaan Melan vahvistamalla vahinkoilmoituksella. Ilmoituksen voi täyttää paperisena tai sähköisesti Melan nettisivujen kautta. Sen voi myös tehdä yhdessä Melan asiamiehen avustamana. Eri vahinkoilmoitukset löytyvät Melan nettisivuilta **www.mela.fi/lomakkeet**.

Vahinkoilmoituksessa selvitetään vahingoittunutta koskevien tietojen ohella korvausratkaisun kannalta keskeiset tiedot vahinkotapahtuman sattumisolosuhteista, syistä ja seurauksista. Vahingoittuneen yksityiskohtainen sanallinen kuvaus tapahtumista ja olosuhteista on keskeinen selvitys korvauspäätöstä tehtäessä. Lisäksi vahinkoilmoituksessa selvitetään tietoja aiheutuneesta vahingosta ja missä sen johdosta on annettu hoitoa, sekä tietoja korvausten maksamista varten, kuten esimerkiksi mahdollisia työ- tai muita yrittäjätoimia, joiden ansiotuloilla on vaikutusta työvahinkokorvauksen määrään.

Tavoitteena on, että vahinkoilmoituksen perusteella vahinkoasia voidaan käsitellä ja antaa korvausasiassa päätös. Korvausasian sujuvan käsittelyn vuoksi ja tarpeettomien lisäselvitysten välttämiseksi on tärkeää, että vahingoittunut ottaa kantaa kaikkiin vahinkoilmoituksen kysymyksiin. Allekirjoituksellaan vahingoittunut vahvistaa vahinkoilmoituksessa ilmoittamansa tiedot.

11.5.2016

Vakuutustodistuksella ilmoittaminen

Vakuutustodistus on osoitus voimassa olevasta työajan MATA-vakuutuksesta. Vakuutustodistuksen voi tulostaa Melan asiointipalvelussa tai sen voi pyytää Melasta. Vahingoittunut voi vakuutustodistuksen hoitolaitoksessa esittäessään saada työtapa-turman ja ammattitaudin vaatiman hoidon maksutta, ja hoitolaitos laskuttaa kulut suoraan Melalta. Vakuutustodistuksessa on erikseen kohta, johon vahingoittuneen tulee kuvata sattunut vahinkotapahtuma, sen syyt ja seuraukset sekä sattumisolo-suhteet.

Vakuutustodistuksesta ei ole säännöksiä MATAL:ssa, mutta Mela hyväksyy sen käytön vahinkotapahtumasta ilmoittamisessa silloin, kun kysymys on selvästi maatalousyrittäjätyössä tai apurahatyössä sattuneesta vähäisestä vahingosta, josta aiheutuu ainoastaan kulukorvauksia, mutta ei esimerkiksi työkyvyttömyyttä. Tällainen vahinko on esimerkiksi haava sormessa tai roska silmässä, joka kuitenkin on saattanut vaatia jonkinlaista lääkärinhoitoa tai lääke- ja sidostarpeiden hankintaa. Näissä tapauksissa vakuutustodistuksessa kerrotut tiedot yleensä riittävät korvausasian käsittelemiseksi ja päätöksen antamiseksi asiassa. Vakuutustodistuksen riittävyyden ilmoituksen muodoksi ja siinä ilmoitettujen tietojen riittävyyden korvausoikeuden ratkaisemiseksi Mela arvioi tapauskohtaisesti.

Työvahinkojen tilastointi Vahinkoilmoituksella kerätään tietoa myös työturvallisuuden kehittämistä varten. Mela tilastoi MATAL 75 §:n mukaisesti käsittelemänsä maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmat ja ammattitaudit osana EU-tasoista tilastoa.

Korvausasian vireilletulo

MATAL 76 § Työtapaturmaa ja ammattitautia koskeva korvausasia tulee vireille Melassa

- vahingoittuneen vahinkoilmoituksella tai
- julkisen terveydenhuollon toimintayksikön toimittamalla ilmoituksella annetusta hoidosta eli nk. täyskustannusmaksuilmoitus tai
- yksityisen terveydenhuollon toimintayksikön toimittamalla ilmoituksella, joka sisältää vahingoittuneen hoitokäyntiä koskevat potilasmerkinnät.

Korvausasian vireilletulo terveydenhuollon toimintayksikön ilmoituksella edellyttää, että ilmoitus sisältää tiedot vahingoittuneen henkilön nimestä, syntymäajasta tai henkilötunnuksesta, vahingoittuneen yhteystiedot sekä tiedot vahinkotapahtumasta.

Kun kysymyksessä on kohdassa 5.2.2 kerrotusta vähäisestä työvahingosta, jonka Mela hyväksyy ilmoitettavan vakuutustodistuksella eikä korvausasian käsittely vaadi vahinkoilmoitusta, voidaan korvausasian katsoa tulevan vireille tämän vahingoittuneen allekirjoittaman vakuutustodistuksen sisältämän ilmoituksen saapumisesta Melaan.

11.5.2016

Vapaa-ajan vahingot	Vapaa-ajalla sattunut vahinkotapahtuma tulee vireille vahingoittuneen toimittamalla vahinkoilmoituksella. Se voi tulla vireille myös terveydenhuollon toimintayksikön hoitomerkitäilmoituksella, vaikka vahingoittunut itse tietoisesti haluaisi jättää vahinkotapahtumasta ilmoittamatta esimerkiksi siitä syystä, että kyse on vähäisestä vahingosta. Tässäkin tapauksessa Melalla on velvollisuus lähteä selvittämään vahinkotapahtumaa ja sen sattumisolosuhteita vahingoittuneelta. Selvitysvelvollisuus perustuu julkisen terveydenhuollon toimintayksikön oikeuteen täyskustannusmaksusta, jos kyseessä on työvahinko. Yksityisen terveydenhuollon hoitomerkitöjen mukana saapuu usein lasku sen antamasta hoidosta. Selvittääkseen velvollisuuttaan täyskustannusmaksun tai laskun maksamiseen vahingoittuneen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella, Mela pyytää vahingoittuneelta vahinkoilmoitusta.
Ilmoitus väärälle taholle	Korvausasia tulee vireille vasta, kun vahinkoilmoitus on saapunut asiassa toimivaltaiselle vakuutuslaitokselle eli sille taholle, joka on edellytysten täytyessä korvausvastuussa vahingosta. Jos ilmoitus tai hoitomerkitätiedot on toimitettu väärään vakuutuslaitokseen, on vakuutuslaitoksen hallintolain säännösten mukaisesti viipymättä siirrettävä asiakirjat toimivaltaiseen vakuutuslaitokseen. Siirrosta tulee ilmoittaa vahinkoilmoituksen tehneelle.
Vireilletulosta ilmoittaminen	
MATAL 77 §	Kun korvausasia on tullut vireille, Mela aloittaa korvausasian selvittämisen. Jos korvausasia tulee vireille muulla tavoin kuin vahingoittuneen ilmoituksella, Mela ilmoittaa viivytyksettä ja viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa vakuutetulle asian vireilletulosta ja samalla pyytää vakuutettua toimittamaan vahinkoilmoituksen korvausasian käsittelyä varten 60 päivän määräajassa. Jos määräaika on jo ylittynyt, pyydetään vahingoittuneelta selvitystä viiveen syystä. Vireilletuloilmoituksessa vakuutetulle kerrotaan tiedot vireilletulon ajasta, ilmoituksen tekijästä sekä ilmoitetusta vahinkotapahtumasta, sen sattumisajasta, -tavasta, -paikasta ja olosuhteista, siten kun ne ovat vireille tuloon johtaneessa ilmoituksessa mainittuna.
5.2.3 Viiden vuoden määräaika korvausasian vireille saattamiseksi	
MATAL 79 §	Korvausasia tulee saattaa vireille viiden vuoden kuluessa vahinkopäivästä, jotta korvausoikeus ei vanhenisi. Ammattitautina korvattavien sairauksien osalta määräaika lasketaan ammattitaudin ilmenemisajan sijaan päivästä, jolloin lääkäri on ensimmäisen kerran arvioinut sairauden johtuvan työstä. Tämä perustuu sairauksien työperäisyyden usein pitkäänkin selvittämiseen. Jos korvausasia on tullut vireille yli viiden vuoden kuluttua, korvausasia voidaan jättää viiveen johdosta tutkimatta. Viiveestä huolimatta oikeus korvaukseen voidaan tutkia ja edellytysten täytyessä korvauksia maksaa, jos viivästyminen ei ole aiheutunut vahingoittuneesta johtuvasta syystä ja korvausoikeuden tutkimatta jättäminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

11.5.2016

Lainsäätäjän mukaan tietämättömyys lain asettamista velvoitteista on lähtökohtaisesti vahingoittuneesta johtuva syy. Sen sijaan vahingoittuneesta johtuva viivästyminen ei olisi kysymyksessä esimerkiksi silloin, kun vahingoittuneella todetun vamman syy-yhteys vahinkoon on selvinnyt vasta viiden vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta. Näin ei myöskään olisi tilanteessa, jossa vahinkotapahtumasta ilmoittaminen on viivästynyt sen vuoksi, että vamma tai sairaus alkaa oirehtia vasta myöhemmin. Arvioitaessa tutkimatta jättämisen kohtuuttomuutta tulisi ottaa huomioon vamman aiheuttamat seuraukset. Kysymys on tapauskohtaisesta harkinnasta ja näytön arvioinnista.

Vireille tulleeeseen korvausasiaan liittyvät hakemukset

Kerran vireille tultuaan korvausasia ei enää vanhene. Tapaturmasta tai ammattitaidusta aiheutuvaa sairaanhoitoa ja työkyvyttömyyttä sekä muita kustannuksia korvataan niin kauan kuin korvaukseen oikeuttava vamma tai sairaus vaatii. Korvausasian käsittely käynnistyy jälleen, kun Melaan saapuu asiaan liittyvä uusi selvitys, kuten esimerkiksi hoitomerkintä lääkärikäyntiin liittyen tai kuitti aiheutuneesta hoito- tai lääkekustannuksesta. Kululuonteisten korvausten hakemiselle on säädetty vuoden haku-aika kustannuksen syntymisestä (kohta 5.5.2).

Kun vahingoittuneelle aiheutuu korvausasiassa kuluja esimerkiksi sairaanhoitoon liittyvistä matkoista tai lääketoista, tulee hänen hakea korvaukset kirjallisesti toimittamalla niistä selvitys ja kulutositteet Melaan suoraan tai asiamiehen kautta. Matkakuluista voi ilmoittaa Melan nettisivuilta löytyvällä matkalaskulomakkeella.

5.3 Asianosaiset ja puhevallan käyttö

Asianosaisuus	Melan käsitellessä korvausasia on asianosaisena MATAL:n 80 §:n mukaan vahingoittunut tai hänen edunsaajansa siinä tapauksessa, että vahingoittunut on menehtynyt. Heillä on oikeus saada nähdäkseen korvausasiaansa koskevat tiedot, jotka Mela on korvausasia käsitellessään saanut ja hankkinut. Asiaa Melassa käsiteltäessä korvausasian asianosaisina eivät ole vahingoittuneen työnantaja, vahingoittuneelle sairaanhoitoa antanut terveydenhuollon ammattihenkilö, hoitolaitos eikä sairaanhoidon järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä, eikä myöskään muu taho, esimerkiksi Kansaneläkelaitos, eläkelaitos tai liikennevakuutuslaitos, jolle Mela maksaa tapaturmakorvauksia. Kunnalla tai kuntayhtymällä ja terveydenhuollon ammattihenkilöllä sekä työnantajalla on tarkemmin kohdassa 8.1 kerrotuin edellytyksin rajatuilta osin oikeus muutoksenhakuun.
Puhevallan käyttö	Puhevallan käyttämisellä tarkoitetaan muun muassa asian vireillepanoa, vaatimuksen esittämistä asiassa tai sellaisesta luopumista, suostumuksen tai selvityksen antamista ja päätöksestä valittamista.

11.5.2016

Yleensä asianosainen käyttää itse puhevaltaa eli toimii itse omassa asiassaan. Asianosaisen puhevaltaa voi käyttää lain sallimissa tai määäämissä rajoissa myös joku muu silloin kun asianosaisella on este tai siltä puuttuu kelpoisuus toimia asiassaan tai sen toimintakelpoisuutta on rajoitettu esimerkiksi iän, vamman tai sairauden johdosta.

Alaikäisen puhevalta	Alaikäinen on vajaavaltainen, jonka puhevaltaa käyttää hänen huoltajansa, edunvalvojansa tai muu laillinen edustaja. Vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta. 15–17 -vuotiaalla alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.
Asiamies tai avustaja	Asianosainen saa halutessaan käyttää asiansa hoitamisessa asiamiestä tai avustajaa. Asiamies toimii asianosaisen edustajana hänen nimissään ja hänellä tulee olla valtuutus hoitaa asiaa, yleisimmin kirjallinen valtakirja, joka toimitetaan Melalle tiedoksi. Julkinen oikeusavustaja ja Suomen asianajajaliittoon kuuluva asianajaja eivät tarvitse valtakirjaa, ellei ole syytä epäillä valtuutuksen todenperäisyyttä. Avustaja toimii asianosaisen apuna ja rinnalla.
Edunvalvoja	Jos asianosaiselle on määrätty edunvalvoja, huolehtii tämä edunvalvontamääräyksen laajuudessa asianosaisen eduista ja oikeuksista. Edunvalvojamääräyksestä tulee esittää selvitys.
Väliaikainen puhevalta	Melan hyväksymä vahingoittuneen tai edunsaajan lähiomainen tai vahingoittuneesta huolehtinut henkilö voi käyttää rajoitetusti vahingoittuneen puhevaltaa Melan käsitellessä korvausasiaa, jos vahingoittunut tai hänen edunsaajansa ei kykene itse hoitamaan korvausasiaansa iän, vamman, sairauden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia. Oikeus väliaikaisen puhevallan käyttöön on siihen saakka, kunnes vahingoittuneelle on määrätty edunvalvoja.

5.4 Korvausasian käsittely ja päätöksen antaminen

5.4.1 Korvausasian selvittäminen

MATAL 82 § Kun korvausasia on tullut vireille, Mela aloittaa korvausasian selvittämisen viipymättä, viimeistään lain määäämän seitsemän arkipäivän kuluessa vireilletulosta. Jos korvausasia on tullut vireille muuten kuin vahingoittuneen ilmoituksella, Mela ilmoittaa vireilletulosta vahingoittuneelle MATAL 77 §:n mukaisesti viipymättä ja pyytää vahingoittuneen viipymättä toimittamaan vahinkoilmoituksen korvausasian käsittelyä varten. Vireilletulosta ilmoitettaessa vahingoittuneelle kerrotaan asian vireilletuloajasta, ilmoituksen tekijästä ja ilmoitetusta vahinkotapahtumasta.

Jos Melaan toimitetut asiakirjat eivät ole ratkaisun tekemiseksi riittäviä, pyydetään lisäselvityksiä. Puutteiden täydentämiseksi ja ristiriitaisuuksien selvittämiseksi ollaan tarvittaessa yhteydessä vahingoittuneeseen. Vahingoittuneen lisäksi lisätietoja hankitaan muun muassa terveydenhuollon toimijoilta, mahdolliselta työnantajalta,

11.5.2016

verottajalta tai muilta viranomaisilta. Lisäselvityksiä pyydetessä vastauksen antamiselle varataan kohtuullinen aika ja siitä ilmoitetaan selvityspyyntönsä. Melan tulee huolehtia, että ennen korvausasian ratkaisemista sillä on käytettävissään kohtuulliseksi katsottavat riittävät selvitykset asiasta. Melan tiedonsaantioikeudesta korvausasiassa kerrotaan tarkemmin kohdassa 9.2.

Selvitettävät asiat

Keskeisiä selvitettäviä asioita on muun muassa se, onko ilmoitetussa vahinkotapahtumassa kysymys MATAL:n mukaan korvaukseen oikeuttavasta vahinkotapahtumasta ja mihin korvauksiin se oikeuttaa. Selvittämisvelvollisuus vaatii vahinkotapahtuman sattumisolosuhteiden selvittämisen lisäksi myös riittävän selvityksen hankkimisen siitä, onko vahinkotapahtuman ja todetun vamman tai sairauden välillä lääketieteellisesti arvioiden todennäköinen syy-yhteys.

Lisäselvitys voi tarkoittaa myös Melan ulkopuolisen asiantuntijalääkärin lausunnon hankkimista asiassa tai vahingoittuneen ohjaamista terveydentilansa ja työ- ja toimintakykynsä selvittämistä koskevaan tutkimukseen, joka on tarpeen korvausoikeuden selvittämistä varten.

Tarpeellisten selvitysten hankkimisesta aiheutuneet kustannukset Mela korvaa MATAL:n 36–37 §:n mukaisina sairaanhoito- ja tutkimuskuluina. Näitä kuluja ovat esimerkiksi lääkärin vastaanottokäyntipalkkio tai tutkimus vamman tilan selvittämiseksi. Vamman tai sairauden hoitokäyntiin liittyvät hoitomerkinnot Melalla on oikeus saada terveydenhoitopalvelun järjestävältä taholta viivytystä ja MATAL:n 157 ja 168 §:n mukaisesti maksutta (kohta 9.2 ja 9.5.1).

Kun Melan velvollisuutena on huolehtia korvausasian joutuisasta käsittelystä, tulee sen varmistaa, että kaikki tarvittavat selvitykset hankitaan mahdollisuuksien mukaan samalla kertaa. Selvittelyä voi viivästyttää esimerkiksi työtehtävissä sattuneen liikennevahingon sattumisolosuhteiden selvittämiseksi tarpeellisen poliisitutkinnan hidas valmistuminen tai tarpeellisen lääketieteellisen selvityksen hankkimisen pitkittyminen ammattitaudiksi epäillyn sairauden vaatimien tutkimusten kestäessä.

Selvittämisvelvollisuus tarkoittaa myös sen selvittämistä, mihin korvauksiin vahinkotapahtuma oikeuttaa. Vahingoittuneen ei tarvitse erikseen tietää, mihin MATAL:n mukaan maksettaviin korvauksiin hänellä saattaisi olla oikeus hakeakseen niitä. Korvauksia ei tarvitse erikseen hakea, lukuun ottamatta kohdassa 5.5.2 tarkoitettuja määrääjässä haettaviksi säädettyjä kululuonteisia etuuksia sekä kohdassa 5.5.3 tarkoitettua leskeneläkettä.

Melaan saapuu myös pyytämättä selvityksiä eri tahoilta kuten esimerkiksi hoitolaitoksilta, lääkäreiltä, kunnilta tai apteekeista. Ne kootaan vahinkoasiakirjoihin ja otetaan huomioon vahingon korvattavuuden arvioinnissa sekä korvausten maksamisessa.

Asianosaisen kuuleminen

Selvittämisvelvollisuuteen sisältyy asianomaisen kuuleminen asiassa hallintolain mukaisesti. Hallintolain pääsääntönä on se, että asianosaiselle on ennen asian

11.5.2016

ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Kuulemisen tavoitteena on edesauttaa korvausasian selvittelyä antamalla vahingoittuneelle tai tämän edunsaajalle mahdollisuus lausua oma käsityksensä asiassa. Milloin asianosaisen puhevaltaa käyttää tämän huoltaja, edunvalvoja tai muu laillinen edustaja, tulee tätä kuulla, jos kuuleminen on tarpeen asianosaisen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi muuten.

Mela arvioi erikseen kussakin tapauksen kuulemisen tarpeen. Lähtökohtaisesti vahingoittunutta on kuultava asiasta ja selvityksestä, joka saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun siltä osin, kun häntä ei ole selvityksen hankkimisen yhteydessä kuultu. Kuulemisesta voidaan poiketa vain, kun hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista tai kuuleminen muusta syystä on ilmeisen tarpeetonta.

Kuuleminen on tarpeen muun muassa silloin, kun korvausasiassa on saatu samasta asiasta keskenään ristiriitaista selvitystä, kun kyse on korvauksen katkaisemisesta tai takaisinperinnästä ja kun Mela on hankkinut asiassa asiantuntijalääkärilausunnon Melan ulkopuoliselta asiantuntijalta. Kuuleminen taas on tarpeetonta, kun vaatimus hyväksytään, ja myös yleensä silloin, kun ratkaisu perustuu lääketieteelliseen syy-yhteysarviointiin vamman ja sattuneen vahinkotapahtuman välillä tai viranomaisen rekisteristä saatuun tietoon.

Todistajien kuulustelu

Melalla on MATAL:n 172 §:n mukaan oikeus kuulusteluttaa todistajia hallinto-oikeudessa omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämistä varten.

Hoitotiedot, lääkärinlausunnot ja laskut

Korvausasiassa tarvittavat hoitomerkinnot saapuvat Melaan yleensä suoraan hoitavalta taholta, ja joskus myös vahingoittuneelta. Tapaturman ja ammattitaudin hoitokäyntiin liittyvät hoitomerkinnot Melalla on oikeus saada hoitolaitokselta tai lääkäriltä viivytyksettä. Joskus korvausoikeuden varmistamiseksi on tarpeellista hankkia myös tarkempia selvityksiä vamman tai sairauden tutkimuksista tai käsiteltävänä olevaa vahinkotapahtumaa edeltävien hoitokäyntien merkintöjä esimerkiksi silloin, kun tiedossa on, että samaa kehonosaa on hoidettu myös aikaisemmin.

Työtapaturman ja ammattitaudin tutkimukseen ja hoitoon liittyvät laskut hoitolaitos voi toimittaa vakuutustodistuksen perusteella suoraan Melaan. Hoito- ja muunkin kulun korvattavuus ratkeaa vasta Melan korvausasiassa antaman ratkaisun perusteella. Jotta kulu korvataan, tulee vamman tai sairauden olla MATAL:n mukaiseen korvaukseen oikeuttava, taikka kyseessä tulee olla vähintäänkin perusteltu ja tarpeelliseksi arvioitu tutkimus vamman tai sairauden työperäisyyden selvittämiseksi.

Jos Mela evää oikeuden korvaukseen, palauttaa se laskut takaisin hoitolaitokselle, joka sitten laskuttaa vahingoittunutta. Julkisen terveydenhuollon antamasta hoidosta voidaan laskuttaa vahingoittuneelta vain hoidon asiakasmaksuosuus, ei hoidon

11.5.2016

järjestämisestä aiheutuneita täysimääräisiä kustannuksia täysimääräisesti eli nk. täyskustannusmaksua. Se voi tulla vain työtapaturman tai ammattitaudin korvaavan vakuutusyhtiön maksettavaksi.

Maksusitoumuspyyntö

Hoitolaitoksen tai lääkärin tulee kohdissa 4.2.3 ja 4.2.4 tarkemmin kuvatuissa tilanteissa erikseen pyytää Melalta maksusitoumusta tutkimuksen tai toimenpiteen toteuttamiseksi. Tällöin hoitolaitoksen tulee informoida myös vahingoittunutta ennen hoitokäyntiä ja toimenpidettä siitä, että maksusitoumus on edellytys toimenpiteen korvaamiselle. Vahingoittunut voi halutessaan toteuttaa hoitokäynnin ja edetä toimenpiteeseen jo ennen maksusitoumuksen antamista.

Hoitolaitos pyytää maksusitoumusta kirjallisesti toimittamalla Melaan vahingoittuneen hoitokäyntiä ja suunniteltua hoitokäyntiä koskevat tarpeelliset merkinnät, joissa on yksilöity tarpeelliseksi arvioitu jatkotoimenpide ja sen kustannusarvio.

Mela arvioi maksusitoumuspyynnön MATAL:n perusteella, ja antaa asiassa vahingoittuneelle päätöksen ja ilmoittaa kirjallisesti ratkaisun maksusitoumusta pyytäneelle hoitolaitokselle. Kun Mela katsoo ehdotetun hoidon tai tutkimuksen perustelluksi, voi se halutessaan ohjata vahingoittuneen valitsemaansa hoitopaikkaan maksusitoumuksessa esitettyä toimenpidettä varten.

Maksusitoumuspyynnön voi toimittaa Melaan käsittelyä varten sähköisesti osoitteeseen **mata-korvaukset@mela.fi**.

Vapaa-ajan tapaturmat

Vapaa-ajan tapaturman vaatimaan sairaanhoitoon vahingoittunut ei voi käyttää edellä mainittua vakuutustodistusta. Hoitokulut vahingoittuneen tulee maksaa ensin itse ja toimittaa kuitit korvauksen maksamista varten Melaan. Käytännössä näissäkin tapauksissa vahingoittunut voi toimittaa avoimen laskun Melaan sen maksamista varten. Mela regressoi Kansaneläkelaitokselta sairausvakuutuslain mukaisen osuuden maksamastaan korvauksesta.

Täyskustannusmaksua julkisen terveydenhoidossa annetusta sairaanhoidosta ei vapaa-ajanvahinkojen osalta tule maksettavaksi MATAL:n perusteella. Kunta tai kunta-yhtymä ei voi laskuttaa sitä myöskään vahingoittuneelta tai tämän edunsaajalta.

5.4.1.1 Toimivaltaisen laitoksen selvittäminen

Jos Mela ja toinen vakuutuslaitos eivät pääse yksimielisyyteen siitä, kumpi niistä on korvausasiassa toimivaltainen, alistaa ilmoituksen saanut vakuutuslaitos asian tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaistavaksi. Tätä ennen työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitetun vakuutuslaitoksen tulee hankkia asiassa lausunto Tapaturma-asiain korvauslautakunnalta.

5.4.1.2 Viivästymistodistus

Kun korvausasian selvittäminen vahingoittuneesta johtumattomasta syystä pitkittyy, hänelle voidaan antaa viivästymistodistus, jonka perusteella Kansaneläkelaitos voi

11.5.2016

maksaa hänelle sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Kun korvausasia on Melassa ratkaistu, ja vahinkotapahtuman johdosta maksetaan korvauksia, Mela maksaa Kansaneläkelaitokselle regressinä sen osuuden ansionmenetyskorvauksesta, joka vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta maksamaa päivärahaa.

5.4.1.3 Ammatillisen kuntoutuksen tarpeen selvittely

MATAL 83 §

Vahingosta aiheutuneen työkyvyttömyyden pitkittyessä, Mela selvittää vahingoittuneen tarpeen MATAL:n 69 §:ssä säädetyn ammatillisen kuntoutuksen aloittamiseen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta ja sen jälkeen vähintään kolmen kuukauden välein. Korvausasiakirjoihin tehdään merkintä ammatillisen kuntoutuksen tarpeen arvioimisen ajankohdasta ja siitä, mikä on ollut arviointiajankohdan mukainen tilanne asiassa.

Kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen on tarkoituksenmukaista toteuttaa joutuisasti kuntoutustarpeen mahdollisimman aikaiseksi tunnistamiseksi, jotta työkyvyttömyyden uhka voidaan huomioida oikeanlaisilla käytettävissä olevilla soveltuvilla kuntoutuskeinoilla. Tavoitteena on myös kuntoutustoimenpiteiden toteutumisen tehokas seuranta. Tämä edesauttaa vahingoittuneen paluuta vamman tai sairauden kannalta soveltuvaan työhön.

Kuntoutustarpeiden ja -mahdollisuuksien selvittäminen edeltää MATAL:n 56 §:n mukaisesti myös pysyvän tapaturmaeläkkeen päätöksen antamista selviä tapauksia lukuun ottamatta. Selvittelyn tarkoituksena on välttää ennen aikaista eläkkeelle jäämistä.

5.4.1.4 Lääkäriasiantuntijan osallistuminen korvausasian käsittelyyn

MATAL 83 §, TyTAL 121 §

Kun korvausasia koskee lääketieteellisen seikan arviointia, osallistuu Melan lääkäriasiantuntija asian valmisteluun ja kirjaa perustellun arvionsa korvausasiakirjoihin. Kyse on lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnista vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä sekä korvattavan vamman tai sairauden tarpeellisen hoidon ja kuntoutuksen arvioimisesta. Asiantuntijalääkäri huolehtii siitä, että keskeiset ratkaisuun vaikuttavat lääketieteelliset seikat on otettu huomioon, ja että ne voidaan sisällyttää ratkaisun perusteluihin oikein ja perusteellisesti. Lääketieteellinen arvio on yksi osa korvausasian kokonaisharkinnasta.

5.4.2 Päätös korvausasiassa

MATAL 84 §, TyTAL 124 §

Mela ratkaisee oikeuden MATAL:n mukaiseen korvaukseen antamalla siitä asianosaiselle kirjallisen päätöksen. Päätös annetaan tiedoksi postitse lähettämällä se vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

11.5.2016

5.4.2.1 Päätöksen sisältö

Päätös pitää sisällään ratkaisun ja sen perustelut sekä muutoksenhakuosoituksen. Jos päätöksellä on maksettu korvauksia, on päätöksessä tieto maksettavasta etuudesta ja sen määrästä.

Kun korvausasiassa annetaan samanaikaisesti ratkaisu useamman eri etuuden osalta, annetaan yleensä kustakin asiasta omat päätökset, jotta ne olisivat ymmärrettävämpiä ja selkeitä kokonaisuuksia kunkin etuusasian ratkaisun osalta. Esimerkiksi vahingoittuneen työ- ja toimintakyvyn alentumasta annettaisiin erilliset päätökset työkyvyttömyyden johdosta maksettavasta ansionmenetykskorvauksesta ja pysyvän haitan johdosta maksettavasta haittarahasta. Kululuonteisia korvauksia maksetaan muiden korvausten yhteydessä.

Jos korvausasia on vielä osittain selvitettävänä, esimerkiksi ansionmenetykskorvauksen maksamisen osalta, mutta muuten perusteluiltaan selvä ja riidaton, voidaan riidaton osuus ratkaista ja maksaa korvauksensaajalle.

Myös silloin, kun asiaa ei ole saatettu vireille viiden vuoden määräajassa, vaan viiveellä vasta myöhemmin, asiasta annetaan päätös. Ratkaisuna on joko viivästyimestä johtuva asian tutkimatta jättäminen tai asiassa voidaan antaa ratkaisu oikeudesta korvaukseen, jos perustelut asian tutkimiselle viiveestä huolimatta on olemassa.

Päätöksen perustelut

Päätöksen perusteluista säädetään hallintolaissa ja täydentäviä säännöksiä on MATAL:ssa ja TyTAL:ssa. Hallintolain mukaan perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Myös sovelletut säännökset on mainittava. Perusteluilla on tarkoitus kertoa päätöksen saajalle, mitkä seikat ovat johtaneet ratkaisun tekemiseen. Oikeus saada perusteltu päätös kuuluu jokaisen perustuslailliseen oikeuteen ja perusteluilla on keskeinen merkitys asianosaisen oikeusturvan kannalta.

Yleinen perusteluvelvollisuus koskee kaikkia MATAL:n nojalla annettavia päätöksiä. Perustelut voi jättää esittämättä vain hallintolaissa erikseen säädetyissä tilanteissa ja näin on muun muassa silloin, kun perusteleminen on ilmeisen tarpeetonta ja kun päätöksellä hyväksytään vaatimus.

Tapaturma- ja ammattitautiasioissa keskeistä on syy-yhteyden edellytys vahinkotahtuman ja vamman tai sairauden välillä. Korvausta ei tästä johtuen myönnetä tapaturmavammasta tai sairaudesta tai ammattitaudista riippumattoman syyn, kuten muun perussairauden johdosta. Päätöksessä tulee siten kertoa erityisesti ne lääketieteellistä syy-yhteyttä koskevat perustelut, joilla korvaus evätään kokonaan tai myönnetään vain osittain. Päätöksestä tulee käydä ilmi korvausoikeuden lääketieteelliseen arviointiin keskeisesti vaikuttaneet olosuhdetiedot, tutkimuslöydökset ja niiden perustella tehdyt johtopäätökset.

11.5.2016

Päätöksen liitteet	Päätöksen liitteenä on muutoksenhakuosoitus, jossa kerrotaan vahingoittuneelle tai tämän edunsaajalle, miten ja missä ajassa tulee toimia, jos haluaa valittaa saamastaan korvauspäätöksestä. Työtapaturma- ja ammattitautipäätöksen liitteenä Mela lähettää vahingoittuneelle tai edunsaajalle myös esitteen, jossa selvitetään korvausten myöntämisperusteita, niiden maksamista, veronpidätystä ja korvauksensaajalta odotettavia toimia asiassa.
Ennakkopäätös	Ennakkopäätös annetaan esimerkiksi silloin, kun korvausetuuden suuruudesta on vireillä muutoksenhakuasia, jonka aikana korvauksen maksua jatketaan aiemman suuruisena tai pienempänä. Ennakkopäätös on muodoltaan lopullisen päätöksen kaltainen, mutta siihen ei liitetä muutoksenhakuosoitusta. Vasta siinä vaiheessa, kun ennakkopäätös vahvistetaan ja annetaan ns. lopullinen päätös, siihen liitetään muutoksenhakuosoitus.
Väliaikainen päätös	Väliaikainen päätös koskee muutoksenhakutilanteita, kun korvauksensaaja on valittanut saamastaan päätöksestä ja Mela tämän jälkeen hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset, mutta vain osittain. Tällöin väliaikaisella päätöksellä voidaan oikaista aikaisempaa päätöstä siltä osin kuin valituksessa esitetyt vaatimukset hyväksytään. Muilta osin asia siirretään muutoksenhakuelimen ratkaistavaksi. Väliaikaisella päätöksellä ei voi hylätä mitään. Väliaikaiseen päätökseen ei myöskään voi hakea muutosta. Muutoksenhakuelimen päätöksen antamisen jälkeen Melan väliaikainen päätös vahvistetaan, ellei muutoksenhakuviranomaisen ratkaisu vaikuta siihen joltain osin.
Päätöksen antaminen työnantajalle	
MATAL 84 §, TyTAL 125 §	Työnantajalle annetaan MATAL:n mukainen päätös vain niissä tilanteissa, kun maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla on vahinkotapahtuman sattuessa maatalousyrittäjätöön tai apurahansaajatöön rinnalla työsuhde, jonka perusteella työnantaja on maksanut vahingoittuneelle palkkaa. Työnantaja ei ole vahingoittuneen korvausasiassa asianosainen. Työnantajalla on kuitenkin oikeus päätökseen siltä osin, kun se on maksanut vahingoittuneelle sairausajan palkkaa tai kun se on maksanut TyTAL 139 §:n 4 momentin mukaisesti vahingoittuneen sairaanhoitokustannuksia, ja Mela antaa päätöksen MATAL:n mukaisen ansionmenetykskorvauksen, jonka perusteessa on huomioon otettu myös työsuhteen ansiot, tai hoitokulun maksamisesta tai epäämisestä. Näissä tapauksissa työnantajalla on välitön oikeudellinen intressi korvausasiassa, ja päätöksen antaminen on edellytyksenä sille, että työnantaja voi hakea muutosta. Työnantajan muutoksenhakuoikeuden ratkaisee viime kädessä muutoksenhakuelin (kohta 8.1). Kun työnantaja valittaa päätöksestä ja muutoksenhakuelin katsoo työnantajalla olevan valitusoikeuden, saa työnantaja oikeuden kaikkiin tietoihin muutoksenhaun asianosaisen tavoin.

11.5.2016

Päätöksen perustelut

Koska työnantaja ei ole korvausasian asianosainen, ei edellä kerrotut päätöksen perusteluvaatimukset koske sitä. Työnantajalla ei ole lähtökohtaisesti oikeutta vahingoittuneen terveydentilatietoihin ja muihin salassa pidettäviin tietoihin. Niinpä työnantajalle annettavassa päätöksessä saadaan, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä, ilmoittaa vain seuraavat tiedot:

- vahingoittuneen nimi ja henkilötunnus
- vahinkopäivä
- asian ratkaisu
- korvattava etuus ja
- korvauksen määrä.

Myös työnantajan päätökseen tulee liittää muutoksenhakuosoitus.

5.4.2.2 Päätöksen antamisen ja täytäntöönpanon määräaika**MATAL 84 §, TyTAL 127 §**

Päätös korvausasiassa on annettava asianosaiselle eli vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen, viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluessa siitä, kun Mela on saanut asian ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset ja asiakirjat.

Poikkeuksena edellä kerrotusta määräajasta on kohdassa 4.7.7 tarkoitettua leskeneläkkeen tulosoitusta koskeva päätös, joka on annettava vuoden kuluessa siitä, kun Melalta on haettu korvausta MATA-vakuutetun kuoleman tai katoamisen johdosta, koska tulosoitus tehdään kuolemaa seuraavan kolmannentoista kalenterikuukauden alusta.

Muutoksenhakuelimen päätös on pantava täytäntöön viivytyksettä ja viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi ja Mela on saanut täytäntöönpanoa varten tarvittavat selvitykset.

Korvausasian vireillöolon kesto

Korvausasian käsittelyprosessi kestää lyhimmillään yhden käsittelykerran päätöksiin ja korvausten maksuineen. Näin on vahinkotapauksissa, joissa on aiheutunut vähäinen vahinko ja vain yksittäinen hoitokulu tai kun ilmoitettu vahinko ei ole MATAL:n mukaan korvattava ja asiassa annetaan epäyspäätös. Jälkimmäisessä tapauksessa päätöstä saattaa seurata muutoksenhakuasian käsittely, jonka aikana korvausasiaan liittyviä asiakirjoja käsitellään myös Melassa. Silloin kun kysymys on pidempikestoisesti hoitoa ja työkyvyttömyyttä aiheuttavasta tai pysyvästä vammasta on käsittely luonteeltaan jatkuvaa ja korvauksia saatetaan maksaa vuosikymmeniä. Tällöin asiassa annetaan useita päätöksiä eri etuuksiin liittyen.

5.4.2.3 Päätöksen antaminen terveydenhoitopalvelun järjestäjälle maksuista ja kustannuksista**MATAL 85 §, TyTAL 40–41 §**

Kunnalla tai kuntayhtymällä on oikeus saada täyskustannusmaksu työtapaturma- ja ammattitautipotilaan hoidosta, jos hoitolaitos on toimittanut vakuutuslaitokselle sairaanhoitokäyntejä koskevat tiedot ja hoito on korvattavan vamman tai sairauden johdosta tarpeellinen ja korvattava.

11.5.2016

Jos täyskustannusmaksua ei makseta tai siitä maksetaan vain osa, annetaan kunnalle päätös, koska kunnalla on oikeus hakea muutosta täyskustannusmaksun osalta. Kunnalle annetaan päätös myös, kun täyskustannusmaksu hylätään sillä perusteella, ettei hoitolaitos ole täyttänyt sille säädettyä ilmoitusvelvollisuutta vahingoittuneen hoitokäyntiin ja annettuun sekä suunniteltuun sairaanhoitoon tai tutkimukseen liittyen. Päätös maksusta annetaan myös, jos kunta tai kuntayhtymä sitä Melalta erikseen pyytää.

Kunnan ja kuntayhtymän oikeus täyskustannusmaksuun syntyy aina vahingoittuneen korvausoikeuden kautta ja edellyttää myös, että hoitolaitos on noudattanut laissa säädettyjä määräaikoja. Niissä tilanteissa, joissa korvaus sattuneesta vahinkotapah- tumasta evätään vahingoittuneelta vain vahinkoilmoituksen tekemisessä tapahtu- neen viiveen vuoksi viivästymisajalta eli vahinkoilmoituksen saapumista edeltävältä ajalta, kunnalla ja kuntayhtymällä on kuitenkin oikeus täyskustannusmaksuun.

Jos vahingoittuneelle annettu hoito ei ole MATAL:n nojalla korvattava, kunnalle ja kuntayhtymälle annetaan päätös vain pyynnöstä. Lähtökohtaisesti kunnalle ja kun- tayhtymälle ilmoitetaan täyskustannusmaksun korvaamatta jäämisestä muulla ta- voin, esimerkiksi kirjeitse. Kunnalla ei ole valitusoikeutta siltä osin, onko kyseessä tapaturma tai ammattitauti tai mikä on korvattava vamma.

Jos hoito katsotaan korvattavaksi vain joltain osin, voidaan täyskustannusmaksu kor- vausoikeutta vastaavalta osin maksaa kunnalle tai kuntayhtymälle, vaikka vahingoit- tuneelle asiassa annettu päätös ei vielä olisi lainvoimainen.

5.4.2.4 Päätöksen oikaisu

Jos Melan antama päätös osoittautuu virheelliseksi päätöksen antamisen jälkeen saadun uuden selvityksen, esimerkiksi uuden lääketieteellisen selvityksen perus- teella, on Melan tutkittava asia uudelleen. Päätöksen oikaisumenettelystä kerrotaan tarkemmin kohdassa 8.2 Oikaisumenettely ja päätöksen poistaminen.

5.4.3 Korvauksen maksaminen

5.4.3.1 Korvauksen erääntyminen ja maksutapa

MATAL 93 §

Päätökseen perustuva korvaus on maksettava viivytyksettä. Käytännössä korvaukset maksetaan pääsääntöisesti korvauspäätöksellä eli korvaussuoritus pannaan maksuun päätöksen antamisen yhteydessä. Korvaus maksetaan Melan kustannuksella kor- vauksensaajan ilmoittamalle tilille.

Korvauksista päiväraha tai sen suuruinen maksettava kuntoutusraha maksetaan ainakin kerran kuukaudessa jälkikäteen. Tapaturmaeläke tai sen suuruinen makset- tava kuntoutusraha, jatkuvana maksettava haittaraha ja MATAL:n mukainen määrä- ajaksi tai toistaiseksi myönnetty hoitotuki ja vaatelisä sekä perhe-eläke maksetaan

11.5.2016

kuukausittain etukäteen siten, että korvaus on nostettavissa maksukuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä.

Korvauksen maksamista koskevat säännökset koskevat myös 104 §:ssä tarkoitettua viivästyskorotusta, koska sitä pidetään MATAL:n mukaisena korvauksena.

Päätöksessä ilmoitetaan myönnetyn korvauksen määrä ja korvauserän tai -erien eräpäivä, kun päätöksellä myönnetty korvaus joltain osin erääntyy maksettavaksi vasta myöhemmin.

Ennakonpidätys

MATAL:n perusteella maksettavat ansionmenetyskorvaukset eli päiväraha, kuntoutusraha ja tapaturmaeläke sekä perhe-eläke ja tutkimuksen ajalta maksettava ansionmenetyskorvaus ovat veronalaista tuloa, joista Mela tekee ennakonpidätyksen ennakkoperintälain (1118/1996) mukaisesti.

Pakollisen työajan MATA-vakuutuksen päiväraha korvauksen ja sen mukaisena maksettavan kuntoutusrahakorvauksen sekä tutkimusajalta maksettavan ansionmenetyskorvauksen ennakonpidätykseen käytetään vahingoittuneen palkkaverokortin mukaista veroprosenttia, joka saadaan suoraan verottajalta. Pidätys on aina kuitenkin vähintään 25 prosenttia, ja jos vahingoittuneella ei ole palkkaverokorttia on pidätysprosentti 40. Halutessaan voi hankkia verottajalta juuri kyseessä olevaan ansionmenetyskorvausta varten lasketun ennakonpidätystiedon.

Tapaturmaeläkkeen ja sen suuruusena maksettavan kuntoutusrahan, samoin kuin perhe-eläkkeen sekä takautuvalta ajalta maksettavan korvauksen ennakonpidätys tehdään 40 prosentin suuruusena, ellei kyseessä olevaa etuutta varten hanki verottajalta uutta ennakonpidätystietoa. Jos ansionmenetyskorvausta maksetaan ajalta, joka kohdistuu kuluvaan vuoteen edeltävään aikaan, on ennakonpidätys 50 prosenttia. Kun ansionmenetyskorvausten maksaminen jatkuu seuraavan vuoden puolelle, Mela saa ennakonpidätystiedon suoraan verottajalta.

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutukseen ja vapaa-ajan MATA-vakuutukseen perustuvien edellä lueteltujen veronalaisten korvausten ennakonpidätys on 50 prosentin suuruinen. Vahingoittunut voi halutessaan toimittaa kyseiselle etuudelle verottajan laskeman ennakonpidätyksen määrän.

Lesken uudelleen avioitumisen johdosta leskeneläkkeen lakkaamisen yhteydessä maksettavan kertasuorituksen ennakonpidätyksen määrä on 50 prosenttia.

Mela lähettää verottajalle tiedot maksetuista ansionmenetyskorvauksista ja perhe-eläkkeistä sekä niistä pidätetyn veron määrän kalenterivuoden päätyessä.

Palkansaajamaksujen vähennys

Maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle maksettavaan päivärahaan ja sen suuruusena maksettavaan kuntoutusrahaan tehdään palkansaajamaksuvähennys TyTAL:n

11.5.2016

62 §:n mukaisesti sille osalle ansionmenetyskorvausta, jonka perusteena ovat yrittäjätönn rinnalla vahinkotapahtuman sattuessa tehtyyn työsuhteeseen perustuvat ansiot.

5.4.3.2 Korvauksen myöntäminen määräaikaisena

MATAL 94 § Silloin kun vamman tai sairauden tilan kehitystä tai työkyvyn heikentymisen kestoa ei voida käytettävissä olevalla selvityksellä riittävällä varmuudella arvioida, korvaus myönnetään määräajaksi. Jatkokorvauksen saamista varten korvauksensaajan tulee esittää uusi selvitys korvauksen suuruuteen tai kestoon vaikuttavista seikoista.

5.4.3.3 Korvauksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen takia

MATAL 95 § Kun korvaukseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu olennainen muutos, korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen luotettavasti osoitetaan tapahtuneen.

Olosuhdemuutoksen ajankohta on kyseessä esimerkiksi terveydentilan ja työkyvyn kohdalla, kun tilan muutos on lääkärintutkimuksilla todettu. Muutos voi myös perustua ansiomenetyskorvaustapauksissa esimerkiksi siihen, että henkilö on palannut työhönsä korvauksen maksun aikana tai hänen terveydentilansa muutoksen voidaan arvioida toteutuneen selvästi jo lääkäriissäkäyntiä aikaisempaan ajankohtana.

Säännös koskee kaikkia korvauslajeja, mutta käytännössä tarkistaminen tulee kysymykseen ansionmenetyskorvauksissa ja muissa korvauksissa, joita maksetaan pidemmältä ajalta.

Kun tieto korvausedellytysten lakkaamisesta tai korvausmäärän alentamiseksi tulee takautuvasti, se johtaa usein takaisinperintätilanteisiin. Melalla on mahdollisuus keskeyttää korvauksen maksu heti muutoksesta tiedon saatuaan (kohta 5.7.1). Tällöin asiassa annetaan korvauksen tarkistamispäätös.

Nyt tarkoitettua tarkistamista koskevassa tilanteessa on kysymys niin sanotusta jälkiseikasta. Korvaus tarkistetaan, kun se on alun perin ollut oikea, mutta olosuhteissa on korvausta koskevan päätöksen antamisen jälkeen tapahtunut muutoksia. Tällöin päätöstä ei tarvitse poistaa, vaan korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Edellä tarkoitettua tilanteessa ei siis ole kysymys asiavirheen korjaamisesta ja lainvoimaisen päätöksen poistamisesta, joista tarkemmin kohdassa kohta 8.2.

5.4.3.4 Haittarahan tarkistaminen

MATAL 95 § ja TyTAL 87 § Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähintään yhdellä, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta vähennetään tällöin jo maksettua pääoma-arvoa vastaava haittarahan määrä, paitsi MATAL:n 87 §:n 2 momentin mukaisessa nopeasti

11.5.2016

pahenevien ja kuolemaan johtavien sairauksien tapauksissa, joissa ei vähennetä kertakaikkisena maksetun haittaluokan 10 mukaista haittarahan pääoma-arvoa.

Jatkuvan haittarahan haittaluokan myöhemmin laskiessa vähintään yhdellä haittaluokalla, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti siitä ajankohdasta lähtien, jolloin muutoksen on luontevasti osoitettu tapahtuneen.

5.4.3.5 Korvauksen ennakon maksaminen ilman päätöstä

MATAL 96 § Jos Mela katsoo oikeuden korvaukseen riidattomaksi, mutta päätöstä korvauksen myöntämisestä ei vielä voida antaa, voidaan maksaa korvauksen ennakkoa ilmoittamalla korvauksensaajalle kirjallisesti maksettavan korvauksen määrästä. Ennakko vähennetään korvauksensaajalle myöhemmin myönnettävästä korvauksesta.

Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin kuin Melalla olevien asiakirjojen perusteella voidaan arvioida, että ammattitaudista aiheutuva pysyvä haitta oikeuttaa ainakin haittaluokan kaksi mukaiseen haittarahaan, mutta saattaa käynnissä olevien tutkimusten perusteella muodostua suuremmaksi. Tutkimusten valmistuttua Mela arvioi haitan lopullisen tason ja antaa muutoksenhakukelpoisen päätöksen.

5.4.3.6 Korvauksen maksaminen muulle kuin vahingoittuneelle

Korvauksen maksaminen työnantajalle ja sairauskassalle

Vahinkotapahtuma sattunut vuodesta 2021 lukien

MATAL 97 a §, TyTAL 139 § Kun vahingoittuneelle myönnetään pakollisen työajan MATA-vakuutuksen perusteella ansionmenetykskorvausta ja yksi tai useampi työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa, MATAL:n 50 §:n 1 momentin mukaan määräytyvä ansionmenetykskorvaus työsuhtedetyöstä vahinkotapahtuman sattumista seuraavan 28 päivän ajalta maksetaan enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä kullekin palkkaa maksaneelle työnantajalle. Vahingoittuneelle maksetaan tältä ajalta ansionmenetystä MATA-työansion ja työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen yrittäjän vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansion mukaan.

Esimerkkilaskelma Edellä todetun mukaisesta tilanteesta on laskuesimerkki kohdassa 4.4.2.2. Työnantaja maksanut sairausajan palkkaa sairausloman ajalta.

Korvauksen maksaminen 28 päivän jälkeen

Edellä tarkoitetun 28 päivän jälkeen ansionmenetykskorvaus samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneen yhden tai useamman työnantajan ja vahingoittuneen välillä jaetaan maksettujen palkkojen sekä MATA-työansion ja työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen yrittäjän vapaaehtoisen työajan vakuutuksen (TyTAL 188-190 §) vuosityöansion suhteessa. Jakoa varten maksettu palkka ja edellä

11.5.2016

tarkoitettut vuosityöansiot muutetaan päiväkohtaiseksi ansioksi siten, että kuukaudessa katsotaan olevan 30 päivää ja jako tehdään käsittelyssä olevan työkyvyttömyysjakson ensimmäisen päivän tilanteen mukaisena. Korvaus maksetaan työnantajalle kuitenkin aina enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Vahingoittunut saa jaossa näin ollen MATAL:n ja TyTAL:n nojalla vakuutetun ansion suhteellisen osuuden ja kukin työnantaja edellä selostetulla tavalla lasketun suhteellisen osuuden ansionmenetyskorvauksesta, kuitenkin enintään maksamansa palkan määrään saakka. Jaettavan ansionmenetyskorvauksen määrässä voi tällöin olla mukana myös sellaisia vuosityöansiossa mukana olevia työsuhdeansioita, joissa työnantaja ei ole maksanut sairausajan palkkaa.

Työkyvyttömyysajalta maksettu palkka ja maksuajankohtana MATA-vakuutettu ansio sekä mahdollinen TyTAL 188-190 §:n mukaisen vakuutuksen vuosityöansio on muutettava samaan aikayksikköön osuuksien laskemista varten siten, että muuntamisen yhteydessä kuukaudessa katsotaan olevan aina 30 päivää. Palkan kanssa samalta ajalta maksettava ansionmenetyskorvaus jaetaan lähtökohtaisesti käsittelyssä olevan yhdenjaksoisen työkyvyttömyysjakson ensimmäisen päivän tilanteen perusteella. Mikäli jaon perusteena olevissa seikoissa, kuten esimerkiksi palkan määrässä tai yritystoiminnan työtuloissa tai ansionmenetyskorvauksen määrässä tapahtuisi muutoksia (esimerkiksi palkassa tapahtuu muutos, päiväraha muuttuu tapaturma-eläkkeeksi tai työkyvyttömyysprosentti muuttuu) käsiteltävän työkyvyttömyysjakson sisällä, jakso jaetaan osiin ja jako tehdään kunkin osuuden osalta erikseen.

MATAL:n mukaan vakuutettu toiminta ja TyTAL:n mukaan vakuutettu yrittäjätoiminta ovat jaossa mukana aina vain niissä tilanteissa, kun ansionmenetyskorvauksen maksuajankohtana niistä on MATAL:n tai TyTAL 188-190 §:n mukainen työajan vakuutus voimassa. Maksuajankohdalla tarkoitetaan sitä ajankohtaa, josta lukien ansionmenetyskorvausta maksetaan. Eli esimerkiksi, jos korvauspäätös annetaan 30.3.2021 ja kysymys on ajalle 1.2.2021-28.2.2021 maksettavasta korvauksesta, jakosäännön soveltamisen kannalta ratkaisevaa on MYEL-vakuutustilanne 1.2.2021.

Esimerkki 1 Korvauksen jakaminen ansioiden suhteessa vahingoittuneen ja työnantajan kesken

Vahinkotapahtuman sattuessa 5.1.2021 vahingoittuneen MATA-toiminnan työtulo on 15 000 €. Tämän lisäksi hänellä on työsuhde, jossa vuosiansio on 25 000 €. Vahinkotapahtumahetken vuosityöansio on ansioiden yhteismäärä 40 000 €. Vakuutettu on vahingon johdosta täysin työkyvytön molempiin töihin ja on sairauslomalla 20.2. - 31.3.2021 (40 pvä).

Päiväkohtainen korvaus vuosityöansiosta saadaan jakamalla vuosityöansio päiväkohtaiseksi määräksi eli (40 000 € / 360) 111,11 €/pvä. Sairausloma-ajalta maksettava kokonaispäiväraha on (111,11 € x 40) 4 444,40 €.

Maksettava päiväraha korvaus jaetaan vakuutetun ja sairausajan palkkaa maksaneen työnantajan kesken ansioiden suhteessa seuraavasti:

11.5.2016

Työkyvyttömyysjakson alkamispäivänä 20.2.2021 vahingoittuneen MATA-työtulo on 15 000 € vuodessa ja työnantajan ilmoittama sairausajan palkka (40 päivän työkyvyttömyysjaksolta) on 3 000 €. Ansiot muutetaan päiväkohtaisiksi ansioiksi, jolloin päiväkohtainen MATA-ansio on $(15\,000 / 360)$ 41,67 €/pvä ja työsuhteen päiväpalkka $(3\,000 / 40)$ 75,00 €/pvä.

MATA-ansion ja sairausajan palkan suhde saadaan jakamalla ansion osuus ansioiden yhteenlasketulla määrällä ja kertomalla sadalla. Tämän mukaisesti kokonaiskorvauksesta MATA-työtulon osuus on 36 % $[41,67 / (41,67 + 75,00 = 116,67) \times 100]$ ja sairausajan palkan osuutta 64 %. Työkyvyttömyysajalta myönnettävästä kokonaispäivärahasta 4 444,40 € maksetaan vahingoittuneelle 1 587,29 € (36 %) ja työnantajalle 2 857,11 € (64 %).

Esimerkki 2 Korvauksen jakaminen ansioiden suhteessa, kun työsuhde alkaa vahinkotapahtuman jälkeen

Vahinkotapahtuman sattuessa 5.1.2021 vahingoittuneen MATA-toiminnan työtulo on 15 000 €. Työsuhdetyö alkaa 1.8.2021. Vakuutettu on vahingon johdosta täysin työkyvytön molempiin töihinsä ja on sairauslomalla 1.9.-10.10.2021 (40 pvä). Työsuhteen sairausajan palkka on 3 000 €.

Työkyvyttömyysajan päivärahakorvaus perustuu MATA-työtuloon ja on $[(15\,000\,€ / 360) \times 40]$ 1 666,80 €. Tämä korvaus jaetaan maksettavaksi vahingoittuneelle ja työnantajalle.

Työkyvyttömyysjakson alkamispäivänä 1.9.2021 vahingoittuneen MATA-työtulo on 15 000 € ja työnantajan ilmoittama sairausajan palkka (40 päivän työkyvyttömyysjaksolta) on 3 000 €. Ansiot muutetaan päiväkohtaisiksi ansioiksi, jolloin päiväkohtainen MATA-ansio on $(15\,000 / 360)$ 41,67 €/pvä ja työsuhteen päiväpalkka $(3\,000 / 40)$ 75,00 €/pvä.

MATA-ansion ja sairausajan palkan suhde saadaan jakamalla ansion osuus ansioiden yhteenlasketulla määrällä ja kertomalla sadalla. Tämän mukaisesti MATA-työtulon osuus on 36 % ja sairausajan palkan osuutta 64 %. Työkyvyttömyysajalta myönnettävästä päivärahasta 1 666,80 € maksetaan vahingoittuneelle 595,29 € (36 %) ja työnantajalle 1071,51 € (64 %).

Osittainen työkyvyttömyys

Jos korvausta maksetaan osittaisen työkyvyttömyyden perusteella, otetaan korvausta jaettaessa huomioon vahingoittuneen MATAL:n säännösten mukaisesti arvioitu työkyvyn heikentyminen kunkin työn osalta. Tällöin ansionmenetyskorvausta jaettaessa on huomioitava myös ansionmenetyskorvauksen määrään vaikuttavat Melan arvioimat työkyvyttömyysprosentit kuhunkin työhön. Työkyvyttömyysprosentti on määritettävä jokaisen työsuhteen ja niihin rinnastettavan MATAL- ja TyTAL-vakuutetun työn osalta erikseen. Ansionmenetyskorvaus jaetaan vahingoittuneen ja

11.5.2016

palkkaa maksaneen työnantajan välillä samalta ajalta työnantajien maksamien palkkojen, MATA-työansion ja TyTAL 188-190 §:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan vuosityöansion suhteessa. Kutakin ansiolähdettä painotettaisiin jaossa kyseiseen työhön määritellyllä työkyvyttömyysprosentilla. Jakoa varten vuosityöansiot ja palkka muutetaan samaan aikayksikköön. Silloin kun aikayksikkönä on kuukausi, kuukaudessa katsotaan olevan 30 päivää.

Vapaaehtoiset vakuutukset

Vapaaehtoisten työajan ja vapaa-ajan MATA-vakuutusten perusteella maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen ei edellä kerrottua jakoa tehdä, vaan korvaus maksetaan vahingoittuneelle. (kohdat 7.2.4 ja 7.4.4)

Muita maksutilanteita

Jos vahingoittuneella ei enää ole voimassa pakollista tai vapaaehtoista työajan MATA-vakuutusta eikä työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista työajan vakuutusta muuhun yrittäjätoimintaan, ansionmenetykskorvaus vahinkotapahtuman sattumista seuranneen 28 päivän jälkeen maksetaan samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneelle työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Jos useampi työnantaja on maksanut vahingoittuneelle edellä tarkoitettua palkkaa, jaetaan työnantajalle maksettava korvaus työnantajien kesken heidän samalta ajanjaksolta maksamiensa palkkojen suhteessa.

Vastaavasti työnantajalla, joka on maksanut vahingoittuneelle palkkaa MATAL:n mukaisena kuntoutuksena korvatun ammatillisesta kuntoutuksesta annetun lain (531/2017) 70 §:ssä tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, on oikeus saada vastaavalta ajalta vahingoittuneelle myönnetty ansionmenetykskorvaus enintään sanotun palkan määrään saakka.

Jos työnantajan sijaan sairauskassa maksaa edellä kerrotun mukaisesti palkkaa vastaavaa etuutta ansionmenetykskorvauksen maksuajalta, on sillä vastaava oikeus ansionmenetykskorvaukseen etuuden määrään saakka vahinkotapahtuman sattumista seuraavan 28 päivän ajalta.

Jos työnantaja on laissa säädetyn tai sopimukseen perustuvan velvollisuuden nojalla maksanut työntekijän sairaanhoitokustannuksia, maksetaan MATAL:n mukainen korvaus näistä sairaanhoitokustannuksista työnantajalle.

Vahinkotapahtuma sattunut ennen vuotta 2021

MATAL 97 §, TyTAL 139 § Kun vakuutuslaitos on myöntänyt vahingoittuneelle ansionmenetykskorvausta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa, maksaa Mela tältä ajalta ansionmenetykskorvauksen työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Jos useampi työnantaja on maksanut vahingoittuneelle edellä kerrottua palkkaa, jaetaan työnantajille maksettava korvaus työnantajien kesken heidän samalta ajanjaksolta maksamiensa palkkojen suhteessa.

11.5.2016

Jos työnantajan sijaan sairauskassa maksaa edellä kerrotun mukaisesti palkkaa vastaavaa etuutta ansionmenetykskorvauksen maksuajalta, on sillä vastaava oikeus ansionmenetykskorvaukseen etuuden määrään saakka.

Työnantajalla, joka on maksanut vahingoittuneelle palkkaa MATAL:n mukaisen kuntoutuksena korvatus ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 17 §:ssä tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, on oikeus saada vastaavalta ajalta vahingoittuneelle myönnetty ansionmenetykskorvaus sanotun palkan määrään saakka.

Esimerkki 1 Korvauksen jakaminen vahingoittuneen ja työnantajan kesken

Vahinkotapahtuman sattuessa 5.1.2020 vahingoittuneen MATA-toiminnan työtulo on 15 000 €. Tämän lisäksi hänellä on työsuhde, jossa vuosiansio on 25 000 €. Vahinkotapahtumahetken vuosityöansio on ansioiden yhteismäärä eli 40 000 €. Vakuutettu on vahingon johdosta täysin työkyvytön molempiin töihin ja on sairauslomalla 20.2. -31.3.2020 (40 pvä).

Päiväkohtainen korvaus vuosityöansiosta saadaan jakamalla vuosityöansion määrä vuoden jakajalla (40 000 € / 360) 111,11 €/pvä. Sairausloma-ajalta maksettava kokonaispäiväraha on (111,11 € x 40) 4 444,40 €.

Työkyvyttömyysjakson alkamispäivänä 20.2.2020 vahingoittuneen MATA-työtulo on 15 000 € ja työnantajan ilmoittama sairausajan palkka on 3 000 €. Myönnettävästä päivärahakorvauksesta 4 444,40 € maksetaan työnantajalle sairausajan palkan mukainen määrä 3 000 €. Vahingoittuneelle maksetaan korvauksen ja työnantajalle maksettavan määrän erotus eli 1 444,40 €.

Esimerkki 2 Korvauksen jakaminen, kun työsuhde alkaa vahinkotapahtuman jälkeen

Vahinkotapahtuman sattuessa 5.1.2020 vahingoittuneen MATA-toiminnan työtulo on 15 000 €. Työsuhdetyö alkaa 1.8.2020. Vakuutettu on vahingon johdosta täysin työkyvytön molempiin töihin ja on sairauslomalla 1.9.-10.10.2020 (40 pvä). Työsuhteen sairausajan palkaksi työnantaja ilmoittaa 3 000 €.

Työkyvyttömyysajan päivärahakorvaus perustuu MATA-työtuloon ja on [(15 000 € / 360) x 40] 1 666,80 €. Tämä korvaus maksetaan sairausajalta palkkaa maksaneelle työnantajalle. Vahingoittuneelle ei jää korvausta maksettavaksi.

Jos työnantaja on maksanut lakiin perustuvan tai sopimukseen perustuvan velvollisuutensa nojalla työntekijän sairaanhoitokustannuksia, maksetaan MATAL:n mukainen korvaus kyseisistä sairaanhoitokuluista työnantajalle.

11.5.2016

Korvauksen maksaminen eläkelaitokselle

MATAL 97 §, TyTAL 140 § Jos vahingoittunut on saanut työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkeläiden, muun muassa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista eläkettä tai perhe-eläkettä ajalta, jolta hänelle on myönnetty MATAL:n mukaista ansionmenetyskorvausta tai perhe-eläkettä takautuvasti, maksaa Mela eläkelaitoksen vaatimuksesta takautuvan ansionmenetyskorvauksen tai perhe-eläkkeen eläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työeläkeläiden mukaisen eläkkeen tai perhe-eläkkeen määrää.

Takautuvan korvauksen maksaminen työttömyysetuuden ajalta työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle

MATAL 97 §, TyTAL 141 § Jos vahingoittunut on saanut työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty MATAL:n mukaista ansionmenetyskorvausta takautuvasti, Mela maksaa työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta takautuvalta ajalta maksettavan ansionmenetyskorvauksen työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen määrää.

Takautuvan muun korvauksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle

MATAL 97 §, TyTAL 142 § Jos vahingoittunut tai hänen edunsaajansa on saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa

- sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa
- Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa
- takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaista takuueläkettä
- kansaneläkelain mukaista kansaneläkettä
- kansaneläkelain mukaista leskeneläkkeen täydennysmäärää
- kansaneläkkeen yhteydessä maksettavaa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista eläkkeensaajan asumistukea tai
- opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa tai asumislisää

samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty takautuvasti MATAL:n mukaista ansionmenetyskorvausta tai perhe-eläkettä, Mela maksaa Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta takautuvasti maksettavan ansionmenetyskorvauksen tai perhe-eläkkeen Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaan maksaman etuuden määrää.

11.5.2016

Jos Kansaneläkelaitos on Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain nojalla järjestänyt vahingoittuneelle MATAL:n mukaan korvattavaa kuntoutusta, Mela maksaa Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta MATAL:n mukaisen korvauksen Kansaneläkelaitokselle.

Korvauksen maksaminen kunnalle tai Kansaneläkelaitokselle

MATAL 97 §, TyTAL 143 § Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt MATAL:n mukaiseen korvaukseen oikeutetulle laitoshoidon, laitoshuoltoa tai perhehoitoa, Mela maksaa kunnan tai kuntayhtymän vaatimuksesta korvaukseen oikeutetulle myönnettävän tapaturma-eläkkeen tai perhe-eläkkeen laitoshoidon, laitoshuollon tai perhehoidon ajalta kunnalle tai kuntayhtymälle käytettäväksi asiakasmaksulaissa tarkoitetulla tavalla.

Jos kunta on muun lainsäädännön nojalla antanut MATAL:n mukaiseen korvaukseen oikeutetulle kuntoutuspalveluja ja tukitoimia, jotka kohdistuvat samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kuin vahingoittuneelle MATAL:n mukaan korvattava kuntoutus, oikeus korvaukseen siirtyy tältä osin kunnalle.

Jos vahingoittunut on saanut toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tarkoitettua toimeentulotukea ennakkona, vastaavalta ajalta myönnetty ansionmenetykskorvaus maksetaan toimeentulotuen korvaamiseksi Kansaneläkelaitokselle tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle sen hakemuksesta.

Korvauksen maksaminen Melalle

MATAL 97 § 2 mom. Jos vahingoittunut on saanut sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjillä annetun lain (118/1991) mukaista korvausta saman työkyvyttömyyden perusteella ja samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta 1.1.2021 tai sen jälkeen aiheutuneen työtapaturman tai ilmenneen ammattitaudin perusteella, maksetaan MATAL:n mukainen korvaus Melalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain mukaisen korvauksen määrää.

5.4.3.7 Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Jos korvaus on MATAL:n tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on MATAL:n perusteella myönnetty ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella, toimielimellä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

Vahinkotapahtuma sattunut 1.1.2021 alkaen

1. Melalle MATAL:n 112 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut pakollisten MATA-vakuutusten maksamattomat vakuutusmaksut ja lain 107 §:n mukainen laiminlyöntimaksu viivästyskorkoineen

11.5.2016

2. Melalle sen aiheuttomasti maksaman korvauksen MATAL:n 145 §:n tarkoitettuna takaisinperintänä
3. Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) 22 §:n nojalla
4. Melalle sen saman työkyvyttömyyden perusteella samalta ajalta aikaisemmin maksaman sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) mukaisen korvauksen määrä 97 §:n 2 momentin nojalla
5. työnantajalle ja sairauskassalle 97 a §:n ja valtiolle palkkaturvalain (866/1998) 16 §:n nojalla
6. Melalle MATAL:n 112 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisesti maksamattomat MYEL:n 10 ja 10 a §:n mukaisten vakuutusten vakuutusmaksut ja mainitun lain 24 §:n mukainen laiminlyöntimaksu viivästyskorkoineen sekä MYEL:n mukaiset ryhmähenkivakuutusmaksut viivästyskorkoineen
7. työttömyyskassalle työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 141 tai 142 §:n nojalla
8. eläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 140 §:n nojalla
9. Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n 3 momentin nojalla
10. kunnalle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n nojalla
11. Kansaneläkelaitokselle opintotukilain (65/1994) 28 §:n nojalla
12. ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla.

Vahinkotapahtuma sattunut ennen 1.1.2021

1. Melalle MATAL:n 112 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut pakollisten MATA-vakuutusten maksamattomat vakuutusmaksut korotuksineen ja viivästyskorotuksineen
2. Melalle sen aiheuttomasti maksaman korvauksen MATAL:n 145 §:n tarkoitettuna takaisinperintänä
3. Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) 22 §:n mukaisesti

11.5.2016

4. työnantajalle ja sairauskassalle TyTAL:n 139 §:n ja valtiolle palkkaturvalain (866/1998) 16 §:n nojalla
5. Melalle MATAL:n 112 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisesti maksamattomat MYEL:n 10 ja 10 a §:n mukaisten vakuutusten vakuutusmaksut sekä MYEL:n mukaiset ryhmähenkivakuutusmaksut korotuksineen ja viivästyskorotuksineen
6. työttömyyskassalle TyTAL:n 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle TyTAL:n 141 §:n tai 142 §:n nojalla
7. eläkelaitokselle TyTAL:n 140 §:n nojalla
8. Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n 3 momentin mukaisesti
9. kunnalle TyTAL:n 143 §:n nojalla
10. Kansaneläkelaitokselle opintotukilain (65/1994) 28 §:n nojalla sekä
11. ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla

Korvauksen epääminen viivästymisen vuoksi ja korvaukseen oikeutetut muut tahot

Mitä edellä on selostettu korvauksen maksamisesta muille tahoille, ei noudateta silloin, kun vahingoittunut on viivästynyt vahinkoilmoituksen tekemisessä 60 päivän määräajasta, ja häneltä sen johdosta evätään korvaus viivästymisajalta eli ajalta ennen vahinkoilmoituksen saapumista Melaan. Korvausta ei tällöin edellä tarkoitetulta viivästymisajalta makseta esimerkiksi työnantajalle, joka on maksanut vahingoittuneelle sairausajan palkkaa. Jos muulla taholla on oikeus korvaukseen myös viivästymisajan jälkeiseltä ajalta, korvaus suoritetaan viivästymisajan jälkeiseltä ajalta vahingoittuneelle ja korvaukseen oikeutetulle muulle taholle siten ja siinä etusijajärjestyksessä kuin edellä on selostettu.

5.4.3.8 Ansionmenetyskorvauksen maksun keskeytyminen vankeusrangaistuksen ajalta

MATAL 99 §, TyTAL 144 § Ansionmenetyskorvauksen maksaminen keskeytetään korvauksensaaja suorittaessa vankeusrangaistusta, kun rangaistuksen suorittaminen on kestänyt kuukauden. Hakemuksesta ansionmenetyskorvauksen maksamista kuitenkin jatketaan, jos vankeusrangaistuksen suorittaminen ei estä häntä hankkimasta ansiotuloja yrittäjänä tai tekemästä työsopimuslain tarkoittamaan ansiotyötä.

Keskeytettyä ansionmenetyskorvausta aletaan hakemuksesta maksaa korvauksensaajalle vapautumista seuraavasta päivästä lähtien. Keskeytetty ansionmenetyskorvaus tai osa siitä voidaan hakemuksesta maksaa korvauksensaajan

— aviopuolisolle

11.5.2016

- henkilölle, jonka kanssa vahingoittunut avioliittoa solmimatta jatkuvasti on elänyt yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on tai on ollut yhteinen lapsi
- henkilölle, jonka kanssa vahingoittunut avioliittoa solmimatta jatkuvasti on elänyt yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus keskinäisestä elatuksesta tai
- alle 18-vuotiaalle lapselle,

kun korvauksensaaja huolehtii edellä luetellun henkilön elatuksesta, jos se on tarpeen henkilöiden elatuksen turvaamiseksi.

Korvauksen palauttaminen Melalle kuolinpesätilanteessa

Jos Mela on maksanut korvauksensaajan rahalaitoksessa olevalle tilille aiheettomasti korvausta, joka kohdistuu korvauksensaajan kuolinkuukauden jälkeiseen aikaan, Melalla on oikeus saada suoritus takaisin rahalaitokselta ilman kuolinpesän suostumusta ja takaisinperintäpäätöstä.

5.4.4 Melaa koskevia muita korvausasian käsittelyyn liittyviä menettelysääntöjä

5.4.4.1 Asiakirjan saapumismerkintä

Melaan saapuneeseen vahinkoilmoitukseen, valitukseen, lääkärinlausuntoon ja kaikkiin muihinkin asiakirjoihin ja selvityksiin on merkittävä selvästi ja luotettavasti päivämäärä, jona se on saapunut perille. Saapumismerkinnän kirjaaminen asiakirjoihin on tärkeää MATAL:iin säädettyjen määräaikojen ja niiden laskemisten vuoksi.

5.4.4.2 Neuvonta- ja informointivelvollisuus

Melan tulee hallintolain mukaisen neuvontavelvollisuuden perusteella antaa vakuutetulle muun muassa korvausasian hoitamiseen liittyvää yleistä neuvontaa ja vastattava korvausasiaa koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvontavelvollisuuteen kuuluu vahingoittuneen informointi tämän velvollisuuksista korvausasiassa, siitä minkälainen määräaika tälle toimimiselle varataan ja mitä toimintavelvollisuuksien laiminlyönnistä voi seurata.

Neuvontavelvollisuuden perusteella Melan tulee esimerkiksi pyytää vahingoittunutta täydentämään puutteelliseksi osoittautunut asiakirja, informoida vahingoittunutta kululuonteisten korvausten hakemiseen liittyvästä yhden vuoden määräajasta, tai neuvoa leskeneläkkeeseen mahdollisesti oikeutettua henkilöä eläkkeen hakemiseen, jos asiakirjojen perusteella näyttää siltä, että tällä saattaisi olla eläkeoikeus.

11.5.2016

5.4.4.3 Takautumisoikeus korvauksista ja täyskustannusmaksuista

Melalla on oikeus saada maksamansa korvaus takaisin siltä, joka on korvausvastuussa vahingoittuneelle vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla. Takautumiskorvaus voi olla enintään sen suuruinen, mitä korvausvastuussa olisi velvollinen korvaamaan vahingoittuneelle.

Tavallisimmat tilanteet, joissa takautumisoikeutta käytetään, ovat työmatkalla sattuneet liikenne- ja liukastumisvahingot, jolloin takautumisvaatimus esitetään liikennevakuutuslaitokselle taikka tie- tai katualueen hoidosta vastuussa olevalle kiinteistön omistajalle. Takautumisvaatimuksia voi tulla esitettäväksi myös muun muassa raide-liikenne-, potilas-, lääke- ja pahoinpitelyvahingoissa sekä työturvallisuusrikkomus- ja rikosvahingoissa. Luonnollista henkilöä kohtaan takautumisoikeus on vain silloin, kun vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella.

Melalla on myös oikeus saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta siihen määrään, jonka korvausvastuussa oleva liikennevakuutusyhtiö olisi velvollinen hoitolaitokselle liikennevakuutuslain nojalla maksamaan. Silloin kun liikennevakuutuslain nojalla maksuun on voitu tehdä myötävaikutusvähennys, saadaan takaisin vähennetyn maksun määrä.

5.4.4.4 Toimeenpanosta vastaavan henkilön esteellisyys ja virkavastuu

Esteellisyys	Esteellisyyteen sovelletaan mitä hallintolaissa säädetään. Melan toimihenkilö ja hallituksen jäsen ei MATAL:n 173 §:n mukaan kuitenkaan ole esteellinen käsitellessään tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee Melassa työtapaturma- ja ammattitautivakuutusturvan järjestänyttä maatalousyrittäjää tai apurahansaajaa.
Virkavastuu	MATAL:n toimeenpanoon sisältyy julkisen vallan käyttöä päätettäessä vahingoittuneen tai tämän edunsaajan oikeuksista ja velvollisuuksista. Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja toiminnassa tulee noudattaa lakia. Julkista hallintotehtävää hoitavalla on rikos- ja vahingonkorvausoikeudellinen virkavastuu tehtävää suorittaessaan aiheuttamastaan lainvastaisesta toimenpiteestä tai laiminlyönnistä.

5.5 Vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevat menettelysäännökset korvausasiassa

5.5.1 Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen ja vireilletulosta huolehtiminen määräajassa

MATAL 74 ja 79 §	Työtapaturmasta ja ammattitaudista tulee aina ilmoittaa Melaan. Ilmoituksen määräaika vahinkotapahtuman sattumisesta on 30 päivää.
------------------	--

Niin työajan kuin vapaa-ajan vahinkotapahtumat tulee saattaa vireille viiden vuoden kuluessa vahinkotapahtumasta.

Määräaikojen ylitys voi johtaa korvausoikeuden menettämiseen, tai ilmoituksen viivästyessä korvausten epäämiseen vahinkotapahtuman ja siitä ilmoittamisen väliseltä takautuvalta ajalta kokonaan.

11.5.2016

Korvausasian ilmoittamisesta ja vireilletulosta tarkemmin kohdassa 5.2.

5.5.2 Kulukorvausten hakeminen määräajassa

MATAL 86 §

Melan tulee lähtökohtaisesti selvittää korvausasia päätöksen antamista ja korvausten maksamista varten. Tästä pääsäännöstä poikkeuksena ovat tässä mainitut kulu- luontoiset etuudet, joita vahingoittuneen tulee itse hakea vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Hakemuksenvaraisia kuluja ovat

- lääkkeistä ja hoitotarvikkeista aiheutuneet kustannukset
- tutkimusajan ansionmenetys
- matka- ja majoituskulut sairaanhoidon ja kuntoutuksen osalta
- kodinhoidon lisäkustannukset ja
- vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet henkilökohtaisessa käytössä olleet esineet.

Kustannuksia edellä mainitusta korvauksista haetaan toimittamalla Melalle selvitys ja kulutosite tai lasku aiheutuneesta kustannuksesta, kustannuksen perusteesta sekä siitä, mihin vahinkotapahtumaan kustannus liittyy.

Poikkeukset vuoden määräajasta

Silloin kun korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan edellä kerrotusta poiketen vasta aikaisintaan korvausasian vireilletulosta.

Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen vahingosta, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattavaksi, tuli lainvoimaiseksi.

Jos korvausta ei ole painavan syyn vuoksi voitu hakea määräajan kuluessa, sitä on haettava viimeistään vuoden kuluessa esteen lakkaamisesta. Painava syy voilla olla esimerkiksi sairaus tai vaikea elämäntilanne, josta johtuva toimintakyvyttömyys estää vahingoittunutta hakemasta korvausta määräajassa. Korvausta olisi haettava kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua syyn lakkaamisesta. Korvauksen hakijan tulee hakemuksessa perustella viiveen syytä.

Jos vahingoittuneelle on määrätty edunvalvoja, on edunvalvojan haettava korvausta vuoden määräajassa. Jos vahingoittuneelle ei ole määrätty edunvalvojaa sinä aikana, kun kustannusten syntymisestä on kulunut vuosi, edunvalvojan on haettava korvausta viimeistään vuoden kuluessa edunvalvontaa koskevasta määräyksestä.

5.5.3 Leskeneläkkeen hakeminen

MATAL 87 §

Leskeneläkettä saadakseen tulee seuraavien henkilöiden erikseen hakea korvausta Melalta:

11.5.2016

1. Henkilö, jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on tai on ollut yhteinen lapsi. Myös silloin, kun yhteinen lapsi syntyy vahingoittuneen kuoleman jälkeen.
2. Henkilön, jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus keskinäisestä elatuksesta.

Hakeminen tapahtuu toimittamalla Melalle selvitys eläkeoikeuden perusteista.

5.5.4 Velvollisuus edistää korvausasian selvittämistä

MATAL 88 §

Vahingoittunut on velvollinen myötävaikuttamaan työtapaturmaa tai ammattitautia koskevan korvausasian selvittämiseen ja antamaan pyynnöstä tiedot, jotka ovat välttämättömiä MATAL:n mukaisen korvausasian selvittämiseksi. Näin on myös silloin, kun vahingoittunut hakee korvauksia vapaa-ajalla sattuneesta tapaturmasta vapaaehtoisen vapaa-ajanvakuutuksensa perusteella.

Vastaavasti vahingoittuneen edunsaaja on korvauksen saamiseksi velvollinen antamaan perhe-eläkeoikeuden ratkaisemista varten välttämättömät tiedot.

Säännöksen tarkoituksena on edistää korvausasian käsittelyä korvausoikeuden selvittämiseksi sekä korvausten ja täyskustannusmaksujen maksamista varten. Vahingoittuneen tulee esimerkiksi ilmoittaa Melaan myös vähäinen työtapaturma ja ammattitauti siitäkin huolimatta, ettei siitä olisi hänelle itselleen aiheutunut juurikaan kuluja. Melalla on velvollisuus muun muassa kunnan tai kuntayhtymän julkisen terveydenhuollon täyskustannusmaksuoikeuden johdosta arvioida vahinkotapahtuman MATAL:n mukainen korvattavuus ja sattumisolosuhteet sekä antaa siitä päätös vahingoittuneelle.

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 §:ssä (kohta 5.7).

5.5.5 Velvollisuus edistää ammatillisen kuntoutuksen toteutumista

MATAL 89 §

Vahingoittunut on velvollinen myötävaikuttamaan ammatillista kuntoutusta koskevan selvityksen ja kuntoutustoimenpiteiden toteutumiseen. Tavoitteena on saada vahingoittunut osallistumaan aktiivisesti työkykynsä palauttamiseen ja nopeuttaa hänen työllistymistään.

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 ja 101 §:ssä (kohta 5.7).

11.5.2016

5.5.6 Velvollisuus mennä tutkimuksiin

MATAL 90 § Vahingoittunut on velvollinen korvauksen saamiseksi menemään viivytyksettä Melan osoittamaan tarpeelliseen tutkimukseen vammansa tai sairautensa taikka työ- ja toimintakykynsä selvittämistä varten. Tutkimusten tulee perustua lääketieteellisesti hyväksyttyyn hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön.

Tarpeelliseksi katsottavat tutkimukset Mela korvaa MATAL 36–37 §:ssä sairaanhoito- ja tutkimuskulujen korvaamisesta säädetyn mukaisesti (kohta 4.2.6).

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 §:ssä (kohta 5.7).

5.5.7 Velvollisuus ottaa vastaan sairaanhoitoa

MATAL 91 § Vahingoittunut on velvollinen korvauksen saamiseksi ottamaan vastaan lääkärin määräämään korvattavan vamman tai sairauden vuoksi tarpeellista sairaanhoitoa, joka todennäköisesti parantaa hänen työ- tai toimintakykyään.

Sairaanhoidolla tarkoitetaan lääketieteellisesti hyväksyttyä ja hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön perustuvaa hoitoa. Joissakin vammoissa tai sairauksissa hoitosuosituksen mukainen ensisijainen hoitomuoto voi olla konservatiivinen hoito ja operatiiviseen hoitoon päädytään vasta sen jälkeen, kun asianmukainen konservatiivinen hoito ei johda tavoiteltuun hoitotulokseen.

Säännöksellä ei ole tarkoitus puuttua potilaan itsemääräämisoikeuteen. Kyse on korvauksen määrään vaikuttavasta säännöksestä.

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 ja 103 §:ssä (kohta 5.7).

5.5.8 Velvollisuus ilmoittaa korvaukseen vaikuttavista muutoksista

MATAL 92 § Korvauksensaaja on velvollinen viipymättä oma-aloitteisesti ilmoittamaan Melalle korvaukseen vaikuttavista muutoksista seuraavasti:

1. päivärahaa tai tapaturmaeläkettä saava terveydentilansa, työkykynsä, työnteonsa tai työansionsa olennaisesta muutoksesta
2. haittarahaa tai hoitotukea saava avun tarpeen tai haitan muutoksesta
3. kuntoutuskorvausta saava kuntoutuksen keskeytymisestä tai olennaisesta viivästyisestä

11.5.2016

4. leskeneläkettä saava uuden avioliiton alkamisesta tai siitä ajankohdasta, kun hän avioliittoa solmimatta muuttaa yhteiseen talouteen avioliitonomaisiin olosuhteisiin sen henkilön kanssa, jonka kanssa leskellä on tai on ollut yhteinen lapsi taikka julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus keskinäisestä elatuksesta
5. lapseneläkettä 17 ikävuoden jälkeen saava opiskelun tai koulutuksen päättymisestä ennen 25 ikävuoden täyttämistä.

Vahingoittuneen ja perhe-eläkettä saavan on Melan pyynnöstä toimitettava väestörekisteriviranomaisen todistus tai muu luotettava selvitys, josta ilmenee korvauksen saajan olleen elossa aikana, jolta korvausta maksetaan.

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 §:ssä (kohta 5.7).

5.6 Terveystenhuollon toimintayksikön tai palveluntarjoajan velvollisuus korvausasiassa

Ilmoitus hoidosta ja hoitomerkitöjen toimittaminen

Julkisen terveydenhuollon toimintayksiköllä on täyskustannusmaksun saamiseksi ilmoitusvelvollisuus vahingoittuneen tapaturmavamman tai ammattitaudin hoitokäyntiin liittyvistä merkinnöistä viipymättä hoitokäynnin jälkeen. Mela tarvitsee tiedot, jotta se voi ratkaista, onko kyseessä korvattavan vamman tai sairauden vuoksi annettu hoito ja onko kyse MATAL:n mukaan korvattavasta sairaanhoidosta. Kunnan tai kuntayhtymän oikeus täyskustannusmaksuun edellyttää, että vahingoittuneella on oikeus korvaukseen saamastaan hoidosta.

Jos hoitokäynnin yhteydessä päätetään, että tarvitaan muita kuin vähäisiä jatkotutkimuksia tai -toimenpiteitä, täyskustannusmaksun saamisen edellytyksenä on, sen lisäksi, että vahingoittuneella tulee olla oikeus MATAL:n mukaiseen korvaukseen, että vakuutuslaitokselle on määräajassa tehty ilmoitus toimenpiteen tarpeesta. Jos ilmoitusta ei ole tehty määräajassa, julkisessa terveydenhuollossa annetusta jatkohoidosta maksetaan vain vahingoittuneen maksettavaksi määrättävä asiakasmaksu.

Yksityisen terveydenhuollon palvelun antajalla on velvollisuus antaa Melalle vahingoittuneen tapaturmavamman tai ammattitaudin hoitokäyntiin liittyvät tarpeelliset tiedot annetusta ja suunnitellusta hoidosta sekä sen seurannasta. Melalla on oikeus saada tiedot maksutta.

Yksityisessä terveydenhuollossa annettavasta hoidosta tulee pyytää ennen hoidon aloittamista maksusitoumus, ellei kysymyksessä ole kiireellisestä sairaanhoidosta tai yksittäisestä vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehtävästä vähäisestä tutkimus- tai hoitotoimenpiteestä.

Terveystenhoitoa antavan on ilmoitettava hoitoon hakeutuvalle vahingoittuneelle ennen hoidon alkamista maksusitoumuksen tarpeellisuudesta.

11.5.2016

Jos hoito annetaan muualla kuin maksusitoumuksen osoittamassa hoitopaikassa tai vakuutuslaitos ei ole antanut laissa edellytettyä maksusitoumusta, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, jonka vahingoittunut olisi joutunut asiakasmaksulain mukaan itse maksamaan vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuollossa.

Sairaanhoidon korvaamisesta laajemmin kohdassa 4.2.

Velvollisuus hoidon järjestämiseen

Julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö ei voi jäädä odottamaan antaako vakuutuslaitos maksusitoumuksen suunniteltuun hoitoon, vaan hoito on annettava sen kiireellisyyden edellyttämässä ajassa. Kunnan velvollisuudesta tarpeellisen hoidon järjestämiseen säädetään terveydenhuoltolainsäädännössä.

5.7 Velvoitteen laiminlyönnin vaikutus korvausasian käsittelyyn

5.7.1 Korvausasian käsittelyn ja maksamisen keskeyttäminen sekä asian ratkaiseminen

MATAL 100 §

Korvausasian käsittely voidaan keskeyttää, jos

- vahingoittunut tai hänen edunsaajansa laiminlyö tietojen antamisvelvollisuuden korvausasiassa eikä omalla toiminnallaan edistä korvausasian selvittämistä
- vahingoittunut laiminlyö velvollisuutensa mennä tutkimuksiin korvausoikeuden selvittämiseksi tai
- vahingoittunut laiminlyö velvollisuutensa ottaa vastaan sairaanhoitoa.

Mela ilmoittaa vahingoittuneelle tai tämän edunsaajalle, mitä tietoja tai toimenpiteitä häneltä odotetaan korvausasian käsittelemiseksi ja missä ajassa hänen tulee asiassa toimia. Samoin vahingoittuneelle tai tämän edunsaajalle kerrotaan asian käsittelyn keskeyttämisestä siksi ajaksi, kunnes asian ratkaisemiseksi on käytettävissä ne tiedot, joita häneltä on pyydetty tai, että asia ratkaistaan käytettävissä olevan selvityksen perusteella, jos hän ei toimi pyydetyllä tavoin.

Jos vahingoittunutta tai tämän edunsaajaa ei ole erikseen tiedotettu hänen toimintavelvollisuudestaan, on vahingoittuneen kuuleminen ennen päätöksen antamista tarpeen. Tällöin kerrotaan, miksi käsittely on keskeytetty, mitä toimia vahingoittuneelta odotetaan ja mitä toimintavelvoitteen laiminlyönnistä seuraa, jos sitä ei täytyä kohtuullisessa määräajassa.

Jos vahingoittunut ei noudata velvollisuuttaan kohtuullisessa ajassa, ratkaistaan oikeus korvaukseen käytettävissä olevien selvitysten perusteella. Päätös on annettava viivytystä toimintavelvoitteen täyttämiseksi varatun kohtuullisen ajan jälkeen. Useimmiten tällöin korvaus joudutaan epäämään kokonaan tai osittain.

11.5.2016

Korvauksen väliaikainen keskeyttäminen

Mela voi väliaikaisesti keskeyttää korvauksen maksamisen, jos korvausta saava laiminlyö 92 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuutensa (kohta 5.5.8) tai muutoin on ilmeistä, että edellytykset myönnetyn korvauksen maksamisen jatkamiselle eivät enää täyty.

Maksamisen keskeyttämisestä ilmoitetaan viivytystä vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen. Tässä tapauksessa Melan on ratkaistava oikeus korvaukseen käytävissä olevien selvitysten perusteella ja annettava asiassa päätös viivytystä. Ennen asian ratkaisemista vahingoittuneelle varataan tilaisuus tulla kuulluksi.

Kun Mela on edellä kerrotun mukaisesti ratkaissut asian käytettävissä olevilla selvityksillä, voi vahingoittunut tai hänen edunsaajansa saattaa asian uudestaan vireille uudella selvityksellä, jolloin Mela antaa asiassa uuden päätöksen. Päätöksen antamiselta vaadittu 30 päivän määräaika ei koske näitä tilanteita.

5.7.2 Takautuvan korvauksen maksaminen keskeyttämisen jälkeen

MATAL 102 §

Kun keskeytetyn korvausasian käsittelyä jatketaan tai keskeytettyä korvausta ryhdytään maksamaan uudelleen, ei korvausta ilman erityistä syytä makseta vuotta pidemmältä ajalta takautuvasti.

Erityisellä syyllä tarkoitetaan esimerkiksi tosiasiallista estettä velvollisuuden täyttämiseen, kuten sitä, että vahingoittunut ei vakavan sairauden vuoksi pystynyt täyttämään hänelle säädettyä velvollisuutta.

5.7.3 Ammatillisen kuntoutuksen keskeyttäminen

MATAL 101 §

Kun MATAL:n mukainen kuntoutus tai kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen keskeytyy tai kuntoutuksen alkaminen viivästyy vahingoittuneesta riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan vamman tai sairauden seurausta, ei keskeyttämisen tai viivästymisen ajalta makseta kuntoutusrahaa. Tällöin vahingoittuneelle maksetaan ansionmenetyskorvausta työkyvyn heikentymisen perusteella, kun taas kuntoutusraha on lähtökohtaisesti täysimääräinen.

5.7.4 Sairaanhoidoa koskevan veloitteen laiminlyönnin vaikutus korvaukseen

MATAL 103 §

Vahingoittuneella on velvollisuus ottaa vastaan lääkärin määräämää korvattavan vamman tai sairauden vuoksi tarpeellista lääketieteellisesti hyväksyttyä ja hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön perustuvaa sairaanhoidoa, joka todennäköisesti parantaisi hänen työ- ja toimintakykyään.

Jos vamma tai sairaus on olennaisesti pitkittynyt tai se on olennaisesti pahentunut vahingoittuneen laiminlyötyä tämän velvollisuutensa, korvausta ei makseta siltä osin kuin se aiheutuu mainitusta syystä. Näin ollen esimerkiksi laiminlyönnistä johtuva työkyvyttömyysajan pitkittyminen ei oikeuta korvaukseen.

11.5.2016

5.7.5 Viivästyskorotus

MATAL 104 §

Jos päätöksen antaminen tai korvauksen maksaminen viivästyy eikä tapahdu 30 päivän määräajassa siitä, kun Mela on saanut korvausasian ratkaisemiseksi riittävät selvitykset, on Melan maksettava korvaus viivästysajalta korotettuna. Viivästyskorotus on korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen.

Korvauksensaajan ei tarvitse erikseen hakea viivästyskorotusta, Mela huolehtii maksuperusteiden täytyessä sen maksamisesta oma-aloitteisesti. Käytännössä viivästyskorotusta tulee maksettavaksi silloin, kun korvausasiassa maksetaan jotain korvauksia.

Viivästyskorotusta tulee maksettavaksi myös, jos annetun päätöksen mukaisesti määräajoin maksettavan korvauksen, kuten esimerkiksi kerran kuukaudessa ennakoon maksettavan tapaturmaeläkkeen, maksaminen vahingoittuneen tilille myöhästyy säädetyistä eräpäivistä esimerkiksi teknisen käyttöyhteyden virheestä johtuen.

Muutoksenhakuelimen päätös tulee panna täytäntöön viivytyksettä ja viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi ja Mela on saanut täytäntöönpanoa varten tarvittavat selvitykset. Melan maksettavaksi määrättäville korvauksille maksetaan viivästymiskorotusta muutoksenhakuelimen päätöksen mukaisesti. Lisäksi viivästyskorotusta maksetaan myös viivästyneelle viivästyskorotukselle, koska korotuksessa on kyse MATAL:n mukaisesta korvauksesta.

Viivästyskorotus lasketaan jokaiselta päivältä, kun suoritus on viivästynyt. Saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle korvauserälle viivästyskorotus kuitenkin lasketaan vasta korvauserän eräpäivästä.

Korvauksensaajalle maksettavat etuudet voivat erääntyä maksettavaksi hyvinkin eri ajankohtina ja tapaturma- ja ammattitautikorvauksia maksettaessa tämä on tavanomaista, kun esimerkiksi vamman ja sairauden hoitoon liittyviä kuluja tulee käsiteltäväksi eriaikaisesti ja eri etuuksien korvausarvioinnissa tarvitaan erilaisia selvityksiä. Erääntymisen ajankohta määräytyy kunkin korvauksen osalta sen selvityksen, jolla maksamisen peruste ja määrä katsotaan selväksi, mukaan.

Koska viivästyskorotuksessa on kyse MATAL:n mukaisesta korvauksesta, käyttäytyy se verotuksellisesti samalla tavoin kuin se korvaus, jolle sitä maksetaan. Siten esimerkiksi viivästyneelle päivärahakorvaukselle maksettava viivästyskorotus on myös ennakonpidätyksenalaista tuloa.

Poikkeukset viivästyskorotuksen maksamisessa

Kun Mela ei voi maksaa korvausta oikeassa ajassa korvauksensaajasta johtuvasta syystä, ei se ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta pidemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jolloin se on saanut tietää esteen lakkaamisesta.

11.5.2016

Jos korvauksen maksaminen viivästyy lain säännöksen johdosta, yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun niihin rinnastettavan ylivoimaisen esteen vuoksi, Mela ei ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

Viivästyskorotusta, joka määrältään on pienempi kuin 7,90 euroa (vuonna 2021), ei makseta. Edellä mainittua määrää tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain mukaisella palkkakertoimella.

Vakuutus- ja eläkelaitosten korvausten yhteensovituksiin tai takautumisoikeuteen perustuvilla suorituksilla ei tarvitse maksaa viivästyskorotusta.

11.5.2016

6 Vakuuttaminen ja vakuutusmaksut

6.1 Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vakuuttaminen pakollisella MATA-vakuutuksella

Maatalousyrittäjälle, jolle vahvistetaan pakollinen MYEL-vakuutus (työeläkevakuutus) vahvistetaan samalle ajalle myös pakollinen MATA-vakuutus (työtapaturma- ja ammattitautivakuutus). MATA-vakuutusta ei tarvitse hakea erikseen, vaan vakuutus vahvistetaan Melan toimesta samalla päätöksellä kuin MYEL-vakuutus. Vastaavasti apurahansaajalle, jolle vahvistetaan pakollinen MYEL-vakuutus, vahvistetaan myös samalle ajalle ja samasta apurahansaajan työstä myös pakollinen MATA-vakuutus.

Maatalousyrittäjän on haettava MYEL-vakuutusta kuuden kuukauden kuluessa maatalousyrittäjätoiminnan alkamisesta. Apurahansaajan on puolestaan haettava MYEL-vakuutusta kolmen kuukauden kuluessa apurahalla työskentelyn alkamisesta.

Jos maatalousyrittäjä ei hae vakuutusta määräajassa, sekä MYEL-vakuutusmaksuun että MATA-vakuutusmaksuun voidaan määrätä laiminlyöntimaksu tai laiminlyöntikorotus.

Vakuutuksen keskeytys

Apurahansaajalla on MYEL:n mukaan tietyissä tilanteissa oikeus keskeyttää työskentelynsä apurahansaajana ja saada MYEL-vakuutuksen voimassaolo keskeytetyksi. Mela antaa tällöin apurahansaajan tekemän hakemuksen perusteella MYEL-vakuutuksen keskeytyspäätöksen. Samassa yhteydessä keskeytyy myös MATA-vakuutuksen voimassaolo. Kun apurahansaaja keskeytyksen jälkeen jatkaa työskentelyään apurahansaajan työssä, MYEL-vakuutusta jatketaan keskeytyksen jälkeen jäljellä ollealle työskentelyajalle. Pakollista MATA-vakuutusta jatketaan tällöin vastaavalle ajalle.

Yhdistäminen

Apurahansaajalla on MYEL:n mukaan tietyissä tilanteissa oikeus yhdistää jo vahvistettuun MYEL-vakuutukseen sellainen apurahalla työskentely, joka ei yksinään täytä työeläkevakuuttamisen edellytyksiä. Tällöin Mela antaa apurahansaajan hakemuksesta päätöksen, jolla kyseisellä apurahalla työskentely yhdistetään jo vakuutettuun työskentelyyn. Yhdistämisen johdosta MYEL-vakuutuksen voimassaoloaika pitenee useimmiten muutamalla kuukaudella. Pakollisen MATA-vakuutuksen voimassaoloaika pitenee tällöin MYEL-vakuutusta vastaavasti.

6.1.1 Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan pakkovakuuttaminen

Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti ja pakkovakuuttaminen

Mela valvoo, että maatalousyrittäjät täyttävät vakuuttamisvelvollisuutensa MYEL- ja MATA-vakuutuksen osalta. Kun MYEL-vakuuttamisvelvollisuuden hoitaminen on laiminlyöty, ei myöskään MATA-vakuutusta ole voitu vahvistaa. Tällöin MATA-vakuuttamiseen sovelletaan, mitä MYEL-vakuutuksen osalta on säädetty maatalousyrittäjän pakkovakuuttamisesta ja laiminlyöntimaksu tai 30.6.2019 ja sitä ennen alkaneissa laiminlyönteissä laiminlyöntikorotus.

11.5.2016

Jos maatalousyrittäjä on laiminlyönyt MYEL-vakuutuksen ottamisen sille säädettyssä kuuden kuukauden määräajassa, Melan on ensin kehotettava häntä korjaamaan laiminlyöntinsä. MYEL-vakuutus voidaan vahvistaa takautuvasti kulumassa olevalta ja sitä välittömästi edeltävältä kolmelta kalenterivuodelta. Jos maatalousyrittäjä kehotuksen saatuaan hakee itse MYEL-vakuutusta, aika lasketaan vakuutushakemuksen vireilletulosta.

Jos vakuutusta ei ole kehotuksen jälkeen otettu Melan määräämässä määräajassa, Melan on pakkovakuutettava maatalousyrittäjä MYEL:n mukaisesti. Samalla vahvistetaan myös MATA-vakuutus vastaavalle ajalle.

Pakkovakuutettaessa MYEL- ja MATA-vakuutus vahvistetaan maatalousyrittäjätönnin alkamisesta lukien. Vakuutusta ei voida kuitenkaan vahvistaa takautuvasti pidemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja sitä välittömästi edeltäneeltä kolmelta kalenterivuodelta. Pakkovakuutettaessa takautuva aika lasketaan vakuutus päätöksen antamisajankohdasta lukien.

Pakkovakuuttamisen yhteydessä Mela vahvistaa maatalousyrittäjälle MYEL-työtulon hankitun selvityksen perusteella, tai jos selvitystä ei saada, arvion perusteella.

Laiminlyöntimaksu

Vuoden 2020 alusta lukien seuraamuksena vakuutusmaksun laiminlyönnistä on aiemman laiminlyöntikorotuksen sijaan laiminlyöntimaksu, jonka määrää Valtiokonttori Melan hakemuksesta. Laiminlyöntimaksu ei ole osa vakuutusmaksua eikä siksi kerrytä eläkettä.

Laiminlyötyä vakuuttamisasiaa käsitellessään Melan on harkittava, tuleeeko sen esittää Valtiokonttorille hakemus laiminlyöntimaksun määräämisestä vai voidaanko hakemus jättää tekemättä. Kun kyseessä on pakkovakuutustilanne, laiminlyöntimaksu esitetään aina.

Mela voi jättää laiminlyöntiä koskevan hakemuksen tekemättä, jos:

- teko ei ole tahallinen eikä toistuva,
- laiminlyöntimaksun määrä on alle 316,41 euroa (vuonna 2021), tai
- asiakas on toiminnallaan osoittanut, ettei hän ole pyrkinyt välttämään vakuutusmaksuvelvollisuuttaan.

Kun vakuuttamispäätös on lainvoimainen, voi Mela tehdä hakemuksen laiminlyöntimaksusta. Määrämuotoisessa hakemuksessa on laskelma laiminlyöntiajan MYEL- ja MATA-vakuutusmaksusta. Tavallisessa tapauksessa maksun määrä on 10 % laiminlyöntiajan vakuutusmaksuista, pakkovakuutustilanteessa kuitenkin 30 %. Valtiokonttori antaa asiassa muutoksenhakukelpoisen päätöksen ja Mela huolehtii laiminlyöntimaksun perinnästä, joka on toteutettava maksuunpanopäätöksen antamista seuraavan viiden vuoden aikana. Maksu on ulosottokelpoinen ilman eri päätöstä.

11.5.2016

Laiminlyöntikorotus

Jos yritystoiminta tai palkkaa saavan perheenjäsenen toiminta on alkanut ennen 1.7.2019 ja vakuuttaminen on laiminlyöty, korotetaan MATA-vakuutusmaksua laiminlyönnin johdosta MYEL-vakuutusmaksukorotuksen tavoin 10 %. Mela määrää korotuksen koko laiminlyönnin ajalta. Laiminlyöntikorotus on osa MATA-vakuutusmaksua, jolloin siihen soveltuvat vakuutusmaksuja koskevat säännökset (viivästyskorko, ulosottokelpoisuus, maksamattoman vakuutusmaksun vähentäminen korvauksesta ja eläkkeestä sekä vakuutusmaksun vanhentuminen).

Apurahansaajan pakkovakuuttaminen

Jos apurahansaaja on laiminlyönyt MYEL-vakuutuksen ottamisen sille säädettyssä kolmen kuukauden määräajassa, Melan on ensin kehotettava häntä korjaamaan laiminlyöntinsä. Jos vakuutusta ei ole otettu Melan määräämässä määräajassa, Melan on pakkovakuutettava apurahansaaja MYEL:n mukaisesti. Samalla hänelle vahvistetaan myös MATA-vakuutus.

MYEL- ja MATA -vakuutus vahvistetaan apurahalla työskentelyn alkamisesta lukien. Apurahalla työskentelyn voidaan katsoa alkaneen aikaisintaan apurahan myöntämispäätöksestä lukien. Vakuutusta ei voida kuitenkaan vahvistaa takautuvasti pidemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja sitä välittömästi edeltäneeltä kalenterivuodelta. Jos apurahansaaja kehotuksen saatuaan hakee itse vakuutusta, aika lasketaan hakemuksen vireille tulosta lukien. Jos Mela joutuu pakkovakuuttamaan apurahansaajan, määräaika lasketaan Melan vakuuttamispäätöksen antamishetkestä lukien.

Apurahansaajia eivät koske säännökset laiminlyöntimaksusta ja laiminlyöntikorotuksesta.

Vapaaehtoiset vakuutukset ja vakuuttaminen

Vapaaehtoisten vakuutusten vakuuttamisen periaatteet on selostettu luvussa vapaaehtoiset vakuutukset (kohdat 7.2 ja 7.4).

6.2 Vakuutusmaksun määräytyminen

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisten vakuutusten vakuutusmaksut on määrättävä siten, että maksun suuruus vastaa maatalousyrittäjien ja apurahansaajien vakuutusmaksuosuutta työtapaturma- ja ammattitautijärjestelmän kokonaiskustannuksista. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työajan vakuutusmaksujen laskuperusteet.

6.3 Pakollisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen vakuutusmaksu

Pakollisen työajan MATA-vakuutuksen vakuutusmaksu muodostuu perusmaksusta ja ansio-osasta.

Vuonna 2021 maatalousyrittäjällä pakollisen MATA-vakuutusmaksun perusmaksu on 18 euroa ja ansio-osa 0,85 % MYEL-työtulosta.

11.5.2016

Vakuutusmaksu on siten 18 euroa + 0,85 x vakuutetun MYEL-työtulo.

Vuonna 2021 apurahansaajalla pakollisen MATA-vakuutusmaksun perusmaksu on 1,8 euroa ja ansio-osa 0,085 % MYEL-työtulosta.

Pakollisen työajan MATA-vakuutusmaksun suuruus vahvistetaan vuosittain.

Vahinkotapahtumat ja vakuutusmaksu

Vuodesta 2016 lukien vakuutusmaksuihin ei ole enää vaikuttanut yksittäisten vahinkotapahtumien sattuminen. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaista vahinkojen sattumiseen sidottua vakuutusmaksualennusjärjestelmää (nk. MATA-bonusjärjestelmää) ei sisälly uuteen MATAL-lakiin.

Aikaisemman lainsäädännön perusteella kartutetut maatalousyrittäjien vakuutusmaksujen bonusalennukset eivät ole enää olleet voimassa 1.1.2016 lukien. Vakuutusmaksu määrätään tasaisesti vakuutettujen kesken, eivätkä yksittäiset vahingot tai niistä maksettavat korvaukset vaikuta vakuutetun seuraavan vuoden vakuutusmaksuihin.

Vakuutusmaksualennus työterveyshuoltoon kuulumisen perusteella

Maatalousyrittäjän pakollisen työajan MATA-vakuutuksen vakuutusmaksua alennetaan 20 %, jos maatalousyrittäjä on vakuutusmaksun kohdistumisvuotta edeltävän lokakuun 1. päivänä kuulunut työterveyshuoltolaissa tarkoitetun työterveyshuollon piiriin ja hänellä on tuolloin myös MYEL-vakuutus voimassa.

Työterveyshuoltolaissa tarkoitetaan yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä yrittäjän eläkelaisia tarkoitettua henkilöä tai maatalousyrittäjän eläkelain 3 ja 13 §:ssä tarkoitettua maatalousyrittäjää. Työterveyshuoltolain mukaiseen työterveyshuoltoon voi siten kuulua pakollisen tai vapaaehtoisen MYEL-vakuutuksen ottanut maatalousyrittäjä.

MATA-vakuutusmaksualennuksen saaminen edellyttää työterveyshuoltoon kuulumisen lisäksi, että työterveyshuoltolain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuja työpaikkakäyntejä toteutetaan säännöllisin väliajoin. Alennuksen saaminen edellyttää, että työterveyshuollon työpaikkakäynti toteutetaan neljän vuoden välein. Alennuksen saamisen edellytysten on täytyttävä vuosittain lokakuun 1. päivänä. Työpaikkakäynnin osalta tämä tarkoittaa, että lokakuun 1. päivänä edellisestä työpaikkakäynnistä on saanut kulua enintään neljä vuotta.

Edellä selostetusta neljän vuoden määräajasta voidaan poiketa, jos työterveyshuoltoon liittymisestä on kulunut enintään neljä vuotta, edellyttäen kuitenkin, että työpaikkakäynnin suorittamisesta on sovittu. Määräajasta voidaan poiketa myöhemminkin, jos osoitetaan, ettei työpaikkakäyntiä ole voitu maatalousyrittäjästä riippumattomasta syystä toteuttaa määräajassa.

11.5.2016

Alennus myönnetään täysin kalenterivuosiin sen vuoden loppuun, jonka kuluessa edellytykset alennuksen saamiselle päättyvät.

Miltä ajalta vakuutusmaksu peritään ja vakuutusmaksun tarkistaminen

Vakuutusmaksu lasketaan ajalta, jolta vakuutettu kuuluu pakollisen MYEL:n ja MATA:n piiriin. Maksu peritään vakuutuksen alkamispäivästä päättymispäivään. Jos maatalousyrittäjän työtuloa tarkistetaan olosuhteiden muuttumisen takia tai apurahansaajan työtuloa tarkistetaan yhdistämisen takia, MATA-vakuutusmaksu muuttuu MYEL-työtulon tarkistamispäivästä lukien.

6.4 Vapaaehtoisten vakuutusten vakuutusmaksut

6.4.1 Maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vakuutusmaksu

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vakuutusmaksu muodostuu perusmaksusta ja ansio-osasta.

Vuonna 2021 perusmaksu on 21,60 euroa ja ansio-osa on 1,02 % sovitusta vuosityöansioista.

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vakuutusmaksun suuruus vahvistetaan vuosittain.

Vakuutussopimuksessa sovittua vakuutusmaksuun vaikuttavaa vuosityöansiota tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Vuodesta 2016 lukien työajan vapaaehtoisten vakuutusten vakuutusmaksuihin ei ole enää vaikuttanut yksittäisten vahinkotapahtumien sattuminen. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa säädettyä nk. bonusjärjestelmää ei ole uudessa MATA-laissa, eivätkä aikaisemman lainsäädännön nojalla kartutetut bonusalennukset ole olleet enää voimassa 1.1.2016 lukien. Vakuutusmaksu määrätään tasaisesti vakuutettujen kesken. Yksittäiset vahingot tai niistä maksettavat korvaukset eivät vaikuta vakuutetun seuraavan vuoden vakuutusmaksuihin.

Työterveyshuoltoalennus Työterveyshuoltoalennuksen myöntäminen edellyttää, että työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen rinnalla on vapaaehtoinen tai pakollinen MYEL-vakuutus. Jos tämä edellytys täyttyy, voidaan työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta myöntää 20 %:n alennus samoin ehdoin kuin edellä pakollisen MATA-vakuutusmaksun yhteydessä on selostettu.

Jos vakuutuksenottajalla on pelkästään vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus, työterveyshuoltoalennusta ei voida myöntää.

11.5.2016

Miltä ajalta vakuutusmaksu peritään ja vakuutusmaksun tarkistaminen

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vakuutusmaksu laskutetaan ajalta, jolta vakuutus on ollut voimassa. Maksu peritään vakuutuksen alkamispäivästä päättämispäivään.

Jos työajan vapaaehtoisen vakuutuksen vakuutussopimuksessa sovittua vuosityöansiota tarkistetaan ylöspäin tai alaspäin, vakuutusmaksu muuttuu siitä päivästä lukien, josta lukien vuosityöansiota on tarkistettu.

6.5 Vapaa-ajan vapaaehtoisen vakuutuksen vakuutusmaksu

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen vakuutusmaksu on vuonna 2021 16 euroa + 0,3 % vuosityöansiosta.

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen vakuutusmaksun suuruus vahvistetaan vuosittain.

Vuodesta 2016 lukien vapaa-ajan MATA-vakuutuksen vakuutusmaksuihin ei enää ole vaikuttanut yksittäisten vahinkotapahtumien sattuminen. Aikaisemman lainsäädännön perusteella kartutetut bonusalennukset eivät ole olleet voimassa 1.1.2016 lukien. Vakuutusmaksu määrätään tasaisesti vakuutettujen kesken, eivätkä yksittäiset vahingot vaikuta vakuutetun seuraavan vuoden vakuutusmaksuihin.

Pakollisen MATA-vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen vakuutusmaksu

Vapaa-ajan vakuutuksen vakuutusmaksun perusteena on vakuutuksenottajan työajan vakuutuksen vuosityöansio maatalousyrittäjätoiminnan ja apurahansaajan työn osalta. Vapaa-ajan vakuutuksessa vakuutusmaksu lasketaan kuitenkin vähintään 14 850 euron (vuonna 2021) suuruisen vähimmäisvuosityöansion perusteella, jos on kysymys **pakollisen työajan MATA-vakuutuksen rinnalla olevasta vapaa-ajan vakuutuksesta**.

Tämä johtuu siitä, että vapaa-ajan vakuutuksesta maksettavat ansionmenetykskorvaukset perustuvat vähimmäisvuosityöansioon, jos työajan MATA-vakuutus on pakollinen ja työajan MATA-vakuutuksen vuosityöansio maatalousyrittäjätyön ja apurahansaajan työn osalta on pienempi kuin vähimmäisvuosityöansio.

Poikkeus: vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevien vakuutusmaksu

Vanhuuseläkkeellä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevan maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vuosityöansiossa ei käytetä vähimmäisvuosityöansiota ansionmenetykskorvauksia myönnettäessä. Tämän johdosta tällaisilla vakuutuksenottajilla ei myöskään vapaa-ajan vapaaehtoisen vakuutuksen vakuutusmaksua määrätä vähimmäisvuosityöansion perusteella, vaan se määrätään aina maatalousyrittäjätoiminnan ja apurahansaajan työn todellisen vuosityöansion eli vahvistetun MYEL-työtulon perusteella. Tämä koskee vain niitä tilanteita, joissa vapaa-ajan vakuutus on pakollisen MATA-

11.5.2016

vakuutuksen rinnalla ja on kysymys vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä saavasta henkilöstä.

Vanhuuseläkkeellä tarkoitetaan MATAL 4 §:n 6 kohdan mukaan

1. työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien tai niitä aikaisemman lainsäädännön mukaista vanhuuseläkettä
2. kansaneläkelain mukaista vanhuuseläkettä
3. edellisiä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä.

Työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä olevalla ei voi olla pakollista MATA-vakuutusta vapaa-ajan vakuutuksen rinnalla. Kansaneläkelain mukaisella vanhuuseläkkeellä olevalla voi olla pakollinen MATA-vakuutus, edellyttäen ettei mitään työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä ole myönnetty.

Käytännössä vapaa-ajan MATA-vakuutusmaksua ei määrätä vähimmäisvuosityöansion perusteella, jos pakollisesti MATA-vakuutettu maatalousyrittäjä tai apurahan-saaja saa

- kansaneläkelain mukaista vanhuuseläkettä, mutta ei työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä
- kansaneläkettä tai työeläkettä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä, mutta ei Suomen työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä.

Työkyvyttömyyseläkkeellä tarkoitetaan (luettelossa mukana ne eläkkeet, jotka voivat olla pakollisen MYEL-vakuutuksen rinnalla)

1. työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien tai niitä aikaisempien lakien mukaista **toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai työuraeläkettä**
2. kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä
3. edellisiä vastaavaa ulkomaista etuutta
4. lakisääteistä toistaiseksi myönnettyä 100 %:n työkyvyn alentuman perusteella myönnettyä tapaturmaeläkettä ja sitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä
5. liikennevakuutuslain mukaista 100 %:n työkyvyn alentuman perusteella myönnettyä ansionmenetykskorvausta ja sitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä.

11.5.2016

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työuraeläkkeen rinnalla voi olla pakollinen MATA-vakuutus ja sen rinnalla vapaa-ajan vakuutus. Pelkän kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla voi niin ikään olla pakollinen MATA-vakuutus. Tapaturmaeläkkeen ja liikennevakuutukseen perustuvan korvauksen saaminen ei estä MYEL-vakuuttamista. Kuitenkin 100 %:n työkyvyn alentuman perusteella myönnetyn ansionmenetyskorvauksen rinnalla on harvoin pakollinen MYEL- ja MATA-vakuutus.

Muut eläkkeet

Vähimmäisvuosityöansion soveltamiseen eivät vaikuta seuraavat etuudet:

- työeläkelakien mukainen osatyökyvyttömyyseläke tai täysi - tai osakuntoutustuki tai sitä vastaava ulkomailta maksettava etuus tai osittainen varhennettu vanhuuseläke
- kansaneläkelain mukainen kuntoutustuki tai sitä vastaava ulkomailta maksettava etuus
- lakisääteinen tapaturmaeläke / sitä vastaava ulkomainen etuus, jossa työkyvyn alentuma alle 100 %
- liikennevakuutuslain mukainen ansionmenetyskorvaus/sitä vastaava ulkomainen etuus, jossa työkyvyn alentuma alle 100 %.

Näiden etuuksien rinnalla voi olla pakollinen MYEL- ja MATA-vakuutus ja ansionmenetyskorvauksia myönnettäessä sovelletaan vähimmäisvuosityöansiota, jos MYEL-työtulo on pienempi kuin vähimmäisvuosityöansio vahinkotapahtumahetkellä. Vakuutusmaksu määräytyy tällöin vähimmäisvuosityöansion perusteella, jos MYEL-työtulo on pienempi kuin vähimmäisvuosityöansio.

Tiedot vakuutuksenottajan saamista eläkkeistä

Vapaa-ajan vakuutuksen vakuutussopimusta tehtäessä maatalousyrittäjältä ja apurahansaajalta tiedustellaan hakemuslomakkeella edellä mainituista vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeistä vakuutusmaksun määräytymisperusteita varten. Edellä mainituilla eläkkeillä olevilta vakuutusmaksu peritään työajan MATA-vakuutuksen vuosityöansion perusteella.

Eläke myönnetään kesken vakuutuskauden

Jos vakuutuksen voimassa ollessa maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle myönnetään edellä tarkoitettu vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke, asiasta tulisi ilmoittaa Melalle, jos vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio on määrältään pienempi kuin MATAL:ssa tarkoitettu vähimmäisvuosityöansio eli 14 850 euroa (vuonna 2021). Vähimmäisvuosityöansion määrää tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella.

Jos vakuutetulle on myönnetty vakuutuksen voimassa ollessa edellä mainittu vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke, Mela ko. eläkkeestä tiedon saatuaan oikaisee vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutusmaksun määräytymisperusteeksi työajan vakuutuksen vuosityöansion vähimmäisvuosityöansion sijaan.

11.5.2016

Maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisen vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen vakuutusmaksu

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen korvausten perusteena on vain työajan vapaaehtoisessa vakuutuksessa sovittu vuosityöansio. Työajan vapaaehtoisen vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen vakuutusmaksu määräytyy tämän vuoksi aina työajan vapaaehtoisessa vakuutuksessa sovitun vuosityöansion perusteella.

Vapaa-ajan vakuutus sekä pakollisen että työajan vapaaehtoisen vakuutuksen rinnalla

Jos maatalousyrittäjällä on työajan vakuutukset sekä pakollisesti MATA-vakuutetusta että vapaaehtoisesti MATA-vakuutetusta toiminnasta, vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiossa otetaan huomioon kaikki MATA-vakuutettu toiminta. Vuosityöansiossa lasketaan yhteen molempien MATA-vakuutusten vuosityöansiot maatalousyrittäjätyöstä ja apurahansaajan työstä.

Jos näiden yhteismäärä jää alle vähimmäisvuosityöansion, sovelletaan vähimmäisvuosityöansiota ansionmenetykskorvauksia laskettaessa. Tällöin vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen vakuutusmaksu peritään vähimmäisvuosityöansion perusteella, ellei kysymyksessä ole vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä oleva maatalousyrittäjä.

6.6 Ennakkomaksu

Vakuutettu voi halutessaan maksaa pakollisia MATA-vakuutusmaksuja myös ennakoon. Vakuutetun on ilmoitettava maksaessaan, että kyseessä on nimenomaisesti ennakkomaksu. Viitteellisissä maksuissa tieto ei välity Melaan.

Mela ottaa ennakkona vastaan seuraavan kalenterivuoden maksua vastaavan määrän. Tammikuussa tapahtuvan vuosilaskennan jälkeen palautetaan vakuutetulle summa, joka ylittää kyseisen vuoden vakuutusmaksut.

Ennakkomaksulle ei makseta korkoa.

6.7 Vakuutusmaksun perintä ja vanhentuminen

Pakollisella työajan tai vapaaehtoisella työajan MATA-vakuutuksella vakuutettu vastaa henkilökohtaisesti maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesta vakuutusmaksusta.

Vakuutusmaksujen perintä Vakuutusmaksu peritään vakuutetulta laskulla. Pakollisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen vakuutusmaksut peritään samassa yhteydessä kuin maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työeläkevakuutusmaksu. Vakuutusmaksun eräpäivät määräytyvät samoin kuin työeläkevakuutusmaksun eräpäivät.

Jos maksua ei suoriteta eräpäivään mennessä, lähetetään maksukehotus. Tämän jälkeen maksu menee ulosottoon pakkoperittäväksi.

11.5.2016

Normaalilaskutus Vakuutusmaksu on maksettava viimeistään laskussa mainittuna eräpäivänä.

6.7.1 Pakollisen MATA-vakuutusmaksun säännölliset eräpäivät jatkuvassa laskutuksessa

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan pakollisen MATA-vakuutuksen vakuutusmaksut erääntyvät 15.3., 15.6., 15.9. ja 15.12. Jos vakuutus on voimassa enintään kuusi kuukautta, maksut peritään kerralla.

Muutokset

Jatkuvan vakuutuksen vakuutusmaksut lasketaan vuosittain helmikuussa.

Maksu voidaan perustellusta syystä ohjata laskentaan jo ennen vuodenvaihdetta. Työtulon tarkistus päätöksen jälkeen maksu tarkistetaan heti.

Jos maksu lasketaan vuoden aikana uudelleen, maksun korjaus tehdään seuraavaan erääntyvään vakuutusmaksulaskuun. Lähetetyt laskut pitää sen vuoksi maksaa muutoksesta huolimatta. Jos vuoden viimeinen lasku on jo lähetetty, lähetetään vakuutetulle joko lisälasku, palautus tai korjattu lasku maksutilanteesta riippuen.

6.7.2 Maksu vakuutuksen alkaessa

Vakuutuksen alkaessa Mela määrää ensimmäisen erääntymispäivän. Silloin on maksettava vakuutus päätöstä edeltäneen ajan maksut. Käytännössä ensimmäinen maksu erääntyy vakuutus päätöksen antamispäivää seuraavan kuukauden 15. päivänä. Muuten noudatetaan jatkuvan maksun aikataulua.

6.7.3 Taannehtiva vakuutusmaksu pakollisessa MATA-vakuutuksessa

Jos MYEL- ja MATA-vakuutus tulee otettavaksi taannehtivasti, vakuutuksen alkaessa perittävä ensimmäinen suurehko vakuutusmaksu voidaan jakaa pitemmälle ajalle. Vakuutusmaksu jaetaan vakuutetun niin vaatiessa kahden vuoden ajalle, jos vakuutettavia vuosia on työtulopäätöksen antamisvuoden lisäksi vähintään kaksi ja maksun määrä on enemmän kuin 2 000 euroa. Tällöin kahden vuoden ajalta perittävä vakuutusmaksulasku voidaan jakaa kahtia siten, että 2/3 vakuutusmaksusta peritään laskun alkuperäisellä eräpäivällä ja 1/3 osuus laskutetaan tarkistusmaksuna seuraavan vuoden ensimmäisessä erässä.

6.7.4 Maksu vakuutuksen päättyessä

MYEL- ja MATA-vakuutuksen päättyessä vakuutusmaksu erääntyy heti maksettavaksi. Vakuutetulle lasketaan lopullinen vakuutusmaksu. Jos vakuutetulta oli jo saatu maksu päättymispäivän jälkeiseltä ajalta, palautetaan ylimääräinen maksu (palautuksen alaraja, ks. jälj.). Mikäli maksuja on saamatta, lähetetään lopullinen lasku. Eräpäivä on päättymispäätöksen antamista seuraavan kuukauden 15. päivä.

Jos vakuutetulle on jo lähetetty maksu, joka vakuutuksen päättymisen vuoksi on liian suuri, lähetetään uusi, pienempi lasku.

11.5.2016

Viimeiseen laskuun merkitään, että maksu on lopullinen. Siinä on myös vakuutuksen päättymispäivä.

Edellä olevalla tavalla menetellään silloin, kun vakuutetun kaikki vakuutukset päättyvät. Jos jokin vakuutus jää vielä jatkumaan, maksu ohjataan uudelleen laskentaan (ks. edellä kohta Muutokset). Näin tapahtuu myös silloin, kun vakuutus päättyy ja välittömästi alkaa toinen vakuutus.

Maksu palautetaan vakuutetun ilmoittamalle tilille tai maksuosoituksena (Palautuksen alaraja, ks. jälj.).

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vakuutusmaksun eräpäivä

Mela määrää vakuutusta otettaessa työajan vapaaehtoisen vakuutuksen ensimmäisen eräpäivän. Vakuutusmaksun säännöllinen vuotuinen eräpäivä on helmikuun 20. päivä.

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen vakuutusmaksun eräpäivä

Vapaa-ajan vakuutusta otettaessa Mela määrää ensimmäisen eräpäivän. Vapaa-ajan vapaaehtoisen vakuutuksen vakuutusmaksun säännöllinen vuotuinen eräpäivä on helmikuun 20. päivä.

6.7.5 MATA-vakuutetun kuolema

Jos vakuutettu kuolee ja häneltä on jäänyt maksamattomia vakuutusmaksuja, perintä kohdistetaan ensisijaisesti kuolinpesään. Perintökaaren pääsäännön mukaan kuolinpesän osakkaat eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa kuolinpesän veloista (perintökaari 21 luku 2 §), elleivät ole jättäneet perunkirjoitusta toimittamatta tai menettelyllään aiheuttaneet virhettä perukirjan sisältöön. Vainajan velat maksetaan kuolinpesän varoista pesänselvityskulujen jälkeen.

Jos vakuutusmaksua ei saada perityksi kuolinpesältä, pakollista MATA-vakuutusta koskevien vakuutusmaksujen osalta selvitetään mahdolliset toissijaiset maksuvelvolliset (MATAL 105 § 2 ja 3 mom., ks. jälj. kohta 6.8.2 toissijainen vakuutusmaksuvastuu).

Siinä tapauksessa, että maksuja on maksamatta, Mela pyrkii ilmoittamaan perunkirjoitusta varten maksamatta olevien vakuutusmaksujen määrän.

Jos taas maksuja on kuoleman jälkeiseltä ajalta maksettuina, kyseiset vakuutusmaksut palautetaan kuolinpesälle (palautuksen alaraja, ks. jälj.).

6.7.6 Maksun palautuksen raja

Päättäneissä vakuutuksissa vakuutusmaksut palautetaan, mikäli palautettava määrä on yhteensä vähintään 12 euroa.

11.5.2016

Jos jatkuvassa vakuutuksessa on liikaa maksettua vakuutusmaksua, palautetaan vähintään 50 euron ylimääräinen maksu. Vapaaehtoisissa MATA-vakuutuksissa raja on 25 euroa. Jos ylimääräistä vakuutusmaksua ei sen pienen määrän vuoksi erikseen palauteta, ylimääräinen maksu hyvitetään seuraavassa vakuutusmaksussa.

Maksun palautuksen vanhentumisesta ks. kohta 10.

Maksukehotus

Jos maksua ei makseta eräpäivään mennessä, lähetetään vakuutetulle maksukehotus, jossa viimeinen maksupäivä on 2 kuukauden kuluttua ensimmäisen laskun eräpäivästä. Lasku sisältää nimenomaisen maksukehotuksen.

6.7.7 Viivästyskorko

Erääntyneestä maksusta on maksettava viivästyskorkoa.

Viivästyskorko on 4 a §:ssä 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuisen viivästyskorko (tai korkolain 4 § 1 mom. mikäli laskun eräpäivä on ollut ennen 16.3.2013).

Viivästyskorko tarkistetaan nykyisin puolivuositain 1.1. ja 1.7. lukien. Suomen Pankki ilmoittaa viivästyskoron määrittämisessä käytettävän viitekoron. Viivästyskorko on viitekorko lisättynä korkolain 4 a §:n 1 momentin mukaisella 8 prosenttiyksiköllä (ennen 16.3.2013 erääntyneillä laskuilla viitekorko + 7 prosenttiyksikköä).

Viivästyskorkoprosentteja:

Voimassa lukien	Korkoprosentti
1.7.2011	8,5
1.1.2012	8
1.7.2012	8
1.1.2013	8
16.3.2013	9*)
1.7.2013	8,5**)
1.1.2014	8,5**)
1.7.2014	8,5**)
1.1.2015	8,5**)
1.7.2015	8,5**)
1.1.2016	8,5**)
1.6.2016 - 30.6.2017	4 ***)
1.7.2017 - 31.12.2020	4 ****)
1.1.2021	8

*) ennen 16.3.2013 erääntyneillä laskuilla 8 %

**) ennen 16.3.2013 erääntyneillä laskuilla 7,5 %

***) Melan hallituksen päätös

****) Laki maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta (693/2017)

11.5.2016

Koron laskenta

Viivästyskorko lasketaan, jos vakuutusmaksua ei ole maksettu eräpäivään mennessä. Viivästyskorko lasketaan päiväkorkona eräpäivästä siihen päivään, jona vakuutusmaksuvelvollinen on maksanut vakuutusmaksun (maksupäivä).

Maksukehotuksella on viivästyskorko laskettu valmiiksi kahdelta kuukaudelta.

6.8 Maksamatta jääneiden vakuutusmaksujen vähentäminen MATA-korvauksesta ja työeläkkeestä

Jos maksamatta olevan MATA-vakuutuslaskun pääoma on vähintään 15 euroa ja vakuutetulla on maksussa MATA-korvaus tai MYEL:n mukainen työeläke, maksuja peritään eläkkeestä tai korvauksesta alla olevien periaatteiden mukaisesti.

6.8.1 Maksamatta jääneiden vakuutusmaksujen vähentäminen korvauksesta

Maksamatta jääneiden vakuutusmaksujen vähentämisestä MATA-korvauksesta säädetään MATAL 112 §:ssä.

Pakolliseen MATA-vakuutukseen perustuva korvaus

Pakolliseen MATA-vakuutukseen perustuvasta korvauksesta saadaan vähentää

1. korvauksensaajan maksamatta jääneet pakolliset MATA-vakuutusmaksut ja laininlyöntimaksu viivästyskorkoineen
2. korvauksensaajan maksamatta jääneet pakollisen MYEL-vakuutuksen vakuutusmaksut ja laininlyöntimaksu viivästyskorkoineen
3. korvauksensaajan maksamatta jääneet ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksut viivästyskorkoineen.

Korvauksesta voidaan vähentää sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain että uuden MATAL:n mukaiset maksamattomat MATA-vakuutusmaksut ja laininlyöntimaksu viivästyskorkoineen. Vähentämismenettely on samanlainen uuden ja vanhan lain mukaisissa pakolliseen MATA-vakuutuksiin perustuvissa MATA-korvauksissa.

Korvauksesta ei voida vähentää muita kuin korvauksensaajan omia henkilökohtaisia maksamattomia vakuutusmaksuja. Jos vakuutusmaksua peritään toissijaisvastuun perusteella, ei kyseistä vakuutusmaksua voida vähentää MATA-korvauksesta.

Pakolliseen MATA-vakuutukseen perustuvasta korvauksesta ei voi myöskään vähentää vapaaehtoisten MATA-vakuutusten vakuutusmaksuja.

Korvaukset, joista voidaan vähentää maksamattomia vakuutusmaksuja

Maksamatta jääneitä vakuutusmaksuja ei saa vähentää hoitotuesta, vaatelisästä, haattarahasta, hautausavusta tai MATAL:n perusteella maksettavasta kustannusten

11.5.2016

korvauksesta. Käytännössä vähentäminen voidaankin tehdä vain ansionmenetykskorvauksista (päiväraha, tapaturmaeläke, kuntoutusraha). Lisäksi pakolliseen vakuutukseen perustuvasta MATAL:n mukaisesta perhe-eläkkeestä voidaan vähentää edunsaajan maksamattomat pakolliset vakuutusmaksut (kohdat 1–3).

Kulloinkin maksettavasta korvauserästä ei saa ilman korvauksensaajan suostumusta vähentää enempää kuin kolmanneksen siitä korvauserän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun korvauserästä on ennakkoperintälain nojalla pidätetty ennakko tai rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain nojalla lähdevero. Sopia voidaan siitä, että ansionmenetykskorvauksista vähennetään enemmän kuin kolmanneksen.

Vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuva korvaus

Vakuutetun suostumuksella vapaaehtoisen työajan tai vapaa-ajan MATA-vakuutuksesta maksettavasta korvauksesta voidaan vähentää

1. korvauksensaajan maksamatta jääneet pakolliset MATA-vakuutusmaksut ja laiminlyöntimaksu viivästyskorkoineen
2. korvauksensaajan maksamatta jääneet pakollisen MYEL-vakuutuksen vakuutusmaksut ja laiminlyöntimaksu viivästyskorkoineen
3. korvauksensaajan maksamatta jääneet ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksut viivästyskorkoineen.

Vähentäminen tapahtuu samoilla säännöillä kuin edellä on pakollisen MATA-vakuutuksen korvauksesta tehtävän vähentämisen osalta selostettu.

Vakuutetun suostumuksella vapaaehtoisen työajan tai vapaa-ajan MATA-vakuutuksesta maksettavasta korvauksesta voidaan vähentää lisäksi

1. korvauksensaajan maksamatta jääneet MATAL 116 §:n mukaisen työajan vapaaehtoisen vakuutuksen tai MATAL 124 §:n mukaisen vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen maksamattomat vakuutusmaksut viivästyskorkoineen
2. korvauksensaajan maksamatta jääneet maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 21 §:n 1 momentin mukaisen työajan vapaaehtoisen vakuutuksen tai 21 §:n 5 momentin mukaisen vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen maksamattomat vakuutusmaksut viivästyskorkoineen.

Myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten vapaaehtoisten vakuutusten nojalla maksettaviin korvauksiin sovelletaan yllä selostettuja sääntöjä maksamattomien vakuutusmaksujen osalta. Korvauksesta vähentäminen 1.1.2016 lukien tapahtuu siten samalla tavalla kummankin lain perusteella myönnetyn MATA-korvauksen osalta.

11.5.2016

6.8.2 Maksamatta jääneiden vakuutusmaksujen vähentäminen työeläkkeestä

MYEL-töeläkkeestä voidaan vähentää pakolliset MATA-vakuutusmaksut ja laiminlyöntimaksu viivästyskorkoineen. Toissijaisvastuun perusteella perittäviä toisen henkilön MATA-vakuutusmaksuja tai vapaaehtoisten MATA-vakuutusten vakuutusmaksuja ei sen sijaan voi vähentää MYEL-töeläkkeestä (MATAL 113 §).

Maksamaton MATA-vakuutusmaksu voidaan periä vain vakuutetun omasta MYEL-eläkkeestä: vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeestä. Perhe-eläkkeestä, ryhmähenkivakuutuskorvauksesta tai luopumistuesta ei pakollisia MATA-maksuja saa kuitata.

Kuittausoikeus ei koske sitä osaa eläkkeestä, joka on maksettava sairausvakuutusrahastolle (MYEL 97 §:n 2 mom.). Kuittaus on mahdollinen vain MYEL-eläkkeestä.

Vähentäminen tehdään MYEL 97 §:n mukaisesti. Vakuutusmaksuja varten saadaan eläkkeestä kuitata ilman suostumusta enintään 1/3. Tämä määrä lasketaan nettoeläkkeestä.

Kertasuorituksena maksettavaa eläkettä ei koske 1/3 rajoitus.

Maksamattomat (= erääntyneet) vakuutusmaksut peritään eläkkeestä vanhimmasta päästä (MYEL 97 §:n 2 momentti).

6.9 Ulosottoon lähettäminen

Jos MATA-vakuutusmaksua ei ole saatu kehotuksesta huolimatta eikä sitä voida kuitata etuuksista, vakuutusmaksu menee ulosottoon.

Maksamattomista maksuista lähtee sähköinen ulosottohakemus ulosottopiiriin, kun noin viisi kuukautta on kulunut maksun eräpäivästä.

Mela lähettää ulosottoon pääomaltaan vähintään 50 euron suuruiset vakuutusmaksut (MYEL-, pakolliset MATA- ja RHV-maksut yhteensä). Vapaaehtoisten MATA-vakuutusten vakuutusmaksujen osalta raja on 50 euroa.

Vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Pakolliset ja vapaaehtoiset MATA-vakuutusmaksut, viivästyskorot ja maatalousyrittäjien pakolliseen MATA-vakuutukseen liittyvät laiminlyöntikorotukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. Ulosotto tapahtuu samoin kuin verojen ulosotto (laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 706/2007). Muilta osin menettelyssä noudatetaan ulosottokaaren (705/2007) säännöksiä.

Ulosotossa peritään normaali viivästyskorko.

11.5.2016

Suojatut etuudet ulosotossa

MATAL:n mukaista hoitotukea, vaatelisää, haittarahaa, hautausapua tai MATAL:n mukaan maksettavaa kustannusten korvausta ei saa ulosmitata.

Saatavien valvonta

Mela valvoo saatavansa ulosmitatun omaisuuden myyntiä varten, ellei saatavamme ole jo kokonaisuudessaan ulosoton tiedossa.

Maksuajan myöntäminen

Melan hallituksen päätöksen mukaisesti maksujen lähettämistä ulosottoon voidaan asiakkaan pyynnöstä lykätä tilapäisten maksuvaikeuksien vuoksi. Lykkäysmahdollisuus koskee sekä maatalousyrittäjiä että apurahansaajia.

Maksuvaikeuksien taustalla voivat olla esim. maataloustukien, karjanmyyntitulojen, viljatilitysten aikataulut tai muiden tulojen viivästyminen.

Viivästyskorollista maksuaikaa voidaan pääsääntöisesti antaa 12 kuukautta alkupe-
räisestä eräpäivästä. Maksuaikaa voidaan myöntää laskulle, vaikka asiakkaalla olisi
muuta Melan laskuja ulosotossa perittävänä.

Melan hallituksen voimassa olevan päätöksen mukaan vuoden 2022 loppuun saakka
voidaan Melassa tehdä enintään 24 kuukauden maksuajan myöntöpäätöksiä. Mak-
susopimuksen katsotaan rauenneen, jos asiakas ei maksa maksua sovittuun päivään
mennessä.

6.10 Konkurssi ja julkinen haaste

6.10.1 Saatavien valvonta konkurssissa

Velkojien on valvontapäivään mennessä ilmoitettava saatavansa kirjallisesti pesän-
hoitajalle. Saatuaan tiedon konkurssin alkamisesta Mela ilmoittaa pesänhoitajalle
avoimet MATA-vakuutusmaksut, jotka kohdistuvat konkurssin alkamista edeltävään
aikaan.

Konkurssin vaikutuksia

Yrityksen toiminta lakkaa konkurssissa ja yritys poistetaan kaupparekisteristä.

Jos konkurssivelallinen on luonnollinen henkilö, useimmiten elinkeinonharjoittaja,
konkurssi ei ole samalla tavalla lopullinen kuin yrityksissä, joiden toiminta lakkaa
konkurssiin. Luonnollisen henkilön konkurssipesään ei kuulu hänen konkurssin alka-
misen jälkeen saamansa omaisuus tai ansaitsemansa tulo. Velallinen kuitenkin vas-
taa ennen konkurssin alkua syntyneestä velasta myös sillä omaisuudella, jonka hän
myöhemmin saa, vaikka se ei konkurssipesään kuulukaan. Velat eivät siis lakkaa ole-
masta, vaikka niille ei kertyisikään jako-osuutta konkurssipesän omaisuudesta.

Vaikutus vakuutuksen voimassaoloon

Konkurssipesä ottaa tilan hallintaansa konkurssin alettua. Vakuutus päätetään pää-
sääntöisesti konkurssin alkamispäivään, koska vakuutettu ei tee työtä enää omaan

11.5.2016

tai yhteiseen lukuun. Jos konkurssi raukeaa, vakuutus voi jatkua. Konkurssitilanteesakin saattaa kuitenkin tulla ilmi seikkoja, jotka aiheuttavat vakuutuksen päättymisen aikaisempaan ajankohtaan.

6.10.2 Julkinen haaste

Jos velallisen kaikkia velkoja ei tunneta, voidaan julkisella haasteella pyytää heitä ilmoittamaan saamisensa.

Julkista haastetta voidaan pyytää selvitystilassa olevan yrityksen tai kuolleen velallisen tuntemattomille velkojille. Velkoja, joka laiminlyö ilmoittamisen, menettää saatavansa. Mela seuraa julkista haastetta koskevia kuulutuksia etunsa valvomiseksi.

6.11 Yrityssaneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestely

Menettelyn piiriin kuuluvat saatavat

Yrityssaneerauksessa saneerausvelkoja ovat ne vakuutusmaksut, jotka kohdistuvat aikaan ennen yrityssaneeraushakemuksen vireille tuloa. Viivästyskorot luetaan saneerausvelkoihin saneerausmenettelyn alkamispäätökseen saakka.

Yksityishenkilön velkajärjestelyn piiriin kuuluvat ne vakuutusmaksut ja viivästyskorot, jotka kohdistuvat aikaan ennen menettelyn alkamista. Näiden maksujen osalta menettelyn alkamispäätös keskeyttää perintätoimet.

Molemmissa tapauksissa myöhempään aikaan kohdistuvien vakuutusmaksujen perintä sen sijaan jatkuu normaalisti.

Mela ilmoittaa saatavansa selvittäjälle, mikäli vakuutusmaksut viivästyskorkoineen ovat vähintään 150 euroa. Alle 150 euron saatavat merkitään järjestelyn takia anteeksiannetuiksi ja perintä niiden osalta päättyy.

Jo ennen menettelyn alkamista tuomioistuim voi velallisen vaatimuksesta määrätä väliaikaisen maksu-, perintä- ja ulosmittauskiellon. Tämä kiello koskee kaikkia saatavia, koska ennen menettelyn alkamispäätöksen antamista ei voida rajata menettelyn piiriin kuuluvia saatavia erikseen. Kyseinen kiello on tarkoitettu lyhytaikaiseksi, mutta voi käytännössä valitusmenettelyn takia venyä pitkäksi.

Yhtiömies ei vapaudu henkilökohtaisesta vastuustaan vakuutusmaksujen osalta sillä, että yhtiöllä on yrityssaneeraus, jossa samaa velkaa on järjestelty.

Vapaaehtoiset velkajärjestelyt

Mela voi suostua myös sellaiseen ilman tuomioistuimen päätöstä toteutettavaan, ns. vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, joka vastaa edellä mainittujen lakien periaatteita,

11.5.2016

jos annetut selvitykset katsotaan riittäviksi ja järjestely toteuttamiskelpoiseksi. Vapaaehtoinen velkajärjestelysopimus katkaisee maksujen vanhenemisen, mutta ei viivästyskoron kertymistä, ellei sopimuksessa toisin sovita.

6.12 Toissijainen vakuutusmaksuvastuu

Maatalousyrittäjän pakolliseen MATA-vakuutukseen sovelletaan henkilökohtaisen vastuun lisäksi maatalousyrittäjän eläkelaisissa olevia säännöksiä nk. toissijaisvastuusta. Tämä tarkoittaa, että maatalousyrittäjä vastaa samassa yrityksessä vakuutetun avio- tai avopuolisonsa ja perheenjäsenen pakollisen vakuutuksen vakuutusmaksusta kuten omasta velastaan. Toissijaisvastuu ei kuitenkaan koske sellaista maatalousyrittäjää, joka ei harjoita maatalousyrittäjätoimintaa omistus- tai vuokraoikeuden perusteella hallitsemassaan yrityksessä.

Mikäli maatalousyrittäjätoimintaa harjoitetaan yhtymänä, avoimena yhtiönä, kommandiittiyhtiönä, osakeyhtiönä tai osuuskuntana, myös se vastaa toimintaansa perustuvista osakkaittensa pakollisista MATA-vakuutusmaksuista.

Melan on annettava toissijaisessa vakuutusmaksuvastuussa olevalle maatalousyrittäjälle toissijaisvastuuseen vaikuttavat tiedot.

Vapaaehtoisia MATA-vakuutuksia eivät koske säännökset toissijaisesta vastuusta. Niissä vain vakuutus sopimuksessa mainittu maatalousyrittäjä on vastuussa vakuutusmaksusta. Toissijaisvastuu ei myöskään koske apurahansaajan työhön perustuvia pakollisia MATA-vakuutusmaksuja.

6.12.1 Maatalousyrittäjän vastuu toisen MATA-vakuutusmaksusta

Maatalousyrittäjä, jolla on pakollinen MYEL- ja MATA-vakuutus, on vastuussa samassa yrityksessä työskentelevien

1. aviopuolisonsa
2. avopuolisonsa
3. perheenjäsenten

vakuutusmaksuista niin kuin omasta velastaan. Ns. omistamaton puoliso ei kuitenkaan vastaa puolisonsa maksuista (ks. tarkemmin jäljempänä).

Maatalousyrittäjä on vastuuvollinen vain siinä tapauksessa, että hän itse kuuluu lain piiriin ja hänellä on voimassa oleva vakuutus.

Vastuuvollisella tarkoitetaan yrityksen omistajaa tai haltijaa, jonka lukuun yritystoiminta tapahtuu. Vastuuta toisen henkilön vakuutusmaksuista ei siten ole sellaisella vakuutetulla, joka ei itse ole maatalousyrityksen omistaja tai vuokramies.

11.5.2016

Vastuu aviopuolison vakuutusmaksuista

Jos molemmat puoliset ovat omistuksen tai vuokrauksen perusteella yritystään hallitsevia, vakuutettuja maatalousyrittäjiä, vastaavat he toinen toistensa maksuista.

Vakuutusoikeusratkaisu Puoliso oli vastuussa tilaa omistamattoman miehensä vakuutusmaksusta. Avioehto ei muuttanut asiaa (VakO 2967 ja 9720/74/772).

Vastuu avopuolison vakuutusmaksuista

Maatalousyrittäjänä vakuutettu on vastuussa hänen avopuolisonaan vakuutetun vakuutusmaksuista niin kuin omasta velastaan.

Avopuolisona vakuutettu ei sen sijaan vastaa puolisonsa vakuutusmaksuista. Vastuu toisen maksuista syntyy vain siinä tapauksessa, että avopuolisot omistavat tai ovat vuokranneet tilan yhdessä ja harjoittavat maataloutta yhteiseen lukuun.

Vastuu perheenjäsenen vakuutusmaksuista

Maatalousyrittäjä vastaa lisäksi yrityksessä pakollisella MATA-vakuutuksella vakuutettujen perheenjäsenten vakuutusmaksuista.

Perheenjäsen ei vastaa muiden MATA-vakuutusmaksuista.

6.12.2 Yhtymän ja yhteisön vastuu

Yhtymä, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö ja osuuskunta vastaavat osakkaittensa maksuista.

Kuolinpesä Kuolinpesä vastaa vainajan veloista perintökaaren säännösten mukaisesti. Osakkaat joutuvat nykysäännösten mukaan vain harvoin henkilökohtaiseen vastuuseen vainajan veloista (ks. kohta 3). On kuitenkin huomattava, että leski voi olla henkilökohtaisessa vastuussa kuolleen puolisonsa maksuista, jos on ollut yhtä aikaa puolisonsa kanssa tilan haltijana vakuutuksessa ja toissijaisuus on vahvistettu ennen puolison kuolemaa.

Siinä tilanteessa, että maataloutta harjoitetaan kuolinpesän lukuun, vakuutusmaksuista vastaa ainoastaan vakuutettu itse. Kuolinpesä tai sen muut osakkaat eivät vastaa näistä maksuista (kuolinpesä ei ole MYEL 26 §:n 3 mom:ssa tarkoitettu yhtymä tai muu siinä lueteltu yhteisö). Velallisen kuolinpesäosuus voidaan ulosmitata hänen vakuutusmaksuveloistaan.

Niin kuin omasta velastaan Yrittäjän, yhtymän ja yhteisön vastuu on sama kuin vakuutetun. Toiselta maksuvelvolliselta perimisen edellytyksenä ei ole, että vakuutettu itse on varaton. Käytännössä maksu lähetetään kuitenkin ensin vakuutetulle itselleen.

11.5.2016

Yleensä ns. toissijainen maksuvelvollinen selvitetään vasta sen jälkeen, kun vakuutettu itse on todettu varattomaksi, ellei sitä ole esimerkiksi velkajärjestelyn takia jo aiemmin vahvistettu.

Perintä voi jatkua normaalisti myös varsinaiselta velalliselta. Kun Melassa on todettu toissijainen vastuuvollinen, lähetetään jatkossa vakuutusmaksulasku vakuutetulle itselleen, mutta maksukehoitus toissijaiselle maksuvelvolliselle.

6.12.3 Viivästyskorko

Toissijainen maksuvelvollinen on velvollinen maksamaan myös viivästyskoron (ks. kohta 3). Tämä velvoite ei kuitenkaan koske aikaa ennen toissijaisuuden vahvistamista. Kun toisen MYEL- ja MATA- vakuutusmaksuja ensi kertaa maksuunpannaan toissijaisen maksuvelvollisen maksettavaksi, määrätään korko vasta hänelle itselleen asetetusta eräpäivästä eteenpäin.

6.13 Vakuutusmaksun perinnän keskeyttäminen

MATA-vakuutusmaksun perinnän keskeyttämiseen sovelletaan, mitä on säädetty MYEL-vakuutusmaksun perinnän keskeyttämisestä.

MYEL-maksun perintä voidaan keskeyttää siksi ajaksi, kun käsitellään

- MYEL-työtulopäätöksestä tehtyä valitusta tai poistohakemusta
- MYEL-työkyvyttömyyseläkehakemusta
- MYEL-vanhuuseläkehakemusta
- lopullista luopumistukihakemusta.

Lähtökohtaisesti maksut laskutetaan muutoksenhaun aikanakin. Vakuutusasioiden muutoksenhaussa perintä keskeytetään silloin, kun muutoksenhakuviranomainen määrää maksujen toimeenpanokiellon. Mikäli muutoksenhaku on osittain aiheellinen, Mela tekee väliaikaisen vakuutusratkaisun ja maksut laskutetaan sen mukaisesti.

Ensimmäisen työkyvyttömyyseläkehakemuksen sekä vanhuuseläkehakemuksen tai lopullisen luopumistukihakemuksen tullessa vireille vakuutusmaksujen perintä säännönmukaisesti keskeytetään.

Muut perusteet

Mela voi harkintansa mukaan keskeyttää yksittäisissä tilanteissa vakuutusmaksujen perinnän esimerkiksi pitkää selvittelyä vaativassa vakuutuksen päättymisessä.

Yrityssaneeraus- ja velkajärjestelymenettelyn alkaminen keskeyttää perinnän näissä laeissa säädetyn perintäkiellon nojalla. Ennen menettelyn alkamista tuomioistuim voi määrätä väliaikaisen maksu- ja perintäkiellon.

11.5.2016

MATA-korvaus	MATA-korvauksen hakeminen ei ole keskeytysperuste. Poikkeuksellisesti voidaan perintä keskeyttää, jos työvahinko on niin paha, että vahingoittunut ei missään tapauksessa kykene enää maatalousyrittäjäksi. Perinnän keskeytystä koskevat säännöt ovat samat MYEL-vakuutusmaksuissa, ryhmähenkivakuutusmaksuissa ja MATA-vakuutusmaksuissa. Perintä keskeytetään joko kaikkien vakuutusmaksujen osalta tai ei ollenkaan.
Kohdistuminen	Keskeytys ei vaikuta vanhojen vakuutusmaksujen perintään. Maksujen perintä lakkaa vain niiden maksujen osalta, jotka on maksuunpantu keskeyttämivuonna. Myöskään seuraavien vuosien maksuja ei peritä sinä aikana, kun keskeytys on voimassa.
Keskeytyksen peruutus	Kun keskeytyksen aiheuttanut asia on käsitelty, maksut lasketaan uudelleen.
6.14 Ulosoton peruutus	Ulosoton peruutuksen syitä ovat esimerkiksi eläkehakemukset, vakuutuksen päättyminen, perinnän keskeytys, kirjallinen maksuaikataulusopimus tai vapaaehtoinen velkajärjestely. Konkurssitilanteissa ja tuomioistuimen vahvistaessa yrityssaneeraus- tai velkajärjestelyohjelman ulosotto palauttaa oma-aloitteisesti siellä perittävänä olevat maksut. Jos vakuutettu maksaa ulosoton perittävänä olevan vakuutusmaksunsa suoraan Melalle (ns. ohimaksu), Mela peruuttaa maksun ulosotosta. Ohimaksu aiheuttaa sen, että ulosottomies perii vakuutetulta ulosottomaksuista annetun lain (34/1995) mukaisen taulukkomaksun. Muissa ulosoton peruuttamistilanteissa Mela maksaa ulosotolle 10,00 euron käsittelymaksun (ns. estemaksu).
6.15 Ulosoton muutokset	Mela lähettää muutosilmoituksen ulosotossa olevaan maksuun, jos vakuutettu on maksanut osan maksua ohimaksuna tai työtulon muutos tai vakuutuksen päättyminen on muuttanut ulosotossa olevaa maksua. Ohimaksussa vakuutetulta peritään taulukkomaksu maksetun maksun suuruuden mukaan (ks. edellä Ulosoton perustevalitus ja muut ulosmittausvalitukset).
6.16 Perustevalitus	Vakuutettu voi tehdä perustevalituksen ulosmitattavana olevasta vakuutusmaksusta. Siihen hän saa ulosottomieheltä valitusosoituksen (MYEL 106 § ja laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 9–11 §:t). Perustevalitus tehdään MATA-vakuutusmaksusta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaan.

11.5.2016

Keskeytys

Tehdessään perustevalituksen vakuutettu voi pyytää täytäntöönpanon keskeytystä. Pyyntö osoitetaan sille viranomaiselle, joka käsittelee perustevalituksen. Jos valitusviranomainen suostuu keskeytyspyyntöön, ulosottomiehen on keskeytettävä ulosotto toistaiseksi.

6.17 Muut valitusmahdollisuudet

Paitsi vakuutusmaksun perusteista vakuutettu saattaa valittaa ulosottomiehen menettelystä. Valitus tehdään kärjäoikeuteen, mutta valitusasiakirjat jätetään ulosottoviranomaiselle, joka toimittaa ne oman lausuntonsa kanssa kärjäoikeuteen. Kärjäoikeuden päätöksestä voidaan valittaa hovioikeuteen ja edelleen korkeimpaan oikeuteen.

Ulkopuolinen voi vaatia, että ulosmitattu omaisuus kuuluu hänelle. Kyseessä on tällöin täytäntöönpanoriita, jossa kärjäoikeus ratkaisee erillisenä juttuna, kenelle omaisuus kuuluu.

Näissä tapauksissa ulosotto yleensä keskeytyy.

6.18 Vakuutusmaksun ja sen palautuksen vanhentuminen**6.18.1 Vakuutusmaksun vanhentuminen**

Vakuutusmaksu on perittävä maksuunpanovuotta seuraavan viiden vuoden kuluessa (MYEL 29 §). Jollei perintä onnistu tässä ajassa, menettää Mela oikeuden vakuutusmaksun saamiseen. Vuonna 2016 maksuunpantu maksu on siten perittävä viimeistään vuonna 2021. Vanhentumissäännös koskee sekä normaalia että pakkoperintää.

Maksuunpano ja maksuunpanopäivä

Vakuutusmaksun maksuunpanolla tarkoitetaan vakuutusmaksulaskun lähettämistä vakuutetun maksettavaksi. Laskulla ja Melan rekisterissä on tunnus (laskun numero), josta ilmenee minä vuonna maksuunpannusta maksusta on kysymys. Maksuunpanopäivänä pidetään vakuutusmaksun eräpäivää. Vakuutusmaksun vanhentuminen lasketaan maksuunpanopäivästä.

Vanhentuneen maksun maksaminen

Jos vakuutettu on maksanut vanhentuneen maksun, se on palautettava. Vanhentunutta maksua ei saa kuitata myöskään eläkkeestä tai korvauksesta. Vanhentuminen ei kuitenkaan estä maksun saamista ennen vanhenemista ulosmitatusta tai ulosotto-kaaren mukaan valvotusta saamisesta (ks. jälj. kohta Ulosotto ja velkajärjestely keskeyttävät).

11.5.2016

6.18.2 Maksun palautuksen vanhentuminen

Kuten edellä on todettu, aiheettomasti maksetut vakuutusmaksut palautetaan pääsääntöisesti vakuutetulle (tai kuolinpesälle).

Aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palautus vanhentuu viiden vuoden kuluessa vakuutusmaksun maksupäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Jos vakuuttamisen edellytykset ovat päättyneet, vakuutus voidaan päättää kauemmaksi kuin viiden vuoden taa. Vakuutusmaksuja ei tässäkään tilanteessa palauteta kuin viideltä vuodelta maksupäivästä lukien.

Ulosotto ja velkajärjestely keskeyttävät

Jos vakuutusmaksusaatava on ehditty ulosmitata, valvottu konkurssissa tai asianosaisskustelussa kiinteistöä ulosottokaaren mukaisesti myytäessä tai saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta, ei oikeus maksun saamiseen vanhene. Maksu saadaan periä ulosmitatuista/konkurssiin luovutetuista varoista (MYEL 28 § ja laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 21 §). Myös yksityishenkilön velkajärjestelylaissa ja yrityssaneerauslaissa on säännöksiä vanhenemisajan keskeyttämisestä (VJL 79 a § ja YSL 99 a §).

11.5.2016

7 Vapaaehtoiset vakuutukset

7.1 Vakuutuksen myöntäminen ja alkaminen

MATAL:n mukaisia vapaaehtoisia vakuutuksia ovat työajan vapaaehtoinen työtapa-turma- ja ammattitautivakuutus ja vapaa-ajan vapaaehtoinen tapaturmavakuutus.

Vapaaehtoiisiin vakuutuksiin sovelletaan pakollista vakuutusta koskevia säännöksiä, jollei MATAL:ssa toisin säädetä. Vapaaehtoista vakuutusta ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti.

Melan on myönnettävä siltä haettu työajan ja vapaa-ajan vapaaehtoinen vakuutus, jos MATAL:n mukaiset vakuuttamisen edellytykset täyttyvät. Mela voi kuitenkin olla myöntämättä vakuutusta sellaiselle maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle, jolta Melalla on erääntyneitä riidattomia saatavia.

7.2 Työajan vapaaehtoinen vakuutus

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus voidaan myöntää vain maatalousyrittäjille. Vakuutus voidaan myöntää työtapa-turmien ja ammattitautien varalta MATAL 2 §:ssä tarkoitettua maatalousyrittäjätyötä varten, jos vakuutettava maatalousyrittäjätyö ei kuulu pakollisen MATA-vakuutuksen piiriin ja maatalousyrittäjä täyttää muutoin MATAL:ssa säädetyt vakuuttamisen edellytykset.

7.2.1 Henkilöllinen soveltamisala työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa

Maatalousyrittäjällä tarkoitetaan MATAL 2 §:ssä tarkoitettua maatalousyrittäjää ks. tarkemmin MATAL:n soveltamisalaa koskeva luku kohta 2.2.2. Henkilöpiiri on yhteneväinen pakollisen MATA-vakuutuksen soveltamisalan kanssa siten, että vakuutus voidaan myöntää MYEL 3 §:ssä tarkoitetulle maatalousyrittäjälle tai maatalousyrittäjän avopuolisolle sekä MYEL 4 §:ssä tarkoitetulle maatalousyrittäjän perheenjäsenelle. Vakuutus voidaan myöntää myös henkilölle, joka harjoittaa maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä siten kuin MYEL 5 §:ssä säädetään. Maatilatalouden osalta ei edellytetä vähintään viiden hehtaarin viljelmää.

Oikeus saada työajan vapaaehtoinen vakuutus on MATAL 2 §:ssä tarkoitetulla maatalousyrittäjällä

1. jonka vuosityöansio vakuutettavasta maatalousyrittäjätyöstä on pienempi kuin pakollisen MYEL-vakuuttamisen alaraja (4 032 euroa vuonna 2021), mutta kuitenkin vähintään puolet siitä
2. jonka viljelmä on pienempi kuin viisi hehtaaria, mutta jonka vuosityöansio on vähintään puolet MYEL-vakuuttamisen alarajasta (2 016 euroa vuonna 2021)

11.5.2016

3. työtapaturman tai ammattitaudin varalta, joka sattuu sellaisena aikana, jolle maatalousyrittäjä ei ole velvollinen ottamaan pakollista MYEL-vakuutusta ja hänen vuosityöansionsa on vähintään puolet MYEL-vakuuttamisen alarajasta (2 016 euroa vuonna 2021).

Edellä 3-kohdassa tarkoitettuja henkilöitä ovat

- henkilö, joka saa työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai luopumistukea
- alle 18-vuotias tai työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttänyt maatalousyrittäjä, maatalousyrittäjän avopuoliso tai maatalousyrittäjän perheenjäsen (yläikärajan osalta katso kohta 2.1.1)
- maatalousyrittäjän perheenjäsen, jolle ei makseta palkkaa
- aikanaan vapautuksen MYEL-vakuuttamisvelvollisuudesta saanut maatalousyrittäjä, joka ei vapautusaikana kuulu pakollisen MYEL-vakuutuksen piiriin.

Vakuutettava maatalousyrittäjätyö

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus myönnetään maatalousyrittäjätyöhön ammattitaudin ja työtapaturman varalta. Vakuutettavalla maatalousyrittäjätyöllä tarkoitetaan samaa MATA 2 §:ssä tarkoitettua maatalousyrittäjätyötä kuin pakollisesakin MATA-vakuutuksessa. Viiden hehtaarin viljelmää ei edellytetä.

Vakuutettavaa maatalousyrittäjätyötä on maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettu työ eli maatilatalous, kalastus ja poronhoito sekä niihin liittyvä liitännäistoiminta. Maatalousyrittäjätyöksi ei katsota MYEL 7 §:n 5 kohdassa tarkoitettua eri yrityksenä pidettävää toimintaa.

Vakuutuksen myöntäminen edellyttää aina, että vuosityöansio vakuutettavasta maatalousyrittäjätyöstä on vähintään 2 016 euroa (vuoden 2021 tasossa).

Useita toimintoja rinnakkain

Maatalousyrittäjä saattaa harjoittaa rinnakkain useita MYEL-toimintoja. Tällöin joudutaan harkitsemaan, otetaanko nämä samaan työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen vai ei. Vakuutettavaa työtä on MYEL 3 §:ssä tarkoitettu työ. Vapaaehtoisten MATA-vakuutusten osalta noudatetaan tämän vuoksi toimintojen yhdistelyjen osalta samoja periaatteita kuin MYEL-vakuuttamisessa. Maatilataloudelle, kalastukselle ja porotaloudelle tehdään kullekin oma vakuutus. Samaa työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen kuuluu saman omistajapiirin harjoittama MYEL 3 §:ssä tarkoitettu toiminta.

Vuosityöansion määrittäminen, kun on useita eri toimintoja

Vuosityöansion alarajaedellytyksen täyttymistä ja vuosityöansiota määrittäessä lasketaan yhteen maatalousyrittäjän harjoittamalle maatilataloudelle, kalastukselle, poronhoidolle arvioitava vuosityöansio. Liitännäistoiminta sisällytetään maatilatalouden, kalastuksen tai poronhoidon vuosityöansioon. Vapaaehtoisessa

11.5.2016

MATA-vakuutuksessa voidaan toimintojen vuosityöansioita yhteen laskettaessa ottaa huomioon myös alle 5 hehtaarin viljelmällä harjoitettu maatilatalous. Kunkin toiminnon vuosityöansion on kuitenkin oltava vähintään puolet vakuuttamisen alarajasta (1 008 euroa vuonna 2021), jotta se voidaan ottaa maatalousyrittäjätoimintana huomioon.

Liitännäistoiminta

Liitännäistoiminnan huomioon ottamisessa noudatetaan vastaavia periaatteita kuin MYEL-vakuuttamisessa. Maatilatalouden ja erillisen yrityksen välinen raja vedetään käytännössä verotuksen mukaan. Jos verotuksessa katsotaan muun toiminnan kuuluvan samaan tulolähteeseen maatalousyrityksen kanssa, koko toiminta kuuluu MATA-vakuutuksen piiriin. Jos taas verotuksessa muuta toimintaa pidetään erillisenä liiketoimintana, tämä toiminta jää MATAL:n soveltamisalan ulkopuolelle.

Kalastuksen yhteydessä harjoitetulla liitännäistoiminnalla on oltava toiminnallinen yhteys kalastukseen. Kalastusta verotetaan liiketoimintana ja varsinainen kalastus vakuutetaan aina MYEL:n ja MATAL:n mukaan. Samoin vakuutetaan myös kalastukseen liittyvä saaliin jatkojalostus sekä pyydysten kunnostus ja korjaus. Kalastusmatkailu voidaan vakuuttaa varsinaisen kalastuksen yhteydessä silloin, kun se on pienimuotoista ja sitä harjoitetaan samalla kalastusalueella. Kuitenkin kalastuksen yhteydessä harjoitettu mökkivuokraus tai pitopalvelu katsotaan erilliseksi toiminnaksi, eivätkä ne kuulu MYEL-vakuutettavaan toimintaan eivätkä myöskään MATAL:in piiriin.

Poronhoidon yhteydessä harjoitettu muu toiminta vakuutetaan MYEL:n ja MATAL:n mukaan silloin, kun sillä on suora yhteys poronhoitoon. Tällaista työtä on porotuotteiden jalostus, kun se on niin pienimuotoista, ettei sitä pidetä verotuksessa erillisenä yrityksenä. Poronhoitajan vakuutukseen kuuluu omaan lukuun tehtävän työn lisäksi myös paliskunnan lukuun tehtävä työ kuten erottelu, porojen merkintä, paliskunnan aitatyöt ja riista-aidan korjaus sekä poroisännän ja rahastonhoitajan työ.

Alueellinen soveltamisala vapaaehtoisessa työajan MATA-vakuutuksessa

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus voidaan myöntää vain henkilölle, joka täyttää myös MATAL:n alueellista soveltamisalaa koskevat edellytykset. Käytännössä tämä tarkoittaa, että MYEL:n soveltamisalasäännösten perusteella maatalousyrittäjä kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin ja että hänen työskentelynsä on sovellettava Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä. Ks. tarkemmin MATAL:n soveltamisalaa koskeva luku kohta 2.3.1.

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen alueellisen soveltamisalan osalta noudatetaan samoja sääntöjä kuin pakollisessa MATA-vakuutuksessa maatalousyrittäjien osalta silloin kun työ tehdään Suomessa tai lähdetään ulkomaille työskentelemään.

7.2.2 Vakuutussopimus ja vakuutuksen voimassaolo

Vakuutussopimus

Vakuutussopimukseen merkitään vakuutuksenottajan nimi, vakuutettu toiminta, MATAL 117 §:n mukaisesti määritetty vuosityöansio sekä vakuutuksen voimaantuloaika.

11.5.2016

Vakuutus alkaa aikaisintaan sitä seuraavasta päivästä, jona Mela on vastaanottanut vakuutusta koskevan hakemuksen. Vakuutus ei voi alkaa takautuvasti.

Vakuutussopimus tehdään vakuutuskaudeksi ja sen voimassaolo jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, jollei vakuutussopimuksesta muuta johdu tai vakuutusta ole irtisanottu ennen vakuutuskauden päättymistä tai päätetty MATAL 123 §:ssä mainitulla päättymisperusteella (ks. kohta 7.2.6 vakuutuksen päättyminen).

Ensimmäinen vakuutuskausi päättyy sen kalenterivuoden lopussa, jonka aikana vakuutussopimus on tehty. Sen jälkeen vakuutuskausi on kalenterivuosi.

7.2.3 Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio

Vakuutusta otettaessa sovitaan vakuutuksen vuosityöansio, jota käytetään vakuutuksessa ansionmenetyskorvausten, perhe-eläkkeen ja vakuutusmaksun perusteena. Vuosityöansio vahvistetaan maatalousyrittäjätyön osalta maatalousyrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi noudattaen maatalousyrittäjän eläkelaisissa säädettyjä MYEL-työtulon vahvistamisen periaatteita.

Vakuutussopimuksessa sovittu vuosityöansio tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Korvauksia määrittäessä työajan vapaaehtoisten MATA-vakuutusten osalta korvausten perusteena on vain vakuutussopimuksessa sovittu vuosityöansio maatalousyrittäjätoiminnasta vahinkotapahtuman sattumishetkellä. Työajan vapaaehtoisen vakuutuksen vuosityöansioon ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiota, eli korvaukset määräytyvät aina sovitun vuosityöansion perusteella. Mukaan ei oteta mitään muita työansioita kuten esimerkiksi työsuhtedtyön, YEL-vakuutetun yrittäjätoiminnan tai pakollisen MATA-vakuutetun työn ansioita, vaikka maatalousyrittäjä tulisi vapaaehtoisesti vakuutetussa maatalousyrittäjätyössä sattuneen vahinkotapahtuman johdosta näihin töihin työkyvyttömäksi. Vuosityöansiossa voidaan ottaa huomioon vain työajan vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutettu työskentely.

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutuksen vuosityöansioon ei sovelleta päätoimisesti ammattiin opiskelevan eikä koululaisen vuosityöansiosäännöksiä (MATAL 64 § ja 65 §).

Vuosityöansio ammattitaudin ilmetessä eläkkeelle jäämisen jälkeen

Lähtökohtaisesti vahinkotapahtuman korvaaminen työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta edellyttää, että vakuutus on voimassa vahinkotapahtumahetkellä eli silloin, kun työtapaturma sattui tai ammattitauti ilmeni. Poikkeuksena on kuitenkin tilanne, jossa ammattitauti ilmenee vasta eläkkeelle jäämisen jälkeen.

11.5.2016

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ennen eläkkeelle jäämistä

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen sovelletaan MATAL 62 §:n säännöstä vuosityöansioista ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana. Jos maatalousyrittäjä oli ennen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeelle jäämistä vakuutettu työajan vapaaehtoisella vakuutuksella maatalousyrittäjätyöstä, jossa altistuminen oli tapahtunut, vuosityöansiota määritettäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa. Tällöin mainittuna ajankohtana voimassa ollut työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio tarkistetaan ammattitaudin ilmenemisvuoden tasoon TyEL 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Huomioon ei tällöin oteta muita ansioita kuin työajan vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutettu toiminta. Säännöstä sovelletaan vain niissä tilanteissa, joissa altistuminen olisi tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä tehdyssä työssä.

Mikäli työajan vapaaehtoinen vakuutus ei ollut voimassa eläkkeelle jäämisen ajankohtana, vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään sitä ajankohtaa, jona työajan vapaaehtoinen vakuutus oli viimeksi voimassa, jos altistuminen oli tapahtunut aikana, jona vakuutus oli voimassa. Tällöin kyseisenä ajankohtana voimassa olleen MATA-vakuutuksen vuosityöansio tarkistettaisiin ilmenemisvuoden tasoon.

Mikäli maatalousyrittäjä on työskennellyt maatalousyrittäjätyössä siten, että altistumista olisi tapahtunut ennen ja jälkeen eläkkeelle jäämisen, eikä altistumisen voitaisi osoittaa tapahtuneen ennen eläkkeelle jäämistä tehdyssä työssä, vuosityöansio määräytyisi normaalein periaattein ilmenemisajankohdan perusteella.

Pakollinen MATA-vakuutus ennen eläkkeelle jäämistä

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä, työuraeläkkeellä tai osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalla työajan vapaaehtoisella vakuutuksella vakuutetulla maatalousyrittäjällä ilmenee ammattitauti, jonka aiheuttanut altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä hänen ollessaan vakuutettu pakollisella MATA-vakuutuksella, vuosityöansio määräytyy pakollista vakuutusta koskevien säännösten mukaisesti. Jos maatalousyrittäjätyö on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeelle, työuraeläkkeelle tai osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle jäämisen jälkeen jatkunut siten, että maatalousyrittäjä on eläkkeellä oloaikana tekemässään maatalousyrittäjätyössä altistunut samalle altisteelle kuin ennen eläkkeelle jäämistä, turva määräytyy työajan vapaaehtoista vakuutusta koskevien säännösten mukaisesti. Vuosityöansio on tällöin ilmenemisajankohdan mukainen vuosityöansio.

Vuosityöansion tarkistaminen

Jos maatalousyrittäjän työpanokseen liittyvät olosuhteet muuttuvat, vuosityöansio tarkistetaan muuttuneita olosuhteita vastaavaksi. Tällaisia olosuhdemuutoksia ovat esimerkiksi viljelmän pinta-alamuutokset, muutokset maatalousyrittäjätoiminnan yhteydessä harjoitetussa liitännäistoiminnassa tai maatalousyrittäjän terveydentilassa tapahtuneet muutokset.

11.5.2016

Vuosityöansiota ei voi tarkistaa takautuvasti.

Ilmoitusvelvollisuus

Maatalousyrittäjä on velvollinen ilmoittamaan Melalle työpanokseensa ja vakuutettuun maatalousyrittäjätyöhön liittyvien olosuhteiden muuttumisesta vuosityöansion tarkistamista varten. Vakuutussopimukseen on merkitty edellä mainittu ilmoitusvelvollisuus.

7.2.4 Etuudet ja etuuksia koskevat erityissäännökset

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen nojalla on oikeus kaikkiin samoihin etuuksiin kuin pakollisen MATA-vakuutuksen osalta. Koska vuosityöansio määräytyy työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa eri tavalla, lakiin on otettu eräitä erityissäännöksiä koskien päivärahaa, tapaturmaeläkettä ja kuntoutusrahaa.

Päiväraha

Päiväraha on 1/360 vakuutussopimuksessa sovitusta vuosityöansiosta. Päivärahassa ei oteta huomioon muuta kuin työajan vapaaehtoisella vakuutuksella vakuutettu toiminta ja siitä sovittu vuosityöansio.

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiosta. Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjätyölle aiheuttamien rajoitusten perusteella ja päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä.

Työajan vapaaehtoisesta vakuutuksesta myönnettävään päivärahaan ei sovelleta MATAL 60 §:n säännöstä, joka koskee päätoimisen opiskelijan ansionmenetyskorvausta opiskelun estyessä.

Vapaaehtoisesta työajan vakuutuksesta myönnettävään päivärahaan ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä.

Tapaturmaeläke

Arvioitaessa oikeutta tapaturmaeläkkeeseen MATAL 54 §:n mukaan otetaan 54 §:n 2 ja 3 momentissa mainittujen seikkojen lisäksi huomioon työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiota ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen.

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuvaa täyttä tai osittaisen työkyvyn aleneman perusteella myönnettävää tapaturmaeläkettä laskettaessa käytetään vuosityöansiona aina vain MATAL 117§:n mukaista sovittua vuosityöansiota. Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymää vastaava suhteellinen osuus täyden eläkkeen määrästä.

11.5.2016

Tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta MATAL 60 §:n säännöstä, joka koskee päätoimisen opiskelijan ansionmenetykskorvausta opiskelun estyessä.

Työajan vapaaehtoisesta vakuutuksesta myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä.

Vanhuuseläkkeellä olevan oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutukseen sovelletaan MATAL 58 §:ää. Säännöksen mukaan, jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut teki eläkkeellä ollessaan, oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut on sitä aikaisemmin täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, vuosina 1958 - 1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.

Säännös ei koske sellaista tilannetta, jossa vahinkotapahtuma on sattunut ennen vanhuuseläkkeelle jäämistä eikä tilannetta, jossa vanhuuseläke on alkanut aikaisemmin kuin vakuutetun täytettyä 63 vuotta. Näissä tilanteissa tapaturmaeläke maksetaan normaalisti toistaiseksi myönnettynä.

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta, vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa ja vahinkotapahtuma sattuu vuotta ennen työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä, vahingoittuneella ei ole lainkaan oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Tämä johtuu siitä, että edellä mainitussa tilanteessa oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahingoittunut on täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Tapaturmaeläke voidaan myöntää vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta.

Vanhuuseläkkeellä olevan oikeus päivärahaan

MATAL 58 § koskee aikaisintaan 63-vuotiaana vanhuuseläkkeelle jääneen oikeutta tapaturmaeläkkeeseen, kun vakuutettu oli vahinkotapahtumahetkellä vähintään 63-vuotias, mutta ei vielä täyttänyt työeläkelakien mukaista vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaa. Jos vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa ja vakuutettu oli vahingon sattumishetkellä jo täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan, hänellä on edelleen oikeus vahinkotapahtuman perusteella päivärahaan, koska päivärahaoikeutta ei ole sidottu vahingoittuneen ikään.

Kuntoutusraha

Kuntoutusraha on yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien työajan vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella maksettavan täysimääräisen päivärahan suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Sen jälkeen kuntoutusraha on työajan vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella maksettavan täysimääräisen tapaturmaeläkkeen suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta.

11.5.2016

Jos työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuva kuntoutus ei estä vahingoittunutta tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä, kuntoutusraha määräytyy samoin kuin edellä on selostettu osittaisen päivärahan ja tapaturmaeläkkeen osalta.

Ansionmenetyskorvauksen maksaminen työnantajalle

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen perusteella maksettavaa ansionmenetyskorvausta ei makseta koskaan työnantajalle, kun vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 tai sen jälkeen (ks. kohta 5.4.3.6).

Kun vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2021, maksetaan MATA-ansionmenetyskorvauksesta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneelle työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määrän. (ks. tarkemmin kohta 5.4.3.6 Vahinkotapahtuma sattunut ennen vuotta 2021). Tämä saattaa johtaa joskus tilanteeseen, että työnantajalle maksetun korvauksen jälkeen vahingoittuneelle itselleen ei jää ansionmenetyskorvauksesta mitään maksettavaa, vaikka ansionmenetystä MATA-vakuutetussa toiminnassa olisi osoitettavissa.

7.2.5 Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja muut etuusjärjestelmät

Työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta maksettavista korvauksista ei vähennetä muista etuusjärjestelmistä myönnettyjä etuuksia. Työeläkelainsäädännössä ja sairausvakuutuslainsäädännössä sen sijaan on vähentämissäännöksiä, jotka koskevat työajan vapaaehtoisia MATA-vakuutuksia.

MATAL:n mukaista ansionmenetyskorvausta saavalle myönnetään työeläke

Maatalousyrittäjälle myönnettävästä työeläkkeestä vähennetään maatalousyrittäjän saama ensisijainen etuus. Ensisijaisena etuutena pidetään maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilakiin perustuvaa ansionmenetyskorvausta (päiväraha, kuntoutusraha tai tapaturmaeläke). Työeläkejärjestelmästä myönnettävästä perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Vähentäminen koskee sekä pakollisesta että vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta maksettavaa ansionmenetyskorvausta ja perhe-eläkettä.

Ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen työeläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen maatalousyrittäjälle työansioden perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. MATAL:n mukainen ansionmenetyskorvaus ei siten vähennä sitä työeläkettä, jota on karttunut vahinkotapahtumavuoden jälkeen tehdystä työstä.

Poikkeus vähentämissääntöön

Ensisijaisena etuutena ei pidetä MATAL 58 §:n mukaista enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka maksettavaa tapaturmaeläkettä. Ensisijaisena etuutena ei pidetä myöskään ennen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä maksettavaa päivärahaa,

11.5.2016

joka perustuu MATAL 58 §:ssä tarkoitettuun vahinkotapahtumaan. Jos työtapaturma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa maatalousyrittäjälle, jonka vanhuuseläke on alkanut 63 vuoden iässä, työeläkettä ja tapaturmaeläkettä maksetaan rinnakkain enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläkäräjaan saakka. Tämän jälkeen MATA-korvaus lakkaa ja työeläkkeen maksaminen jatkuu.

Jos kysymyksessä on maatalousyrittäjä, joka on jäänyt vanhuuseläkkeelle ennen 63 vuoden ikää, MATAL 58 §:ää ei sovelleta. Tällaiselle maatalousyrittäjälle päiväraha ja tapaturmaeläke myönnetään normaalisäännöin ja tällöin ne myös vähennetään työeläkkeestä.

Työeläkejärjestelmästä myönnettävästä perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. MATAL 58 §:n mukainen tapaturmaeläke ei ole ensisijainen etuus. Perhe-eläkettä, joka on myönnetty MATAL 72 §:n ja TyTAL 103 §:n 4 momentin mukaan vastaavasti enintään kolmeksi vuodeksi vahinkotapahtumasta tai maksimissaan edunjättäjän työeläkelakien mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuden yläkäräjaan saakka ei sen vuoksi vähennetä työeläkejärjestelmän mukaisesta perhe-eläkkeestä.

Jos edunjättäjä oli jäänyt ennen 63 vuoden ikää vanhuuseläkkeelle, ei häneen sovelleta MATAL 72 §:ää tai TyTAL 103 §:n 4 momenttia. Tällöin perhe-eläke myönnetään toistaiseksi ja se vähennetään normaali säännöin työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeestä.

30 päivän sääntö

MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus otetaan huomioon sellaisena kuin se on työeläkkeen alkaessa eli sellaisena kuin se on kyseisen kalenterikuukauden 1. päivänä. Edellytyksenä kuitenkin on, että etuutta maksetaan vähintään 30 päivältä. Alle 30 päivän ajalta maksettavaa etuutta ei oteta huomioon.

Työeläkkeellä olevalle myönnetään MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus

Neljän kuukauden sääntö

Jos maatalousyrittäjä on jo työeläkkeellä siinä vaiheessa, kun hänelle myönnetään työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta ansionmenetykskorvausta, työeläkkeestä vähennetään mainittu ansionmenetykskorvaus, jos se on myönnetty yli neljän kuukauden ajalle. Tällöin noudatetaan muutoin samoja vähentämissääntöjä kuin edellä on selostettu (MATAL 58 §:n mukaista määräaikaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa ei vähennetä työeläkkeestä, kuten ei myöskään MATAL 72 §:n mukaista määräaikaista perhe-eläkettä).

Työeläkkeen määrää ei tarkisteta, jos MATA-korvaus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

11.5.2016

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva ja MATA-päiväraha

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan eläkkeestä ei vähennetä MATAL:n mukaista päivärahaa, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman perusteella. MATA-korvaus vähennetään osatyökyvyttömyyseläkkeestä vasta siinä vaiheessa, kun päiväraha muuttuu tapaturmaeläkkeeksi.

Sairauspäiväraha

Sairausvakuutuslain mukaisesta päivärahasta vähennetään samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnetty MATAL:n mukainen ansionmenetyskorvaus (päiväraha, kuntoutusraha ja tapaturmaeläke). Vähentäminen tehdään sekä pakollisesta että työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta myönnetyn ansionmenetyskorvauksen perusteella.

Mela-päiväraha

Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta Mela-sairauspäivärahaan, jos hän saa saman työkyvyttömyyden johdosta työtapaturman tai ammattitaudin perusteella MATAL:n mukaista ansionmenetyskorvausta pakollisen tai vapaaehtoisen työajan MATA-vakuutuksen perusteella.

7.2.6 Vakuutuksen päättyminen ja irtisanominen

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus voi päättyä

1. kysymyksessä olevan työajan vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutetun maatalousyrittäjätyön päättyessä
2. vakuutettavan maatalousyrittäjätoiminnan muuttuessa niin, että toiminta kuuluu pakollisen MATA-vakuutuksen piiriin
3. jos 75 vuotta täyttänyt vakuutettu jättää vastaamatta Melan selvityspyyntöön työskentelystään ja työkyvystään.

Vakuutuksen päättymisestä annetaan aina valituskelpoinen päätös.

Maatalousyrittäjätyön päättyminen

Vakuuttamisen edellytykset saattavat päättyä joko koko yritystoimintaa koskevasta syystä tai vain vakuutettua itseään koskevasta syystä.

Koko yritystoiminnan päättyminen

Koko yritystoimintaa koskevana päättymissyyinä voi esim. olla, että maatalousyritys myydään tai vuokrataan kokonaan. Tähän rinnastettavia syitä ovat yrityksen vuokrasopimuksen päättyminen ja sen luonteen muuttuminen.

Vakuutuksen viimeinen voimassaolopäivä on näissä tapauksissa yritystoiminnan päättymispäivä. Päättymisen on siis yleensä taannehtiva.

11.5.2016

Maatalousyrittäjään liittyvät syyt

Vakuutettua itseään koskevana päättymissyynä voi olla

- yrityksessä työskentelevän työpanos vähenee alle vakuuttamisen alarajan
- yrityksessä työskentelyn lopettaminen
- vakuutetun kuolema
- maatalousyrittäjän perheenjäsenen edellytykset eivät enää täyty
- vakuutettu ei kuulu enää Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Kuolintapauksessa vakuutus päätetään kuolinpäivään. Muissa tilanteissa päättymispäivä on yleensä päivä, jolloin ilmoitus tehdään tai päivä, jona vakuuttamisen edellytysten voidaan todeta päättyneen.

Vakuutetun ilmoitusvelvollisuus

Maatalousyrittäjän on viipymättä ilmoitettava Melalle vakuutuksen päättymisen aiheuttavasta olosuhteen muutoksesta. Tämä ilmoitusvelvollisuus on merkitty vakuutetulle annettavaan vakuutussopimukseen.

Vakuutus päätetään takautuvasti maatalousyrittäjätöön päättymispäivään.

Toiminta muuttuu pakollisen MATA-vakuutuksen piiriin kuuluvaksi

Jos työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen ottanut tulee velvolliseksi ottamaan pakollisen MYEL-vakuutuksen ja kysymys on samasta toiminnasta kuin mikä on vakuutettu vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella, vakuutus muuttuu pakolliseksi. Tällainen tilanne voi tulla esim. silloin, jos viljelmän pinta-ala nousee yli viiden hehtaarin ja vahvistettava MYEL-työtulo on vähintään MYEL-alarajan suuruinen.

Perheenjäsenenä vakuutetulla vakuutus voi muuttua pakolliseksi, jos perheenjäsen alkaa saada palkkaa yli MYEL:n alarajan.

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus päätetään tällöin pakollisen MATA-vakuutuksen alkamista edeltävään päivään.

75 vuotta täyttäneet vakuutetut

Työajan vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutetun maatalousyrittäjän, joka on täyttänyt 75 vuotta, on Melan pyynnöstä toimitettava työskentelyään ja toimintakykyään koskeva selvitys Melalle sen selvittämiseksi, että vakuuttamisen edellytykset ovat edelleen voimassa.

Selvitys on toimitettava Melalle kuukauden kuluessa selvityspyynnön lähettämisestä.

Jos maatalousyrittäjä ei toimita pyydettyä selvitystä työskentelystään sekä työ- ja toimintakyvystään, Mela voi päättää maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen siihen päivään, jona selvitys olisi tullut toimittaa Melalle.

11.5.2016

Vakuutuksen irtisanominen

Vakuutus voi päättyä myös maatalousyrittäjän tai Melan tekemän irtisanomisen johdosta.

Maatalousyrittäjä voi kirjallisesti irtisanoa työajan vapaaehtoisen vakuutuksen päättymään aikaisintaan siitä ajankohdasta, kun irtisanomisilmoitus on saapunut Melalle.

Melalla on oikeus irtisanoa työajan vapaaehtoinen vakuutus, jos vakuutuksenottaja on laiminlyönyt erääntyneen vakuutusmaksun maksamisen. Lisäksi Melalla on oikeus irtisanoa vakuutus, jos vakuutuksenottaja on tahallisesti antanut korvausasian käsittelyä tai vakuutusmaksun määräämistä varten vääriä tai puutteellisia tietoja hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä.

Irtisanominen on tehtävä kirjallisesti. Vakuutus päättyy 30 vuorokauden kuluttua irtisanomisen lähettämisestä. Jos irtisanomisen syynä on vakuutusmaksun laiminlyönti, vakuutus ei kuitenkaan pääty, jos vakuutuksenottaja on maksanut erääntyneen vakuutusmaksun ennen irtisanomisajan päättymistä.

7.3 Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten työajan vapaaehtoisten vakuutusten muuttuminen MATAL:n mukaisiksi vakuutuksiksi

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki tuli voimaan 1.1.2016. Lain siirtymäsäännösten mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen vapaaehtoinen työajan vakuutus muuttui uuden lain mukaiseksi työajan vapaaehtoiseksi MATA-vakuutukseksi ilman erillistä vakuutushakemusta.

Ennen lain voimaantuloa Melasta lähetettiin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vapaaehtoisen työajan vakuutuksen ottaneille kirje, jossa on selostettu keskeisimmät vakuutuksen ehtoihin ja vakuutusmaksuihin tulevat muutokset. Vakuutuksenottajalle varattiin tilaisuus halutessaan irtisanoa vakuutus.

Jos vakuutusta ei vakuutetun toimesta irtisanottu, vakuutuksenottajalle on vuoden 2016 alussa toimitettu päätös, jolla maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen vakuutus sopimus on muutettu MATAL:n mukaiseksi vakuutus sopimukseksi.

Uuden ja vanhan lain soveltaminen vahinkoihin ja vakuutuksiin

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki ja sen nojalla annetut uudet työajan vapaaehtoisten vakuutusten vakuutusehdot koskevat niitä vahinkotapahtumia, jotka sattuvat 1.1.2016 tai sen jälkeen. Jos vahinkotapahtuma on sattunut ennen 1.1.2016, korvataan se maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisesta työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta ja tällöin korvaus määräytyy kyseisen lain ja sen nojalla annettujen vakuutusehtojen perusteella.

Uuden MATAL:n voimaantulosäännösten mukaan sekä uuden että vanhan lain mukaisiin vahinkoihin sovelletaan MATAL:n IV osan toimeenpanoa koskevia säännöksiä

11.5.2016

(ks. tarkemmin luku 5) sekä MATAL:n VII osan muutoksenhakusäännöksiä (ks. luku 8). Myös julkisessa terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaamista ja täyskustannusvastaavuusperiaatetta koskevat menettelysäännöt määräytyvät uuden lain mukaan vahinkotapahtumahetkestä riippumatta.

Maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisen vakuutuksen ehdot ja vakuutusmaksut määräytyvät 31.12.2015 saakka maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain ja sen nojalla annettujen vakuutusehtojen mukaan. Vuoden 2016 alusta vakuutusten muuttua uuden lain mukaisiksi, työajan vapaaehtoisen vakuutuksen ehdot ja vakuutusmaksut määräytyvät maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan.

7.4 Vapaa-ajan vapaaehtoinen vakuutus

Vapaa-ajan vakuutus myönnetään pakollisesti MATA-vakuutetulle maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle. Lisäksi vapaa-ajan vakuutus myönnetään maatalousyrittäjälle, joka on ottanut työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen.

Korvattava vahinkotapahtuma

Vakuutuksen perusteella korvataan vahinkotapahtumana tapaturma, joka on sattunut vapaa-ajalla. Tällöin edellytetään, ettei vahinko ole tapahtunut MATAL 18–28 §:ssä tarkoitetuissa olosuhteissa (maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työtapaturmaolosuhteet) eikä myöskään työtapaturma- ja ammattitautilain vastaavissa työntehtäjän tai yrittäjän työtapaturmaolosuhteissa.

Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että tapaturman sattuessa maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla on vapaa-ajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus voimassa tai vakuutushakemus vireillä, joka sittemmin johtaa siihen, että hänellä on vapaa-ajan MATA-vakuutus voimassa tapaturman sattumishetkellä. Vapaa-ajan vakuutusta ei voi saada takautuvasti.

Maatalousyrittäjän vai apurahansaajan vapaa-ajan vakuutus

Jos vakuutuksenottajalla on oikeus vapaa-ajan vakuutukseen sekä maatalousyrittäjänä että apurahansaajana, vakuutus myönnetään maatalousyrittäjän vapaa-ajan vakuutuksena.

Jos apurahansaaja alkaa apurahansaajan työn ohella toimia 2 §:ssä tarkoitettuna maatalousyrittäjänä siten, että hänellä olisi oikeus maatalousyrittäjätönnä rinnalla vapaa-ajan vakuutukseen, apurahansaajan vakuutus muuttuu maatalousyrittäjän vakuutukseksi. Jos kyseinen maatalousyrittäjätö päättyy, vakuutus muuttuu jälleen apurahansaajan vakuutukseksi.

11.5.2016

7.4.1 Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vapaa-ajan vakuutuksen voimassaolo

Maatalousyrittäjän vapaa-ajan vakuutus

Vakuutussopimus tehdään vakuutuskaudeksi ja sen voimassaolo jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, jollei vakuutussopimuksesta muuta johdu tai vakuutusta ole irtisanottu ennen vakuutuskauden päättymistä tai päätetty sen vuoksi, että maatalousyrittäjätyö on päättynyt.

Vakuutus alkaa aikaisintaan sitä seuraavana päivänä, jona Mela on vastaanottanut vakuutushakemuksen. Vakuutusta ei voi saada takautuvasti.

Ensimmäinen vakuutuskausi päättyy sen kalenterivuoden lopussa, jonka aikana vakuutussopimus on tehty. Sen jälkeen vakuutuskausi on kalenterivuosi.

Apurahansaajan vapaa-ajan vakuutus

Apurahansaajan vapaa-ajan vakuutus on aina määräaikainen. Vakuutus alkaa aikaisintaan sitä seuraavana päivänä, jona Mela on vastaanottanut vakuutushakemuksen. Vakuutusta ei voi saada takautuvasti.

Vakuutus on voimassa enintään saman ajan, jolle apurahansaajalla on pakollinen MATA-vakuutus voimassa.

Vapaa-ajan vakuutuksen voimassaolo jatkuu määräajan päättymisestä huolimatta niin pitkään kuin apurahansaajalla on yhdenjaksoisesti voimassa pakollinen työajan MATA-vakuutus. Jos määräajan päättyessä apurahansaajalla on vireillä uusi MYEL-vakuutushakemus tai keskeytyksen jälkeen jatkuva vakuutus, ja uusi MYEL-vakuutus jatkuu keskeytyksettä aikaisempaan vakuutukseen nähden, myös vapaa-ajan MATA-vakuutuksen voimassaolo jatkuu ilman erillistä hakemusta.

Kun työajan pakollinen MATA-vakuutus keskeytetään sen vuoksi, että MYEL-vakuutus keskeytetään, päättyy myös vapaa-ajan vakuutuksen voimassaolo. Jos apurahansaajalla ei ole työskentelyn jatkuessa keskeytyksen jälkeen muita apurahansaajan MYEL-vakuutuksia voimassa, apurahansaajan on erikseen haettava vapaa-ajan vakuutusta keskeytyksen jälkeiselle ajalle ja vapaa-ajan vakuutus alkaa tällöin seuraavasta päivästä, jona hakemus on vastaanotettu.

Jos työajan pakolliseen MATA-vakuutukseen yhdistetään apurahalla työskentely siten, että vakuutusaika pitenee, vapaa-ajan vakuutus jatkuu automaattisesti yhdistettävällä apurahalla työskentelyn päättymiseen saakka edellyttäen, että yhdistämishakemus on tehty ennen sen MYEL-vakuutuksen päättymispäivää, johon apurahalla työskentely yhdistetään ja että tähän työajan MATA-vakuutukseen oli liitetty vapaa-ajan vakuutus.

Apurahansaajan vakuutuksen määräaikaisuudesta huolimatta vakuutus voidaan jo ennen määräajan päättymistä irtisanoa joko apurahansaajan tai Melan toimesta.

11.5.2016

7.4.2 Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio

Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiota käytetään perusteena ansionmenetykskorvauksissa, perhe-eläkkeessä sekä vakuutusmaksussa. Vuosityöansio tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Pakollisen työajan MATA-vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio

Vuosityöansio on aina kulloinkin voimassa oleva MATAL:n mukaisten työajan vakuutusten vuosityöansioiden yhteismäärä. Mukaan otetaan kaikki MATAL:n mukaan vakuutettu toiminta: pakollisesti vakuutettu maatalousyrittäjätyö ja apurahansaajan työ sekä jos rinnalla on myös vapaaehtoisesti vakuutettua MATA-työtä, myös tämän työajan vapaaehtoisen vakuutuksen vuosityöansio otetaan huomioon.

Pakollisen vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan MATA-vakuutuksen ansionmenetykskorvauksiin sovelletaan vähimmäisvuosityöansiota. Jos henkilöllä on useampia eri MATA-vakuutuksia, mukaan lasketaan kaikkien toimintojen vuosityöansiot ennen kuin vuosityöansiota verrataan vähimmäisvuosityöansioon.

Poikkeus vähimmäisvuosityöansion soveltamiseen

Vähimmäisvuosityöansiota ei sovelleta silloin, kun on kysymys MATAL 41 §:n mukaisesta ansionmenetyksen korvaamisesta tutkimusajalta (ks. kohta 4.2.6). Myöskään pakollisesta työajan vakuutuksesta maksettavassa korvauksessa ei tällöin sovelleta vähimmäisvuosityöansiota.

Muut vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiota koskevat säännökset

Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiossa ei oteta huomioon muusta toiminnasta saatuja ansioita kuten työsuhdeansioita tai yrittäjätoiminnasta vahvistettua YEL-työtuloa.

Vuosityöansioon ei sovelleta, mitä MATAL:ssa säädetään päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiosta tai koululaisen vähimmäisvuosityöansiosta.

Koska vapaa-ajan vakuutuksesta ei korvata ammattitauteja, ei myöskään sovelleta säännöstä vuosityöansiosta ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana.

Vanhuuseläkkeellä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevan vuosityöansio

Pakollisen MATA-vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen ansionmenetykskorvaukset määräytyvät vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla siten, että vähimmäisvuosityöansiota ei sovelleta.

Se, mitä pidetään vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeenä, määräytyy samoin kuin on edellä selostettu luvussa Vakuuttaminen ja vakuutusmaksut kohdassa 6.5.

11.5.2016

Työajan vapaaehtoisien työajan MATA-vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio

Vuosityöansio on sama kuin sovittu vuosityöansio työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa (ks. kohta 7.2.3).

Vuosityöansioon ei sovelleta, mitä MATAL:ssa säädetään päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiosta tai koululaisen vähimmäisvuosityöansiosta.

Vähimmäisvuosityöansiota ei sovelleta eikä myöskään MATAL 62 §:ssä olevaa säännöstä vuosityöansiosta ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana.

7.4.3 Korvattavuuden rajoitukset vapaa-ajan vakuutuksessa

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella ei korvata MATAL 29–31 §:ssä tarkoitettua ammattitautia, MATAL 32 §:ssä tarkoitettua ammattitautina korvattavaa vamman tai sairauden olennaista pahenemista, MATAL 33 §:ssä tarkoitettua työliikekipeytymistä eikä toisen henkilön tahallaan aiheuttamaa vahinkoa.

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella ei korvata myöskään

1. potilasvahinkolaissa tarkoitettua vahinkoa
2. vahinkotapahtumaa, jonka johdosta vahingoittuneella on oikeus työtapaturma- ja ammattitautilain tai muun lain nojalla työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen korvaukseen
3. liikennevakuutuslaissa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion vastaavassa laissa tarkoitettua liikennevahinkoa
4. raideliikennevastuulaissa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion vastaavassa laissa tarkoitettua raideliikennevahinkoa.

Vapaa-ajan vakuutus muussa tapaturmavakuutusyhtiössä

Vahingoittuneella on kuitenkin oikeus korvaukseen vapaa-ajan vapaaehtoisien MATA-vakuutuksen perusteella, mikäli toinen vakuutusyhtiö suorittaa korvausta työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella.

Tällaisessa rinnakkaistilanteessa vapaa-ajan MATA-vakuutuksen perusteella ei kuitenkaan makseta seuraavia korvauksia, jotka on edellä mainitun vapaa-ajan vakuutuksen perusteella jo korvattu vahingoittuneelle:

1. sairaanhoidon ja tutkimuskulujen korvaukset

11.5.2016

2. matka- ja majoituskulukorvaukset, kodinhoidon lisäkustannuksia koskevat korvaukset ja eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaamisesta aiheutuneet kustannusten korvaukset
3. muut kuntoutuskorvaukset kuin ansionmenetykskorvaukset
4. hoitotuki
5. vaatelisä
6. haittaraha
7. hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset.

Muussa tapaturmavakuutusyhtiössä oleva työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen vapaa-ajan vakuutus ei korvaa ansionmenetystä maatalousyrittäjätyöstä tai apurahansaajan työstä. Ansionmenetykskorvauksen MATA-vakuutetusta työstä vapaa-ajalla sattuneen vahingon johdosta myöntää vain Mela vapaa-ajan MATA-vakuutuksen perusteella.

7.4.4 Etuuksia koskevat erityissäännökset vapaa-ajan MATA-vakuutuksissa

Päiväraha Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vapaa-ajan vakuutukseen perustuva päiväraha on 1/360 vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansioista. Päivärahassa otetaan huomioon vain työajan MATA-vakuutuksella vakuutettu toiminta.

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiosta. Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjätyölle tai apurahansaajan työlle aiheuttamien rajoitusten perusteella ja päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä.

Vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävään päivärahaan ei sovelleta MATAL 60 §:n säännöksiä päätoimisen opiskelijan ansionmenetykskorvauksesta opiskelun estyessä.

Työajan vapaaehtoiseen vakuutukseen liitetyn vapaa-ajan vakuutuksen perusteella myönnettyyn päivärahaan ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä. Päivärahan määrä määräytyy vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansion perusteella.

Tapaturmaeläke

Arvioitaessa oikeutta tapaturmaeläkkeeseen otetaan muiden MATAL 54 §:ssä mainittujen seikkojen lisäksi huomioon vapaa-ajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli vuosityöansiossa huomioon otettavaa maatalousyrittäjän eläkelain mukaista työtuloa tai työajan

11.5.2016

vapaaehtoisen MATA- vakuutuksen vuosityöansiota ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Apurahansaajia ei koske vastaava ehto, koska MYEL-työtulon tarkistaminen on mahdollista vain tietyissä MYEL:ssä säädetyissä tilanteissa.

Vapaa-ajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuvaa täyttä tai osittaisen työkyvyn aleneman perusteella myönnettävää tapaturmaeläkettä laskettaessa käytetään vuosityöansiona aina vain vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiota, jossa on otettu huomioon vain MATA-vakuutettu toiminta. Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymää vastaava suhteellinen osuus täyden eläkkeen määrästä.

Tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta MATAL 60 §:n säännöstä, joka koskee päätoimisen opiskelijan ansionmenetyskorvausta opiskelun estyessä.

Vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä, mikäli on kysymys työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen rinnalle otetusta vapaa-ajan vakuutuksesta.

Vanhuuseläkkeellä olevan oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Vapaa-ajan MATA-vakuutukseen sovelletaan MATAL 58 §:ää. Vapaa-ajan vakuutusten osalta se tarkoittaa, että jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja tapaturma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa, oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut on sitä aikaisemmin täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan.

Säännös ei koske sellaista tilannetta, jossa vahinkotapahtuma on sattunut ennen vanhuuseläkkeelle jäämistä eikä tilannetta, jossa vanhuuseläke on alkanut aikaisemmin kuin vakuutetun täytettyä 63 vuotta. Näissä tilanteissa tapaturmaeläke voidaan maksaa normaalisti toistaiseksi myönnettynä.

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa vuotta ennen kuin vahingoittunut oli täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan, hänellä ei ole lainkaan oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman osalta oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahingoittunut on täyttänyt vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Tapaturmaeläke voidaan myöntää vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta. Edellä mainitussa tilanteessa vahingoittuneella on oikeus vain päivärahaan.

Vanhuuseläkkeellä olevan oikeus päivärahaan

MATAL 58 § koskee oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Jos vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa ja vakuutettu oli vahingon sattumishetkellä työeläkelakien mukaisen vakuuttamisen yläikärajan täyttänyt, hänellä on edelleen oikeus

11.5.2016

vahinkotapahtuman perusteella päivärahaan, koska päivärahoikeutta ei ole sidottu vahingoittuneen ikään.

Kuntoutusraha

Kuntoutusraha on yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien vapaa-ajan vapaaehtois-
sen vakuutuksen perusteella maksettavan täysimääräisen päivärahan suuruinen työ-
kyvyn heikentymisestä riippumatta. Sen jälkeen kuntoutusraha on vapaa-ajan vakuu-
tuksen perusteella maksettavan täysimääräisen tapaturmaeläkkeen suuruinen työky-
vyn heikentymisestä riippumatta.

Jos vapaa-ajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuva kuntoutus ei estä
vahingoittunutta tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä, kuntoutusraha määräytyy
samoin kuin edellä on selostettu osittaisen päivärahan ja tapaturmaeläkkeen osalta.

Ansionmenetyskorvauksen maksaminen työnantajalle

Vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavaa ansionmenetyskor-
vausta ei makseta koskaan työnantajalle, kun vahinkotapahtuma on sattunut
1.1.2021 tai sen jälkeen (ks. kohta 5.4.3.6).

Kun vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2021, maksetaan MATA-ansion-
menetyskorvauksesta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneelle työnanta-
jalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määrän. (ks. tarkemmin kohta 5.4.3.6
Vahinkotapahtuma sattunut ennen vuotta 2021). Tämä saattaa johtaa tilanteeseen,
että työnantajalle maksetun korvauksen jälkeen vahingoittuneelle itselleen ei jää
ansionmenetyskorvauksesta mitään maksettavaa, vaikka ansionmenetystä MATA-
vakuutetussa toiminnassa olisi osoitettavissa.

7.4.5 Vapaa-ajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja muut etuusjärjestelmät

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksesta maksettavista korvauksista ei vähennetä muista
etuusjärjestelmistä myönnettyjä etuuksia. Työeläkelainsäädännössä on kuitenkin
vähentämissäännöksiä, jotka koskevat vapaa-ajan MATA-vakuutuksia.

MATAL:n mukaista ansionmenetyskorvausta saavalle myönnetään työeläke

Maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle myönnettävästä työeläkkeestä vähennetään
hänen saamansa ensisijainen etuus. Ensisijaisena etuutena pidetään maatalousyrit-
täjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuvaa ansionmenetyskorvausta (päi-
väraha, kuntoutusraha tai tapaturmaeläke). Työeläkejärjestelmästä myönnettävästä
perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus.
Vähentäminen koskee sekä pakollisesta että vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta
maksettavaa ansionmenetyskorvausta ja perhe-eläkettä.

Ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen työeläke on kuitenkin vähintään ensisijai-
sen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen maatalousyrittäjälle työansioden

11.5.2016

perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. MATAL:n mukainen ansionmenetyskorvaus ei siten vähennä sitä työeläkettä, jota on karttunut vahinkotapahtumavuoden jälkeen tehdystä työstä.

Poikkeus vähentämissääntöön

Ensisijaisena etuutena ei pidetä MATAL 58 §:n mukaista enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai työeläkelakien mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka maksettavaa tapaturmaeläkettä. Ensisijaisena etuutena ei myöskään pidetä ennen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä maksettavaa päivärahaa, joka perustuu MATAL 58 §:ssa tarkoitettuun vahinkotapahtumaan. Jos tapaturma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa vahingoittuneelle, jonka vanhuuseläke on alkanut 63 vuoden iässä, työeläkettä ja tapaturmaeläkettä maksetaan rinnakkain enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka. Tämän jälkeen MATA-korvaus lakkaa ja työeläkkeen maksaminen jatkuu.

Jos kysymyksessä on maatalousyrittäjä tai apurahansaaja, joka on jäänyt vanhuuseläkkeelle ennen 63 vuoden ikää, MATAL 58 § ei sovellu. Tällaiselle vahingoittuneelle päiväraha ja tapaturmaeläke myönnetään normaalिसäännöin ja tällöin ne myös vähennetään työeläkkeestä.

Työeläkejärjestelmästä myönnettävästä perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. MATAL 58 §:n mukainen tapaturmaeläke ei ole ensisijainen etuus. Perhe-eläkettä, joka on myönnetty MATAL 72 §:n ja TyTAL 103 §:n 4 momentin mukaan vastaavasti enintään kolmeksi vuodeksi vahinkotapahtumasta tai maksimissaan edunjättäjän työeläkelakien mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka ei sen vuoksi vähennetä työeläkejärjestelmän mukaisesta perhe-eläkkeestä. Jos edunjättäjä oli jäänyt ennen 63 vuoden ikää vanhuuseläkkeelle, ei häneen sovelleta MATAL 72 §:ää tai TyTAL 103 §:n 4 momenttia. Tällöin perhe-eläke myönnetään toistaiseksi ja se vähennetään normaali säännöin työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeestä.

30 päivän sääntö

MATAL:n mukainen ansionmenetyskorvaus otetaan huomioon sellaisena kuin se on työeläkkeen alkaessa eli sellaisena kuin se on kyseisen kalenterikuukauden 1. päivänä. Edellytyksenä kuitenkin on, että etuutta maksetaan vähintään 30 päivältä. Alle 30 päivän ajalta maksettavaa etuutta ei oteta huomioon.

Työeläkkeellä olevalle myönnetään MATAL:n mukainen ansionmenetyskorvaus

Neljän kuukauden sääntö

Jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on jo työeläkkeellä siinä vaiheessa, kun hänelle myönnetään vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta ansionmenetyskorvausta, työeläkkeestä vähennetään mainittu ansionmenetyskorvaus, jos se on myönnetty yli neljän kuukauden ajalle. Tällöin noudatetaan muutoin samoja vähentämissääntöjä kuin edellä on selostettu (MATAL 58 §:n mukaista määräaikaista tapaturmaeläkettä tai päivärahaa ei vähennetä työeläkkeestä, kuten ei myöskään MATAL 72 §:n mukaista määräaikaista perhe-eläkettä).

11.5.2016

Työeläkkeen määrää ei tarkisteta, jos MATA-korvaus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva ja MATA-päiväraha

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan eläkkeestä ei vähennetä MATAL:n mukaista päivärahaa, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman perusteella. Eläkelaitos vähentää MATA-korvauksen osatyökyvyttömyyseläkkeestä vasta siinä vaiheessa, kun päiväraha muuttuu tapaturmaeläkkeeksi.

Sairauspäiväraha Sairausvakuutuslain mukaisesta päivärahasta ei vähennetä vapaa-ajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen ansionmenetyskorvausta.

Mela-päiväraha Vapaa-ajan vakuutuksen ansionmenetyskorvaukset eivät vaikuta oikeuteen saada Mela-päivärahaa.

7.4.6 Vakuutuksen päättyminen ja vakuutuksen irtisanominen

Vapaa-ajan vakuutuksen päättyminen

Vapaa-ajan vakuutus päättyy maatalousyrittäjätyön ja apurahansaajan työn päättyessä. Vakuutus voi päättyä takautuvasti. Vapaa-ajan vakuutus päättyy irtisanomisesta riippumatta silloin, kun maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla ei ole enää voimassa työajan pakollista tai vapaaehtoista vakuutusta.

Apurahansaajan vapaa-ajan vakuutus päättyy ilman irtisanomista, jollei vakuutus jatku MATAL 125 §:n 2 momentin mukaisesti. Viimeksi mainitussa tapauksessa vakuutuksen voimassaolo lakkaa irtisanomisesta riippumatta yhdenjaksoisen vakuutusjakson päättyessä (ks. kohta 7.4.1).

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Melalle vakuutuksen päättymisen aiheuttavasta olosuhteen muutoksesta.

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan oikeus irtisanoa vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus

Maatalousyrittäjä tai apurahansaaja voi kirjallisesti irtisanoa vapaa-ajan vakuutuksen päättymään aikaisintaan siitä ajankohdasta, kun irtisanomisilmoitus on saapunut Melalle.

Melan oikeus irtisanoa vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus

Melalla on oikeus irtisanoa vapaa-ajan vapaaehtoinen vakuutus, jos vakuutuksenottaja on laiminlyönyt erääntyneen vakuutusmaksun maksamisen. Lisäksi Melalla on oikeus irtisanoa vakuutus, jos vakuutuksenottaja on tahallisesti antanut korvausasian

11.5.2016

käsittelyä tai vakuutusmaksun määrittämistä varten vääriä tai puutteellisia tietoja hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä.

Irtisanominen on tehtävä kirjallisesti. Vakuutus päättyy 30 vuorokauden kuluttua irtisanomisen lähettämisestä. Jos irtisanomisen syynä on vakuutusmaksun laiminlyönti, vakuutus ei kuitenkaan pääty, jos vakuutuksenottaja on maksanut erääntyneen vakuutusmaksun ennen irtisanomisajan päättymistä.

Melan on annettava vakuutuksen päättymisestä päätös vakuutuksenottajalle.

7.5 Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten vapaa-ajan vakuutusten muuttuminen MATAL:n mukaisiksi vakuutuksiksi

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki tuli voimaan 1.1.2016. Lain siirtymäsäännösten mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 21 §:n 5 momentin mukainen vapaa-ajan vakuutus muuttui MATAL 124 §:n mukaiseksi vapaa-ajan MATA-vakuutukseksi ilman erillistä vakuutushakemusta.

Ennen lain voimaantuloa Melasta lähetettiin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vapaa-ajan vakuutuksen ottaneelle kirje, jossa selostettiin keskeisimmät vakuutuksen ehtoihin ja vakuutusmaksuihin tulevat muutokset. Vakuutuksenottajalle varattiin tilaisuus halutessaan irtisanoa vakuutus.

Jos vakuutusta ei vakuutetun toimesta irtisanottu, lain voimaantulon jälkeen vakuutuksenottajalle on toimitettu päätös, jolla maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen vakuutus sopimus on muutettu MATAL:n mukaiseksi vakuutus sopimukseksi.

Uuden ja vanhan lain soveltaminen vahinkoihin ja vakuutuksiin

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki ja sen nojalla annetut uudet vakuutusehdot koskevat niitä vahinkotapahtumia, jotka sattuvat 1.1.2016 tai sen jälkeen. Jos vapaa-ajan vahinkotapahtuma on sattunut ennen 1.1.2016, korvataan se maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisesta vapaa-ajan vakuutuksesta ja tällöin korvaus määräytyy kyseisen lain ja sen nojalla annettujen vakuutusehtojen perusteella.

Uuden MATAL:n voimaantulosäännösten mukaan sekä uuden että vanhan lain mukaisiin vahinkoihin sovelletaan MATAL:n IV osan toimeenpanoa koskevia säännöksiä (ks. tarkemmin luku 5) sekä MATAL:n VII osan muutoksenhakusäännöksiä (ks. luku 8).

Vapaa-ajan vakuutuksen ehdot ja vakuutusmaksut määräytyvät 31.12.2015 saakka maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain ja sen nojalla annettujen vakuutusehtojen mukaan. Vuoden 2016 alusta vakuutusten muututtua uuden lain mukaisiksi, vakuutuksen ehdot ja vakuutusmaksut määräytyvät maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan.

11.5.2016

8 Muutoksenhaku, oikaisumenettely ja takaisinperintä

8.1 Muutoksenhaku

Melan antamasta MATA- vakuutus- tai korvauspäätöksestä voi valittaa tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja sieltä edelleen vakuutusoikeuteen.

Vakuutusoikeuden päätökseen saa hakea tietyissä asioissa muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Melan antamaan päätökseen liitetään valitusosoitus, joka sisältää selvityksen siitä, mihin, missä ajassa ja kuinka valitus tulee tehdä.

Valitusaika

Melan päätökseen voi hakea muutosta viimeistään 30 päivänä sen jälkeen, kun muutoksenhakija sai tiedon päätöksestä. Samassa määräajassa tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä voi valittaa vakuutusoikeuteen.

Muutoksenhakijan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu maatalousyrittäjän, apurahansaajan tai edunsaajan ilmoittamaan osoitteeseen. Käytännössä valitus tulee siten tehdä viimeistään 30 + 7 päivän kuluessa päätöksen postituspäivästä lukien.

Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, valituksen voi toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä varsinaisen määräajan jälkeen.

Haettaessa muutosta vakuutusoikeuden päätökseen korkeimmalta oikeudelta noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 30 luvussa säädetään muutoksenhausta hovioikeuden ratkaisuun. Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon vakuutusoikeuden päätöksestä.

Kuka voi hakea muutosta päätökseen

MATAL 136 §:n mukaan asianosainen, joka ei tyydy Melan antamaan päätökseen voi hakea siihen muutosta valituksella. Korvauksenhakija tai hänen edunsaajansa on asianosainen korvausasiassa.

Asianosainen, joka ei tyydy tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta. Korvauksenhakijan ja hänen edunsaajansa lisäksi Melalla on oikeus hakea muutosta muutoksenhakuelimen antamaan päätökseen.

Kunta tai kuntayhtymä

Kunta tai kuntayhtymä ei ole asianosainen asiassa, joka koskee maatalousyrittäjän tai apurahansaajan oikeutta MATAL:n mukaiseen korvaukseen sillä perusteella, että se on järjestänyt hoitoa maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle.

11.5.2016

Täyskustannusmaksua ei pidetä varsinaisena laissa tarkoitettuna korvauksena, koska on kysymys muusta kuin vahingoittuneelle aiheutuneen menetyksen korvaamisesta.

Kunta tai kuntayhtymä saa kuitenkin hakea muutosta täyskustannusmaksua koskevaan päätökseen. Kunta voi hakea muutosta esimerkiksi, jos Mela ei ole maksanut täyskustannusmaksua vaaditun suuruisena tai jos täyskustannusmaksu on evätty sillä perusteella, ettei kunta ole täyttänyt maksun määrää ja hoidon aloittamista koskevaa ilmoitusvelvollisuutta.

Muutoin asianosaisuuteen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:n 1 momentissa säädetään. Päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Työnantaja

Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu työnantajalla olevan valitusoikeus siltä osin, kun se on maksanut vahingoittuneelle sairausajan palkkaa tai korvannut sairaanhoitokuluja. MATA-korvauksissa työnantaja voi olla asianosainen niissä tilanteissa, joissa MATA-vakuutettu on vahinkotapahtuman sattuessa ollut työsuhteessa ja työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa.

Viime kädessä muutoksenhakuelin ratkaisee, kuka on asianosainen.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa Melaan tai Melan asiamiehelle.

Valituksen on saavuttava Melalle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Aukioloaika päättyy maanantaista perjantaihin klo 16, paitsi uudenvuodenaattona ja kiirastorstaina klo 13.

Valituksen voi lähettää myös telefaksilla tai sähköpostilla. Valituksen on myös tällöin saavuttava yllä mainittuun määräaikaan mennessä. Melaan on perustettu sähköpostiosoite muutoksenhakukirjelmien toimittamista varten. Sähköpostilaatikon osoite on muutoksenhaku@mela.fi. Koska Melan ja asiakkaan välinen sähköpostiyhteys on suojaamaton, luottamuksellisia henkilötietoja sisältävän valituksen lähettäminen tapahtuu asiakkaan omalla vastuulla. Valitusosoituksessa on varoitettu tietoturvariskistä. Melan internetsivujen kautta on myös mahdollista lähettää suojatun yhteyden kautta sähköpostiviesti Melalle. Viestin vastaanottajaksi tulee tällöin valita vastaanottajia koskevasta valikosta "muutoksenhaku".

Valitusta voi valitusajan päättymisen jälkeen täydentää lisäselvityksillä.

Valituksen myöhästyminen

Tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunta, vakuutusosasto tai korkein oikeus voivat myöhästymisestä huolimatta käsitellä valituksen, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

Valituskirjelmän sisältö

Valituksen tulee olla kirjallinen. Valituskirjelmässä tulee ilmoittaa

1. päätös, johon haetaan muutosta

11.5.2016

2. miltä osin muutosta haetaan
3. muutosvaatimuksen perustelut.

Käytännössä valituskirjelmä on kuitenkin vapaamuotoinen ja asian käsitteleminen valituksena edellyttää lähinnä, että muutoksenhakija on kirjallisesti ilmoittanut olevansa tyytymätön tiettyyn päätökseen.

Valituskirjelmä tulee allekirjoittaa. Jos valituskirjelmän allekirjoittaa muu kuin muutoksenhakija itse, tulee valituskirjelmään oheistaa valtakirja, ellei ole kysymys yleisestä oikeusavustajasta, asianajajasta tai luvan saaneesta oikeudenkäyntiavustajasta (ns. lupalakimies).

Jos valitus on toimitettu sähköpostilla tai faksilla, asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitusasian käsittely Melassa

Jos Mela hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset kaikilta osin, Mela antaa muutoksenhakijalle oikaisupäätöksen. Tästä oikaisupäätöksestä voi myös valittaa.

Jos Mela ei voi hyväksyä kaikkia valituskirjelmässä esitettyjä vaatimuksia, valitus siirretään tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tai, jos kyseessä on jatkovalitus, vakuutusosastolle.

Jos valitus hyväksytään osittain, Mela antaa asiassa väliaikaisen päätöksen, josta ei erikseen voi valittaa. Valitus siirretään muilta osin muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi, ja muutoksenhakuelimelle ilmoitetaan annetusta väliaikaisesta päätöksestä.

Valituksen siirtäminen muutoksenhakuelimelle

Melan on siirrettävä valituskirjelmä muutoksenhakuelimelle 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Valitus voidaan toimittaa viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä, jos lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää.

Valitusasian siirron yhteydessä Mela toimittaa muutoksenhakuelimelle lausuntonsa asiassa. Mela ilmoittaa myös muutoksenhakijalle kirjeellä valituksen siirtämisestä muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Samassa yhteydessä muutoksenhakijalle lähetetään Melan valituskirjelmän johdosta antama lausunto tiedoksi, ja hänelle varataan tilaisuus antaa oma lausuntonsa asiasta suoraan muutoksenhakuelimelle 30 päivän määräajassa.

Muutoksenhakuelimen päätös

Muutoksenhakuelin käsittelee valitusasian ja joko hylkää valituksen tai muuttaa Melan antamaa päätöstä.

11.5.2016

Valitus voidaan myös jättää tutkimatta esim. myöhästymisen takia tai muutoksenhakuelin voi antaa nk. palautuspäätöksen, jossa se palauttaa asian Melalle uudelleen käsiteltäväksi ottamatta itse asiaan kantaa.

Jos muutoksenhakuelimen päätöksestä voi valittaa, päätökseen oheistetaan valitusosoitus. Jos päätöksestä ei voi valittaa, asiasta mainitaan muutoksenhakuelimen päätöksessä.

Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen

Muutoksenhakua vakuutusoikeuden päätöksestä korkeimpaan oikeuteen on rajattu. Muutosta voi hakea korkeimpaan oikeuteen vain, jos vakuutusoikeuden päätöksessä on ratkaistu kysymys siitä

1. oikeuttaako vamma, sairaus tai kuolema MATAL:n mukaiseen korvaukseen tai
2. kenen on korvaus maksettava.

Korkein oikeus ei käsittele asioita, joissa on kysymys siitä, minkä tyyppisiin tai minkä suuruisiin tai miten kauan maksettaviin korvauksiin vakuutettu on oikeutettu.

Valituksen käsitteleminen edellyttää lisäksi, että korkein oikeus myöntää valitusluvan. Valitusaika ja aika valitusluvan pyytämiseen ovat 60 päivää vakuutusoikeuden päätöksen tiedoksi saamisesta.

Perustevalitus

Vakuutusmaksun maksuunpanosta voi tehdä perustevalituksen, jos katsoo että MATA- vakuutusmaksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen.

Perustevalitus toimitetaan kirjallisena tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunnalle. Valitusaikaa on vakuutusmaksun maksuunpanovuosi ja kaksi seuraavaa kalenterivuotta. Valitusaika lasketaan vakuutusmaksun maksuunpanosta. Maksuunpanopäivänä pidetään vakuutusmaksun eräpäivää. Jatkovalitus tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunnan antamasta päätöksestä vakuutusoikeudelle tulee tehdä normaalissa 30 + 7 päivän valitusajassa.

Vakuutusoikeuden perustevalitukseen antamasta päätöksestä voi hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Perustevalitus voi koskea vain vakuutusmaksun maksuunpanoa eli lähinnä sitä, onko vakuutusmaksu lainmukaisesti määrätty ja maksuunpantu. Valitusasia, jonka kohteena on vakuutuksen alkaminen, vakuutusmaksun perusteena olevan MYEL-työtulon määrittäminen tai vakuutuksen päättymisen ei ole perustevalitus, vaan kyseessä on valitus vakuutuspäätöksestä.

Päätöksen täytäntöönpano valitusaikana

Melan antamaa päätöstä noudatetaan muutoksenhausta huolimatta, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

11.5.2016

8.2 Oikaisumenettely ja päätöksen poistaminen

8.2.1 Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn korvauksen myöntämisestä tai myönnetyn korvauksen lisäämisestä ilmenee uutta selvitystä, Melan on tutkittava asia uudelleen. Tällainen selvitys voi olla esimerkiksi uutta selvitystä sisältävä lääkärinlausunto.

Mela voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn korvauksen tai myöntää korvauksen aiempaa suurempana. Myös tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat muutoksenhakuasiaa käsitellessään menetellä vastaavasti.

8.2.2 Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen

Jos Melan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Mela voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Jos asianosainen ei anna suostumustaan, Melan on mahdollista hakea lainvoimaisen päätöksen poistamista (kohta 8.2.3).

Melan on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johdattaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen. Tarvittaessa Mela voi hakea lainvoimaisen päätöksen poistamista (kohta 8.2.3).

8.2.3 Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Melan päätös

Jos Melan antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai Melan vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain 59 §:ssä säädetään eli postitse kirjeellä vastaanottajalle. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan poistohakemuksen johdosta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden päätös

Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on

11.5.2016

ilmeisesti lain vastainen, vakuutusoikeus voi asianosaisen tai vakuutuslaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

Vakuutusoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain 59 §:ssä säädetään eli postitse kirjeellä vastaanottajalle. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Melan poistohakemus ja etuuden maksaminen

Jos Mela tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Määräaika poistohakemuksen tekemiselle

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

8.2.4 Muutoksenhaun maksullisuus

Itse muutoksenhakumenettely Melassa ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa on maksutonta. Vakuutusoikeudessa on vuoden 2016 alusta lukien peritty muutoksenhakumenettelystä oikeudenkäyntimaksu asian käsittelystä ja suorite-
tuista toimenpiteistä tietyissä muutoksenhakuasioissa.

Maksuttomat asiat

Valitusasian käsittely on vakuutusoikeudessa maksutonta, jos asian käsittely koskee yksityishenkilön

- oikeutta etuuteen
- etuuden suuruutta
- etuuden takaisinperintää.

Maksulliset asiat

Yksityishenkilölle maksullisia ovat kuitenkin asiat, joissa ei ole kysymys hänen välittömästä etuudestaan. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi

- yksityishenkilö hakee ylimääräistä muutoksenhakua vakuutus- tai korvausasiassa (mm. lainvoimaisen päätöksen poistoa vakuutusoikeudelta)
- yksityishenkilö panee valitusasian vireille vakuutusoikeudessa esimerkiksi työnantajan tai yksityisyrittäjän roolissa (esimerkiksi vakuuttamisvelvollisuutta tai vakuutusmaksuja koskevat asiat)
- asia raukeaa, jää sillensä tai jää tutkimatta yllä mainituissa tilanteissa.

11.5.2016

Oikeudenkäyntimaksun määrä

Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu on 260 euroa. Maksun suuruus on sama yksityishenkilöille myös silloin, kun yksityishenkilöt toimivat työnantajan tai yksityisyrittäjän roolissa.

Muiden muutoksenhakijoiden (esim. työnantaja, työeläkelaitos) oikeudenkäyntimaksu vakuutus oikeudessa on 510 euroa.

Oikeudenkäyntimaksu peritään päätöksen antamisen jälkeen.

Oikeudenkäyntimaksun suuruus tarkistetaan kolmivuotiskausittain oikeusministeriön asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti. Maksujen määrät pyöristetään lähimpään täyteen kymmeneen euroon.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä

Oikeudenkäyntimaksua ei kuitenkaan peritä seuraavissa tilanteissa:

- valituksenalainen päätös muutetaan muutoksenhakijan eduksi
- ylimääräinen muutoksenhaku hyväksytään
- asia palautetaan aineellisia kysymyksiä osaksikaan ratkaisematta alemman viranomaisen käsiteltäväksi
- asia siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle
- yksityishenkilö tai elinkeinonharjoittaja (ei koske yhtiötä tai yhteisöä) on vapautettu oikeusapulain (257/2002) nojalla käsittelymaksuista
- vakuutus oikeus katsoo yksittäistapauksessa maksun perimisen ilmeisen kohtuuttomaksi yksityishenkilöltä tai yritykseltä.

Oikeudenkäyntimaksu korkeimmassa oikeudessa

Korkeimmassa oikeudessa oikeudenkäyntimaksu on 510 euroa.

8.2.5 Takaisinperintä

Jos henkilö on saanut MATAL:n mukaista korvausta aiheetta tai enemmän kuin tässä laissa säädetään, Melan on perittävä takaisin aiheettomasti maksettu korvaus.

Ennen takaisinperintään ryhtymistä on ensin selvitettävä edellyttääkö takaisinperintä korvauksen myöntämistä koskevan päätöksen oikaisemista vai onko kysymys myönnetyn etuuden tarkistamisesta.

Päätösvirhe

Päätös on yleensä oikaistava, jos korvauksen myöntämistä koskeva päätös perustuu puutteelliseen tai väärään selvitykseen tai on ilmeisesti lainvastainen ja korvausta on alusta alkaen maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena. Päätös voidaan oikaista korvauksensaajan suostumuksella tai tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan Melan poistohakemuksen johdosta antaman poistopäätöksen jälkeen

11.5.2016

annettavalla uudella päätöksellä. Takaisinperintäpäätös annetaan vasta, kun virheelinen korvauspäätös on saatu oikaistua.

Maksuvirhe

Takaisinperinnän syynä voi olla myös maksuvirhe. Tällöin korvauspäätös on oikea, mutta korvausta on maksettu päätöksestä poikkeavalla tavalla. Tällöin annettua päätöstä ei tarvitse oikaista. Korvauksensaajalle ilmoitetaan virheestä ja maksun muutoksesta. Maksuvirhe voidaan korjata seuraavasta maksupäivästä alkaen ja tämän jälkeen harkitaan takaisinperintää.

Korvauksen tarkistaminen

MATAL 95 §:n mukaan korvaus voidaan tarkistaa olosuhdemuutoksen takia. Jos korvaukseen vaikuttavissa olosuhteissa on tapahtunut olennainen muutos, korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen. Tällöin on kysymys nk. jälkiseikasta eli päätöksen antamisen jälkeen ilmenneestä olosuhdemuutoksesta. Korvaus voidaan tällöin tarkistaa olosuhteiden muuttumisesta lukien, myös takautuvasti. Haittaraha voidaan tarkistaa työtapaturma- ja ammattitautilain 87 §:ssä säädettyllä tavalla. Jos jatkuvan haittarahan haittaluokka myöhemmin laskee vähintään yhdellä haittaluokalla, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen.

Ennen takaisinperintäpäätöksen antamista takaisinperinnän perustetta koskevan päätöksen on oltava lainvoimainen (oikaisupäätös tai tarkistamispäätös).

Takaisinperinnän kohtuullistaminen

Aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnässä lain mukaan lähtökohtana on, että koko aiheettomasti maksettu määrä peritään takaisin.

Aiheettomasti maksettu korvaus voidaan kuitenkin jättää osittain tai kokonaan perimättä takaisin, jos se katsotaan kohtuulliseksi ja korvauksen maksamisen ei ole katsottava johtuneen korvauksensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä taikka jos takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Jos korvauksen aiheeton maksaminen johtuu korvauksensaajan vilpillisestä menettelystä, kohtuullistaminen ei ole mahdollista. Vähäisenä pidetään bruttomäärältään enintään 200 euron suuruista aiheettomasti maksettua korvausta. Edellä mainittua euromäärää ei indeksitarkisteta vuosittain.

Takaisinperinnän kohtuullistamista koskevien seikkojen arvioimiseksi korvauksensaaja kuullaan ennen takaisinperintäpäätöksen antamista ja hänellä on mahdollisuus antaa selvitystä esimerkiksi taloudellisesta tilanteestaan ja terveydentilastaan sekä kertoa näkemyksensä siitä, miksi takaisinperintää pitäisi kohtuullistaa.

11.5.2016

Takaisinperittävän määrän kohtuullistamista koskeva ratkaisu tehdään aina kokonaisarvion perusteella, missä otetaan huomioon erilaisia tekijöitä. Takaisinperittävän määrän kohtuullistamista harkittaessa otetaan huomioon muun muassa

- virheellisen maksun kesto
- virheen laatu (päätosvirhe vai maksatusvirhe). Kun kyseessä on maksatusvirhe eli maksettava määrä poikkeaa päätöksellä ilmoitetusta, puoltaa se vähemmän kohtuullistamista kuin päätös virhe.
- korvauksensaajan tuottamuksen aste
- korvauksensaajan taloudellinen tilanne
- korvauksensaajaan liittyvät tekijät
- se, kenestä virhe johtuu.

Kohtuullistamista puoltavat seuraavat seikat:

- kyseessä on Melan virhe
- pitkään jatkunut virheellinen maksu
- korvauksensaajan heikko taloudellinen tilanne
- korvauksensaajan vähäinen tuottamus
- korvauksensaajan korkea ikä
- korvauksensaajan heikko terveydentila.

Aiheettomasti maksetun etuuden kuittaminen korvauksista

Kun takaisinperinnän perusteena oleva päätös (oikaisupäätös tai tarkistamispäätös) on lainvoimainen, voidaan antaa takaisinperintäpäätös. Kun takaisinperintäpäätös on annettu, aiheettomasti maksettu korvaus saadaan periä takaisin joko perintämenettelyllä tai kuittaamalla korvauksensaajalle vastaisuudessa maksettavista korvauseristä.

Kuittaamista ei kuitenkaan saa tehdä seuraavista korvauksista:

- hoitotuki
- vaatelisä
- haittaraha
- hautausapu
- MATAL:n mukaan maksettava kustannusten korvaus.

Käytännössä aiheettomasti maksettu korvaus voidaan periä takaisin vain ansionmenetykskorvauksista kuittaamalla.

Kulloinkin maksettavasta korvauserästä ei saa korvauksensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosan siitä korvauserän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun korvauserästä on ennakoperintälain (1118/1996) nojalla pidätetty ennakko tai rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) nojalla lähdevero.

11.5.2016

Jos korvaukseen on lain mukaan oikeutettu muitakin tahoja kuin Mela, MATAL 98 §:n mukaisen etusijajärjestyksen mukaan aiheettomasti maksettu, MATAL 145 §:n nojalla takaisinperittävä etuus on edellä muita saajia (sijalla 2).

Vanhentumisaika

Aiheettomasti maksettu korvaus on perittävä Melan antamalla takaisinperintäpäätöksellä takaisin kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun aiheeton korvaus on maksettu. Sen jälkeen, kun takaisinperintäpäätös on annettu, takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Takaisinperintä ilman takaisinperintäpäätöstä kuolinpesätilanteessa

Jos Mela on maksanut korvauksensaajan rahalaitoksessa olevalle tilille aiheettomasti korvausta, joka kohdistuu korvauksensaajan kuolinkuukauden jälkeiseen aikaan, Melalla on oikeus saada suoritus takaisin rahalaitokselta ilman kuolinpesän suostumusta ja takaisinperintäpäätöstä.

11.5.2016

9 Tietojen luovuttaminen ja asiakirjojen säilyttäminen

9.1 Julkisuuslain soveltaminen Melaan

Melan toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (jäljempänä julkisuuslaki) siltä osin kuin Mela käyttää julkista valtaa. Julkisen vallan käyttämisellä tarkoitetaan sellaisten päätösten tekemistä, jotka kohdistuvat yksittäisen henkilön tai työnantajan oikeuksiin tai velvollisuuksiin tai vaikuttavat suoraan hänen asemaansa. Julkisuuslaista sovelletaan kuitenkin aina säännöksiä, jotka koskevat

1. asiakirjasalaisuutta
2. vaitiolovelvollisuutta
3. hyväksikäyttökieltoa
4. salassa pidettäviä asiakirjoja
5. salassapidosta poikkeamista
6. salassapidon lakkaamista.

Julkisuuslain säännökset vaikuttavat siihen, miten ja mitä tietoja ja asiakirjoja Melasta voi luovuttaa ja mitkä tiedot ja asiakirjat ovat salassapidettäviä.

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa on lisäksi julkisuuslain säännöksiä täydentäviä erityissäännöksiä tietojen antamisesta ja saamisesta sekä viittauksia julkisuuslakiin.

Salassapitovelvoite ja salassapidettävät asiakirjat

Salassapitovelvollisuus pitää sisällään salassapitovelvollisuuden, vaitiolovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon. Salassapitovelvollisuus tarkoittaa kieltoa näyttää tai luovuttaa sivulliselle salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta tai antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Vaitiolovelvollisuus tarkoittaa kieltoa paljastaa asiakirjan tai tiedon sisältö kertomalla siitä sivulliselle.

Hyväksikäyttökielto tarkoittaa kieltoa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Julkisuuslain mukaan salassa pidettävä on muun muassa asiakirja, joka sisältää yksittäisen henkilön terveydentilaa, taloudellista asemaa ja henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja tai yrityksen liike- tai ammattisalaisuuksia.

Asiakirjat, joita maatalousyrittäjien työtapaturma- ja ammattitautilakia toimeenpantaessa käsitellään, ovat pääsääntöisesti salassapidettäviä. Tietoja voidaan muille tahoille tällöin luovuttaa vain lain säännöksen tai asianomaisen henkilön suostumuksen nojalla. Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa on tämän

11.5.2016

johdosta erityissäännöksiä koskien Melan ja muutoksenhakuelinten oikeutta salassa pidettävien tietojen saamiseen muilta tahoilta tai Melan oikeudesta luovuttaa tietoja muille tahoille.

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan taloudellista asemaa koskevat tiedot

Sen lisäksi, mitä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa säädetään elinkeinonharjoittajaa koskevien tietojen salassa pitämisestä, salassa pidettäviä ovat myös sellaiset MATAL:n toimeenpanoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat maatalousyrittäjän tai apurahansaajan taloudellista asemaa.

9.2 Eri tahojen oikeus saada korvaus- tai vakuutusasiaa koskevia tietoja

9.2.1 Asianosaisen oikeus saada tietoja korvausasiasta

Vahingoittuneen tai hänen edunsaajansa oikeus saada korvausasiaa koskevia tietoja

Melan on annettava vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen pyynnöstä hänen korvausasiaansa koskevat tiedot.

Samalta viljelmältä vakuutetun oikeus saada tietoja

MYEL-vakuutuksessa viljelmälle vahvistetaan työtulo, joka jaetaan viljelmällä työskentelevien kesken työpanosten mukaan. MATAL:n mukaisen korvausasian osalta samalta viljelmältä vakuutetulla ei ole oikeutta saada toisen viljelmältä vakuutetun korvausasiaa koskevia tietoja.

Mikäli korvausasian sijasta on kysymys MYEL-tai MATA-vakuutusmaksuun liittyvästä toissijaisvastuusta, Melan on annettava tiedot, jotka vaikuttavat henkilön toissijaiseen vakuutusmaksuvastuuseen. (ks. kohta 6.1.12 toissijainen vakuutusmaksuvastuu).

Työnantajan oikeus saada tietoja

Mela antaa työnantajalle, joka on maksanut MATA- vakuutetulle sairausajan palkkaa oman päätöksen ansionmenetyskorvauksen maksamisesta tai epäämisestä. Työnantajalle annettavassa päätöksessä ilmoitetaan vain erikseen laissa säädetyt tiedot. Päätöksestä tulee käydä ilmi vahingoittuneen nimi ja henkilötunnus, vahinkopäivä, asian ratkaisu, etuus ja korvauksen määrä.

Jos työnantaja valittaa saamastaan päätöksestä, hänellä on oikeus saada asianosaisena ne tiedot, jotka asianosaisella on julkisuuslain 11 §:n nojalla oikeus saada. Työnantajan tietojen saamisoikeus on valitusvaiheessa laajempi kuin käsiteltäessä asiaa Melassa.

11.5.2016

9.2.2 Melan ja muutoksenhakuelimen oikeus saada tietoja

MATAL 157 § sisältää erityissäännökset siitä, miltä tahoilta, milloin ja mitä tietoja muutoksenhakuelimellä on oikeus saada vakuutus- ja korvausasiaä käsiteltäessä. Melalla ja MATAL:n mukaista vakuutus- tai korvausasiaä käsittelevällä muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada seuraavilta tahoilta jäljempänä luettelossa mainitut tiedot:

1. Lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevat tahot ja viranomaiset

Näitä tahoja ovat

- lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevat vakuutus- ja eläkelaitokset
- Tapaturmavakuutuskeskus
- viranomaiset ja muut tahot, johon julkisuuslakia sovelletaan.

Edellä mainituilta tahoilta on oikeus saada seuraavat tiedot:

- tiedot työntekijän työsuhteista
- tiedot yrittäjätyöstä ja ansioista
- tiedot maksetuista etuuksista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan MATA-vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä MATAL:ssa, EU:n sosiaaliturvasäätöksissä tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

2. Työnantaja

Melalla ja muutoksenhakuelimellä on oikeus saada työnantajalta

- tiedot vahinkotapahtumasta, sen sattumisolosuhteista, syistä ja seurauksista, työntekijän työstä, työnantajan hänelle maksamista vastikkeista ja niiden perusteista sekä
- muut tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä MATAL:ssa, EU:n sosiaaliturvasäätöksissä tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

Mela voi joutua tiedustelemaan yllä mainittuja tietoja esimerkiksi selvittäessä sitä, onko vahinkotapahtuma sattunut maatalousyrittäjätyössä vai työsuhdetyössä. Työnantajalta voidaan joutua hankkimaan tietoja myös ansionmenetyskorvauksen määrittämiseksi.

Pyydettyäessä työnantajalta korvausasian käsittelyä varten tarvittavia tietoja työnantajalle saa ilman vahingoittuneen suostumusta ilmoittaa vain ne vahingoittunutta koskevat salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä työnantajalta pyydettyjen tietojen yksilöimiseksi.

11.5.2016

3. Terveysthuoltojärjestelmä

Terveysthuoltojärjestelmään kuuluvia tahoja ovat

- lääkärit ja muut terveysthuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetut ammattihenkilöt
- potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettu terveysthuollon toimintayksikkö
- vahingoittuneen kuntoutusta toimeenpanevalta taho
- muut terveysthuollon toimintayksiköt sekä sosiaalipalveluiden tuottajat tai hoitolaitokset.

Melalla ja muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä

- edellä mainitun tahon laatima lausunto
- käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot potilasasiakirjoista, terveystilasta, työkyvystä, hoidosta ja kuntoutuksesta.

4. Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus

Melalla ja muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä eläkelaitokselta ja Eläketurvakeskukselta vakuutus- tai korvausasian käsittelyä varten välttämättömät tiedot yrittäjän eläkelain mukaisesta vakuutuksesta ja mainitun lain 112 §:n mukaisesta yrittäjän työtulosta.

Tekninen käyttöyhteys

Edellä kohdissa 1–4 tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Säännös mahdollistaa muun muassa vahingoittuneen työansiotietojen hakemisen Eläketurvakeskuksen ansiorekisteristä.

Melan oikeus saada tietoja apurahan myöntäjältä

Melalla on oikeus käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi saada maksutta maatalousyrittäjän eläkelain 8 a §:ssä tarkoitetun apurahan myöntäjältä asian ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot myönnetystä apurahasta sekä sen perusteena olevasta hakemuksesta.

Melan oikeus saada tietoja vakuutusmaksualennusjärjestelmän toimeenpanoa varten

Melalla on oikeus saada maksutta maatalousyrittäjien työterveyshuollon palvelujen tuottajilta työajan MATA-vakuutusmaksualennusjärjestelmän toimeenpanoa varten välttämättömät tiedot työterveyshuoltoon kuuluvista maatalousyrittäjistä.

11.5.2016

Alennuksen myöntämistä varten Mela tarvitsee tiedon kunakin vuonna 1.10. maatalousyrittäjien työterveyshuollon piiriin kuuluvista maatalousyrittäjistä sekä tiedon siitä, onko työpaikkaselvitys toteutettu alennusjärjestelmän edellyttämällä tavalla.

9.3 Melan oikeus antaa tietoja muille tahoille

Melalla on MATAL 158 §:n nojalla salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa MATAL:n toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

1. Asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen taikka sosiaaliturvaa koskevan kansainvälisen säädöksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa.
2. Ministeriölle, Verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaalivakuutusjärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen korvaus vaikuttaa, seuraavat tiedot:
 - MATAL:n mukaista korvausta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot
 - tiedot maksetuista korvauksista
 - tiedot työnantajasta ja muut näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointia varten
 - poliisi- ja syyttäväviranomaiselle edellä mainitut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteen esittämistä varten.
3. Työtapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista vakuutusta toimeenpanevalla vakuutuslaitokselle, Liikennevakuutuskeskukselle ja Potilasvakuutuskeskukselle niihin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi seuraavat tiedot:
 - tiedot Melaan MATAL:n toimeenpanon yhteydessä kohdistuneista rikoksista, Melalle ilmoitetuista vahingoista ja maksetuista korvauksista sekä korvauksen hakijoiden ja -saajien henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot; edellytyksenä on lisäksi, että tietosuojalautakunta on antanut tietojen käsittelyyn henkilötietolain 43 §:ssä tarkoitetun luvan.
4. Toiselle lakisääteistä vakuutustoimintaa harjoittavalle vakuutuslaitokselle, Liikennevakuutuskeskukselle ja Potilasvakuutuskeskukselle välttämättömät tiedot sen selvittämiseksi, mikä on näiden vastuu samasta vahingosta.
5. Toiselle vakuutuslaitokselle ja vahingonaiheuttajalle tiedot, jotka ovat välttämättömiä vakuutuslaitoksen takautumisoikeuden toteuttamiseksi.

11.5.2016

6. Luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle vakuutuksenottajaan ja vakuuttamisvelvolliseen MATAL:n perusteella kohdistuvasta ulosottokelpoisesta saatavastaan.
7. Edellä kohdassa 9.2.2 olevan luettelon 3 kohdassa tarkoitettulle terveydenhuollon toimintayksikölle ja itsenäiselle ammatinharjoittajalle vahingoittunutta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä maksusitoumuksen antamiseksi tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen pyytäessä asiantuntijalausuntoa korvausasian ratkaisemiseksi.
8. Tilastokeskukselle MATAL:n mukaista korvausta saanutta henkilöä koskevat seuraavat tiedot:
 - henkilötunnus
 - vahinkotapahtuman sattumisaikaa ja -paikkaa, sattumisolosuhteita, syitä ja seurauksia sekä siitä aiheutuneen työkyvyttömyyden kestoa koskevat tiedot
 - muut vahingoittuneen tekemään vahinkoilmoitukseen perustuvat tiedot, jotka ovat välttämättömiä Tilastokeskuksen toimialaan kuuluvien, yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laadintaa varten.
9. Työterveyslaitokselle työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot työperäisten sairauksien rekisteröintiä varten. Rekisteriin voidaan tallettaa seuraavat tiedot:
 - sairastuneen henkilön nimi, henkilötunnus, ammatti
 - tiedot työnantajasta ja työpaikasta
 - altistumisen laadusta ja kestosta, sairauden toteamisesta ja laadusta sekä sen aiheuttamasta haitasta ja sairauslomasta
 - vakuutuslaitoksen päätös ammattitaudiksi hyväksymisestä ja korvauksesta sekä ammattitaudin aiheuttamasta kuolemasta.
10. Eläketurvakeskukselle tiedot Melan myöntämisestä, työeläkkeeseen vaikuttavista korvauksista.

9.4 Luovutettujen tietojen oikeellisuus ja salassapito

Mela on vastuussa siitä, että sen luovuttamien tietojen sisältö vastaa niitä tietoja, jotka se sai tietojen antajalta.

Tekninen käyttöyhteys

Melalla on sen lisäksi, mitä julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus avata tekninen käyttöyhteys

1. lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalla yhteisöllä tai laitoksella Melan henkilörekisterin sellaisiin tietoihin, jotka yhteisöllä ja laitoksella on MATAL:n tai muun lain perusteella oikeus saada tehtäviensä toimeenpanoa varten

11.5.2016

2. asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle niiden tietojen antamista varten, jotka ovat tarpeen Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen taikka sosiaaliturvaa koskevan kansainvälisen säädöksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa.

Edellä mainitulla perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

9.5 Melassa olevien tietojen ristiinkäyttö

Melan muita etuusjärjestelmiä toimeenpantaessa saatujen tietojen ristiinkäyttöoikeus

Melalla on oikeus yksittäistapauksessa käyttää MATAL:n mukaista vakuutus- tai korvausasiaa käsitellessään Melalle säädettyjen tehtävien hoitamista varten saatuja tietoja, jos

- on ilmeistä, että ne vaikuttavat asian ratkaisuun
- tiedot on lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa
- Melalla olisi oikeus saada tiedot muutoinkin erikseen.

Henkilölle, jonka tiedoista on kysymys, on ilmoitettava etukäteen tietojen mahdollisesta käytöstä.

Melan oikeus käyttää tilakäyntirekisterin tietoja kuntoutusasiaa selviteltäessä

Maatalousyrittäjien työterveyshuollon tilakäyntirekisterissä olevia työolosuhdetietoja voidaan maatalousyrittäjän suostumuksella käyttää selvitettäessä maatalousyrittäjän MATAL:n mukaista ammatillista kuntoutusta koskevaa asiaa.

9.5.1 Tietojen maksullisuus Melan ja muutoksenhakuelimen pyytäessä tietoja

Maksuttomat tiedot Melalla ja MATAL:n mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada maksutta tiedot, jotka sillä on MATAL:n mukaan oikeus saada. Jos tiedot tarvitaan tiettyssä muodossa ja siitä aiheutuu tietojen luovuttajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava. Terveystilatieitoja koskee erillinen säännös.

Terveystilatieitoista maksettavat korvaukset

Melalla ja MATAL:n mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada maksutta vahingoittuneen terveystilaa koskevat tiedot, jotka sillä on MATAL:n mukaan oikeus saada.

11.5.2016

Melalla on oikeus saada terveydentilaa koskevat tiedot siinä muodossa kuin se on ne luovutuspyynnössään yksilöinyt. Jos tiedot pyydetään tiettyssä muodossa, tietojen luovuttajalla on oikeus saada luovuttamistaan tiedoista tietojen pyytäjältä kohtuullinen korvaus tietojen luovuttamisesta aiheutuneesta työstä ja kustannuksesta.

Terveydentilatietoja toimitetaan Melalle joko sairaanhoidon kustannusten korvaamista koskevien menettelytapasäännösten perusteella tai Mela voi pyytää niitä erikseen vakuutuslaitoksen tiedonsaantioikeutta koskevan MATAL 252 §:n perusteella (ks. kohta 9.2.2). Sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen liittyvät tiedot Melalla on oikeus saada maksutta (MATAL 168 §, 38 § ja TyTAL 39–41 § sekä MATAL 39 § ja TyTAL 43–45 §)

MATAL:n säännöksiä terveydentilatietojen luovuttamisesta sovelletaan myös ennen vuotta 2016 sattuneisiin vahinkotapahtumiin siltä osin kuin on kysymys täyskustannusvastuun alaisesta julkisesta terveydenhuollosta ja täyskustannusvastuuseen liittyvistä menettelyistä.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on 17.2.2016 antanut yleisohjeen "Terveydentilatietojen toimittaminen vakuutuslaitoksille työtapaturma- ja ammattitautiasioissa ja tiedoista maksettavat korvaukset". Ohjetta noudatetaan myös MATAL:ia toimeenpantaessa.

Lausuntopalkkiot

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettulla ammattihenkilöllä on oikeus saada kohtuullinen palkkio MATAL:ssa säädetyn tietojenantovelvollisuuden perusteella antamastaan lausunnosta, jonka Mela on erikseen pyytänyt (MATAL 168 §). Lausunto on annettava Tapaturmavakuutuskeskuksen hyväksymän kaavan mukaista lomaketta käyttäen. Jos lausunnon on antanut kunnan tai kuntayhtymän järjestämän terveydenhuollon palveluksessa oleva henkilö, palkkio maksetaan kunnalle tai kuntayhtymälle.

9.5.2 Asiakirjojen säilyttäminen

Melan on säilytettävä tämän lain mukaisen vakuutusturvan järjestämiseen ja korvausasiaan liittyvät asiakirjat siten kuin arkistolaissa säädetään. Jos arkistolaitos ei ole määrännyt asiakirjoja säilytettäväksi pysyvästi, Melan on säilytettävä asiakirjat ja tiedot seuraavasti:

1. Vähintään 100 vuotta on säilytettävä

- vakuutushakemus, vakuutuksen irtisanomisilmoitus ja muut niihin rinnastettavat vakuutuksen alkamista, voimassaoloa ja päättymistä koskevat asiakirjat ja tiedot
- ilmoitus vahinkotapahtumasta
- vahingoittuneen terveydentilaa, avuntarvetta, työ- ja toimintakykyä, kuntouttamista ja kuolemaa koskevat terveydenhuollon ammattihenkilön ja muun tahon antamat lausunnot, todistukset, kannanotot ja tutkimustulokset
- vahingoittuneen ja hänen edunsaajansa tulotiedot

11.5.2016

- korvausta koskevat Melan antamat päätökset
- muut edellä mainittuihin rinnastettavat vahinkotapahtuman sattumisolosuhteita, korvattavuutta, korvausta ja sen lakkaamista koskevat asiakirjat ja tiedot.

2. Vähintään 50 vuotta

- MATAL:n mukaista muutoksenhakuasiaa koskevat asiakirjat, jollei niitä ole 1 kohdan mukaan säilytettävä sitä pidemmän ajan.

3. Vähintään 10 vuotta asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat

- vakuutuksenottajan yritystoiminnan omistussuhteita
- työajan vapaaehtoisen MATA- vakuutuksen vuosityöansioon vaikuttavia vakuutuksenottajan tuloja ja muita vakuutusmaksun määräytymisen perusteita
- vakuutusmaksun perintää, korvauksen maksamiskieltoa sekä
- vakuutuslaitoksen takautumisoikeutta.

4. Vähintään 6 vuotta

- muut MATAL:n toimeenpanoa koskevat asiakirjat vähintään kuuden vuoden ajan.

Säilytysajan alkamisajankohta

MATAL:n mukaista korvausta koskevan asiakirjan ja tiedon säilytysaika alkaa siitä, kun korvausasia on tullut Melassa vireille. Korvausasia voi tulla Melassa vireille vahingoittuneen ilmoituksella vahingosta tai terveydenhuollon tekemällä hoitoilmoituksella.

MATAL:n mukaiseen vakuuttamiseen liittyvän asiakirjan ja tiedon säilytysaika alkaa siitä, kun asiakirja tai tieto saapui Melalle.